

Under the liberal patronage of
His Highness Maharaja
SAYAJI RAO GAEKWAR
Sena Khaskhel Samsher Bahadur
Baroda.

PRACHIN KAVYA MALA.

or

Old Gujarati Poetical Series,

PART X.

**POET NIRANT BHAKTA'S
KAVITA.**

Published with annotations

By

Hargovind Dwarkadas Kántáválá
and
Nathashankar Pujashankar Shastri.

A. D. 1899-90.

Price Re 1-0-0

યથાર્થ રાજ્યધર્મ જાણનાર વિવેકી રાજ્યકર્તા પોતાની પ્રજાનું અનેક પ્રકારે કલ્યાણ કરવું એજ ઇશ્વરકૃપાથી પોતાને પ્રાપ્ત થયેલા સર્વોપરિ પદનું સાર્થક થવું માને છે. તે કલ્યાણ કરવાના વિવિધ પ્રકાર છે. વસુંધરા (પૃથિવી) નો જે પ્રદેશ પોતાનો છે તેમા અન્નફળાદિ ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ છે તેનો, તથા તેમાં ધારણ થયેલ વસ્તુ (ખનિજ ધન રત્નાદિ) ને બહિર્ કદારી તેનો, પોતાની પ્રજાની સુખવૃદ્ધિને અર્થે, ઉપયોગ કરે છે, પ્રજાની સુખશાન્તિમાં ભગ ન થતા તેનો વધારો થવા અનેક પ્રકારની યોજના કરે છે; નિર્મળ જળાશય, સુગમ માર્ગ, આપધાલય આદિથી શરીરની સુખાકારીના સાધન નિર્માણ કરેછે; તથા વિદ્યાલય, પુસ્તકાલય, ગ્રંથવૃદ્ધિ, આદિ મનની સુખશાન્તિનાં સાધન આપે છે. ન્યાયથી, નીતિથી, પ્રીતિથી સમભાવથી, ઉદારતાથી, પ્રજાને સ્વપ્રજા તુલ્ય ગણી પિતાવત્ સર્વનું પાવન તથા હિત કરવું એજ ધર્મ તથા સ્વાર્થ માની અન્યર્થ જે રાજા પ્રજાનું રંજન કરવા પ્રવર્તે છે, તેની પ્રજા સુખી થાય છે, તથા તેના મનોરથ સફળ થઇ, તે અક્ષય કીર્તિને પામે છે. એ આદિ અનુભવસિદ્ધ થયેલા પ્રમાણિક સિદ્ધાન્તો છે.

શ્રીવડોદરા રાજ્યના વિદ્વાન, શક્તિમાન અને પરમ પવિત્ર મહારાજાધિરાજ શ્રીમન્ત સયાજીરાવ ગાયકવાડ સેનાપ્તાસખેલ સમગર બાહાદુર એમના પૂર્વેકાંત ઉદાર વિચારો અને સિદ્ધાન્તો પર બહુ ભાવ, તથા તેવા ઉત્તમ વિચારોને આચારમાં આણી પ્રજાનું કલ્યાણ કરવાનો તેમનો મહાત્મ પ્રયત્ન, એ સાપ્રતકાળમાં સર્વ સ્થળે પ્રસિદ્ધિ પામી ગણનાં દૃષ્ટાન્તરૂપ થઈ પડ્યાં છે.

શ્રીમન્ત મહાસત્તાધિરાજના એ ઉદાર ભાવથી ઉત્તેજાઇ તા. ૮ મે મર્ગ ૧૮૮૯ ની એક રમરણી તેઓ નામદારની સેવામાં રજુ કરવામાં આવી હતી, તેનો આશય એ હતો કે વડોદરા રાજ્યમાં યદિ ગયેલા સુન્દર કવિઓના અપ્રસિદ્ધ ગ્રંથો પ્રસિદ્ધિમાં આવે તેવી યોજના રાજ્ય આશ્રયથી થાય તો સારું.

પ્રાચીનમયમ મદ્દ એ નામના ગુજરાતી કવિતાનાં પુસ્તક વડોદરા ગામના ડાહિયાર આદિ વર્નાપૂર્વક દેવકાંત ગામના દરગોવિંદામ દામદામ તથા વડોદરાનામી સાચી નાથાનક પૂજનકર એમની તન્દ્રથી પ્રમિદ્ધ થયેલા આરબ યહ મુકેનો દનો, અને તે માત્ર ધણા મુતિપાન પ્રપત્નથી દરલિખિત થયેલા આદિ મદ્દ તેમજે આ દનો વડોદરા ગામનું દેશી કેળાણીખાનુ મારી કેળાણ નીચે મુપરત થયા પછી આ મદ્દ બાબતમાં મે તપાસ કરી તે ઉપરથી જ્ઞેસમાં આ મુ કેળાણિ ધનના બહાર દટાઈ રહ્યા હોય છે તેમ અને નિયમે પર રહેલી કવિતાના બહાર દટાઈ પડી ન્યા દતા અને તે બાજુ પ્રજના ઉપયોગમાં બાબત દારી તે દારા મુનિઆરને પુલિ આપની એ નામમક યને એમ વાગ્યુ આ કવિઓના પ્રેમાનક, રત્નેશ્વર નવન, બાલજી દયારામ દરિમદ્દ બોનેમકન, ધીરો બમ્ત ગિરિવર આનિ બદ્ પ્રમિદ્ધ અને લોકપ્રિય કવિઓ આની જય છે મધ્યાખ્યાન તથા દીવાળીખાન નામની જે સ્ત્રી કવિઓની મિતા પણ મળી આની છે આ બાપુગાદેન ગાયકવાડ એ નામના પ્રમિદ્ધ થયેલા હિન્દુમત્તની મિતાળો પણ મારો મદ્દ છે આ મદ્દ નિતા શોધી અને મી । માથે હપાવતા નજી રે ભાગને ગેમ આનમાયશ થઈ છે એ હામ પૂજી દના શ્રીમત ગરમા મદ્દગમ સયાગી ગાયકવાડ એમને ૩ ૧૨,૦૦૦૦ બાર દત્તરની રમ મંજુર રી હીમતી આશ્રય આપ્યો છે અને તેથીજ આ પુસ્તક પ્રમિદ્ધિમાં આની સકશે આ ઉદાર અનુમાદી ગુજરાત પ્રજા અને મદ્દ ગુજરાતી ઉપર ઉપકાર થયો છે એમ મદ્દ મમજી જ્ઞેનોને બાન્યા વિન્દા રોજે નદિ

કવિના વ્યતઃ હૃદયની ઝેડ વસ્તુ છે. હૃદયે કવિઓને જ પોતાના બર્નિંગ્સાદી કર્યા છે. અને કવિતાને જેમ આપણે અધિક અનુભવીએ છીએ તેના આપણે મનેહમાં અને શક્તિમાં હૃદય પેડે થઈએ છીએ.

કવિ વિશે વર્ણવ્યું કહે છે કે—

Blessings be with them, and eternal praise,
who gave us nobler loves, and nobler cares,
The Poets, who on earth have made us heirs,
Of truth and pure delight by heavenly lays

WORDSWORTH.

જેઓએ આપણને શ્રેષ્ઠતર પ્રેમ તથા શ્રેષ્ઠતર ઉત્કૃષ્ટ આપ્યા છે તે કવિઓ ઉપર આશિર્વાદ તથા અનંત પ્રશંસા હો, જેમણે દિવ્ય વાત્સલ્યે આ જગત્ ઉપર આપણને મલ્લના અને વ્યવસ્થા આનંદના વિતરણિકારી કર્યા છે.

આપણા દેશમાં તો કવિને સ્વિ સમ ગણી તેની અદ્ભુત પ્રકારે પ્રશંસા કરવામાં આવે છે.

સ્વદેશમાંના કોટ, રાજમહાલય, ધર્મશાળાઓ, દેવાલય, જળાશય, વિશ્રામગ્રામ, આદિ કીર્તિસ્થળ પૂર્વના ગાળ કે ધર્મીઆ શૂદ્રઓ કમળી ગયા હોય છે. તેનો હર્ષોદ્ધાર કરવો એ મહાપુરુષનું કાર્ય છે, એમ ધર્મશાળામાં કહ્યું છે, અને સારા ગાળઓ તેમ કરાવે છે પણ ખરા અને તેથી મન પ્રજ્ઞના સુખભોગમાં વૃદ્ધિ થઈ તેમનો આશિર્વાદ મેળવે છે.

કવિના વ્યતઃ અન્ત કરણમાં કિંવદન મદ્ય મદ્યમનોદનાં અંત કરણમાં પ્રવેશી ત્યાં વગી સુખાનંદ દેનાર કવિતા તેનો હર્ષોદ્ધાર પણ પ્રશંસનીય અને પુણ્યપ્રદ છે. જાણકથી જ્ઞ-સ્થી શ્રીમાન્ મુખી મર્વને દુઃખમાં વિશ્રામગ્રામ અને મુખને અધિદ કરનાર કવિતા એ પણ સાધન છે. એના એક નુખપ્રદ

આધનનો ઇર્ષ્યાદ્વાર પ્રમતના કલ્યાણસાર શ્રીમત મહારાગધિરાજ કરાવે છે એ તેમના પ્રમરજન કરાના ઉચ્ચ આવમાનુ એક મુચિન્દ છે. * * *

વડોદરા ગામ્યમા યધ ગયેના -વિઓની અપ્રસિદ્ધ પ્રાચીન કવિતા મલાળવી પ્રમિદ્ધિમા વાવવાના દેવુધી નીચે પ્રમાણે પ્રમિદ્ધિ નીમનામા આની છે

પ્રમુખ.

દિવાન માહાદુર મણિભાઈ જરાનાઈ

મેમ્બરો.

આગા છે કે આ પ્રાચીન ગુર્જર કવિઓની સુદર તથા ધોર્ધક કવિતા થી વૈયંબીરનુ જ્ઞાન તથા મન્સુલુ, રમણના, રચિ, રમિકતા, સહૃદયતાદિ હ્રદય પ્રધારના થઈ વૃદ્ધિ પામશે, અને ગુર્જરવાગી અન્ય સમય કવિઓની કવિતાની પણ તીવ્ર માયના થઈ પ્રકટ થશે

આ પ્રાચીન કાવ્યમાળાને, કચ્છ, કાઠિયાવાડ અને ગુજરાતના ૧૮૫ કર્નાઓ તરફથી તથા બીજા ઘણા મહાશયો તરફથી ઉદાર આશ્રય મળ્યો છે, તેમાટે તેમનો અત કરણ્યૂર્વક આભાર માનવામા આવે છે

વડોદરા
સપ્ત ૧૮૪૬ ના વૈશાખ
સુદી ૧, તા. ૨૦ એપ્રિલ સન
૧૮૮૦, રવિવાર

}

મણિભાઈ જશભાઈ.

કવિચરિત્ર.

નીરાંત.

બોળે, ધીરો, બાપુ વગેરે ભક્ત કવિઓની ગણનામાં નીરાંત આવે છે તેમનું મૂળ સ્થાન દેખાણુ કરીને કાનમમાં ગામ છે ત્યાં હતું. દેખાણુમાં હજી એમના વશળે છે જાતે તળપદા પાગદાર કહેવાય છે નીરાંતનો જન્મ કંઈ સાનમાં થયો તે માનમ પડતું નથી પરંતુ તેમને થઈ ગયે આશરે સવાસો વર્ષ થયા છે તેઓ કંઈ સાનમાં દેનતોડ પામ્યા તે નહીં થઈ શક્યું નથી, પરંતુ બાપુસાહેબ સ્વર્ગવાસી થયા પછી તેમનો કાગ થયો છે, એટલે તેઓએ સ.વ. ૧૮૮૬ પછી દેહ છોડી એમ હરે છે તેમની મરણતિથિ બાદરવા સુદ ૮ ને રોજ આવે છે.

નીરાંતને બે સ્ત્રીઓ હતી, અને એકઠરે આઠ છોકરા હતા છોકરાના છોખરા હાન હયાત છે નીરાંતે મરતી વખતે પોતાના શિષ્યોના અત્યાગ્રહથી પોતાની બે સ્ત્રીના પુત્રોને બે ગાદી સ્થાપી આપી એટલે એક ગાદી ખુશાલ દાસને અને બીજી બાવાભાઈને મળી

વીશ પચીસ વર્ષની ઉંમરે નીરાંત પોતાના હાથમાં તુનસી લઈ દર પૂને-મે કાઠાર જતા એક વાર રસ્તામાં મિયાસાહેબ કરીને કોઈ સુસલમાન વટે-માર્ગે મળ્યો તેણે નીરાંતને પોતાની પાસે બોનાની પૂજ્ય કે તમે તુનસી હાથમાં લઈ વખતોવખત કાઠાર જાઓ તેનું શું મરણ ? વાતચીત કરતા મિયાસાહેબને નીરાંત મુદ્દિવાન અને સમજી છે એમ લાગ્યું તેથી તેણે કહ્યું, અહ્યા, તારી પામેજ પરમેશ્વર છે. તેને છોડીને તું હાથમાં તુનસી લઈ શું જોળતો ફરે છે ? મિયાસાહેબની વાત ઉપર શ્રદ્ધા બેસવાથી તેમનેજ શરૂ માની નીરાંતે જ્ઞાનોપદેશ ગ્રહણ કર્યો. ચૈતન્યરૂપ આત્મા એજ પરમાત્મા છે એમ તેમની ખાતરી થઈ તેથી તે સબધેજ તેમણે કવિતા કરવી શરૂ કરી બીજા લોકોને પણ એનીજ તરેહનો બોધ આપવા માડ્યો. ધીમે ધીમે તેમની ખ્યાતિ વધી ગાડી

નીગર્ત સ્વભાવે સ્વતંત્ર અને શાંત હતા તેમનું મન ઉદાર હતું. પાર-
કર્તુ માન જાળવવામા તેઓ પૂરા વિવેકી હતા એમની ખ્યાતિ સામ્રાજી
ધણા માણસો એમની પામે ઉપદેશ લેવા આવતા. જે શંકા કાઢે તેનું પોતે
શાંત અને ગંભીરપણે સમાધાન કરતા. તેઓ સઘળાને સમાન ગણતા
કેમકે આત્મા પરમાત્મામાં ભેદ ન ગણનારને સઘળા સમાનજ લાગે
ત્યારે કોઈ એમને પંથ ચલાવવા કહે કે આમલ કરે ત્યારે તેઓ કહેતા કે
“વારો તો બકરાને જોઈએ ! સિંહને કંઈ વાગતી જરૂર નથી” ।

વડોદરામાં પ્રેમજી ભગતને ત્યા નીરાંત બહુ રહેતા. વાડીમાં વનમાળી
કદાનજનો ચોક કહેવાય છે તે ચોકમા વિરોધે કરીને તેઓ પોતાની બેઠક રાખ-
તા ત્યા એક વખત એમનો અને સ્વામીનારાયણવાળા સહજનનંદનો મેળાપ
થયો હતો. બન્ને પ ધના આગેવાનો સાત પ્રકૃતિના હોવાથી કંઈ ટ ટો ફિમાલ
ન થતા તેમની વચ્ચે સવાજ આવ્યો હતો. આખરે કંઈ મતભેદનું નિગકરણ
ન જવાથી બન્ને પોતપોતાને સ્થાને ગયા હતા એમ કહેવાય છે.

નીગંતના મોટેરા શિષ્યોમાના ધણાખરા ચોટી કે ધણી કવિતા કરી
જાણતા હતા. એમાના કેટલાકના નામ નીચે આપ્યા છે

જન્મનાઆધ.	”
લક્ષ્મીનાસ. (ઉદા)	”
નરેરુદાસ. (નીરાંતપુત્ર).	”
પ્રસાદનાધ.	”	(જેને ગાદી મળી.)	”
બાવાનાધ.	”	”

ઉપર જણાવેલા શિષ્યો પૈકી બાપુસાહેબનાયકવાડ મુખ્ય હતા. તેમની કવિતા પ્રાચીનકાવ્યમાળા વાંચનારના જોવામાં આવી ગઈ છે એટલે તે વિશે અહીં વધારે લખવાની જરૂર નથી. બાપુસાહેબે ઉત્તમ ધર્મ બિાળવા સાથે અનેક ધર્માચાર્યનાં પારખાં જોયાં હતાં. આખરે નીરાંત પાસે આવ્યા ત્યારે તેમને નીરાંત વળી ! નીરાંત પર બાપુસાહેબની કેવી શ્રદ્ધા હતી, તેમને તે કેવા પૂજ્ય અને મદાન માનતા તે તેમણે દરેક પદને અ તે જણાવેલું છે. બાપુસાહેબ પેહેલવેહેલા નીરાંત પાસે ગયા ત્યારે તે ગાયકવાડ હોવાથી માની દરેકે એમ ધારી નીરાંતે તેમની સાથે જરૂર જોટલીજ ધીમેથી વાત કરી. બાપુસાહેબે નીરાંતનું મન વલ્યું, પણ કાંઈ એટલા આત્મા વગર લાગટ પાંચ દિવસ સુધી અહોરાત્ર તે નીરાંત પાસે જોમી રહ્યા. નીરાંતની ખાત્રી થઈ કે બાપુસાહેબે અહંમત્ત્વ તજેલું છે અને તે જ્ઞાન લેવાને પાત્ર છે. એથી તેમને ખુશી થી ઉપદેશ આપ્યો. કહેવાય છે કે બાપુસાહેબે તેજ વખતે પાંચ પદ બનાવી નીરાંતને સંભળાવ્યાં તેથી તે બહુ પ્રસન્ન થયા.

બાપુસાહેબ ઉપરાંત, મંછારામ, દયાળદાસ, ગણપત, ગોવિંદરામ-પુરુષોત્તમદાસ, જન્મનાઆધ, પ્રસાદદાસ, અને નરેરદાસ એ શિષ્યોની દરેકી કેટલીક કવિતા અમને મળેલી છે. પુરુષોત્તમદાસનો વડોદરામાં સોષ તળાવ ઉપર એક પંથ આવે છે. એમની કવિતા મનોરંજક છે. નરેરદાસ નીરાંતનો પુત્ર હતો પણ તેનું મન અસ્થિર હોવાથી તેના પર નીરાંતની જોષ્ટ્રએ તેટલી પ્રીતિ નહોતી. વણારથીબાધ એક બાળવિધવા આજ્ઞાથી હતી. તે યુરથી મળેલો ઉપદેશ બીજા લોકોને કરતી પરંતુ પોતે આજ્ઞા જાતિની હોવાથી લોકક્રાંતથી ડરીને નીરાંત પોતાના યુર છે એ વાત યુક્ત રાખતી. એ બાંધનું બંધાવેલું મહાદેવનું દેવળ હાલ વાડીજીલ્લાની છેડી પોળમાં છે.

મંછારામ કરીને એક વાંધોડીઆનો આજ્ઞા હોને તેણે નીરાંત તળપદ પાટીદાર છતાં તેની ખ્યાતિ આવતી જોષ નીરાંતની નિંદા કરવા માંડી.

નીરાંતને આ વાતની ખબર પડતાં તેમણે તેને એક પત્ર લખ્યો. પત્રનો ઉત્તર મંછારામથી અપાયો નહિ ત્યારે નીરાંત જાને તેને મર્જાસંસાર વાઘોડીએ ગયા અને મંછારામને પત્રે પડી પૂછવા લાગ્યા કે મહારાજ આમ તો અલ્લહેવ છે અને યાત્રી છે, માટે મને ઉપદેશ કરો. આ ઉપરથી તથા જે વાતચીત ચાલી તે ઉપરથી મંછારામને નીરાંત ઉપર ધણી ઝડા બેઠી અને તેજ વખતે તે તેમનો શિષ્ય થયો. મંછારામ ઉપર કવિતાના લખેલો કાગળ આ પુસ્તકમાં છપાયો છે.

ગ્રંથવિવેચન.

બોળે અને બાપુસાહેબ બે બ્રહ્મચારી કવિઓના ગ્રંથો પાછળ પ્રકટ કરેલા છે તેનાજ જેવો આ પણ બ્રહ્મચારી કવિનો કરેલો ગ્રંથ છે. બાપુસાહેબગાયકવાડના ચરિત્રમાં લખ્યું છે કે નીરાંત એ બાપુસાહેબના ગુરુ હતા તે બાબત આ ગ્રંથમાંથી સિદ્ધ થાય છે. કેમકે નીરાંતે આ ગ્રંથમાં એક ઠેકાણે બાપુને સંબોધન કરીને કેટલાંક પદ લખ્યાં છે ગુરુની અને શિષ્યની કવિતા બંધુધા સમાનજ છે તથાપિ આમાં કાંઈક બોળના જેવો હિંદુસ્તાની બાપાનો ભેજ વધારે છે. બોળની બાપામાં કાઠિયાવાડી શબ્દો વધારે છે પણ આ કવિ તો ચોરંદા તાલુકાનો રહેવાશી હોવાથી તેની ભાષા શુદ્ધ ગૂજરાતી છે. નીરાંતબક્તની કવિતા વડોદરામાં ધણી પ્રસિદ્ધ છે, કેમકે તેના ભક્તો વાડી વગેરે જીલ્લાઓમાં ધણા છે. તેઓ તેના ચોપડા આદરથી વાંચે છે અને ગાય છે નીરાંતની કવિતામાં શાત સિવાય બીજા રસની છાંટ નથી તેમ તે પોતે પણ શુદ્ધ બ્રહ્મચારીજ હોયો એમ તેની કવિતા પરથી માલુમ પડે છે. આ ગ્રંથમાં તેની કવિતાનો ઘણો ભાગ સંગ્રહો છે જેમાં જ્ઞાનભક્તિનાં પદ પ્રથમ દાખલ કર્યાં છે. જ્ઞાનભક્તિના ૧૧૧ પદ છે અને તે પછી સરૈયા, આત્મબોધ અને કાગળ છે. કાગળમાં બ્રહ્મચારી સંબંધી કેટલાક પદો કરેલા છે પણ તેના ઉત્તર નથી.

એ પછી યાનોપદેશના ૪૯ પદ, પછી સાત વાર, બારમાસ અને તિથિઓ છે. તથા પદ ૫૭ પછી જ્ઞાની ગુરુ સંબંધી સાખીઓ છે. એ પછી સાખ્ય અને યોગના ઐક્યનો શ્લોકો (એ જીવતાના સંગમાં લખેલા પદ) છે. એમાં ધર્મ, નિયમ તથા તેના ભેદ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધ્યાન, ધારણા, સમાધિ, વગેરેની સમજ આપી છે. અને સાખ્યના શ્લોકોમાં ૧૪ તથા ચૈતન્યનું સ્વરૂપ વર્ણવી પછી તેમના યોગથી જગદાદિ ઉત્પત્તિ થયું છે એમ વર્ણવ્યું છે. ચૈતન્ય પુરૂષ અને ૧૪ પ્રકૃતિના યોગથી મહત્ત્વ ઉત્પત્તિ

અર્થ. મહત્ત્વથી અહંકાર થયો, એ અહંકાર ત્રણ ગુણમય ત્રણ પ્રકારનો થયો. તામસ અહંકારથી પંચ મહાભૂત અને તેનાં કાર્ય થયાં; રાજસ અહંકારથી ઈંદ્રિયો થઈ અને સાત્વિક અહંકારથી બુદ્ધિ આદિક અતઃકરણ થયાં. ત્રણ ગુણવાળા અહંકારથી એવું સ્થૂળશરીર ઉત્પન્ન થયું તેનાં અંગે અને તેના દેવતાઓ વગેરે કહીને પછી સદૃશશરીર, કારણશરીર, જામ-દાદિ અવસ્થાઓ, વગેરે વર્ણવે છે એ મર્વથી આત્મા બિન્ન છે માટે તેજ સત્ય છે એમ હેવટ પ્રતિપાદન કર્યું છે.

હવે કયાઓનો આરંભ થાય છે. પ્રથમ ઉપોદ્ધાત કરીને પછી ધનવિરાગ, ત્રીવિરાગ, ગુરુશ્રદ્ધા, ગુરુ ઉપદેશ, વિશ્વામ, સંતતિવિરાગ, માયાત્યાગ પશુરિપુ, ચિત્તશુદ્ધિ, એકાગ્રતા, અક્ષરદર્શન, સંગત્યાગ, સદ્ગુણનાં લક્ષણ, અક્ષરદર્શનનો લાભ માયારૂપ કથન, મુરુપ્રકૃતિનું વર્ણન, અને પ્રકૃતિનો પરિવાર, એ વગેરે પેદેલી કથામાં કથ્યું છે. એ રીતે પ્રથમ કથામાં જગદ્કાર્ય-સ્વરૂપસૃષ્ટિ વર્ણવે સર્વના કારણરૂપ ચૈતન્યઅક્ષરનું વર્ણન બીજી કથામાં કર્યું છે.

કથાઓ પછી અવતારખંડન નામનો વિષય છે. વાસુદેવ, મત્સ્ય, કૃષ્ણ, મોદિની, નૃસિંહ, બળરામ, કૃષ્ણ, રામ, પરશુરામ, અને વામન, એ દસ અવતારને બળવાથી મુક્તિ નથી, પણ એક અક્ષરને જાણવાથીજ મુક્તિ છે એમ કહ્યું છે અવતારખંડન પછી હેવટે છૂટક પદ લખ્યાં કર્યાં છે એ પદોમાં છવ અને દેવની લક્ષણનું એક પદ છે તે વાંચનારને ગમ્મતની માથે બોધ આપે એવું છે.

નીરાંતના મંથ ઉપરથી જણાય છે કે તે માત્ર નામનો મહિમા ગાનાર અક્ષરજ્ઞાની દનો નામ એટલે મદ્સ્વમજ્ઞ. તેણે પદ, ગમ, દેશી, ધોળ, ગરબા, ગરબી, ટોળી, ધુમાર વગેરે વિધિવિધ રાગ પસંદ કર્યાં છે. એ રાગોમાં જડ અને ચૈતન્યનો વિવેક, જડવસ્તુનો વિરાગ, રામ, દમ, તપ, નિનિદ્રા, શ્રદ્ધા અને સમાધાન, એ છ સાધન, મુમુક્ષુનાં વશન, એ વગેરે બનાવીને વેદાંતવેશ અક્ષરને બતાવ્યો છે. જે સોફા સાચી રીતે વેદાંતાદિ

અયોનો અભ્યાસ કરી શક્તા નથી અથવા તેની પ્રક્રિયાઓ સમજવાં જોઈલી જોમની ભુદ્ધિ સૂક્ષ્મ નથી તેમને આવા અયોથીજ બ્રહ્મજ્ઞાન થવું સુવલ છે. બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત થવા પછી પણ નિરંતર અતર્કિ રહેવાને સાર તથા મનન કુવાગારે પણ આવા પુસ્તકો સામાન્ય લોકોને અત્યંત ઉપયોગી છે.

॥ श्रीजगदीश्वराय नमः ॥

नीरांतभक्तकृत

કવિતા.

જ્ઞાનભક્તિનાં પદ.

પદ ૧ છું.

રાગ હંસની ચાલ.

ભણીને તું થયો રે ભખારી,
કમાયો શુ, ભણીને તુ થયો રે ભખારી. ટેક. ૧
સિદ્ધાતનો રે સાર સમજી શક્યો નહિ,
વાણી તે બહુ વિસ્તારી,
પોતાનું પોત નવ શક્યો પારખી,
ઉદરની વૃત્તિ વધારી. કમાયો શું ૨
જાણવાની જુગત તને જો રે આવડી છે,
(ને) પૂજની પેઠી પ્રસારી;
એમ નથી જાણતો કર્તા હું કોણુ છું,
વિખવાણુ જાણુ વેપારી. કમાયો શુ ૩
કેહેણીના કૃત્યવડે ગુરુ થઈ બેઠા,
સેવકની ગરજ નવ સારી;
મરતી વેળાએ તમે ક્યાં જઈ મળશે,

એ અર્થની વાત ના વિચારી. કમાયો શુ ૦ ૪
 દાસના દાસની દીનતા ના આવી,
 મોટમમાં લીધો છે મારી;
 નીરાંત નામને તે નવ ઝાળખાયું,
 જીત્યો જન્મ ગયો હારી. કમાયો શુ ૦ ૫

૫૬ ૨ જી.

કર્મ કરી શું રે કમાયો;
 વિચારને, કર્મ કરી શું રે કમાયો. ટેક. ૧
 નાહી ઘોઘન તું નિત્ય આદરે છે,
 પથી જેમ પથે પળાયો;
 જાગીને જાને તું પોત તારૂં પ્રીછને.
 કોણ ચોર્નિના તું જાણો વિચારને ૦ ૨
 પૂર્યે જોતા તો તારે કર્મ કાઈ ના'તાં,
 ક્યાંથી કર્મ લેઈ આંચો;
 પાછો વળીને તું ક્યમ નથી પેખતો,
 પરખ વિના પૂરો પિડાયો. વિચારને ૦ ૩
 શુભ અશુભ કર્મ જાણને તે જાણ છે,
 જીવ તે જાણમાં બધાંયો;
 જુગતે જાણમાંથી કોઈ નીકળી રાડે નહિ,
 અભાગી હોય જો સવાચો. વિચારને ૦ ૪
 પાછો વળે, તો તું તરત પાર પામે,
 ન જુએ તે કર્મના બધાંયો;

૨ પથી ઈ.—જેમ પથી સપગી તેવાગી કરીને દેખાડે તે માં
 જાણ છે તેમ તું ચીખેલા નિત્યકર્મને માં ચડ્યો છે.

નીરાંત મદગુરુનામને સભારતાં,

ગરવો લયો ને ઘર પાયો. વિચારને

૫

પદ ૩ જી.

તન તાર જોને તપાસી;

તુ કોણુ છે, તન તાર જોને તપામી.

દેક.

૧

પાત્ર તત્વનુ પૂતણુ બન્યુ છે,

માટે અગુણ તત્વ નિવામી;

પાત્રની આદ લેઈ ગણીએ અટ્ટાની,

એટલામા આપ ઓળખામી તુ કોણુ છે

૨

આત્મા પરમાત્મા અહુના આસી,

નિર્મલ નિરખ્યા નિવાસી,

તુ તાર આપ જો અજગુ કે માય છે,

મૂલ ભણ્યાને ગી ભામી

તુ કોણુ છે

૩

મગ્વા અવતરવાની બીક તને બાપડા,

ચાગ ખાણુ લખચોગરી,

નીરાંત નિત્યનામ નિરખને તુ તાર,

ઓળખે તો થાય અવિનાશી તુ કોણુ છે

૪

૫ પાઠો વગેરેનાનુ આદિકારણ તપામે કે કર્મ કરતા પાછો પડે

૨ પાત્ર તત્વ—પાત્ર મદાજૂત માટે છે—પાત્ર જૂતના પૂતગામા

અગુણ તત્વ (આત્મા) નિવાસ કરીને રહ્યુ છે પાત્ર છે—પાત્ર મદાજૂતને આદિ લેઈને અટ્ટાવીગ તત્વ ગણીએ એટલે પાત્ર મદાજૂત, ને તેના દશ પ્રાણ અને ત્રણ ગુણ. એ તત્વો ગણીએ—એ તત્વો તે આત્મા ની પશુ તેનો દૃષ્ટા હુ છુ એમ જાણીએ, તો આપ (પોતાનુ સ્વરૂપ) ઓળખે

૩ નિર્મલ છે—એ તત્વ મમુલરૂપ દેહમા નિવાસી આત્માને નિર્મલ

(બધા ગદિન) નિરખ્યા ૪ ચાગ ખાણુ—ગગનુજ, અડજ, સ્વદેહ, કૃતિગત.

પદ ૪ થું.

- સુગરાનું સુખ શું વખાણું;
 આદિ અંત, સુગરાનું સુખ શું વખાણું. ટેક. ૧
- વૃત્તિના વેગ સહુ વેગજી થયા છે,
 ઠરવાનું મળ્યું છે ઠંડાણું;
 આઠે પોહોર નેહ નામની સંગાથે,
 અવરને ઉરમાં ના આણું. આદિ અંત ૦ ૨
- મરવા અવતરવાનો સંશે મટે છે,
 મનથી મૂકાએલા જાણું;
 વિદેહપણું દહ દીસવામાં તારે,
 આપમાં આપ સમાણું. આદિ અંત ૦ ૩
- જીવનમુક્ત તો જેને કહેવાય છે,
 એવા પુરૂષ પરમાણું;
 વાણી જુઓ તો વિકાર નહિ જેમાં,
 ઉપડ્યું હીરાનું સાણું. આદિ અંત ૦ ૪
- અજ્ઞાન આવરણ છોડી ગયું છે,
 વાયુ અખંડિત વા'ણું;
 રહે તે સસારમાં ને ભિન્ન સંસારથી,
 સમજણમાં સાર સમાણું. આદિ અંત ૦ ૫
- મરીને જીવે તેનો દશ એવો જાણવો,
 નામ સમાન નહિ નાણું;
 નીરાંત સદ્ગુરુ કામધેનુ કરે,
 એ દામને જોયતું દુઆણું. આદિ અંત ૦ ૬

પદ ૫ મું.

નુગરાને ના જડે આરો;
 ઉતરવાનો, નુગરાને ના જડે આરો. ટેક૦ ૧
 ભવસાગર ભય જાળનો ભર્યો છે,
 કામ ક્રોધનો છે ગારો;
 કોટિ ક્રૂપ લગી કોઈ તરે નહિ,
 એવો છે પાપનો પસારો. ઉતરવાનો૦ ૨
 કીટ પતંગને પ્રમાણુ ભાળજે,
 ભાળો નહિ ભવનો તારો;
 ઝાઝું શુ કહીએ જૂઠું ના જાણુશે,
 એવો છે ભવનો જૂઠારો. ઉતરવાનો૦ ૩
 નુગરાના દર્શનથી દાઘ ઘણો લાગે,
 આજીવ્યો છે આત્મહત્યારો;
 હરિથી વિમુખ તેના હાથ કોણુ ઝાલે,
 માકુટનો સંગ નિવારો. ઉતરવાનો૦ ૪
 આ રે સંસારમાં ગુરવનો કોણુ છે,
 સર્વેને શિર ગુરુ ધારો;
 દહના ગુરુ તો સર્વેને જાણુજો,
 મનનો ગુરુ છે ન્યારો. ઉતરવાનો૦ ૫
 મનના ગુરુ વિના જૂલ નથી ભાગતી,
 એ તો ભૂવે ભમે જગ સારો;

૩ ક્રમાણુ—ભગવાન—ભટકનારાં. ૪ આત્મહત્યારો—અહારાન ન
 જાણનારને શાસ્ત્રમાં આત્મહત્યારો કહેછે. “પુમાન્મવાર્ષ્ચિનતરેત્સમામદા—
 ભાગવત. સાકુટ-ખજ.

નીરાત મદગુરુ મનના મળે તો,
પળમે કરે ભવ પારો. ઉત્તરવાનો ૦ ૬

પદ ૬ કું.

આવ્યા છે છ મારે ઘેર આજ,
આણુતેડયા આવ્યા છે છ મારે ઘેર આજ,
મેહેર કરી મહારાજ,
આણુતેડયા આવ્યા છે છ મારે ઘેર આજ ટેક ૧
જેને કાળે અતિ રહુ દમે રે,
આવ્યા રે વિટંબાણાએ વાજ,
તોએ જામુના જળ વેગળા રે,
ધોખો મટે નહિ ધાજ. આણુતેડયા ૦ ૨
કોટિ ઉપાય કરે કોઇ વળી રે,
હરિ મળવાને કાજ;
દરશન પરસન દુખે નહિ રે,
એવા છે ગરીબનિવાજ આણુતેડયા ૦ ૩
સુખના સાગર શ્રીહરિ રે,
દલની દાળણુ દાઝ,
અનુભવમા આવી મર્યા રે,
રાખી છે ગુરુએ એ લાજ. આણુતેડયા ૦ ૪
પ્રાણજીવન પ્રસન્ન થયા રે,
આપ્યા અવિચળ સાજ,
કો કાળે જો ના ખીટે રે,

બોલે બોલ્યાથી રે બાજ. અણુતેડયાં ૫
મન કર્મ વચને એક વયો રે,
અન્ય યથું સહુ નાજ;
નીરાંત નિરખ્યા નિજનામને રે,
મનનો મઠ્યો છે અવાજ. અણુતેડયાં ૬

પદ ૭ મું.

રાગ સૌરઠ.

મને તો ઘણું ગમે છે જી, ગુરવાનો દશ;
હાસ્ય ને વિનાદ હમેશ. ટેક ૧
મન વાણી પોહોએ નહિ રે, લક્ષણ લાગે લેશ;
ભાવ ભક્તો પણ શુ કરેરે, ધ્યાન ના આવે ધરેશ. મને ૨
સુખ સદાનો સોહણો રે, નહિ કર્મ કલેશ;
ભાગ્ય ભક્તોં ને પામીએ રે, સદ્ગુર સાચા વરેશ. મને ૩
સર્વાતીત ને સરવની માંય છે રે, નહિ વરણ ને વેશ;
વસતું વિણ આધારનું રે, ઉલટું આપ લખેશ. મને ૪
મેમ પદારથ પ્રીછતું રે, અનુભવિયાનુ વિશેષ;
નીરાંતનિરખો નિજનામને રે, સત્ય પદ્મામાં શેષ. મને ૫

૫ બોલ્યાથી ઇન્-એ બોલ્યાથી (અર્થાત્ વાણીથી) બાજ (બાજ-બાહાર) છે-વાણીથી ને વણીનો નથી.

૧ ગુરવાનો—ગુરવાળા માણસનો. ૨ ધરેશ-ધરા (પૃથ્વીનો) પતિ ઈશ્વર. ૩ સર્વાતીત-સર્વેથી રેડીપાર. વસતું ઇન્-એ આધાર વગરનું વસવાતું છે એવું આપ (આત્માત્મ) ઉલટું છે એમ છું બતાવીશ

૫ અનુભવિયાનું—જેવું અનુભવ કર્યો હોય તેનું. સત્ય ઇન્-તેથી છેવટે સત્ય એમ પદ્મામાં ગેય રહે છે.

પદ ૮ મું.

રાગ વસંતધુમાર.

વસત વિવાહ વર્ણુ હો, વર્ણુ તો ન વર્ણવાય. ટેક. ૧
 સદ્ગુણએ સત્ય કહ્યું સંભવતું, વિવિધ વિવેક વિચાર;
 ત્રિગુણાતીત નામ નૌતમ, મત્ય વરકન્યા માર. વસંત ૨
 લેહે હ્રુન તે ઘડીએ લીધાં, શુભ શુદ્ધર્તમાં સાર;
 આંડ પહોર દિવસ ન રજની, લાંછન નાહિ લગાર. વસંત ૩
 મન મગ્ન મડપ મહારૂડો, છાળ પુષ્પવત્ છાય;
 ચિત્ત ચોરી ચોપાસ ચીતરી, સભવતી સર્વે શોભાય. વસંત ૪
 જાન જગતની જોવા મરખી, પુરુષોત્તમ ! નહિ પાર;
 ક્ષણાનિધિ કૃપા કરીને, તત્વનો મેળયો તાર. વસંત ૫
 ત્રિકમલ તોરણ સરે તેવા, મેમે પાકા પૂર;
 મન ગમતા માંદગરામાં મહાલે, હરખમરી કન્યા હજૂર. વસંત ૬
 વા'લપણની વરમાળા વાર, ખોત પાનેતર નાકું;
 અરસપરસ મળ્યો હસ્ત મેળાવો, છકને તખોળે છાંકુ. વસંત ૭
 મંગળ ચાર વર્ષા વરકન્યા, માનિની મગગ ગાય;
 અન્યો અન્ય કંસાર આરોગે, આપના વેદધુની ધાય વસંત ૮
 અનહુદનાદ વાજિત્ર વાલે, નિભંચ ભયો રે નિરાન;
 અમરાશુમાર અમોવડ નાહિ, સભવતું ધીરજ ધ્યાન. વસંત ૯
 પુરુષોત્તમને પરણાવિયારે, અખી મદ્ગુરુ દેવ;
 નીરાંત નામે નેહ મળ્યો છે, મત્ય મત્યવંતીની સેવ. વસંત ૧૦

પદ ૯ મું.

વસત રતની જાડ વાર શીએ, વિધિ વિધનાં વૃક્ષ કૃષ્ણાં રે;

અનુભવી પંખી વેદે વાસના, અવર તે પંખી ભૂલ્યાં રે. ટેક. ૧
 સદા મુવાસી પુષ્પ અનોપમ, મોહ્યા સખ સસારા રે;
 લક્ષવેશા લેહેલીન વાસના, પરખે પરખનહાગ રે. વસંત૦ ૨
 વૃક્ષ વકુ ને પુષ્પ અનાદિ, પચ પાંખડી પરખો રે;
 વન વિશ્વને પુષ્પ અપારા, નામ નાતમ નરખો રે. વસંત૦ ૩
 હવ જંત કો નર ને નારી, અનેક ઉપાચે ધરૂં રે;
 ગુરૂ મીચે તો ગેડયો પાવે, મેમીજન કોઈ મીછે રે. વંચત૦ ૪
 એ ઉલટ ભેદ ને ગેડય ગ્યાનની, સદ્ગુરૂ મોઢં લખાવે રે;
 નીરાંત નામ પુષ્પ પુરૂષોત્તમ, ગુરૂવા હોએ ને પાવે રે. વસંત૦ ૫

પદ ૧૦ મુ.

કર્તાપદ કોને કહીએ, એ કર્તા કહો મને રે.
 ખીર નીર બે મન્યા એકઠા, હંસ કંઠે ભે છ.ને રે ટેક. ૧
 બગ સો વાકું ખૂટ શરૂ નહિ હંસગતિ ગુણુ ન્યારા રે;
 મેં સાહેજમે, સાહેજ મેગ, પંખે પરખનહાગ રે કર્તાપદ૦ ૨
 હવ ગિવ કહેવામા કહેવા માયાપદ કો કહેવું રે;
 હવ શિવ પર જે પદ છે, તે પદ સમજ લેવું રે " ૩
 એક શબ્દ સગહી સગખા, ગમ્હાહી મરજનહારા રે;
 ગમ્હાનીતકો કોન લખાવે સો સખ લખને ન્યારા રે. " ૪

૧ વા-લીએ-વાળો પખી-હવનુકા વાનના-મહાનદ અવ-પખી
 નીખા માવાવી હવ ૨ લક્ષવેશા હં—જે પુરૂષા અભ્યસ્યના વેશા
 (જાણનાગ) રોય છે તે વાસનામા લેહેલીન—તદ્રૂપ ચર્ચ બધ છે.

૩ વક્ષ—સસાર. પુષ્પ-વેદ. પાખડી-પચમૂત. ૪ ગેડયો-ગાંડીઓ.
 ગુરૂ મજે તો તે ગેડયો મમત્તમ—છૂટે. ૫ ગુરૂવા—ગુરૂવાળા.

૧ છાને જૂનાં કરે. (૧) ૨ અમર્ષ—જે અમ છે તે વક્ષ (એને) જાણી
 શ.તો નથી ૪ લખાવે-ઓળખાવે. લખ—લક્ષ્ય પદાર્થ

એસા એક અનંતમાં દેખો, અનંત એકમાં લહિયે રે;
નીરાંત નામ નૌતમ વાકો, સમજ અહો કોઈ કહિયે રે. ૫

પદ ૧૧ મું.

તન પાચો રતનચિંતામણી;		
ચિત્ત ચિત્તવે તો આવે બાણી.	ટેક.	૧
રખે કરતો ઉપાધિ આટલી,		
સારી હીણી સહુ છે બાદલી;		
જ્ઞેને તન તપાસી તારં,		
નથી થયું તે ઉપાધિ બાંધં.	તન પાચો	૨
અન્ય દેવ ઉપાધિ મુકીએ,		
મુગ વસ્તુ વિચારી ના મુકીએ,		
એવી સમજણ ગણો હૃદ વણી,		
બીજી હોય તેને મુકો મિથ્યા કળી.	તન પાચો	૩
ભણ્યે ગણ્યે રે હાલો થયો દગમાં,		
આલ્યો વૃદ્ધપણના વેશમાં;		
તોયે સમજી શક્યો નહિ આપમાં,		
ગયો લગ્ન પડ્યો બહુ પાપમાં.	તન પાચો	૪
કરી કર્મ કમાયો તે જો લાભને,		
મિથ્યા શુ વળગ્યો છે તું આભને;		
એધી રે ઉચો થઈ શુ ફરે,		
મિથ્યા કર્મ મનોરથ શું ફરે.	તન પાચો	૫
અનુમન્યો તે સાધન બહુ કં,		
એમાં અર્થ એકનો નવ સં;		

એવા કર્મઉપાસી દીઠા ઘણા,
જેમ શેકાયા હની વેળુએ ચાણા. તન પાયો ૦ ૬
એમ અનેક ઉપાયે અર્થ નવ સરે,
તરિ તારાનો કોઈ નવ તરે;
નમો નીરાત નામ ગુરુદેવને,
કરો મન કર્મ વચને સેવને. તન પાયો ૦ ૭

પદ ૧૨ મું.

પછી કાહા પયો તુ ભૂલમાં;
બિનકુળ રે એવા કુલમાં. ટેક. ૧
એક મૂળ વિના વૃક્ષ ફૂલો રહ્યો,
તેન કા કાજે કુળ ના ભયો,
તેન કાપીએ તો કપાય નહિ,
એવો નિકુળ વૃક્ષ મૂકાય નહિ. પછી ૦ ૨
એવો સસાર વૃક્ષ સમાન છે,
તેન પ્રુપકપી અજ્ઞાન છે;
મિથ્યા માટે મૂળ નહિ જાણુવુ,
એવું જાણીને વર પરમાણુવુ. પછી ૦ ૩
વૃક્ષ વધ્યાની હદ નવ કહી શકુ,
એવું સમજવું આપ અતરડકુ;
એ તો નિકુળ એવુ કહેવાય છે,
મિથ્યા વૃક્ષ કો વિરલે તજાય છે પછી ૦ ૪
આણુસમજ્યા તો તજને વન ગયા,
ફળ પામ્યા પણ ન્યારા ના થયા;

એને તજવાનો એક ઉપાય છે,
 ગયા ગુરૂ પાસે તેણે તજય છે. પંછી૦ ૫
 એથી અગગો રહ્યાનો કામ છે,
 તન માંહે ગુરૂનું ગામ છે;
 દેહીમાં વસે તે કાહેરા,
 તેને જાણવા જુગથી બાહેરા. પંછી૦ ૬
 મૂળ જોનાં તો વસ્તુ એક છે,
 તાણાવાણા વસન અનેક છે;
 ભિન્નભાવથી તે નીરાંત નિરખીએ,
 શ્રદ્ધા નામ હરિનું હરખીએ. પંછી૦ ૭

પદ ૧૩ મું.

માયા અવિનાશી પદ ઓળખો;
 તેથી પર તે પૂરણપદને લખો. ટેક. ૧
 દશ દ્વારથક્રી જે દર છે,
 ન્યાસે માંહે રહ્યા ભગપુર છે;
 કાયા માયાનું કારણરૂપ છે,
 તેથી સગણુ તે આપ સ્વરૂપ છે. માયા૦ ૨
 દશ દંડિમાં વરતે તે આતમા,
 તેથી પર રહ્યા પરમાતમા;
 તેથી પર ગુ તેને પ્રીડતુ.
 જ્ઞાતી જોઇને અતરમાં ઇંડતુ. માયા૦ ૩

૫ અખમમત્યા—વમર મમતે. ૭ વનન—વન.

૧ માયા ઈ—માયા અને અવિનાશીપદનો વિવેક કરે. જે માયાથી

જે જાહેર તે પદ પૂર્ણ છે એમ જાણે.

મન વાણીવડે પરકાશ છે,
 દીપક માંહે જ્ઞાનનો ભાસ છે;
 સદ્ગુરુ સર્વનું કારણ સાધનું,
 તેથી પર તે પરખી આરાધનું. માયા૦ ૪

બાહ્યાભ્યંતર ભિન્નતા ભાળવો,
 મન લોહ અગ્નિમાં ઓગાળવો;
 એવું કામ કરણ છે કોઈ કરો,
 હાંસીખેલ નથી હૃદયે ધરો. માયા૦ ૫

નામ રૂપ તે નિરખીને હરખીએ,
 સદ્ગુરૂથી પુરણ પરખીએ;
 રહીએ નીરાંત નામને આસરે,
 નિજ નામ લેઈને નિશ્ચે તરે. માયા૦ ૬

પદ ૧૪ મું.

નારાયણનું નામ નૌત્તમ, ના ભગે નરનારી રે;
 ધિર ધિક્ જનુની તેની કહીએ, જનમ્યો તે જન્મમારી રે. ટેક. ૧

આઠ પોહોર આશકની વૃત્તિ, નામ ના રાચ્યો હૈયે રે;
 પુત્ર હીણ તેં તો મનુને ભજ્યો નહિ, દો કુળ વાઙ્યુ હૈયે રે. નારા૦ ૨

હરિને મગવાનો આપ્યો અવમર, હૃદયે અમયો ઓયો રે;
 વાસીદામાં ગયું મૂરણું, ભૂટે જન્મ વગોવ્યો રે. નારા૦ ૩

૪ મન ઈ—જેમ દીવો અને નેર એ બેથી વનુમાવનો પ્રકાશ થાય છે તેમ મન અને વાણીવડે અંદર રહેલો આત્મા બાહ્ય મનમય છે.

૫ બાહ્યાભ્યંતર—બાહ્ય અને માહ્ય.

૨ પુત્ર ૪૦—જે પુત્ર પ્રભુને ભજ્યો નહિ તેને કીલું (દીણો) નામુ-વો. તે હૈયે કુળમાં દોષાળી.

પરમાર્યની પેર ના પ્રીછે, સ્વારથમા છે શૂરો રે;
 નાક નથી ને નારાયણ ભૂલ્યો, અર્થ રહ્યો છે અધૂરો રે. નારાં ૪
 એવા જનનો ભાવ ભૂનખમાં, ભારે ભૂમિ ધૂળે રે;
 નીરાત નામ નારાયણ વેતા, પૃથ્વી પગલાં પૂળે રે. નાગાં ૫

પદ ૧૫ મું.

રાગ વસંત.

પ્રાણજીવન પાતળિયા વાહાલા,
 મેમે મદિરે પધાર્યા રે;
 સદ્ગુરુરૂપ સદા સુખદાયક,
 અતિ અવગુણ નિવાર્યા રે. ટેક ૧
 મહાનિદ્રામાધી મુજને જગાડી,
 જાગીને મે જોયું રે;
 અરસપરસ એકતાવત કીધી,
 ઉરનું અતર ઝોલ્યું રે. પ્રાણજીવન ૨
 હું હરિમા ને હરિ મદિરમા,
 અનુભવ તો એક કહીએ રે,
 રત્ન મણિને રત્નની કાતિ,
 એ જ્યમ તે ત્યમ લહીએ રે. પ્રાણજીવન ૩
 સાસરિયાનુ થયું જાભવતુ,
 પોએરની પક્ષ છૂટી રે,
 અન્યો અન્યે એકતા થઇને વરતે,
 આશા અવરની ઊડી રે, પ્રાણજીવન ૪

૨ મહાનિદ્રામાધી—સસારના મોહમાધી ૩ રત્ન ઈન્દ્રિય રત્ન અને
 રત્નની કાતિ ગૃહી નથી તેમ જુ અને હરિ ભૂદા નથી.

અધો ઉર્ધ્વ મધ્યે મોહન મહાસો,

ત્રિક્રમ તેજ અપાર રે;

નીરાંત નૌત્તમ તેની કાંતિ,

વિશ્વપદ વિસ્તાર રે.

પ્રાણજીવન૦

૫

કાફી ૧૬ મી.

અનુભવ એવો રે, અંતર જેને ઉદય થયો;

કૃત્ય ટળ્યાં તેનાં રે, તેણે તેના આત્મા લેહ્યા. ટેક ૧

આત્મદર્શિ જેને કહીએ, આવરણ નાહ્યો લગાર.

સર્વાતીત ને સર્વના સાક્ષી, ખટવીશમે નિરધાર;

તેથી પર પોતે રે, એકાએકી આપ રહ્યા. અનુભવ૦ ૨

એ વાત કોઈ વિરજા જાણે, કોટિકમાં કોઈ એક,

નામ વિનાની વસ્તુ નિરખે, એ અનુભવનો વિવેક;

મુક્તપદ માણે રે, દૈતભાવ તેનો ગયો. અનુભવ૦ ૩

અદૈતપદને ઇચ્છા નહિ, આણુઈજાએ થાય,

યથારથ પદ જેને કહીએ, જ્યમ ઊપને ત્યમ જાય;

મોઢ મભા વેહેતો રે, સસાર જાયે વહ્યો. અનુભવ૦ ૪

જગત સ્વપ્ન સુષુપ્તિ તુરીયા, તુરીયાતીત પદ તેહ,

મ્યૂજ સૂક્ષ્મ ને કારણ કહીએ, મહાકારણથી પર જેહ;

પરાપાર પરખો રે, જેને નેતિ નેતિ વેદ કહ્યો. અનુભવ૦ ૫

હંસ હિતારથ જે જન કહીએ, જે જન સત્ય સ્વરૂપ,

૫ અધોઊર્ધ્વ—અપાન અને પ્રાણના સંયોગ સ્થાનમાં, અથવા પાતાળ અને સ્વર્ગાદિ સૌકમાં.

૨ ખટવીશમે—છવીશમે. પચીસ તત્ત્વો અને છવીશમે આત્મા—દૃશ્ય.

૩ દૈતભાવ—અલ્પથી જુદું બીજું કંઈ કંઈપણ તે.

૫ તુરીયા—ચોથી અવસ્થા. તુરીયાતીત—ચોથી અવસ્થાની પાર.

તે જનની હુ જાણી બલિહારી, જે સદગુણુ ૩૫,
નીરાંત નામ નિત્ય રે, નામી નામ ભયો અનુભવ૦ ૬

પદ ૧૭ મુ.

નામ વિના ગમતુ રે, નથી કંઈ નામવિના ગમતું ટેક.
આર ધામ ભૂતળ રમી થાક્યા, મન ના રહ્યું રે રમતુ,
પઠ્યો પુરાણ ને ઘણું સાભાજુ, કુખ ના ગયું રે દમતુ. નથી૦ ૧
જપ તંપ કૃતિયા જોગ અનાધિ, તન લગી ત્યમ તુ;
આપ કર્તાકી ચીન ના પાવે, અન્ય દેવને નમતુ. નથી૦ ૨
ત્રણ ભુવન ને ફેકડ નગરી, જોન લગી જમતુ,
નામ પડ્યું તે નિશ્ચે જાગે આદિઅંત સમ તું નથી૦ ૩
સર્વે જાણુજે માડ માયાની, દેવ સોહમ તુ,
નીગત નિરખો નામ અનાદિ, મન કરજો ભમતુ નથી૦ ૪

પદ ૧૮ મુ.

નૌતમ નામ કહે સહુ સાર,

ઉત્પત્તિ કાઠ નવ પામે પાર

ટેક૦

૧

૬ ઉ મહિતાન્થ-ઉ મહિતાર્થ-આત્માનુ દિત ઇન્દ્રનાર

૭ ત્યમ તુ-તેમ ૮ તુ જપાદિ કૃતિ આપ ઈન્દ્ર-પોતેજ કા

હિ) છે તેની ચીન (જોગખ) ન પામે

૩ જમતુ-જનમતુ-મોહાચતુ અર્થાત્ જ્યોતિ-નરૂપ લગી જપ તે પાણ
નામ પડ્યું તે તો નામ પામશે સમ તુ-તુ આદિ અને અનમા (અંત)
નામ (મમાન-એ મર્યા) છે, માત્ર નામરૂપ મિથ્યા છે માટે તે જાગે-
માત્ર પામશે

૪ માડ-માડપુ-આરભ મોહમ ઇન્દ્ર-‘મોહમ’ એવા મહાનાક્યની
જેનો મોહ થાય હ તે દેવ તુ છે

૧ નામ-સત્કલ્પ ઉત્પત્તિ (ઉત્પત્તિ)-તેની ઉ પત્તિનો પાર કાઠ પામતું

નથી

રામ નામના જાપ જાપો છો, નિયમ ગ્રહીને નિત્યે; ભાવે કભાવે સહુ કો ભાષે, દૃખા દૃખની રીતે.	નૌતમ૦	૨
ભણ્યા ગણ્યા તે કહો સમજાવી, નામ નીચાવ્યું કાણે; આદિ અંતની યોજ કરોની, ભવ પડરો વણ જાણે.	નૌતમ૦	૩
આચારી અનુભવિયા ઉત્તમ, ગતિ વેદમાં કરતા; વ્યાસ વિવેકી પૂરણ કહિયે, નામતાણો કો ધરતા.	નૌતમ૦	૪
નામ ઉપાસી સોઈ અનાદિ, હરિશ્ચર સત લખાયા; નીરાંત કહે નિર્જાણી નામ છે, આપે આપ બનાયા.	નૌતમ૦	૫

પદ ૧૯ મું.

ઘટમાં જુઓ વિચારી આપ; બીજો રીદ કરો સંતાપ.	ટકા.	૧
અલખ લખો અનહદની વાણી, બીન રસનાએ ખોલે; આપે તાણ આપે કુંચી, આપે અંતર ખોલે.	ઘટમાં૦	૨

૩ ભવ પડરો—સંસારમાં જન્મ પામશે.

૨ આપે છ૦—પોતેજ પોતાની મેળે જગતુપી બમમાં ૫ ડી

સવળું છે સમન્તગુમાં સંતો,		
સંત મળીને ઝોળો;		
સેવા પૂજા સાધન કરિયા,		
વાણુ સમજ્યે શું ડોળો.	ઘટમાં૦	૩
ચાર વેદ મુખ ભાષણ ભક્તિ,		
પંડિત જુગમાં વાધ્યા;		
આત્મારામ અચળ નહિ પરચો,		
તે દુર્ભતિમાં દાધ્યા.	ઘટમાં૦	૪
ભણ્યું ગણ્યું તે ભીંતે નાચું,		
પંડ પડ્યે સહુ કાચું;		
નીરાંત કહે તે નિશ્ચળ માનો,		
(એક) મલુનામ છે સાચું.	ઘટમાં૦	૫

પદ ૨૦ મું.

શીદને મરો છો તાણી,		
તરીલાં તમે શીદને મરો છો તાણી;		
મારું ને તારું મન મિથ્યા કરો છો,		
મિથ્યાજ ઝોલવી વાણી.	ટેક.	૧
આવ્યા ત્યારે તમે શું રે લાવ્યા'તા,		
ને લેઈ જવાનું લેજો જાણી;		
આગળ ગયા તેનું સ્થળ જુઓની,		

બંધાયો છે, તેમાંથી નીકળવાનું સાધન પણ પોતેજ છે—કેમકે પોતે પોતાના સ્વરૂપને ઝોળખે અને સસાર એ મિથ્યા ભ્રમ છે એમ નિશ્ચય કરે તો મુક્ત થાય.

- તે શોધી ના જડે રે એધાણી. તરીકાં ૩
કાયાનો પાયો જુઓ છેક છે કાચો,
તે ઉપર ધમારત આણી;
દખત ભૂલી તમે ડાહ્યા બૂડો છો,
સમજ્યા નહિ વૃદ્ધિને હાણી. તારીકાં ૪
સુત પિત દારા તે અતે રહેશે અળગાં,
ને મિથ્યા થશે મોજ માણી;
હરિના ભજન વિના હાનિ ઘણી થાશે,
ને ભોગવશે ભવની ખાણી. તરીકાં ૫
શાનાં તમે મુખિયાં હું તો કુખિયાં દખુંધુ,
ને છેલ્લું જુઓને એ જાણી;
દખી પેખી રે તમે ડાહ્યા ભૂયો છો,
કોણ લેઈને ગયા છે કમાણી. તરીકાં ૬
મનુષ્યા રે દહીનો લા'વારે લેવો,
ને હરિને જુઓ ને હેત આણી;
નીરાંત નીકર જશે વ'વાયા,
પગ્તાશે પળમાં માણી. તરીકાં ૭

. પદ ૨૧ મું.

- ભક્તવચ્છલ સદા દેવના દેવ છો,
તાહરા નામનો પ્રેમ રાચે;
જીવન તું જગતમાં બીજું જાણું નહિ,
નામ સમોવડ નાથ જાચે. ભકતવચ્છળ. ૧
મત્યક્ષ પરચો લલ્યા, સંશય સઘળો ગયો,
બ્રાંત ભાગી ગુરૂ બેવ પામ્યો;

- કુર્નિતિ પરહરી, પાસ નિરખ્યા હરિ,
કર્મની વેદના દૂર વામી ભક્તવચ્ચળી. ૨
- નિર્ગુણ ભાસતાં, સગુણ ભાર્યું બધું,
અન્યો અન્ય તમે એક દીસો;
તમે વિના મળુ કામ કાવો નહીં,
વિજેગ ટળ્યો પળ્યો મન હીસો. ભક્તવચ્ચળી ૩
- આરાના પારાનો પ્રપચ પેખિયો,
લક્ષ ચોરાશીનું માથે દણ્ડ;
બુદ્ધિ હીણા બાપકા બંધન બોગવે,
તૃષ્ણા તૂટે નહીં કુખ સેહેણ. ભક્તવચ્ચળી ૪
- મહાકુખ બેથકી સસાર સે'થકી,
નાશીને સમર્થ શરણે આવો,
આરો ઉગરવાનો અવર દીસે નહીં,
મળુ ઉગારણુ બિંદ કહાવો ભક્તવચ્ચળી ૫
- તમે કીરપા કરો માટે સૂઝી ખરી.
બળવત વળગ્યા છે બાહ્ય તારી,
નિર્બળ નીશતનો હાથ હેતે ગ્રહો,
બાપજી સાબળી બૂમ મારી. ભક્તવચ્ચળી ૬

પદ ૨૨ મું.

- મનુષ્યને તન ધરી ઉત્તમ ઝાટણુ,
શ્રીહરિ શ્રીહરિ ગુણ કલ્પે,
પ્રપચ પરહરિ સમરવા શ્રીહરિ,
સાધુના સગમા શુદ્ધ રહેણ. મનુષ્ય ૧

સાસ ઉસાસે શ્રીહરિને સંભારવા,
 વાયકબળનો ને અંત આણો;
 કાણુ લગ દહનો સભવ ને નવ કયો,
 સંશય સરવ તજો તો મોજ માણો. મનુષ્ય ૨
 આપમાં આપ તે વિશ્વ વ્યાપક છે,
 એક નિરંતર પ્રભુ ભાસે;
 તાણો ને વાણો તે સર્વ તતુ લક્ષ્યા,
 દૈતવું પામું તે દૂર નાસે. મનુષ્ય ૩
 આધ ને અંતની મધ્યે હું તું નહિ,
 વસ્તુ વાણીમાં ના આવે કહીએ;
 દાસ નીરાંત શ્રીદેવ દૃષ્ટિ થઈ,
 પૂરણ પ્રભુ અપાર લહીએ મનુષ્ય ૪

પદ ૨૩ મું.

આપ અવળા ફરે, બીજને બોધ કરે,
 અધેઅધા અનુસરે, ડયા રે જાશે;
 જાણું દેખતબૂલી, ડાહ્યા ત્યાં ગયા ફૂલી,
 કરમાયા ફૂલ ફૂલી, બૂલ ભાસે. ૧

૨ સાસ ઉસાસે—આમોઝ્ઘસા. વાયકબળ—વાણીશી બળ. સ. બવ—ઉત્પત્તિ. ૩ તાણો ઈન્—જેમ તાણો અને વાણો તંતુ રૂપે એકજ છે તેમ સકળ વિશ્વ પ્રભુ રૂપે એકજ છે—દૈત નથી.

૪ આધ ઈન્—આદિ કાળમાં હું, તું, રૂપ દૈત નથી અને અંત કાળમાં પણ તે નથી, તો મધ્ય કાળમાં પણ જે હું તું રૂપ સહિ છે તે મિથ્યાજ છે. વસ્તુ—સદૃશ્ય.

૧ અવળા—ઉત્પત્તિ. અધે ઈન્—આધનાની પાછળ આધનો બવ. દેખત-બૂલી ઈન્—આત્મા પોતે છે છતાં તેને જીજ્ઞે શોધવા જાણું છે.

ભણે ને ભણાવતા, મુણે ને મુણાવતા,
 ગુરુ ને ચેવા થના, અધ આગે,
 દુખ દણુ છે, પરખ પાગાણુ છે,
 આપ અજાણુ છે, કર્મ પાસે ૨

થડબૂઝ ધરથી થયા, જ્યમના ત્યમ જતા વદ્યા
 મમતે માર્યા ગયા, માન ધારી,
 જૂઠ જૂઠે મગી, સાચ સાચે કળી,
 પ્રીત પખે પળી, છત હારી ૩

ભણ્યા માટે શુ થયુ, મુજ અક્ષરતુ નવ લયુ,
 આપમા આપતે કયુ ફેણુ ફેંગે,
 નીરાત નિરખ્યા વિના, આપ પરખ્યા વિના,
 હામ હરખ્યા વિના, દુખ સે'શે ૪

પદ ૨૪ મુ

ગગ રામગ્રી

ભારે થયા ભણી ભણી વિધાઓ ઘણી ઘણી,
 નાગશિરોમણિ નાગ જેવા,
 મણિ ઉઘોત કરે, અજાણુ છવ ચરે,
 એમ ઉદર ભરે નાગ દેવા ટેકે ૧

૩ પ્રીત પખે પળી—સમારમા પ્રીતિ બાધીને ૪ અક્ષરતુ મૂળ—અજ
 પાળપ અથવા પ્રણવ (?)

૧ ઉઘોત—અમર ચરે ખાઈ જાય કયા વાની પેટભરનાર વ્યામજ
 પ્રતિ આ મ્હાણ છે નાગ જેમ મણિના પ્રમગથી બીજા છવે ને આજને
 પેટ ભરે છે તેમ નિવાસમાં પણ પોતાની વિધાયી, જીવનને આજ નાખીને
 ઉદર નિર્માલ કરે છે એ બાન છે

અષ્ટ કમળ દળ સારાં;		
મહા શુદ્ધ પાંચમને ગુરુવારે,		
પૂજે તો લાજ્ય તમારાં.	આલોં	૨
વસત વસ સજ્યાં સહુ મજની,		
આનદ ઉર ન સમાયે,		
નખશિખ શોભા વપુ બન્યું વાડ,		
વરણુનું ના વરણુવાયે.	આલોં	૩
અરસપરસ મળ્યાં અલખેલાને,		
ભૂધરને મન લાવ્યાં;		
ધન્ય ધન્ય વિનતા કહે એમ વા'લો,		
લખ સામગ્રી લાવ્યા.	આલોં	૪
અનુભવી સઘળા અધો હર્ષમા,		
તદવત ત્રીકમ તોડે;		
નીરાત સખી સ્વામી સજે રમતાં,		
બીજું ના લાસે બોરે	આલોં	૫

પદ ૨૬ મુ.

આ અવસરની જાડે બલિહારી,		
મન વાદિત કૃણ થાયે,		
સત સમાગમ સેવા બદગી,		
ગુણ ગોવિંદના ગવાયે	ટેક.	૧

૨ રત-ક્રતુ અષ્ટ કમળ દળ ૪૦-તે દિવસે સારા આઠ કમળદળ પૂજે
તો તમારા બાજ્ય જાણવા અષ્ટ કમળ આ પ્રમાણે છે બે નેત્ર કમળ, બે દન્ત
કમળ, બે ચરણકમળ, એક મુખકમળ અને એક હૃદયકમળ

૪ લખ ૬૦-આખો અથવા લક્ષ્યરૂપી

પદ ૨૭ મું.

ગુર મળ્યાથી સર્વે સુલભ, ના રે મળ્યાથી કાચુ રે;
 ડોઢિ ઉપાય કરો નર કોઈ, કોડી હીરો શું સાચુ રે. ગુરુ ૧
 ડોઢિ કૃત્ય કરો જન કોઈ, હીરો નામ હરિનુ;
 કયા હીરો કયા કોડી કહીએ, કોડી કર ત્રણ હીનુ. ગુરુ ૨
 ઈંદ્રિય રહિત પદારથ પ્રીછો, તે ઈંદ્રિયને નવ આવે;
 સહુમે વરતે સહુથી ન્યાગે, સાખી સાખ નવ કહાવે ગુરુ ૩
 એ સમજણુ તે સુખિયા કહીએ, ઝોર કુખિયા સહુ હીસે;
 પૂરણ રસ પાણુ પ્રીછી શકે નહિ, પરખ વિના કામ પ્રીછે ગુરુ ૪
 ડોઢિ ઉપાય કરો નર કોઈ, મનમતાનાં ભાઈ,
 નીશતનામ નૌતમ ગ્રહિયે, છાંડી સહુ ચતુરાઈ. ગુરુ ૫

પદ ૨૮ મું.

ભણી રે વાત ભારે મન ભાવો,
 વાણી રહિત વિચારો,
 અતરજનમી અજગા નહિ,
 હુ હરદયી હોઈએ ટેક ૧
 ખારખાલ તો મગઠ પ્રીછે,
 રૂપ અનુપમ એનુ,
 નામ રૂપ ને ગુણથી ન્યાર,

૨ મોડી ઇન્-કોડી તો ત્રણ દિવસ નને ગર્યાત પછી પગખાઇ જાય
 કે તે હીરો નથી

૩ ઈંદ્રિય ગદિત-ઈંદ્રિયોના જાણના ન આવે એવો સાખી ઇન્-તેની
 સાક્ષ કોઈ માફી પણ આપી શકે નહિ.

૫ મનમતાના-મનનો મત

સાધન કરમ ધરમ બહુ ધોખો, ખોટી કલ્પના ખટકી;
 દખાદખી દાદરા ધાવે, લાલચમાં રહી લટકી. મન કોઈં ૨
 ખલક ખેલની ખટપટ ખોટી, કરમ કટે નહિ કટકી;
 જૂડી વાતે જન્મ ગુમાવ્યો, જાત ન મૂકે વટકી. મન કોઈં ૩
 જોગી જતિ ને તપસ્વી સંન્યાસી, હાર ન મૂકે હટકી;
 અપની મતસેબ્યાં ત્યાં અટકે, ભગવી ભેખ હલકી. મન ૪
 જો'કણું આહે સો ઘટકી બીતર, દુરમતિ દો પટકી;
 નીરાંત નામ નિરખો ગુરુદેવ, રહો અંતરમાં અટકી. મન ૫

પદ ૩૦ મું.

રાગ કાલેરો.

કુચુદિ કર્મની કાળપ લાગી,

હાથ પડે દેહ દાખી રે;

એ કૃત્યમાં હરદ ના આવે,

નરસ થયો નર પાખી રે.

ટોક ૧

૩ વટકી ઇ—વટકી ગયેલી કર્મજ દેહરૂપી જાતને અથવા વટ
 (વટક)ની જાત ન મૂકે.

૪ હાર ઇ—તેઓ હારીને હટકી (હટની વાત) હોડતા નથી. અથવા,
 હટની હારચને હોડતા નથી. મતસે—મતિથી. હલકી—હલકટમાં આવ્યો
 તેવો ભેખ ભજવ્યો. ('ભેખ' શબ્દ નારીજાતિમાં ગણાયો છે).

૫ ઘટકી—દેહની. પટકી દો—ફેંકી દો. નામ—સત્તામરૂપી.

૧ કુચુદિ ઇ—કુચુદિથી જ્ઞાનેશ્વર કર્મની કાળપ લાગવાથી જો હાથ
 પડ્યો છે તે આ દેહ છે. અર્થાત્ ચૈતન્યમાં જ્યાં પ્રકૃતિનો અવિદ્યાઅંશ સ્ફુરે
 છે ત્યાં દેહાદિ ક્રિપ્તિ વાસમાન થાય છે. એ ઇ—એ દૃષ્ટ તમે ક્યું છે તેથી
 ભગવાન હરદે (હૃદયમાં) આવના નથી; અને નેથી તું નરદેહ શિરાપ બીજ
 દેહમાં પડીને નરસ થયો છે.

અમાવિક અંતર ખલ ના ભાસ્યો,

મળ મંજન નવ કીધું રે;

અમૃતપાન ઢોળી અજ્ઞાને,

પ્રેમે વિખપેય પીધું રે.

કુબુદ્ધિં

૨

મધંચ ખીત પાણામાં પીલાયો,

દુઃખદરિયો નહિ આગે રે;

ક્રામ ના આવી બહુ ફરા થયા,

ના શક્યો નીકળી બાહ્યો રે.

કુબુદ્ધિં

૩

દેતપણામાં રે દષ્ટિ ગમાવા,

અદંત બ્રહ્મ વિસાચો રે;

ભણે રે નીરાંત હરિના ભજન વિના,

ગયો અવસર નર હોયો રે.

કુબુદ્ધિં

૪

પદ ૩૧ મું.

ગગ સોગડ.

મહાધન લાધ્યું રે, સરજનહાર;

આદિતણે કિરતાર રે.

મહાધનં દેક. ૧

વિશ્વ રચી રોહા વિશ્વમા રે,

ન્યાયો ને નિરધાર;

ભિન્ન કમળ લળમા રહ્યું રે,		
એમ છે પ્રાણુઆધાર રે	મહાધન૦	૨
પ્રભુ પદારથ એક છે રે,		
તેના પાવ્ય પચીસ,		
નામ રૂપ ગુણુ અતીત છે રે,		
જગ દર્શ્યે જગદીગ રે	મહાધન૦	૩
અજવાળે દિનમ્મતણું રે,		
વિશ્વ આરાતે કને,		
દિનકરને પગશે નહિ રે,		
એમ રહ્યા છે પરબ્રહ્મ રે	મહાધન૦	૪
ભિન્નભાવ આત્રો થયા રે,		
એકતા ઉપની લેહેર,		
નીરાત પ્રભુ રસેરસ મળે રે,		
નયમ સિદ્ધિમા સેર રે	મહાધન૦	૫

પદ ૩૨ મુ

રાગ કટયાણુ

વારવાઝ કહ્યું મે કૈ'તા,		
કહ્યા કોઈ ના માને,		
ખેહેરા આગળ બહુ બિન બાળ,		
રાઝ સુણે નહિ કાને	વાગવાગ૦	૧
પામરને પ્રતીતના આવે,		
વિપચીને વિષ્ણુ જેણુ,		
મુમુક્ષુને મૃત્યુ બરામર,		

કર્મત્યાગ દુષ્ણ લેણું.	વારંવાર૦	૨
અભાવનો ઉપાય ના ચાલે,		
ખુદ્ધિ નવ ળદલાયે;		
રોગી ને બોજન નહિ રૂચે,		
ધરાયો તે નવ ખાયે.	વારંવાર૦	૩
છમિ બિધિ ગાંડ પડી બોલો ગાઠી,		
છોડી કણુ ના છૂટે;		
કારીગરનું કંઈએ ના ચાલે,		
મન મોતાવળ કુટે.	વારંવાર૦	૪
હરિ ભજનનો ભાવ ના જાણે,		
સંતને મંદિર પધાગે;		
મો જન જાણે છત મશાણી,		
તે જન જુગમે હાગે.	વારંવાર૦	૫
મન કર્મ વચને માને મન મરા,		
મત કહે મો સાચુ,		
નીરાંત નામ ગુરુ ને ચીના.		

પ્રતીત—વિશ્વાગ મુમુક્ષુ—મુમુક્ષુ એ સર્વ દુઃખાસરો. પામર દ'૦—પામર, વિપરી, મુમુક્ષુ અને મુમુક્ષુ એ ચાર પ્રકારના હિંસાકારી પામરને જ્ઞાન-જ્ઞાનની પ્રતીતિ આપતી નથી, વિશ્વાને તે ઝેર જેવું લાગે છે અને મુમુક્ષુને કર્મ ત્યાગીને દુઃખ જેવું એ મૃત્યુ ગગનર લાગે છે.

૩ એ ત્રેને અભાવવાળો, રોગી અને ધગપયો, એ ત્રણની માથે સર-ખાંતે છે. રોગી દ'૦-૨૫૪ છે.

૪ ૧ સમિધિ-એ પ્રકારની બોલો-ગદ્ય. મન દ'૦-ત્યાં મનરૂપી મોતા-વળ-મોતી રૂટ છે ત્યાં કારીગર પણ તેને સાધી રાકે નથી.

૫ મો દ'૦-તે જન જાણે છતાં છતાં મશાણી (મુખ્ય સરખો) છે.

૬ નુગરો-ચર રિનાને.

ગુગગનુ મન કાચુ

વાગવાગ૦

૬

પદ ૩૩ મુ

ગગ માર.

- મનમાન્યે મળશે, એના દગિ મનમાન્યે મળશે,
 વ્યાપિક વિશ્વમા વાન વગી છે, ટાણે કામ ટાળે ટેક ૧
- મૃદાદની પ્રતિજ્ઞા પાળી, કાચુ કષ્ટ કળસે,
 નૃસિંહ થઇને નાથ પંચાર્યા, બળિયો હાણે બળમે રે. એના૦ ૨.
- ગજ ગ્રહો જે જુઠ જોરાનગ, વીંટાયો વળસે રે,
 કાપી કડકા તેના કર્યા છે, ગજ તાર્યા જળસે રે એના૦ ૩
- કુટ્ટ સભામા આણી દ્રોષદી, તાણ ના ચીઝ તળસે,
 ચીઝ મર્યાદા સભામા ગળ્યા, દુર્વોધન મેગળસે રે. એવા૦ ૪
- કસ સભામા કૃષ્ણ પંચાર્યા, ફામ ફૂલ્યા કળસે,
 કૃષ્ણ ગ્રહીને કસ પગાડ્યો હર ના બયા દળસે રે એવા૦ ૫
- નિરખ્યા નામસનેલી સાન્ના, પગુ માતે પડશે,
 દામ દાસના દેવ દયાળુ ખગ જેવા ખગમે રે એવા૦ ૬
- બ્યા જેવા ત્યા તેવા કહીએ, સ્કાટિકપે ભગશે,
 નીરાત નામી નથા રેગળા ગિ નામે હગશે રે એવા૦ ૭

પદ ૩૪ મું.

જેથું રે જાગી મારે મન, જેથું રે જાગી. ટેક. ૧

નિદ્રાવત અજાન પગાયું,

ભૂલ ગઇ જાગી;

સાધન સર્વ સ્વપ્નવત નિરખું,

તન રે થયું ત્યાગી. મારે મન ૦ ૨

તોજયું તત્વ છે નણુ જીવનમાં,

નામ નિરખ આધી;

મૂળ જોતાં માયા થઇ અજાગી,

લખ રે અલખ જાગી. મારે મન ૦ ૩

અરસપરસ થઈ મહામંગળપદ,

જોળખ્યા અનુરાગી;

નીરાંત નામે સ્નેહ મળ્યો છે,

જોજ મળી જાગી. મારે મન ૦ ૪

પદ ૩૫ મું.

કંઈ ના લલ્યુ સારું, કૃત્ય મેં કંઈ ના લલ્યુ સારું. ટેક. ૧

પ્રણય કર્યાથી પાર ન આવે, દ્રવ્યનું જોટારું;

તીરથ પ્રત ને જપ કરી થાક્યા, મન ના ઈયું મારું. કૃત્ય ૦ ૨,

સેવા પૂજા સાધન કરિયાં, વિધવિધ કર વારું;

રંગનો તે દેખાય છે તેમ હરિ જોયો ભક્ત તેવા થાય છે નામ-નામવાળા હરિ. હરિ ઈં—હરિનામ જપવાથી હળી જુશે.

૩ તોજયું ઇં—ત્રણે લોકમાં તત્વ વસ્તુ સી છે તેની પૂજના કરી જોઈ પણ તે સર્વમાં નામની નિરખ (નિરીક્ષણ) આધી (ઈં) છે. મૂળ-અર્થ કારણ-ફલ લખ-લેહે.

૪ મહામંગળપદ—મોટા મંગળને આપનારા.

ભણ્યુ ભણાવ્યુ, ગણ્યુ સાભણ્યુ, ના ટણ્યુ અધાર કૃત્યં ૩
 ભોગ જગન ને શ્વાસ સમાધિ, અતર ઉછઝાર,
 પડ લગી એ પ્રપચ બાણ, આપ રહ્યુ ન્યાડ કૃત્યં ૪
 સાધ સગત ને ગુરુની સેવા, સ્મગણ ઉર ધાર,
 નીનાત નામ ચીન્યા વિના મિથ્યા, ભુક્તિ સહુ જડ કૃત્યં ૫

પદ ૩૬ મુ.

ગગ મારૂ

ગમ ગમ કરતા રે જનમ ગયો, રામ રામ કરતા,
 થયા નીર વિષયે નરતા રે, જનમ ગયો ટેક ૧
 મન મારીને મેદો ઢર છુ, જગ હગરે હરતા,
 કાયા કસીને કરી કાગદવત, અન્ન આહાર ઉતરતા રે જનમ ૨
 સેવા પૂજા અતિ આરતિ ધૂપ દીપ ધરતા,
 લાખો લીટી નાકે નમતા, પરિમા કરતા રે જનમ ૩
 દાન કર્યા બહુ દયાવૃત્તિએ, શીળ વ્રત વરતા,
 ગદગદ ૫ ઠે ગોવિંદગુણ ગાતા, નથને નીર કરતા રે જનમ ૪
 તોએ મલુ સ્વપ્ને નવ નિરખ્યા, ઇચ્છા આતુરતા,
 મહાસરાય હૃદયામા સાલે, કયા જઈ સમરતા રે જનમ ૫
 કૃત્ય કરે ૫ તો ના ચીને, મિથ્યા કરગગતા,
 આશા અતર અન્ય દેવની, ફરી ફરી અવતરતા રે જનમ ૬
 મિના ખેવટ કોઈ પાર ના પાવે, બિના નાવ બૂડે તરતા,
 નીરાત નામ નાવ ચઠ પાવે, સેજે ભવ સરતા જનમ ૭

૩ ૬૦ વાર વિવિધ પ્રમરના જે માગ ૩૦ (ર્ત-ચક્રમ) તે સેના પૂર્ણ
 ૪ શ્વાસ પ્રાણાયામ ઉછઝાર-અજનાગુ આપ-અક્ષતતન
 ૫ જડ-મળુ

૫ આતુરતા-આતુર થતા ૭ ખેરટ-ખેવટીઓ-વાદાણુ ખેડનાર

પદ ૩૭ મું.

સાચું સમપણુ ચામગિયાનું,

બીજું સહુ પરહરિયે રે;

મન મર્યાદા તણ મન મોહન,

હેતે હરિપર વરિયે રે.

સાચું ૦ ૧

જે સુખ સ્વપ્ને નાહિ રાંભુને,

તે સુખદાયક દાતા રે;

વાન નથી એ ઘરખાણાની,

જશ જગમાં વિખ્યાતા રે.

સાચું ૦ ૨

શિક્ષા પત્રકે ભયી ગૌતમ નારી,

અધમ ઉદારણુ કહાવે રે;

અભમિત્ર સુત નામે આધાર્યો,

શ્રુતિ અમૃતિ ગાવે રે.

સાચું ૦ ૩

સંબંધ કરે તેને સબંધી સાચો,

પોતાનો કરી અપાપે રે;

ભણે નીરાંત ભણો સુહેતી,

મનવાંચિત કૃણ આપે રે.

માચું ૦ ૪

પદ ૩૮ મું.

રાગ કાલેરો.

નામ સુધારસ સાર સરસમાં,

જેણે પરખી પ્રેમશુ પીધો રે;

બૂતજપતિપદ તેને ના ભાવે,

લાહાવો નૌતમ લીધો રે.

નામ ૦ ૧

૩ ભયી-ચઈ. ૪ સુહેતી—સારો દેવસ્વી.

૧ બૂતજપતિપદ—રાખતું પદ.

એ રમ મોઘે મૂલ મળે નહિ,		
વૈકુઠનાથને. વાહાલો રે,		
અજ હમયાપતિ ઈચ્છક એના,		
અદૈત પદનો ખ્યાલો રે	નામ૦	૨
પૂગણપ્રભ એ રસને મિછો,		
નથી સમોવડ એવો રે,		
જગતનું જીવન જને કહીએ,		
મહાવિરલાનો મેવો રે.	નામ૦	૩
કોટિ જગન ને જપ તપ કરિયે,		
તોએ તુલ્ય ના આવે રે,		
પૃથ્વી પાત્ર ને મુક્તા ભરિયુ,		
એથી અગ્રિક નવ પાવે રે.	નામ૦	૪
નામ સમોવડ કોઈએ ના આવે,		
અમૂલ્ય વસ્તુ એવી રે,		
સદ્ગુરુ સ્વામી કૃપા કરે તો,		
ત્યાથી મળિયે તેવી રે.	નામ૦	૫
દુર્લભ દીઠો ને મહારસ મીઠો,		
સ્વાદ કહ્યો નવ જાય રે,		
નીરાત નામ મુદારસ પીતા,		
અખિત જીવનપતિ થાય રે	નામ૦	૬

પૃદ્ ૩૬ મુ.

વગ વગગ્યુ રે, વા'લો નથી વિસરતા ટેક ૧

૨ અજ-પ્રહા ૬ અખિત-સમય

૧ વગ ઇન્-વાહાલો વીમરતા નથી, એ જાણે મને મોઘ ૧૬૦

વગગ્યુ છે

આઠ પહોર દિવસ ને રજની;		
અરસપરસ અટકી સુરતા.	વંગ૦	૨
અર્ધ ઘડી અવળું નવ ગોઠે;		
એવા હરિ છે મન હરતા.	વંગ૦	૩
લોકલાજ કુળની મરજદા;		
સહુ ભૂડી રે હરિહર વરતાં.	વંગ૦	૪
કામકાજ મુને હાથ ના લાગે;		
હું ઘેલી ન એ ઘર કરતા.	વંગ૦	૫
દરશનથી કુઃખ સરવે ગયુ છે;		
વિશ્વરૂપ લહું ધરતા.	વંગ૦	૬
નીરાંત નામ નિરખ થઈ નિર્ભય;		
થકિત થયું છે મન ચિરતા.	વંગ૦	૭

પદ ૪૦ મુ.

નમો નમો રે ગુરૂજને પાય, મધમ મેમે કરી,
 ને પેઢેલાં ઘઘને પૂજાય, એવા હેતુ હરિ;
 નેથી ગુણ ઘણેરો થાય, નિરખ્યા નજર કરી. ટેક. ૧
 વળી વળી વહુ ગુરૂ ગોવિંદને,
 મનમાને એમ મહાજો રે:
 આઠ પોહોર દિવસ ને રજની,

૫ ઘર કરતા—ઘર માડતા.

૭ થકિત ઈન્નામ (સત્ત્વ શ્રદ્ધ)નું દર્શન થવાથી મન થકિત (આ-
 ર્થયુક્ત) થયુ છે અને તેને સ્થિરતા પ્રાપ્ત થઇ છે. અથવા યાકેલા મનને
 સ્થિરતા મળી છે.

ચિત્ત અગ્નિ નવ આને એવા હેતુ દિગ્ગિ નમો ૨
 સુરતી તો મમરાણુમા સમરથ,
 બળ બુદ્ધિ ના મૂકે રે,
 બાળપણમા સર્વ આજંભા,
 ચેતનાણી ના ચૂકે એવા ૦ નમો ૩
 ગુરુ મમોવડ શુ કહી દાખુ,
 દેવ દેવના દર્શ રે,
 દાસની ઉપર દયા કીને,
 વૃદ્ધિ અમીની વગસે એવા ૦ નમો ૪
 મન વાણીથી પર પરમેશ્વર,
 નિવાણી પદ નિરખો રે,
 સર્પાતીત ને સર્પની મળિ છે,
 સચરાચરમા સગળો એવા ૦ નમો ૫
 સમગ્લ કરના મુખ ઘણે રે,
 દર્શનથી કુખ વામે રે,
 એવાનુ કી શુ કહી દાખુ
 પગપદને પામે એવા ૦ નમો ૬
 ગુરુનો મળિમા શુ રે વર્ણવિયે,
 વાર્ધામા નવ આને રે,
 કલેવામાન જો કૃપા કરે તો,
 પગમા પાગ્ય કરાવે એવા ૦ નમો ૭
 ગુરુ ગોવિદના ગુણ રે વર્ણવિયે,
 મમે પાવન થઇએ રે,

નીરાંત નામ ગુરુને નિરખે,

ગુરુ મરખા તે કહીએ રે. એવાં નમો ૮

પદ ૪૧ મું.

મન માન્યું રે ગુરુને મનમાં. દે.

પ્રથમ પોત પોતાનું દેખાવું;

અંતર ગયું છે અટકાતામાં. મન માન્યું ૧

અંતરજાતીને આગખાવ્યા;

આપોયું ને ગળતામાં. મન માન્યું ૨

મરણું ને અવતરણું મરણું છે;

ત્રિગુણબુદ્ધિ ટળતામાં. મન માન્યું ૩

ત્રિવિધિતાપ ટળ્યો તે ઘડીએ;

ખગવિધાર્યા ખગતામાં. મન માન્યું ૪

આનંદ અતિ ઘણું ઉરમાં વા મો;

ભાવ ભજનમાં ભજતામાં. મન માન્યું ૫

અવગુણ મેરું અગામ થયા છે;

ગુણ ગુરુના સામગતામાં. મન માન્યું ૬

નીરાંત નામ પ્રતાપ ગુરુના;

અનભે થયો છે પણ પળતામાં. મન માન્યું ૭

પદ ૪૨ મું.

ધન્ય ધન્ય રે ગુરુ ઘેર પધાર્યા છે. દે.

ગુરુ ગોવિંદ બે નિત્ર ના, બાણું;

૧ પોત-પોતાનું સ્વરૂપ. ૨ આપોયું-અદંકાર. ૩ ત્રિગુણબુદ્ધિ-માત્વિકી, રાજગી અને તામગી બુદ્ધિ. ૪ ત્રિવિધિતાપ-અધ્યાત્મ, અધિભૂત, અધિદેવ. ૭ અનભે-નિર્ભય. પણ-હુપણ.

એક લાણું મન લાવ્યા છે. ધન્ય ધન્ય રે૦ ૧

મન કર્મ વચને માગ્યું મળ્યું છે;
વિવેકપણે રે વધાવ્યા છે. ધન્ય ધન્ય રે૦ ૨

ધન્ય ધન્ય લાગ્ય આ બોધ્ય ભુવનનાં;
મલુદ મેમે પધરાવ્યા છે. ધન્ય ધન્ય રે૦ ૩

સેવા પૂજા શીલ દાખવ્યું;
રંકપણે રીઝાવ્યા છે. ધન્ય ધન્ય રે૦ ૪

મુખ સંપન સેવકને દાતા;
જે રે જોઈએ તે લાવ્યા છે. ધન્ય ધન્ય રે૦ ૫

અંતરજામી અજગા રહે નહિ;
ઉરમાં વામ વસાવ્યા છે. ધન્ય ધન્ય રે૦ ૬

દાસ નીરાંત દયા કરી ગુરૂએ;
મનના મનોરથ કહાવ્યા છે. ધન્ય ધન્ય રે૦ ૭

પદ ૪૩ મું.

હરિજન ગાતા રે, નિદ તે તો નર નહિ રે,
જાણીએ શ્વાન અમોવડ તોડ;

નિદક જે નારી રે, જાણે જેવી દૂતરી રે,
ભમવું તો જળજગી કુશળ છે દહ. હરિજન૦ ૧

કાગ શુ જાણે રે, કપૂરના મ્વાદને રે,
જાણે જે ભુંડી, લશુમનો બોગ;

મૂરખ શુ જાણે રે, મહિમા હગિતણે રે,
રૂખમાં તો લઈ વાણીનો ગેગ. હરિજન૦ ૨

૨ માગ્યું ઈ૦—જે ઈ=છુ હજું તે મળ્યું છે ૩ બોધ્ય ભુવનનાં—
જ્યોત્સનાં, અથવા આ બ્રહ્માનાં અને આ ભુવન (૫૨)ના. ૪૪ ઈ૦—તવારો
કરવારૂ વાણીનો રોગ થયો છે.

સૂરજ ને ઉગ્યો રે, ઘૂડને નવ ગમે રે,
અંધારું તો લાવે આઠે પોહોર;
અજ્ઞાનીને એમ રે, ગાવું કાંઈ નવ ગમે રે,
ઉદય ઘણો અવિધાનો ઠોર. હરિં ૩
શિવને વિરંચી રે, જેના જરા વરણવે રે,
તત્ત્વ ત્રણ ભુવનમાં વિચાર;
નીરાંતના સ્વામી રે, સમર્થ શ્રીહરિ રે,
પણમાં તે ઉતારે ભવપાર. હરિં ૪

પદ ૪૪ મું.

સંતોની સંગત રે, મરણે ના મૂકીએ રે,
ચૂકીએ ના ચાર દિવસનો લાહાવ; ૮
માઠે મન રાખો રે, સંતોમાં મળ્યું રે,
વિલંબ ના કરશે આવ્યો દાવ. સંતોનીં ૧
દીનતા ગ્રહીને રે, સેવા દાખીએ રે,
રાખીએ નિત્ય નિત્ય નવલો સ્નેહ;
સદ્ગુણ સાચા રે, સંતોની સાનમાં રે,
નૌતમ સમજી લેજો તેહ. સંતોનીં ૨
મન કરી ઠોર રે, તવ તારૂં થશે રે,
ટળશે દુરમતિના ડાઘ;
ખરા ને ખોટાનું રે, થાશે તુને પારખુ રે.
ભણશે મહિ સંતોનો ભાગ. સંતોનીં ૩
જન્મોજન્મના રે, જશે તારા મોરચા રે,
ઉજવળ ને થાશે તારું રૂપ;

કાઠ ને કાઠ રે, ફરી લાગે નહિ રે,
 સીકલી સાચા સત સ્વરૂપ સતોતીં ૪
 સતસ્વરૂપી રે, ભવમા નાવ છે રે,
 વિરલા કોઈએક બેરીને બચ,
 જે જન બેઠા રે, તે જન ભવ તર્યા રે,
 નીરાત બીજા જોયા ખાય. સતોતીં ૫

પદ ૪૫ મુ.

સામેરી સોહાગી રે, સખી સદ્ગુરૂ મળ્યા રે,
 મળતામા મુજ પર કીધી મેહેર;
 વચન પ્રકાશ્યુ રે, કહ્યું કરૂણા કગી રે,
 કહ્યા પછી પ્રીછવી સર્વે પેર સામેરીં ૧
 પ્રેમરસ પાચો રે, તૃષ્ણા ટળી ગઈ રે,
 આશા અન્ય દેવની ના થાય,
 આપ જોળખાયુ રે, ભૂલ ભાગી ગઈ રે,
 સુખ ઉપજાવ્યુ સમજાણુ માય સામેરીં ૨
 તેણેને સંગે રે, મન માફ સ્થિર થયુ રે,
 આવરણ છોડી ગયું રે, આકાશ,
 નિરાણુ નિરખાવ્યુ રે, નામ નારાયણુ રે,
 પળમા કીધો છે પોતાનો દાસ સામેરીં ૩
 આશિર્વાદ દીધો રે, દીનને દયા કરી રે,
 મૂક્યો કાઈ મસ્તક ઉપર હાથ,

૪ મોરચા—મુખ્ય સ્થાન જન્મ લેનારૂં મોરચો તૂટ્યો ઉત્તર-પ્ર
 કાશિત—દાનમુક્ત સીકલી—સીક-રીગર—કાઠ કાઠીને તેજસ્વી જ્વનાર

૫ સામેરી—એ નામની સગિણી

નલિકા નિરખ્યાનો રે, આપ્યો આનંદનો રે,
 દર્શ્યો માંય વિશ્વાવિશ્વનો નાથ. સામેરી૦ ૬
 મનવાંછિત રે, કુળ મુને મળ્યું રે,
 કરવો કાંઈ નવ રહ્યો રે ઉપાય;
 પારસને પાયો રે, મળુછના નામનો રે,
 નીરાંત નામે નિર્ભે થાય. સામેરી૦ ૫

પદ ૪૬ મું.

પરમધામ પદ નામ શમકો,
 સદ્ગુરુ અલખે લખાવે રે;
 નથી સમોવડ કહેવા સરખું,
 આપે આપ દરશાવે રે. ટેક. ૧
 શેષ શારદા મુનિ નારદ રહત હે,
 શિવ સમાધિ સોહાવે રે; ૨
 વેદ આદિ લેઈ વરણુવ કરતા,
 વરણુયામાં નવ આવે રે. પરમ૦ ૨
 વર્ણાશ્રમ તો રહે વિમાશી,
 નિત્ય કર્મ નિરમાવે રે;
 ખટ દર્શન મિલો ખોજ કરત હે,
 મુળ મર્મ ના પાવે રે. પરમ૦ ૩
 સો જન જોગી જપે અજપા,
 જિનરસના ગુણ ગાવે રે; .

૪ નલિકા ૪૦—ગુરુએ આનંદરૂપી નલિકાચંદ્ર (કુર્ચાન) આપ્યો તેમાં સકળ વિશ્વનો નાથ દર્શ્યો—દેખાયા. ૫ પાયો—પ્રાપ્ત થયો.

૧ લખાવે—લખા કગરે—ઓળખાવે. ૨ વેદ આદિ લેઈ—વેદ શાસ્ત્ર પુરાણ વગેરે. ૩ નિરમાવે—નિર્માણ કરે.

ક્ષર અક્ષર નિરખ નામકું,		
ઉલટ નિરતર ધાવે રે.	પરમ૦	૪
સોહી જનકી મે જાડં બલિહારી,		
સો મેરે મન ભાવે રે;		
નીસંત નામ નિરખ પદ પૂરણ,		
સમરણ માંહી સમાવે રે.	પરમ૦	૫

પદ ૪૭ મું.

માયા મોટી મોહની, મોટા—		
મુનિજનનાં મન મોહ્યાં રે;		
વેધાયાં તે ક્યમ વેરાદો,		
તારે મોટી પશેવ્યાં રે.	૬૬.	૧
ખજાનાં મન ભોળવિયાં ભાઈ,		
કરણી શુભ કરાવી રે;		
પરમારથરૂપે થઈ પોતે,		
ખજાને મન ભાવી રે.	માયા મોટી૦	૨
શિવ સમાધિ નીરાદિન વાધી,		
તે માયાનુ કરવું રે;		
અતરમાં એ રીતે રહી છે,		
ધ્યાન હરિનું ધરવું રે.	માયા મોટી૦	૩
વિષ્ણુ ને તે રીતે માયા,		
ધ્યાનરૂપે અખળા રે;		

૪ ક્ષર—નાશવત વસ્તુ. અક્ષર—કૂટસ્થ—સાક્ષીભૂત આત્મા. સામા-
ન્ય સમ્પ્રદાનંદરૂપ એ બનેથી પણ પર છે.

૫ નામ ધર્મ—જેનું પદ સંપૂર્ણ છે એવા નામને નિરખ અને તેના
સ્મરણમાં તું સમાર્પણ-લીન થા

અખજાને વશ આપ થયા છે, સહુ વાતે છે સખજા રે.	માયા મોટીં	૪
અન્ય દેવને આદિ રહીને, વિશ્વને વશ કીધું રે, દેવ દાનવને દશે દિશાઓ, કોઇ જાવા ના દીધું રે.	માયા મોટીં	૫
ખટ દર્શન વણુ ખોળે બાધ્યા, ફલી રહી ચોફરી રે, જ્ઞાની પડિત સહુ ગૂંચાયુ, ગુરૂ વિના મતિ ઘેરી રે	માયા મોટીં	૬
આદિ અત ન મધ્યે માયા, ઉત્પત્તિ પ્રલય માયા રે, રૂપ રંગ તે માયા જાણો, માયાને જગ જાયા રે.	માયા મોટીં	૭
માયાના મુખમા નવ આરે, આત્મજ્ઞાની અજગા રે, નીરાત ન્યારૂ નામ માયાથી, ન્યારે નામે વળગ્યા રે	માયા મોટીં	૮

પદ ૪૮ મુ.

રાગ પ્રભાત.

નામ સમોવડ નથી જાણુને,
કહેવા સરખુ કહિયે રે,
સ્થાવર જંગમ સભર ભરાભર,

સદ્ગુરુ શબ્દ લહીએ રે.	ટંક.	૧
ઝોળખીને અંતરમાં લાવો,		
પ્રેમ પકડી રાખો રે;		
અધોડુંપના ઘાટમાં ભાઈ,		
એ અચળો રસ ચાખો રે.	નામ૦	૨
હૃમ વિનાની જુડિત જોડો,		
મહાજુડિતને માણો રે;		
મન કર્મ વચને માની લેશે,		
સોમાં કોઈએક ચાણો રે.	નામ૦	૩
નાશવતને નેડો મૂકી,		
સત શર્ણગત રહીએ રે;		
મૂરખના મનમાં ના આવે,		
માને તેને કહીએ રે.	નામ૦	૪
મન સમજવે તે નર મોટા,		
સ્થિરતા પદમા ક્રિયા રે;		
નીરાલ નામ ગુરુ તર તારણ,		
તે ભવજામાં તરિયા રે.	નામ૦	૫

પદ ૪૬ મું.

જેહને માડ નામ છે વાહાવુ રે,
તેને હું તો શુ આપુ. ટંક. ૧

૨ અધોડુંપના ઘાટમાં-અપાન અને પ્રાપ્તનો જ્યાં સમાગમ થાય છે ત્યાં. અચળો-નદિ ચાવે તો એવો અખંડ સ્વ.

૪ નેડો-નેહ. ૫ નર-નરનાર (રોડી). શર્ણગ નામરૂપી દેવીમા બેમાડિને ગુરુ જેમને તારનાર છે તે આ સમાર મમ્મદમાં બગી ચલા છે.

તન મન ધન હું નામને આધીન છું,
 મને નામ છે વહાલું;
 એ સ્વામી હું સેવક એના,
 હું તો નામના હુકમથી હાલું રે. તેને હું ૦ ૨
 વિશ્વ ચરાચર વશી રહ્યો છું,
 કામ નથી કાંઈ કાલું;
 અતુર્ક મુક્તિ મારી પદવી,
 હું તો નામને પ્રતાપે મહાલું રે તેને હું ૦ ૩
 ત્રણ ભોવનને પૈકું નગરી,
 સત્ય લોક સુખ આપ્યું;
 એકવીસ બ્રહ્માંડ એની રે માયા,
 એ તો ખલક વિષ્ણુ ખાલું રે. તેને હું ૦ ૪
 આદિ અંત ને મધ્ય સમોવડ,
 વિશ્વપતિ પત પાળ્યું;
 નીરાંત મહિમા નિત્ય નામને,
 ગાવે દેવ કૃપાળુ રે. તેને હું ૦ ૫

પદ ૫૦ મું.

ધન્ય ધન્ય વહું હું તો આ રે અવસરને,
 જોણે જોવિંદના ગુણ ગાયા ગવાય છે;
 મનના મનોરથ મારે પૂરણ થાયછે. દેક. ૧
 મનુષ્યાદહનો મહિમા છે મોટો,
 ગુરુ મળે તો લાહાવો લેવાય છે. મનના ૦ ૨

૪ ખલક—દુનિયાના વિનાશુ ખાતું (સ્થાન) છે.

૧ આ અવસર—મનુષ્ય જન્મરૂપી.

વિહીવા રે સરખી જાણુ વાત વળી છે;		
છવન્મુક્ત થયુ થવાય છે.	મનનાં	૩
આપમાં આપ અતરજમીને ઝાળખે;	"	
દેવના દેવને દરરોયો દરશાય છે.	મનનાં	૪
મન કર્મ વચને માગે તેણું મળ્યુ છે;		
પૂરણપદને પામ્યુ પમાય છે.	મનનાં	૫
હરિને મળશે ન લવ દુ ખ ટળશે;		
જન્મમરણ તો મટ્યું મટાય છે.	મનનાં	૬
મનુષ્ય થયો ન હરિ નામ ન જાણ્યુ;		
તે પશુની તોયે કહીએ કહેવાય છે.	મનનાં	૭
ફરી ફરી અવસર આવો નહિ આવે,		
નીરાંત નામને નિરખો નિરખાય છે.	મનનાં	૮

પદ ૫૧ મું.

રાગ ધોળ.

વા'લાની વાત મુને લાગે વા'લેરી;		
ખીજી તે કાઈ ના સોદાય, શુ વર્ણુ.	ટેક.	૧
મુરતનેહી સાદેમો નામનિવેગી,		
વાણીએ તે વર્ણુઓ ન જાય શું વ૦ વા'લાં		૨
જ્યાં જોડે ત્યાં છવન્મુ જોવા સરખા;		
આત્મદૃષ્ટિએ દખાય.	શુ વ૦ વા'લાં	૩
અંતરજમી માંસ ઉરમાં વધ્યા છે,		

૩ વિહીવા સરખી—અપાંત આનંદની

૨ મુરતનેહી—અતર્લિના એવડાને નામ નિર્ભય—મનુષ્ય

નામને વિશે રહેલે

અદ ઘડી અજગા ન થાય.	શુ' ૧૦ વા'લાં ૪
દાણુ રે વાર વા'લો નથી રે વીસરતા;	
મનની તે કોઈને ના કહેવાય.	શુ' ૧૦ વા'લાં ૫
સાધન વિના મારે સુલભ થયું છે;	
આનંદ ઉર ન સમાય.	શુ' ૧૦ વા'લાં ૬
નામ રૂપ ગુણુ એને રે નહિ;	
ગુરુગમથી ઓળખાય.	શુ' ૧૦ વા'લાં ૭
મોટા મોટા જેને કાળે મથે છે;	
અનેક કરે છે ઉપાય.	શુ' ૧૦ વા'લાં ૮
શમ દમ કરતાં સ્વામી સ્વપ્ને ન આવે;	
નિગમ નેતિ નેતિ ગાય.	શુ' ૧૦ વા'લાં ૯
અગમ અગોચર વા'લો વાણી વદે છે;	
લક્ષણુ ગુણનાં લહેવાય.	શુ' ૧૦ વા'લાં ૧૦
નીરાંત નામનો દેશ છે ન્યારો;	
તે પૂરુષ ગુરૂથી પમાય.	શુ' ૧૦ વા'લાં ૧૧

પદ પર મું.

રાગ ભૈરવ.

સાર વિશ્વમાં શી છે વસ્તુ, સત્ય સમજવો સ્વામી રે;	
સેવકના સ શયને ટાળો, નૌતમ છો બહુનામી રે.	સાર ૦ ૧
સાધન આદિ કરે બહુ કરાણી, અનેક પંથ પજાયા રે;	
અપાર પાર શકુ ક્યમ પામી, મિથ્યા ટળે મોહ માયા રે.	સાર ૦ ૨
સંસ્કૃત આદિ ભણે સહુ ભણતર, ભાવ ઘણો ભણવાનો રે;	
ઘણુ ભણ્યા તે ક્યાંહાં જઈ મળશે, એ સંશય હણવાનો રે.	સાર ૦ ૩

વંચક ના જોયો રે, વાંચ્યામાં નથી આવતો રે,		
આત્મા ના દર્શો વિશ્વમાં વ્યાપ.	ભણીને૦	૩
મિત વરાનું રે, કહે કયમ આવશે રે,		
જમ્યા વિના જૂઠી જાણશે વાત;		
વાણીના તો વરા રે, નિત્ય કહી શું કરો રે,		
વસ્તુ વિના કોય ના તરપત થાત.	ભણીને૦	૪
ગુરુ થયા ઊંચા રે, ટેકરું જળ વિના રે,		
નીર તે નીચેખામે ભરાય;		
વેદાંતને વાંચી રે, સિદ્ધાંતને સહી કરો રે,		
સર્વનું સિદ્ધાંત દહ કહેવાય.	ભણીને૦	૫
દહ રહિત દર્શો રે, દહમાં આત્મા રે,		
આત્મા પરમાત્મા એક થાય;		
સદ્ગુરુ સ્વામી રે, આપ જાળખાવશે રે,		
નીરાંત નામે નામ જાળખાય.	ભણીને૦	૬

પદ ૫૪ મું.

મંગળ.

પ્રીછો ભાઈ સંત મુજાણ, સ્વરૂપ શ્રીરામનો;	
પાઈ પદારથ દહ, મણિમાંહે નામનો.	૧
નામ તણો રે પ્રવેશ, ચરાચર માંહે જુઓ;	
સંતો નામ અનાદિ કહો કંદ, વાધિ વેલ જગ હવો.	૨

૩ આત્મા છ૦—આત્મા વિશ્વમાં વ્યાપક છે પણ તે દર્શો નહિ—દેખાયો નહિ.

૨ મ તે ૬૦—નામ રૂપી અનાદિ કંદમાંથી આવ્યા રૂપી વેલ વાંધી અને જગત્ ઉત્પન્ન થયું.

વદો વચન વિચારી, સાચો કરી નામનો;	
શબ્દમાં સુસ્તી મેળાવો, સુકામ સુણ ગામનો.	૩
ત્રિવેણી કે ઘાટ, મિલ રહ્યો નાથશુ;	
પૂજા કરો પ્રેમ આચાર, અનુપમ ભાવશુ.	૪
અવરતાણી હો આશ, સમજકર પરહરો;	
આપમાં આપ દેદાર, નામ નિશ્ચે કરો.	૫
સદ્ગુરુ કે મતાપ, પાઈ ગઈ પલકમાં;	
નીરાંત નિરતર જાઈ, સમાઈ રહ્યો અલખમાં.	૬

પદ ૫૫ મું.

રાગ કાફી.

મહામંત્ર ગોઠો રે નાગાયણ નામતણો;	
પપ્પે સરવ પૂરો રે ગમે તો મન ભાવે તે લણો.	ટકા. ૧
શીખો તો મંત્ર છે એ નામ નારાયણનો, સદ્ગુરુજીને પાસ,	
સદ્ગુરુ શીખવે કૃપા કરીને, ટળશે અવરની આશ;	
પીડે પળાશે રે, થાશે તે ગુણ ઘણો.	મહાં ૨
જુગત કરીને જંત્ર લખાવો, પ્રેમ પત્રી છે સાર,	
મન માદળિયા માંહે મઢાવો, રાખો રૂદિયા મોઝાર;	
બીજું સરવે જાણો રે, સાધન સો શમણો.	મહાં ૩
જનમ મરણનું મહાકૃપ્ય મઢેને, કોટિ કર્મની જાળ,	

૪ ત્રિવેણીનો ઘાટ—મૃકુટિ સ્થાન. ૫ સમજકર—મમજને. દેદાર—દર્શન. ૬ પાઈ ગઈ—જનનુવામાં આવી.

૧ પપ્પે—પપ્પે. ૩ મો—તે. મમજો—શમણ.

આવાગમનની આંટી રે છૂટે, મટશે આળ પંપાળ;
 'મંત્રના મહિમા એવો રે, ઝોળખ્યો આપ આપણો. મહાં ૪
 એ રે મંત્રની એ છે રે આહુતિને, સત્ય મત રાખે સહી,
 વિના આધારે આકાશે ચઢવું, ચઢો રાકે નહિ કોઈ;
 આધારે રહેવું એને રે, સાધી તે જાણ કોઈક જાણે. મહાં ૫
 મનુષ્યા દહીના એ રે મંત્ર છે, અવરને નથી અધિકાર,
 મનુષ્ય થયેને મંત્ર ના સાધ્યો, ધિક્ક ધિક્ક તેના અવતાર;
 જીવ તપ શું જાણે રે, અદ્ય જેની એકતા ગણો. મહાં ૬
 મહામંત્ર ક્યમ વરણવિષે, નિર્વાણી વરણવ્યો ના જાય,
 વિષ્ણુ વિરંચી આદિ લેધને, સહુકો એને આહાય;
 નીરાંત મંત્ર સાચો રે, મળે ના સદ્ગુરુ વનો. મહાં ૭

પદ ૫૬ મું.

ધન્ય ધન્ય રે તેહના કુળને વંદું, જે કુળમાં હરિદાસ;
 કોટિક તીરથ વ્રત તેની જનની, પવિત્ર છે પુત્ર પ્રકાશ. ટેક. ૧
 વેદ પુરાણ ભાગવત ભાષે, ગીતા અગોચર ગાય;
 ત્રિભુવનતારણ દાસદાસના, મહિમા કહ્યો નવ જાય. ધન્યં ૨
 શીળવ્રત તપ દાન ભાવ ભજન વિણ, ઉર અંકુર નહિ ખીજે;
 શમ નામ હૃદયમાં રાજે, તદ્વત તે નહિ ત્રીજે. ધન્યં ૩

૪ આવાગમન-જન્મમરણ. આપ-પોતાનું સ્વરૂપ. ૫ મત—મતિ.
 એકતા-એકપણું.

૭ નિર્વાણી—વાણીથી ન વણાય એવો વિરંચિ-બ્રહ્મા.

૧ કોટિક ઈં—તેની જનનીએ કોટિક તીર્થ, વ્રત, કર્યાં એમ જાણવું.

૨ અગોચર ઈં—ગીતા જેને અગોચર (ઇદ્રિઓના જાણ્યામાં ન આવે એવો) કહે છે. ત્રિભુવન ઈં—ત્રિભુવનના તારણ દરિના દાસના દાસ-
 નો મહિમા કહ્યો જાય એમ નથી.

દામ હરિના હરિ સત્રોવડ, અગ્સ પરસ એક લાણું;
 નીરાંત નામ ગુરુ શિર સોહીએ, વારવાર વખાણું. ધન્યં ૪
 પદ ૫૭ અં.

અજ આદે લેઈ ઇચ્છક સહુ એના, રૂપ હૃદમાં રાખું. પ્રિજ ૦ ૪
 અંતરજભી ઉરમાં વસ્યા છે, સદગુરૂં રૂપે સ્વામી;
 નીરાંત નામ પૂર્ણ પુરપોત્તમ, પ્રિજ વિનતા પદ પામી. પ્રિજ ૦ ૫

પદ ૫૬ મું.

રામનામ રૂઢિયામાં રાખો, આ અવસર છે સારો;
 વણસી જતાં વાર ના લાગે, અવર નથી ઉગારો. ટેક. ૧
 સાકુટને શું કહી સમજવું, ભાવ વિના ના ભાવે;
 હરિનામ હારીને બેઠો, વૃથા જનમ ગમાવે. રામ ૦ ૨
 ભાવ ભક્તિ વિના ભૂત સરીખા, નુગરા તે જન જાણું;
 પામરને પરિવાર ઘણો, પશુવત તે પરમાણું. રામ ૦ ૩
 ધન પછે તો ધર્મના પેખું, શરીર પછે નહિ સેવા;
 ભુવન પછે નહિ સંત પધાર્યા, હામ અશુભના એવા. રામ ૦ ૪
 તેથી વિશેષ હું કોણ વખાણું, શ્વાન માંસના આહારી;
 જાતિહીણ પણ હરિભક્ત છે, રામ નામ અધિકારી. રામ ૦ ૫
 આ સૃષ્ટિમાં સર્વથી ઊંચા, નિરખ્યા નામસનેહી;
 નીરાંત વર્ણાશ્રમથી ન્યારા, હરિભજે જન જેહી. રામ ૦ ૬

૪ અજ—મહા.

૪ ધન ૪૦.—જો તેને ધન પછે (પક્ષે) જોઈ તો તે ધર્મ કરતો નથી, શરીર પક્ષે જોઈ તો સેવા કરતો નથી અને ભુવન (ધર) પક્ષે જોઈ તો તેમાં સંતને પધરાવતો નથી. અશુભ મનુષ્યના ધન, તન અને ભુવન, ત્રણે હામ એવા છે !

૫ તેથી ૪૦.—તેમનાથી વિશેષ હું કોને વખાણું છું કે જે શ્વાનમાંસના આહારી (શ્વપચ-ચાંગળ) છે, જાતિહીણ છે, પણ હરિભક્ત છે, તો તે રામનામના અધિકારી છે.

સાંભળી બાળ કહ્યું ભગવતની, જેને વાણંવે ચારે વેદ;
આત્મા નિશ્વમા વ્યાપક એક છે, એના બહુ ધાયછે બેદ ભાવે૦ ૩
સતો સમજી લેજો સાનમા, ચીનો ખાવે આપો આપ,
બીજું સાધન મરવે બાદયુ, જે જે કરીએ તે સતાપ ભાવે૦ ૪
સેવે જોગી જ ગમ સોડા, વિમ્ન સન્યાસી ને દરવેશ,
અધારે ગજને ધારો જૂનવો, ન્યારો રહ્યો ગુરનો દેશ. ભાવે૦ ૫
મર્મે શાસ્ત્ર મથી જોઈને કાઢ્યું, તત્વ તે કેવળ નામ,
નાશંત રહ્યા નામને આશરે, તેહ થયા છે કરી ઠામ. ભાવે૦ ૬

પદ ૬૨ મુ.

રાગ ગોડી.

કુનિયા મરડ મૂકી દા મનકો, ફેરફાર નહિ ! કુના હોઈ જાયગે,
નહિ ભરોસો તનકો, કુનિયા મરડ મૂકી દા મનકો દેક ૧
કહારો આપે ને કાહા તુમ જાઓગે, ખોજ કરોને ઉનકો,
દા કિનકી છંદગાની સાડ. કહા કરો તુમ છનકો કુનિયા૦ ૨
સ સારમુખ સ્વપ્નાવત દેખો, કોઈ જગે નહિ કિનકો,
સખ કોઈ દેખત જાના હોયગા, રહેને નહિ હોય એક કિનકો કુનિયા૦ ૩

૪ ચીનો—ઓખો

૫ અધારે છં—દાથીથી અજુણ્યા માણસોએ અધારામાં દાથીને
સ્પર્શ કરીને તેનું જે જે અગ દાથમા આનુ તે તે પ્રમાણે દાથીની કલ્પના
કરી, તેમ અગાન રૂપી અધકારમા પડેના જીવોએ નરવ્યાપક અણતું એક
એક અગ જોઈને તેને તેવો કાપ્યો છે પણ ગુરનો દેશ—ગુરનો જાનરૂપી
પ્રદેશ અથવા ઉપદેશ તો ન્યારો (નુદોજ) રહ્યો છે સુદરદાસ પણ એના
જેવું જ દેશત આપે છે કે “ આષ્ટોર્ને દાથી દેવ જ્ઞાન મચાયો હે ”

૧ ફેરફાર નહિ !—હુ મૂં છું તેમા ફેરફાર નથી કુના દોઈ જાયગે—
નાશ પડે જગે ૨ મ્હા—સો છનકો—જીવકો—રીમ ૩ કિનકો—કાનિ જાના
હોયગા—જાનુ થશે

લિંચ નીચ ને નર કો નારી, જનમ મરણ દુઃખ જાણે;

નારાયણનું નામ સમરતાં, તદ્વત્ એકતા થાશે.

સદા૦ ૪

અદ્વૈતપદ એક નામ હરિનું, બીજું તે માયા પસારો;

નીરાંત નિવૃત્તિપદ છે ન્યારું, નિર્ગુણ નામ ઉચારો.

સદા૦ ૫

પદ ૬૫ મું.

રાગ વસંત.

પ્રથમ ગુરુને પાઘે લાગું, માગ્યું મુજને આપો;

કરુણાનિધિ કૃપા કરીને, ભવનું બંધન કાપો.

ટંક. ૧

જનમ મરણ જન્મત્રાસને ટાળો, અભય કરો અવિનાશી;

પૂરણ પદ પ્રયોગતમ પામુ, વામુ લખ ચોરાશી.

પ્રથમ૦ ૨

આદિ અંત મુજને આજખાવો, સંશય શૂન સમાવો;

મરતી વેળાએ મન ક્યાં જઈ મળશે, ચિરતા કામ કરાવો.

પ્રથમ૦ ૩

હવતાં જઈ પોહોચુ તે પદને, સદ્ગુરુ આશ તમારી;

ભિન્ન સમામાં જ્ઞાન ભૂલાશે, મતિ નહિ પોહોચે મારી.

પ્રથમ૦ ૪

અતરજમી નથી રે અજાણ્યા, દાખે દેવ દયાળુ,

આદિ અંતને મધ્યે મળવાનુ, નીરાંત નામ નિહાળુ.

પ્રથમ૦ ૫

પદ ૬૬ મું.

સતો માયા બહી મેરે રામકી, મેહર મોપે મેરે કામકી. ટંક. ૧

મન માયા વડે હોંડે માહાલુ, મારે ઘડી પડક નથી આલુ;

મારે આનંદ હરમાં અતિ ઘણો, મહિમા કહ્યો ના જાયે માયાનજો. ૨

૫ પસારો—ફેલાવો.

૪ તે પદને—મુક્તિ પદને. ભિન્ન મમામાં—મૂઢા (અર્થાત્ મગ્નના) સમયમાં. ૫ આદિ ઈ, —અર્થાત્ મર્યાદા.

૧ મોપે—મારા ઉપર. કામકી—ઉપયોગની.

એસી નાર પિયાકી અનેક છે,

તામે કોઇ કોઇને કાંઈ ટેક છે;

પતિવ્રતા સમોવડ કો નહિ,

વૃત્તિ વરી રહી પિયુકે મહીં.

મેં તો ૦ ૪

મેમવંતીને પિયુકી આહના,

મેહેવંતીને મેહેની લા'યના;

આતુરવતીને આતુરતા ઘણી,

એવી વિન્નગવતિ ખોહાઘણી.

મેં તો ૦ ૫

પિયા કોણુ મીલાયા કીજએ,

વાકે આધીનતા હોઈ રીજએ;

કીજે તન મન અરપન તાહીક,

મોહે પિયા મીલાવે વાહીક.

મેં તો ૦ ૬

એસી જાની ગુરુ આમે આપસુ,

જેસે સ્વાતિ છીપ સભાવસુ;

નીરાત દયા કરી દાસને,

નામ પિયુ મીલાયો પૂરી આશને.

મેં તો ૦ ૭

૪ તામે—તેમાં. ૫ લા'યના—લાય—જળતરા. ખોહાઘણી—અગિ ધણી—
અને ૬ પિયા ઇન્—જેણે પિયા મિલાયા (મેળવ્યા) છે એમ જોને કીજએ
(કરીએ)એવો કોણુ છે ? જે એવો હોય તેના આધીન થઈને રીજએ—રહીએ.

૬ તાહીક—તેને. મોહે—મને. વાહીક—એને. ૭ એની ઇન્—એની
બક્તિ જાણીને ગુરુ આપસુ (પોતાની મેળે આપે આત્મા). તેનું દૃષ્ટાન,
જેમ સ્વાતિનો વરસાદ સ્વભાવથીજ છીપમા પડે છે તેમ. અર્થાત્ વન્માદની
પેડે ગુરુને તો સમન્વિત જાન નથી, પણ તેમનો સ્વભાવજ દયાળુ હોય છે.

માયા ભાવરૂપે ઘણી ભાવતી, આણતેડી મારે ત્યા આવતી,
 માયા મેહેર વસી મન માહેરે, આસપાસને ભીતર બાહેરે ૩
 માયા ગરવી થઈને ગુરને મળી, માયા ગુરવત થઈને સર્જણ કૃણી,
 દીનો તારક મન્નકરતારની, માયા પૂરાણ દુખ નિવારણી. ૪
 માયાદાસી થઈને દિવ રખે, માયા સાચી સત સેના પખે,
 માયા સત અસતનો અતરો, માયા એકાએકી પટતરો ૫
 માર્યા આદ અતને મન્યે મગી, * * *
 માયા નીચત નામે ન્યારી રહી, માયા કરતા અકસ્તા વાણી કહી ૬

૧૬ ૬૭ મુ.

મે તો પ્યારી પિરાને પિયુકી,
 જાના જાન હમેરે જીવકી. ટેક. ૧
 રહી અરસપરસ એકના મળી,
 મુખ પિયાજી મુખ કહી ન શક કળી,
 ધિક ધિક કહિએ એવી નારને,
 દિયો પિયાજી મુખ બીસારને મે તો ૨
 કીનો સનગાર ઉપર નાવકી,
 રહી અતરે આર સભાવકી;
 ભઈ દુર્મતિ દોહોદશ ધાવતી,
 વ્યભિચારિણી પિયાકુ ના ભાવતા મે તો ૩

૪ દીનો છં—કુનારે તારાનો મન આપ્યો. ૫ દિવ રમે—મન રાખે
 —મનને પ્રગ કરે સત મેરા પો—મનની મેરાને પહે—સેરામા
 અતરો—આતરો—મન આ. અમત એ મેને ગુના પાડી આપના માયા છે

૧ પુરાને—ગુના અર્થાત્ અનાનિ પિયુકી—ધણી ની—મહાની જાના—
 તેનાથી દૂર જાતા

૩ કીનો ૮૦—ઉપગ્રી તો તેણે શબ્દગાર જ્યો પણ અતગ્રા તો તે
 ગૂઢા સ્વભાવની રહી દોહોદશ—દશે દિશાએ

એસી નાર પિયાકી અનેક છે,
 તામે કોઇ કોઇને કાંઈ ટેક છે;
 પતિવ્રતા સમોવડ કો નહિ,
 વૃત્તિ વરી રહી પિયુકે મહીં. મેં તો ૦ ૪
 પ્રેમવંતીને પિયુકી આહના,
 પ્રેહેવંતીને પ્રેહેની લા'યના;
 આતુરવતીને આતુરતા ધણી,
 એવી વિજેગવતિ ખોહોઘણી. મેં તો ૦ ૫
 પિયા કોણુ મીલાયા કીજીએ,
 વાકે આધીનતા હોઈ રીજીએ;
 કીજે તન મન અરપન તાહીક,
 મોહે પિયા મીલાવે વાહીક. મેં તો ૦ ૬
 એસી જાની ગુરૂ આપે આપસુ,
 જેસે સ્વાતિ છીપ સભાવસુ;
 નીરાંત દયા કરી દાસને,
 નામ પિયુ મીલાયો પૂરી આશને. મેં તો ૦ ૭

૪ તામે-તેમાં. ૫ લા'યના-લાય-બળનરા. ખોહોઘણી-અતિ ધણી-
 અનેક. ૬ પિયા ઇ-જેણે પિયા મિલાયા (મેળવ્યા) છે એમ જોને કીજીએ
 (કહીએ)એવો કોણુ છે ? જે એવો હોય તેના આધીન થઇને રીજીએ-રહીએ.

૧ તાહીકુ-તેને. મોહે-મને. વાહીકુ-એને. ૭ એમી ઇ-એવી
 ભક્તિ જાણીને ગુરૂ આપસુ (પોતાની મેળે આપે આપ્યા). તેનું દૃષ્ટાંત,
 જેમ સ્વામિનો વદસાદ સ્વભાવથીજ છીપમાં પડે છે તેમ. અર્થાત્ વગ્માદની
 પેડે ગુરૂને તો સમવિષમ ભાવ નથી, પણુ તેમનો અભાવજ દયાગ્રુ' હોય છે.

પદ ૬૮ મું.

રાગ કાફી.

ધન્ય વંડુ તેને રે, નારાયણ નામ લહ્યું;
 જનમ છલ્યો જાણ્યું રે, સકટ તેણે સર્વે ગયું. ટેક. ૧
 આ અવસરમાં એજ જોળખવું, ન બીજું તે કાચું કામ,
 અનેક પતિત તો આજે આધાર્યા, એવું નારાયણનું નામ;
 કદાપિ એણે એ છેરે, કહેણીમાં સર્વે એજ કહ્યું. ધન્ય ૦ ૨
 આલોક મૂકીને પરલોક માને, સપ્તલોકમાં વાસ,
 છવનમુક્ત તો તેને રે જાણો, જેને નથી અવરની આશ;
 એ વાત કેને કહીએ રે, ગુરુનું જેણે ધ્યાન ગ્રહ્યું. ધન્ય ૦ ૩
 લહ્યું ના લહ્યું તે ક્યમ લેહેવાશે ને, કરણીના દીસે કાંઈ,
 પોહોઆ જનને એમ પારખવા, અનિધા આદરે નાહિ;
 વાણીનો વળ મૂધો રે, વેધકનું વેધે હૃદય. ધન્ય ૦ ૪
 ગુરુ દયાનો પાર ના ખીછે ને, જ્યમ ત્યમ જોવે લોક,
 અંતર્ગત જોળખ્યામા ના આવે, કૂલ કૂલ્યુ રે ફોક;
 સમજને વેણ સહેવું રે, કહણ ના જાચે સહ્યું. ધન્ય ૦ ૫
 ભવસાગરમાં ફર બટકે તે, પામર ના પામે પાર,
 લખ ચોરાશી ચોનિ અવતરે, સુખ ના લહે સગાર;
 દુખ દરિયા જેવું રે, થોડા સારૂ સમજળ થયું. ધન્ય ૦ ૬
 અનેક વિધિના ધરમ આદરે, નિત્ય નાના પ્રકાર,

૪ પેહોઆ—મુક્ત થયેલા વાણીનો ઈ—વાણીનો વળ મૂધોડે—
 વાણી મમનવામા સીધી કે પણ જે વેધક (અર્થાત્ વીધાયવો—છગાસ
 હશે તેણે હૃદય તે વાણી વેધશે—તેને તેનો મર્મ મમનને

૫ અંતર્ગત—૨૬મ ૬ ફર—ફરી ફરીને.

આવાગમન તો એમ ટળે નહિ, નામ વિન્યા નિરધાર;
નીરાંત નામ ગ્રહીને રે, કર્ત્તાપણું મેલ્ય વહું. ધન્ય૦ ૭

પદ ૬૯ મું.

અલિહારી ગુરૂ ઉપકારની, અતિ ઉપકાર કરે સેવકને;
શુદ્ધિ પ્રીછાવી પારની, અલિહારી ગુરૂ ઉપકારની. ટેક. ૧
મહામંત્ર રસ મેમે પાચો છે, તૃષ્ણા ટળી ગઈ ત્યારની;
મન રે સતોષ ભયો સુખભારી, કળા રે બડી કિસ્તારની. બલિ૦ ૨
બડસઠ તીર્ય આણ્યા આંગળીએ, વાણુસાડી વાત વિકારની;
જન્મ મરણનાં બંધન કાખ્યાં, આંટી ટળી અવતારની. બલિ૦ ૩
જીવદશા જઠ મતિ રે મટાડી, પ્રગટી દશા સત્સારનો;
પળમાં પતિત પોતાનો કીધો, લાજ મટી હે કુલાચારની. બલિ૦ ૪
સર્વ સુખદાયક દેવ દેવના, ગુરૂ સમા કો દાતારની;
દાસ નીરાંત દયાના નિમિ છે, નિરભે ગતિ નિરાધારની. બલિ૦ ૫

પદ ૭૦ મું.

રાગ ગોડી.

રામ રટણ ધુન લાગી, ગગનમેં રામ રટણ ધુન લાગી;
એસા કોઈ હે જો ઘેરાગી, ગગનમેં રામ રટણ ધુન લાગી. ટેક. ૧
અણુએઆસન ઉપર બેઠા, ઉલટ રહા રે સમાઈ;
હાવ ભાવ નેત્રસે બે'તે ડાલેગા, બાહેર ન આવે જાઈ. ગગન૦ ૨

૭ મેલ્ય વહું—જડું રહેવાદે.

૧ શુદ્ધિ ધ્વં—પારની (મુક્તિધામની) શુદ્ધિ પ્રીછાવી છે. ૨ મહામંત્ર
—નારાયણ નામનો. ત્યારની—ને વખતની

૫ નિરભે ધ્વં—નિરાધાર પુરુષની નિર્ભય મનિરૂપ ગુરૂ છે.

૧ ગગનમેં—હૃદયકાશમાં. ૨ અણુએઆસન—જીવ-મુક્તતારપી.

સાધન સમ ઘટ એક સમાસા, આપ બીના નાહી દુઝ,
 આત્મારામ ડર્યા નાહી થાક્યા, સમ ઘટ સાહેળ સુઝા ગગન૦ ૩
 નામ નિરજન ગુરૂહી વખાવે, સાહેબ સકળ પસારા,
 ઘટ ઘટ રૂપ સમકા સતો, જોવત હે સો ન્યારા ગગન૦ ૪
 નાહી કહ્યું સગે શબ્દકુ ચીને, જોર કંઠે સો અદીકા,
 નારાત નામ નિરતર ચોનો, મિન રસના રસ મીઠા ગગન૦ ૫

પદ ૭૧ મુ.

આવે રે લોકો હો વલના હરિ ભગતનકો બેનો,
 ધર્મ કર્મમે સમ હી રૂં મનુષ્યા તનમે મેચો આવે રે૦ ૧
 જે મુખ તીન નોકમે નાહી, સો મુખ સત સોહાવે,
 નતિ નતિ પદ નિગમ કહત હે, સો સતનમે પાવે આવે રે૦ ૨
 સારમે સાર કહ્યું સમજાઈ, સમજ થહો રે ભાઈ,

ઉપર ધ૦—અત કરણના તરંગ કુનદીને પછી સમાધ ગયા હાવ ભાવધ૦—
 જીઓના નેત્રના દાનબાનને તે વેટેતા મૂકશે અને જે ભધ (ગયા) તે
 ફરી બાહાર ન આવે—અર્થાત્ જે વિકાર અમાઈ ગયા તે ફરી ઉત્તમ પામશે
 નહિ

૩ સાધ ૧ ધ૦—એક આત્મારૂપી ઘટમા સર્વ સાધનનો સમામ થઈ
 નમ છે હૈં—સ્થિત થયા નાદિ ચાન્દ-તેને કાંઈ થાક લાગે નથી અથવા
 આત્મારામ સધમે હામે નહોતો મુ !

૫ મિન રસના ધ૦—ગર જીને મીઠો લાગે એવો તે રસ કે અલરમ
 ઈન્દ્રિયોને અગોચર છે માટે જીને અખાપ એવો નથી પરંતુ તે અનુભવગમ્ય
 હોનાથી તેના અનુભવ મારને મીઠો તો નાગે / છે

૧ આવેરે ધ૦ હે લવના ! હરિ ભગનોની બેગો આવે છે બરમ ધ૦—
 બીજા બધા લોકો હરિને મળવાને માટે ધર્મ કર્મ કરનામા તૂટી પડે છે, પણ
 હરિનો મેળો—મેળાપ તો મનુષ્યાતનમાન થાય છે

જે સુખ શિવ બ્રહ્મા આહત છે, સો સંતન સુખ દાઈ. આવે રે૦ ૩
ચારે જુગત ભગતકુ આહાયે, ભગત સમોપડ નાહિ;
નીરાંત નામ નભે સદ્ગુરુકો, સોહાવે ભગત પદ માંહો. આવે રે૦ ૪

પદ ૭૨ મું.

બડી આરા કીઈ તેરે નામકી, મન મેહેરમકું લાગી હે;
મન મેહેરમકુ મેહેરમ મલિયા, ભૂલ ભરમકી ભાગી હે. ૧
હૃલ્લટી મુરતા ચઢી ગગનમાં, તદવત્ થઈ તન ત્યાગી હે;
સત સામી સત બની સોહાગન, જોતન ભરમાં જાગી હે. ૨
બિન બસ્તી વાં બસતી કીની, ઉન્મની ઘર અનુરાગી હે;
નૌતમ નારી પિયાકુ પિયારી, પાઈ મોજ બિન માગી હે. ૩
સદા સોહાગન વાકુ કહીએ, નિરખત નામ સોહાગી હે;
નીરાંત નામ અમૂલક પાયા, સોઈ પુરૂષ બડ ભાગી હે. ૪

પદ ૭૩ મું.

મન ફકીરી હાલ હજુરી, ધ્યાન ધનીયુ લાગા હે;
ફેલ ફકીરી તનકી કહાવે, ગજે ગોદડી ધાગા હે. ટેક. ૧
મરમ ન પાયે સ્વાંગ બનાયે, ખાખ લમાવે નાગા હે;
મનકા મુંડા કોઉના મળિયા, શિરમુડા સજ માગા હે. મન૦ ૨
સત્ય સુકૃતકી ટોપી બનાઈ, સીલસંતોષકા બાગા હે;

૪ ચારે જુગત—ચારેવર્ણ, ચારે આશ્રમ, અથવા ચારે જુગની પ્રજાઓ.

૧ કીઈ—કરી. મેહેરમ—પમેશ્વર (૧)૨ ગગનમાં—અમરાધિમાં. તદવત્—
અલક્ષ. ૩ બિન ઈ—બ્યાં વસ્તી નથી એવા ઉન્નિપદમાં બસતી (રહેલા) કયું.

૧ હાલ—દસા. જેની ફકીરી મનની છે તેના હાલ હજુરી (હજૂર—
પરમાત્માના સેવક જેવા) છે.

૨ સ્વાંગ—વેળ.

રોડી શીંગી દયાકી કીની, અંબે ખાખ અનુરાગા હે. મન૦ ૩
 તુહિ તનકા તિલક બનાયા, સદ્ગુરુ દિયા સોહાગા હે;
 જાપ અજપા સખકુછ દીના, જન પરી જળ જગા હે. મન૦ ૪
 નિશ્ચળ પદકા નેજ ગાડા, હૃદયેહૃદયે આધા હે;
 નીરાંત નામ અમરપદ પાયા, જરા મરનભય લાગા હે. મન૦ ૫

પદ ૭૪ મું.

સદ્ગુરુકી મહિમા જાડી, યાની જન ગત પાવે;
 જગત પાવન એ પરમાતમા, ગુરુદેવ કહાવે. ટેક ૧
 અન્ય દેવ ઉનથે ભયે, ભયે દસ અવતારા;
 ખહા આદે વિશ્વના, કેવામી સરજગુહારા. સદ્ગુરુકી૦ ૨
 તીન દેવ તાસે ભયે, અંબે સકળ પ્રહાંડા;
 ઈંડ પિંડ ઉનથે ભયે, ગુરુ આપ અખંડા. સદ્ગુરુકી૦ ૩
 આદ અત ગુરુ દેવ હે, ગુરુ કી સખ માયા;
 નીરાંત નિર્ભળ નામ હે, ગુરુદેવ લખાયા. સદ્ગુરુકી૦ ૪

પદ ૭૫ મું.

રાગ કાફી.

અનુભવીઆનો ઉપદેશ, સમજે સમજશે;
 આવરણ નાહી આવે લેશ, આત્મા ઓળખાશે ટેક. ૧
 એ દહ રહિત દર્શ્યામા આવે,
 જેમ પ્રતિબિંબ પાણીમા રે,
 બિંબજ પરખાય પાણીમા,
 એમ દરશે વાણીમા રે. સમજે સમજશે. ૨
 એ સર્પની માહે ને સર્વથી ન્યારો,

સર્વેના મેરક પોતે રે;

અળગો ને વળગ્યો સહુ સળગ્યો,

દર્શો આપ ઉઘોતે રે.

સમજે સમજશે. ૩

સ્થૂળ સૂક્ષ્મ ને કારણ કહીએ,

મહાકારણને મેલી રે;

કૈવલ્યપદને કો એક જાણે,

વિશ્વનામની વેલી રે.

સમજે સમજશે. ૪

બોલે તે બોલ્યામાં નહિ,

દર્શો નહિ દરશ્યામાં રે;

બોલે તે બોલ્યામાં નહીં,

સ્પર્શી નાહીં સ્પર્શ્યામાં રે.

સમજે સમજશે. ૫

તન તેનું, તેને તન નહીં,

એક અનુભવ ને આશે રે;

નીરાંત નિરખો જીવનુક્ત છે,

બંધન સરવે જાશે રે.

સમજે સમજશે. ૬

પદ ૭૬ મું.

રાગ કાફી.

મજે ગુરુ સાચા રે, સત્ય સોઈ જોળખાવે;

૩ વળગ્યો—યુક્ત—અન્યથ રૂપે મળેયો. સળગ્યો—પ્રકાશિત થયો. આપ ઉઘોતે—પોતાના પ્રકાશથી. ૪ સ્થૂળ—ભૌતિક દેહ. સૂક્ષ્મ—સૂક્ષ્મ ભૂતનો દેહ. કારણ—ભૂતના કારણ રૂપ અવિધાનો દેહ. મહાકારણ—કારણ દેહથી પર સૂક્ષ્મતર દેહ. કૈવલ્યપદ—મોક્ષપદ.

૫ બોલે છે—જો બોલે છે તે આત્મા બોલ્યામાં (વર્ણ્યામાં) આવતો નથી. દર્શો—દેખ.

૬ તન ધન—તન(શરીર)નું કારણ તે છે પણ તે પોતે તન (દેહ) વગરનો છે.

સત્ય એક કહીએ રે, અસત્ય બીજુ ના ભાવે. ટેક૦ ૧
 ઉત્પન્ન થાયને પ્રત્ય પામે, એટલુ અસત્ય કહેવાય,
 સત્ય સદોદિત જ્યમનું ત્યમ છે, ના આવે ના જાય;
 પદ અવિનાશી રે, અલખ લખમાં આવે. મળે૦ ૨
 નામ રૂપને ગુણ નહિ તેને, સત્ય સર્વેમાં સાર,
 એકાએકી અનેક એના, સર્વે છે વિસ્તાર;
 નિત્ય પદ ન્યારૂ રે, સર્વેમા દરશાવે. મળે૦ ૩
 અવિનાશી છે સબઘટ વારી, આજુ મેરૂ સમતુલ્ય,
 કીટ પતંગ ને જાત્રા આદે, વસ્તુ એક અમૂલ્ય;
 અભેપદ એવુ રે, પોતનુ પોત પરખાવે. મળે૦ ૪
 ખીર નીર બે મળ્યા એકા, નાખુ કરે તે હંસ,
 જીવ શિવની પર જે પદ છે, નવ નિરખે બગવશ;
 હસની સરભર રે, બગ કહો કેમ આવે. મળે૦ ૫
 ભેખ પખે તો જાણુ બરાબર, ચારા પખે બગ હંસ,
 નામ પખે કોઈ નિરજા જાણુ, વિશ્વનામનો વંશ,
 સત્ય નામ સાચુ રે, નીરાત નામ નિત્ય કહાવે મળે૦ ૬

પદ ૭૭ મું.

રાગ કાફી.

કોણુ લખાવે રે, અલખની એધાણી;
 એક કહેવાયે રે, કહી ના શકે વાણી. ટેક. ૧

૧ સોષ—તે. ૨ સદોદિત—નિત્ય ૩ એકાએકી—એકલુ સત્ય એકનું છે તથાપિ તે અનેક રૂપે થાય છે અને આ સર્વે જગત્ રૂપ વિસ્તાર તેનો છે.

૫ બગવશ—ગગનાના વશનો—બગલો સરભર—બરાબર ૬ બગ હંસ ઇં—બગ અને હસને મળે જાણુ છું.

- નામ નહિ તેને શું કહીએ, રૂપ રેખ નહીં ભાસ,
 ગુણ નહિ ને શો ગુણ દાખવીએ, અગગો આપ નિવાસ;
 ભાવ, ભરોસો રે, આરત અઝાણી. કોણ ૦ ૨
- મન પવન મુરતા નવ ચાલે, ધ્યાને નવ ધરાય,
 સાધન શ્યામઉદ્દાસ ના પોહોએ, જોગ સમાધિ ના સો'વાય;
 વેદ આદિ વિદ્યા રે, ભણી મન ભૂઝાણી. કોણ ૦ ૩
- શિવ બ્રહ્માને નારદ આદિ, શિવ અલ્યાસી દેવ,
 અંધા કાઠ અંધારે વદતા, આપે રહ્યો અભેવ;
 વિત્ત વિશ્વનું વિભક્ત રે, નિત્ય પદ નિરવાણી. કોણ ૦ ૪
- ખટ દર્શન ઝોળ્યે નવ લાધે, વર્ણાશ્રમથી દૂર,
 સ્થાવર જંગમ સભર ભરાભર, ક્યમ ભાસે ભર પૂર;
 કૃત પડયાં કાચાં રે, બુદ્ધિના બૂઝાણી. કોણ ૦ ૫
- યથારથ પદ જ્યમનું ત્યમ છે, અકળ કડ્યુ નવ જાય,
 સદ્ગુરુ સ્વામી કરે કૃપા તો, આપે આપ ઝોળખાય;
 નીરાંત નામ નિરખો રે, સાક્ષીવત્ ભાણી. કોણ ૦ ૬

પદ ૭૮ મું.

રાગ ગરબો.

- કંઈ કવિજન કાવ્ય અનુપમ બાંધે રે, બલિહારી;
 નિર્ધ્યાં વના નિશાન બાણ શાં સાંધે રે, જાડ બલિહારી. ૧
 નિરખ્યું હોય તે નિશાની નિરખાવે રે; બલિહારી.
 નામ નિશાની સહી મળે તો તે મારે મન ભાવે રે. જાડ બલિહારી. ૨

૨ આરત-આહત. મન ક્રમ-મન અને પવન રોડીને મુરતા ચલાવત,
 પથુ તે ચાલતી નથી. સાધન ઇ-શ્યામોદ્દાસનું સાધન-અજપામપ.

૪ અભેવ-જેનો મર્મ જાણ્યામાં નથી આવ્યો એવો.

૧ નિશાન-અલ્પસ્વરૂપનું નિશાન. બાણ શાં સાંધે-શાનું વર્ણન કરે !

નિરખે તેને ભૂમિનુ નિશાન રે;	બલિહારી.	
જોવા જાતાં જાય પોતાનું બાન રે.	જાડ બલિહારી.	૩
આપ આપને ઉલટ નિરતર ધાવે રે;	બલિહારી.	
અલખ નિશાની ગુરૂ લખ્યામાં લાવે રે.	જાડ બલિહારી.	૪
શિવ વિરંચી શેષ એને આરાધે રે;	બલિહારી.	
જપિયા તપિયા યોગ સમાધિ સાધે રે.	જાડ બલિહારી.	૫
એ પુરૂષને અનેક નારી ઇચ્છે રે;	બલિહારી.	
ભાગ્ય હોય તે પ્રેમપદારથ પ્રીછે રે.	જાડ બલિહારી.	૬
માતિનીઆને મન ગમતો છે મેવો રે;	બલિહારી.	
મનુષ્ય જન્મનો લા'વો નૌતમ લેવો રે.	જાડ બલિહારી.	૭
સદ્ગુરૂ સ્વામી સન્મુખ તેને મળશે રે;	બલિહારી.	
અદૈત પદ તે તેને અઢકળ ઢળશે રે.	જાડ બલિહારી.	૮
અનુભવિયાને અવરતાણી નહિ ઇચ્છા રે;	બલિહારી.	
નીરાંત નામી નામ સમોપક પ્રીછ્યા રે.	જાડ બલિહારી.	૯

પદ ૭૯ મું.

રાગ ગરબી.

કહુ વા'લો મળ્યાની વધામણી જો,
તમો સાબજો નર ને નાર જો;

૩ ભૂમિ-યોગની ભૂમિકા જોવા ઇ-અર્થાત નિર્વિકલ્પ સમાધિમાં
જ્યારે અહંવૃત્તિનો લય યાય છે ત્યારે તેને ખરે આત્માન દનો અનુભવ ધાય
છે. માટે નીરાંત કહે છે કે જે જોવા જાય તેજ ખોવાય, એવી એ સિદ્ધિ છે.

૪ આપ ઇ-પોતે પોતાને શોધવા માટે ઉલટો નિરતર દોડે છે.
લખ્યામાં-લક્ષ્ય કરાવવામાં

૬ અનુભવિયા-અનુભવવાળા સ્ત્રી પુરૂષો.

અવસર ફુલભ દેહ છે,		
પ્રભુ પ્રીછો પરાની પાર ને.	વા'લો ૦	૧
જોતાં જન્મમરણ મટી જાય છે ને,		
ત્યાં પોહોએ તે તદવત્ થાય ને;		
તુરીયાતીતને ઝાળખો,		
પુણ્ય હોય તો ઇને પમાય ને.	વા'લો ૦	૨
ખીજે ભીતર જાણવો બોલતો ને,		
આપ જુઓ સર્વમાં વ્યાપ ને;		
નામ રૂપ ગુણ ત્રીને નહિ,		
ત્યાં પોહોએ ના પુણ્ય ને પાપ ને.	વા'લો ૦	૩
કૃણ કૃત્ત ને મૂળ સર્વે ડાળિયો ને,		
વૃક્ષ પેરે વાહાજાનો દશ ને;		
અનુભવી પખીનો આશરો ને,		
ત્યાં ના થાય પવન પ્રવેશ ને.	વા'લો ૦	૪
ખત્તા આદિ સરવની આરાધના ને,		
શિવ આદિ સરવતુ ધ્યાન ને;		
એ પદ પ્રેમે પ્રીછવું,		
ગાંધર્વ આદિ સરવતુ ગાન ને.	વા'લો ૦	૫
અદૃશ્ય દર્શકોમાં આવશે ને,		
ગુરુ દેવ દર્શાવનહાર ને;		
રહ્યા નીરંત નામને આશરે,		
નામ પ્રાણ તણો આધાર ને.	વા'લો ૦	૬

પદ ૮૦ મું.

રાગ ગરબો.

સદ્ગુરતણો મતાપ, કાંતે કોઈકે હ. * ટેક. ૧
 કાયા રેંદુડાની જુક્તિ જુઓ ને,
 નેવા સરખો કીધો હ;
 કામ જુક્તિમાં નથી કાંઈ કાચુ,
 અમૂલ્ય દામ બિન દીધો રે. કાંતે ૨
 પ્રથમ આરા પાંચ પચીસ,
 પાંખડી છે વિસ્તારો હ;
 આપ કાણકો આપે ઘડિયો,
 ફરતા છે બહુ સારો રે. કાંતે ૩
 એક ખૂટે સાધા સળ જડિયા,
 એસા અજળ તમાસા હ;
 કળ જડી સે'ને કાત્યાની,
 મણી માળ છે ખાસા રે. કાંતે ૪
 દાસે માંધાની કરી દામણી,
 ઉલટી માળ ચઢાવી હ,
 ત્રિવેણી સગમ તોરણિયા,
 તેમા ત્રાકે ભરાવી રે. કાંતે ૫
 તત્વ ત્રાકે તાર નીસરે,

૩ પાંચ આરા-પચ મહાભૂત પચીસ-૨ સ્વીકૃત ભૂત. આપ છં-
 ભ્રમનું અધિકારન સત્ છે માટે સત્માથી તે ઉપજ્યો છે અને સત્સપ આત્મા
 તેને ઘડનારો છે.

૪ ખૂટે-પ્રાણવાયુ.

૫ ત્રિવેણીમ ગમરૂપી તોરણીઆમા એકામરૂતિરૂપી ત્રાક ભરાવી.
 માંધાની-માધવ (હરિ)ની

- ત્રેમે પુણી કાંતુ છ;
 રાખે સુતરીએ સુતર વાણેર્યું,
 • છવ જન્મના સોતુ રે. કાતે૦ ૬
 ઘરધામા ફેરે રેડિયો,
 ત્રાકે તાર ના વૂટે છ,
 અલખ માળ સો ઘરમા કહીએ,
 ખરચ કરે નવ ખૂટે રે. કાતે૦ ૭
 પતિવ્રતા સો નારી કહીએ,
 અન્ય પુરુષ નવ હરે છ,
 દાસ નીશત પિયુ કે દિલ ખ્યારી,
 ઘર રહી ચરખા ફરે રે કાતે૦ ૮

પદ ૮૧ મુ.

રાગ ગરખી.

- આવો આવોરે મારે ઘેર, પ્રભુછ પધારોને,
 મારે હેડે મોટી હોસ, વા'લા પધારોને ટેક ૧
 વાહાલપણુ તો ન્યારે લહેવાશે,
 તમો આવશે મારે ઘેર રે,
 ભાવતાણુ હું બોજન મુધારૂ,
 છવણુ જમશે ત્યારે પ્રભુછ૦ ૨
 જગ તો જુગમા આઝો થયોછે,
 ૨ મો વાહાવા તમારા કહેવાડુ રે,
 હવે હરિ હાય નડિ આગે તો,
 (તમો)મિથ્યા વાહાવ દખાડીને વાહા રે પ્રભુછ૦ ૩

૮ અન્ય પુરુષ-પ્રહલિતા ખીજો

વાહાવા તણી હવે વાત ના કરશે,

કપટ હઈડાનુ કાઢો રે;

અબળાને આધાર તમારો,

ધણે ના કરશે દઝાણે રે.

પ્રભુજી ૪

મનતાણી તમને છે માલમ,

શું મુખે કહી દાખું રે;

સાણુવાર મુને નથી વીસરતા,

હૃદયકમળમા રાખુ.

પ્રભુજી ૫

વારંવાર ત્રિકમ શુ કહીએ,

એટલી અરજ અમારી રે;

નીરાતના સ્વામી સુખદાયક,

અમને આશ તમારી.

પ્રભુજી ૬

પદ ૮૨ મું.

રાગ ધોળ.

ધન્ય ધન્ય જીવ્યુ રે તેનુ જાણુવુ,

જેણે ગોવિંદના ગુણ ગાયા,

સેવા સ્મરણ તેનુ સહુ કરે,

પરમેશ્વર પેરે પૂજયા

ધન્ય ધન્ય ૧

દહ જાવાનો રે જુઠો જાણીને,

મોહ માયામા નવ બધાય,

જીવનમુક્ત તેહને જાણવા,

આપ આપમા હિલટ સમાય

ધન્ય ધન્ય ૨

આવો અવસર ફરી ફરી નહીં મળે,

મુનખદરદને મદિમા મોઢો;
 મુરનર મરખા તેને ચાપાણ છે,
 મરખાવત છે મંમર ખોઢો. ધન્ય ધન્ય૦ ૩
 જન્મ મરણનું જોખમ છાને,
 લશ ચોરાગી રંગ ફરવા;
 ઉચ નીચ ચેનિ અવતરણ,
 મહાદુઃખ જાણીને દુરિવર વરવા. ધન્ય ધન્ય૦ ૪
 વળી વળી વંકુ રે મહુચુર દવને,
 અંતર જામીને જોગખાવ્યા;
 કાણુ એક વાંઠા મનથી ના વિમરે,
 ભાવે ભુધરજી ઘણું જાવ્યા. ધન્ય ધન્ય૦ ૫
 મનકર્મ વચને માગો તે મજો,
 સંત અમાગમ કરતાં કરતાં;
 નીરાંત નિરખો દુઃખિના નામને,
 નિર્ભય થાઓ નામ સમરતાં. ધન્ય ધન્ય૦ ૬

પદ ૮૩ મું.

રાગ ધોળ.

મદિમા મોઢો દુરિના નામનો,
 વાણીના વર્ણવ્યામાં ના આવે;
 ખજા સરખા કોઈ નવ કહી શકે,
 નેતિ નેતિ નિગમ ગાવે. મદિમા૦ ૧
 સાધન કરવાં કોઈ નવ સંભવે,
 જપ તપ કરણીયો છે ન્યાય;
 જોગ સમાધિ કોઈ જાણે નહિ,

એવું અગમનું અધાર.	મહિમા૦ ૨
કોઈ નવ જાણે એવું જાણુ,	
સદગુર મળતા સુલભ થાશે;	.
બીજી કરવાનું કોઈ ના મળે,	
એવું અતરમાં ઓળખારો	મહિમા૦ ૩
અધમઉદ્ધારણ એવું નામ છે,	
ભવ તરવાનું એ પણ કહીએ,	
બીજા આરો એક ના મળે,	
વીસરશો નહિ હરિવર હૃદયે	મહિમા૦ ૪
નર ને નારી સહુ કોઈ સામજો,	
અવસર આવ્યા દુર્લભ હાવે,	
નીરાત નિરખો હરિના નામને,	
હૃદ થઈ શુ કહીએ હાવે	મહિમા૦ ૫

પદ ૮૪ મું.

રાગ ધોળ.

અનેક ઉપાયે બીજાથી ના ઓધરે રે,	
એક હરિના નામતણા આધાર,	
સાધન બીજી શુ કરે રે,	
જે કરીએ તે વૃથા સ્વપ્ન વેહેવાર	સાધન૦ ૧
મૂરખ મનને કહીએ પણ માને નહિ રે,	
મપચનો કણુ ના આવે પાર	સાધન૦ ૨
લક્ષણવ તો લેવાયો આણ લાભા રે,	
દુર્ભતિમા કોટો કાહાપણદાર	સાધન૦ ૩
ઉપાસનામા અનયો થઈ આધજો રે,	

વિશ્વંભર નથી વેગળા રે.	ટંક. ૧
બાહાર ભીતર બીજે નથી બોલતો રે;	
અન્ય દેવની મિથ્યા મૂકે આશ.	વિશ્વંભર૦ ૨
મલુને મીછો તો એવા મીછજે રે;	
અંતરમાં આગખી લેવું આપ.	વિશ્વંભર૦ ૩
જન્મ મરણની જોખમ ઢાળો છૂવની રે;	
વેદના ઢાળો તનનો તાપ.	વિશ્વંભર૦ ૪
નર ને નારી નિરખો હરિના નામને રે;	
લેઈ શકાય તો હ્યો અવસરનો લાવ.	વિશ્વંભર૦ ૫
સાણુભ ગુર દેહ માનો તો ખરે ખર રે;	
દખીતો છે પરપોટાનો દાવ.	વિશ્વંભર૦ ૬
વાણુશ્યાનો તો નથી વાધદા વેગળો રે;	
ટપ લેઈને તુટી જાય જ્યમ તાર.	વિશ્વંભર૦ ૭
શ્વાસ ઉઠ્ઠાસે સમરો હરિ ગુર સતને રે;	
પૂરા ગુરથી આવે પથનો પાર.	વિશ્વંભર૦ ૮
સસારમાં તો નથી સગુ ને સાગણુ રે;	
મારૂં મિથ્યા મનની મેલો આશ.	વિશ્વંભર૦ ૯
મન માને તો મનડાને મનાવીએ રે;	
રહેણી રહે તો થાય રંગની રેલ.	વિશ્વંભર૦ ૧૦
આવો અવસર ફરી ફરી ક્યાંથી આવશે રે;	
સમજીને શુ કહીએ સો સો વાર.	વિશ્વંભર૦ ૧૧
નીરાંત નિરખો નારાયણના નામને રે;	
વીસરશો ના વસ્તુનો વિચાર.	વિશ્વંભર૦ ૧૨

પદ ૮૬ મું.

રાગ ધોળ.

ધન ઘડી ધન દહાડો મારે આજનો રે,	
હેલી મારે હૈયે હરણ ના માય,	
વિશ્વભર મારે મન વશ્યા રે	ટેક. ૧
અક્ષયેનોજી આવ્યા મ દિર મારે રે,	
પૂર્ણ કરી છે સદ્ગુણે કિરપાય.	વિશ્વભરં ૨
વિવાહ સરખો અવમર મારે આવિયો રે,	
લગે ગુપતીને થઇ છે લીવાનેહેર	વિશ્વભરં ૩
નિર્ભય થઇજી નિરખી હરિના નામને રે,	
અડસડ તીર્થ આવ્યા મારે ઘેર	વિશ્વભરં ૪
અન્ય દેવની ભાગી મનની પ્રમાણ રે,	
અ તરમા ઓળખા યા આતમ ગામ	વિશ્વભરં ૫
ગુરુજીને મતાપે ગોવિંદ ઓડખ્યા રે,	
ઉપાસનામા ના આવે એવું નામ	વિશ્વભરં ૬
આદિ અનાદિ અદૈત સર્વની ઉપર રે,	
સંનરાચરમા સુખમણિ જ્યમ તાગ	વિશ્વભરં ૭
નીરાત લિનગ નિરખો ને ના નાથને રે,	
પ્રત્યોત્તમજી પ્રાણ તણા આધાર.	વિશ્વભરં ૮

પદ ૮૭ મું.

રાગ ગરબી.

અત મેને મ મારે મદિર આવ્યા રે, મહેલી,

૭ સુરમણિ ધિ—જેમ મણિ ને ૨ ગામા દોરે સર્વે મણુકામા દોષદે
અને દોરાને આધારે ગર્વે મણુકા રહેના દોષ છે તેમ મય ત્યરમા જે વ્યાપક
છે એ સયરાચર જેના આધારથી રહેતું છે

મહાગુણવતો મારા મનમાં ભાવ્યા રે.	મુણ સાહેલી. ૧
સાન ગુરૂની સત્યારથ છે સૂધી રે, સાહેલી;	
મહામંગળપદ પામી આનંદ યુદ્ધિ રે.	મુણ સાહેલી. ૨
વિઠલવરને કેઇપેર વખાણુ રે, સાહેલી;	
આદિ અતને મધ્ય એને નવ જાણું રે.	મુણ સાહેલી. ૩
રૂપ નથી ને દીસે છે રૂપાળા રે, સાહેલી;	
ગુણ રહિત ને દીસે છે ગુણગાળા રે.	મુણ સાહેલી. ૪
નામ નથી ને બહુનામીને નિરખ્યા રે, સાહેલી;	
જંચ નીચ નહિ સર્ગગે છે સરખા રે.	મુણ સાહેલી. ૫
ઘટ ભીતર ને બાહેર ન મળે નાથ રે, સાહેલી;	
એવા હરિ તે કહો કેમ આવે હાથ રે.	મુણ સાહેલી. ૬
નિરાકાર ને સાકાર એ નવ કહાવે રે, સાહેલી;	
અકળપદ તે કળ્યામા કેમ આવે રે.	મુણ સાહેલી. ૭
નિર્ગુણ સગુણ એને નવ કહેવાય રે, સાહેલી;	
એવા વરને સહુ વરવાને ધાય રે.	મુણ સાહેલી. ૮
નોતમ પદનુ નીશંત નામ ન ભૂવે રે, સાહેલી;	
ગુરૂપ્રતાપે અતિ આતુરતામાં ક્યે રે	મુણ સાહેલી. ૯

પદ ૮૮ મુ

રાગ ગરમી.

આવો આવો રે મારે ઘેર, મોહન મન ગમતા,	
હવે થઈ છે લીલાલેહેર, મનની થઈ શમતા	ટેકો ૧
મન શમતામા સુખ ઘણુ છે, ફૂળ ફૂર પળાયુ રે;	
અતરજામી ઉરમા વસ્યા છે, તો બીજુ મટ્યુ છે મારું. મોહન	૨

મનનો ધોખો સર્વે રાખ્યો છે, કરવાનું મળ્યું છે ઠેકાણું રે;
 અન્ય દેવની ભાગી શ્રમણા, પ્રભુજીને પાસે જાણું. મોહન૦ ૩
 ધન્ય ધન્ય જાગ્ય ગુરૂ મન્યા, ભવનું ભટકણુ ભાગ્યુ રે;
 સંભવતું સુખ સરવે થયું છે, ગુરૂજીએ આપ્યું વણ માગ્યું. મોહન૦ ૪
 ઉપાય કરવાનો એક રહ્યો નહિ, ગુરૂના વચનથી વારું રે;
 અનુભવ રવિ તો ઉદય થયો છે, અંતરનુ ગયુ અધાર. મોહન૦ ૫
 મનવાંછિત કૃણ થયું અત્યાનંદ, ગુરૂ પ્રતાપે એવું રે;
 નીરાંત નામ ભજો મન ભાવે, સરવેને સંભવે તે સારું. મોહન૦ ૬

પદ ૮૯ મું.

રાગ ધોળ.

હરિનામ સુધારસ પીછએ;
 પીતાં જનમ મરાણુ મટી જાય. સુધારસ પીછએ. ૧
 રમ પીધાની પેર પ્રિછીએ;
 પેર પ્રીછ્યા વિના ના પાવાય. સુધા૦ ૨
 ગુરૂદેવ સમોવડ કો નહિ,
 ગુરૂ દેવશો દેવ કૃપાળ. સુધા૦ ૩
 પેર પ્રિછો તો સહુથી સેહેલ છે;
 નહિ કરવો પડે કંઈ શ્રમ. સુધા૦ ૪
 પીતાં અઘરું મધ્યે છે એટલુ;
 ગુરૂદેવ પાસે છે મર્મ. સુધા૦ ૫
 ગુરૂદેવ સુધાના સમુદ્ર છે;
 ગુરૂદેવ છે દીનદયાળ. સુધા૦ ૬
 ગુરૂદેવ પરમારથ રૂપ છે;

ગુરુ ગૌ રે પીવાનો ઘાટ.	સુધા૦ ૭
સુખ ગાદીનું ચાહતા રે પુત્રને;	
જેમ પિતા બેસાડે છે પાટ.	સુધા૦ ૮
એવા પિતા ગુરુને પ્રીછવા;	
કર જોડીને લાગણું પાય.	સુધા૦ ૯
રમ રીત પ્રીત કહી પ્રીછવું;	
જેનો મહિમા કહ્યો નવ જાય.	સુધા૦ ૧૦
સુધા પીતાં અમરપદ પામીએ,	
કોટિ કલ્યાણથી અધિકાય	સુધા૦ ૧૧
જન નીરાત મહિમા નામનો;	
નેતિ નિગમ નિરંતર ગાય.	સુધા૦ ૧૨

પદ ૯૦ મું.

રાગ ધૌળ.

ધન્ય સદ્ગુરુ દેવ દયાળ, દયા કરી દીનને,	
સેવક પર સદા સહાય, દયા કરી દીનને	ટેક. ૧
કરી કરુણા કહ્યું છે કાનમાં,	
સત્ય વસ્તુની કીધી છે સાન;	
ટાળ્યો તાપ ત્રિવિધ તેને સમે,	
વાણીનું વાળ્યું છે વાન.	દયા૦ ૨
સંભવતું સહુ સોહોવરાવિયું,	
મૂક્યો મુસ્તક ઉપર હાથ;	
અતરની હિઘાડી આખડી,	
નિરખાવ્યા નૌતમ નાથ.	દયા૦ ૩

વાણી રહિત પદારથ પ્રીછવ્યું,	
જેને નથી રૂપ ગુણ ને નામ;	
, અદૈત અનાદિ અનુભવ્યું,	
આદિ અંત તણો વિશ્રામ.	દયા૦ ૪
થયો છવન્મુક્ત જંજળથી,	
વામ્બો વિધ વિધ કર્મનાં વૃદ્ધ;	
રામ્બો સાધન સંશય સહુ વળી,	
ઉપજાવ્યો છે. ઉરમાં આનંદ.	દયા૦ ૫
એવા સદ્ગુરુ સ્વામીને વંદવું,	
કર જોડીને લાગણું પાપ;	
જન નીરાંત નામ પ્રતાપથી,	
ગુરુ ગોવિંદના જરા ગાય.	દયા૦ ૬

પદ ૯૧ મું.

રાગ ધોળ.

પોતે પોતાનો કરવો વિચાર;	
નીરખ નિજ નામને.	ટેક૦ ૧
ભૂંચ્યો શીદ લમેછે તું ભવ વિષે;	
નથી નામ સંભોવડ સાર.	નિરખ૦ ૨
કરે જંપ તપ, જોગ આરાધના;	
કરે કરણીના કોટિ ઉપાય.	નિરખ૦ ૩
ત્યમ ત્યમ તપે તન તાહરું;	
ઝાઝી જુક્તિના મળ રે બંધાય.	નિરખ૦ ૪

જે જે કરવું તે સુક્તિ બાણવી,	
સુક્તિ બાણવી સર્વે મૂકાય	નિરખ૦ ૫
પડ્યો હેડમા તે નીકળી નવ શકે,	.
હોસ હેડની કોને ન કહેવાય	નિરખ૦ ૬
હંચ નીચ કર્મ હાડ હેડના,	
ધંચા ઉપની તે ખીલી રૂપ	નિરખ૦ ૭
સશય સ્વાર્ય પડવું રે બાણવું,	
પડયા બણ્યા રે પડિત ભૂપ	નિરખ૦ ૮
હેડ ભાગે હેલા માત્રમા,	
સાચા સદ્ગુરુ શરણે જાય	નિરખ૦ ૯
નિગ્બધ લખાવે નિજ નામને,	
ગુરુબધી છોડ કહેવાય	નિરખ૦ ૧૦
નામ નિગ્મે તે તદ્વત બાણવા,	
તેમા ભિન્ન નહિ રે લગાર	નિરખ૦ ૧૧
જન નીરાત એવું રે બાણીને,	
ગહીએ નામતણે આધાર	નિરખ૦ ૧૨

પદ ૯૨ સુ.

રાગ ધોળ

મન વિધાયુ વાહાવાજની સાથ,	
મને વાહાને વિસાચો ના વિસરે રે	ટેક ૧
આઠે પોહોર ઓળભા મારા ઉરમા,	
બીજ વાહાની ના લાગે વાત	મને૦ ૨

૧૦ નિરખધ-૧ ધન રહિત ગુરુ બધા રહિત કરીને નિજ નામો
ઓળખાવે ૧૧ તદ્વાત—નિરખ૦

૨ ઓળભા—૮થ૧પાય ૧-સત્યાનંદની તપરાગ(૧)

જેમ રત્ન જડ્યું રે હોય રકને;		
તેમ સ્વપ્ન થયું રે સાક્ષાત.	મને૦	૩
જેને કાજે દમે રે અતિ દહને;		
તે તો આવ્યું છે મારે હાથ.	મને૦	૪
વારેવારે ગુરૂને જાઈ વારણે;		
જેણે નિરખાવ્યા નૌતમ નાથ.	મને૦	૫
જીની તોલે ના આવે ત્રણ લોકમાં;		
જેની વિશ્વ વિચિત્ર છે રે ભાત.	મને૦	૬
મારા મનમાં હતું તે મારે થયું;		
સગપણ પૂર્વેનું થયું રે સાક્ષાત.	મને૦	૭
ધન્ય ધન્ય દયા રે ગુરૂદેવની;		
નામે નીરાંત નિરખો અજાત.	મને૦	૮

પદ ૯૩ મું.

ગગ ઘોળ.

રડ લાગી છે રસિયાના રૂપની;		
બીજું કરતું તે કાઈ ના સો'વાય.	રડ૦	૧
રૂપવતો વશ્યો છે મારા રૂદયામા;		
વાહાણવતો તે વર્ણવ્યો ના જાય.	રડ૦	૨
બ્રહ્મા વેદ લણે રે લકી ભાતના;		
દેવ ગાધર્વ ગુણીજન ગાય.	રડ૦	૩
વિષ્ણુ વાહાણવણે તે ના વિસરે,		
શિવ સરખા તે ધ્યાનમાં ધાય.	રડ૦	૪

ગોઠા મુનિતણાં રે મન મોહી રહ્યાં;		
નર નારી તે નિરાદિન આ'ય	૨૬૦	૫
નામ રૂપને ગુણથી ન્યારૂ રહ્યું;	.	
એકું આપોપું ના ઝોળખાય.	૨૬૦	૬
સદ્ગુરૂ મળેતો સત્ય સંભવે;		
બીજા કરવા તે મિથ્યા ઉપાય.	૨૬૦	૭
અનુભવિયા અહોનિશ આદરે;		
નામ નિરખે તે તદ્દવત થાય.	૨૬૦	૮
પ્રેમવતી પદારથ પામશે;		
જેને મદ્ગુરૂની છે સહાય.	૨૬૦	૯
જન નીરાત નિરખો રે નામને;		
પુણ્ય હોય તો અને પમાય.	૨૬૦	૧૦

પદ ૯૪ મું.

એવા વર રે નિશ્વલર મે વર્ષા;		
જેના અનુભવી જન અધિકારી.	ટક.	૧
જોગી જોગ કરે બહુ જાગીને;		
ખરૂંપ ભણા બેખ ધાગી.	એવા૦	૨
તેને સ્વપ્નામા દર્શન દોહણા;		
ભણા ભણા ભજે ખરબચારી.	એવા૦	૩
જપિયા તપિયાની તોવે આવે નહિ;		
એવા જિંચા કુળની આચારી.	એવા૦	૪
વરણાશ્રમ નિયમ નિત્ય પાળતા;		
ખટ દર્શનની બઝીહારી.	એવા૦	૫
શ્વાસોચ્છ્વાસે “સોહ” સાધતા;		
મૂઠ્યા આપોપ મેલ્યુ વીસારી.	એવા૦	૬

સર્પાતીત પદારથ મીછવું;	
વાણીરહિત તે લેવું વિચારી.	એવાં ૭
જન નીરાંત મહિમા રે નામનો;	
ગાય વેદપુરાણ પોકારી.	એવાં ૮

પદ ૯૫ મું.

રાગ ગરખી.

"મોસાળ પધારો રે." એરાગ.	
સખી મને વાહાલો રે સુદરસ્થામજો રે,	
શી કહું વાહાલપણાની વાત;	
વિવેક સ્વરૂપી રે વિસરતા નથી રે,	
ઘડી ઘડી પણ પણ દિન ને રાત.	સખીં ૧
સાસ ને ઉસાસ રે સખી મુને સાભરે રે,	
ભૂધર ઉપર ઘણા છે ભાવ;	
ગોવિંદ ને વિના રે કઈ ગમતુ નથી રે,	
લેલ એના લલિતપણાનો લાંવ.	સખીં ૨
મનકું રહ્યું છે રે એને મોહીને રે,	
અચળ ચિતકુ આલે નાથ;	
આંખ ને ઠરી છે રે એની ઉપરે રે,	
હેત હરિ હૃદય કમળની માંવ.	સખીં ૩
મણુજ પધારો રે મદિર માહરે રે,	
વાહાલો તે વસી રે રહ્યા છે વાસ;	
નીરાંતનો સ્વામી રે સમર્થ શ્રીહરિ રે,	
વાહાલા મારે પૂરી મનની આશ.	સખીં ૪

૨ સામ ને ઉસાસ—શ્વામોન્દ્રીસ લલિતપણું—સુદરતા, ધ્યાના.
અથામાં હૃદયગત હરિને જોવાથી થયેલા આનંદનું વર્ણન આ પદમાં છે.

પદ ૯૬ મું.

રાગ ધોળ.

મન અળશું ક્યાં અદ્રુણાય, બીજે નથી બોલતો;	
જ્ઞેન જગી તુ તારા રૂપને, જોળી જતામા તું રે જોવાય	બીજે ૧
તું તો દરિયામાં લેહેર સમાન છે,	
લેહેરી સમતામાં સગદ્ર દખાય.	બીજે ૨
તારે ઓથે તુ હરિ નથી દખતો;	
કુંડળ ઓથે જ્યમ કનક ઠંકાય.	બીજે ૩
તારે ઠંકાણે હરિને ઠરાવ ને;	
એક સમજે તો મહાસુખ થાય.	બીજે ૪
કહે નીરાત અનુભવી એવાને,	
કર જોડીને લાગવું થાય.	બીજે ૫

પદ ૯૭ મું.

રાગ ગરબી.

આવો અવસર ફરી ફરી નહોં આવે રે.	હરિ ભજ્યો.
મૂરખ હરિ કોડી તુલ્ય ગમાવે.	હેતે હરિ ભજ્યો ૧
વેહેતાં જળ તો વહી જશે રે શુ કહીએ.	હરિ ભજ્યો
મિત્રપિતામહ સર્વ ગયા તો આપણ ક્યાથી રહીએ હેતે હરિ ભજ્યો.	૨
સુત વિત્ત દારા કુળ કુટુંબ સહુ તારે રે	હરિ ભજ્યો
અત વેળાએ કોને કોણ ઉગારે	હેતે હરિ ભજ્યો. ૩

૨ તું-વેહેરૂપ જીવ દરિયામાં—ઐત-વરૂપ દરિયામાં

૩ તારે ઓથે-અહ બાવનાને લીધે. અહ બાવના એજ દરિ અને તારી વચ્ચે પડે છે, તે જાણે તો તું અને તે એકજ છે.

૨ વેહેતાં જળ-(આયુષ્ય રૂપી).

સરવે જાણીને સ્વાસ્થ્યનું છે સાચી રે.	હરિ ભજીએ.	
નથી જાણીને નેક સગુને ન્યાતી.	હેતે હરિ ભજીએ.	૪
મૃત્યુ જાણીને માયા ઉપર ભમતું રે.	હરિ ભજીએ.	
જ્યારે ત્યારે કરશે એનું ગમતું.	હેતે હરિ ભજીએ.	૫
કાળ કુબુદ્ધિ કેડ ન મેલે કોની રે.	હરિ ભજીએ.	
બહુ બીક છે મૃત્યુ મોટા બોની.	હેતે હરિ ભજીએ.	૬
શે ભરોંસે શા સુખમાં તું માહાલે રે.	હરિ ભજીએ.	
યોડા જળના છવ તારું નહીં ચાલે.	હેતે હરિ ભજીએ.	૭
હરિ ભજે તે હરિ સરખા જન જાણો રે.	હરિ ભજીએ.	
એવું ઇચ્છો તો હરિનું નામ પરમાણો.	હેતે હરિ ભજીએ.	૮
ગન માને તો તારા કાજનું કહીએ રે.	હરિ ભજીએ.	
નીશંત નામે જામને હાથ ન જઈએ.	હેતે હરિ ભજીએ.	૯

પદ ૯૮ મું.

રાગ ધોળ.

જીવા ગુણને ગયો રે કથમ વીસરી,		
નગણો થયો તુ નાદાન; (૨)		
અપરાધી અંતરમાં વિચારને,		
ધેણા ગયું તારું જાન. (૨)	જીવા૦	૧
પૂર્વે પશુ હતો તે તું પ્રિયની,		
ગર્દન જોડાને ઘેર; (૨)		
ભાર વેહેતો તે ભૂલી ગયો ભાવથી,		
થયો મનુષ્ય કરી મેહેર. (૨)	જીવા૦	૨
પશુ પરવશ થયો ને મર્કટ ભયો,		

ઘાણી ગળામાં ફાંસ; (૨)		
ઘેર ઘેર મારીને લીખ મગાવતો,		
તેવો ટાળ્યો છે ત્રાસ. (૨)	એવાં	૩
અંતે જાતિ પશુ ઊંટ ઝાળખ્યા,		
ખેઠા ભરવાને ખોજ; (૨)		
ત્યાંથી ઉડવા કરે પણ ઉડાય નહીં,		
કરતો કયમ નથી ખોજ. (૨)	એવાં	૪
સુખ સ્વાનતાણું શે ના સાંભરે,		
તે દુખ દિવમાં વિચાર; (૨)		
એવા અનત જન્મ તારા ટળ્યા,		
આતિ કંઈ ઉપકાર (૨)	એવાં	૫
લખ ચોરાશી ચોનિમા રડવડ્યો,		
દુખ પામ્યો અપાર; (૨)		
તો એ મૂરખ કહ્યું રે નથી માનતો,		
ધિક તેના અવતાર. (૨)	એવાં	૬
નર નારી રે પામ્યા નર દહીને,		
હાવે હરિને સભારો, (૨)		
નીકર પશુ રે ચોનિગતિ પામશે,		
આ-ચો તરવાનો આરો (૨)	એવાં	૭
કોઈ કે'તુ રે નથી રગુ સાગવુ,		
મિથ્યા મોહની છે જાગ; (૨)		
જીવ જાણના પ્રયો તે નવ નીસરે,		
કૂટાયો કાઠ કાળ (૨)	એવાં	
નથી રહેવાનું નિશ્ચય તુ નિરખજે,		

જ્ઞાનુજ્ઞે જ્ઞાનુનું જરૂર; (૨)

જ્ઞેને જ્ઞેતાં જ્ઞેતાંમાં રે કાંઈ ગયા,

હોડે આકાશનું તરૂ. (૨)

એવાં

૫

દૂરી મનુષ્યાદેહ તારી નહીં મળે,

માટે હરિને સંભારો; (૨)

એવું મમજી નીરાંત ભજે નામને,

આવ્યે તરવાનો વાગે. (૨)

એવાં

૧૦

પદ ૯૬ મું..

રાગ ધોળ.

રૂપ નહિ જ્ઞેને ગુણ નહિ ને, નામ નહિ છે એવું;

કાંઈ નહિ ને સર્વ તેનું, વૃક્ષખીજ છે જેવું. ૧

વાણી વિવેક વિચાર ન પહોંચે, કૈવલ્યપદ તે કેવું;

સંયાતીત ને મર્વની માંદા છે, મુવાટિક સમજ લેવું. ૨

મન પવન નહિ તનુ ને તેજું, નિત્યપદ દર્શન દેવું;

વધે ઘટે નહિ કો કાળે પદ, જેમનું તેમ છે તેવું. ૩

શેષ વિરંચી શિવ સનકાદિક, સર્વ સ્મરણ નિત્ય રોવ્યું;

મંગલકાંત્રી માંચ મનોરથ, અનુભવ માંહી સમેવ્યું. ૪

સચ્ચિદાનંદપદ સર્વનું સાક્ષીવંત, સદ્ગુણ રાજદે લેવું;

નીરાંત નામ નિરખ પદ પૂરાણ, અલખ આપ અભેવું. ૫

૧ વૃક્ષખીજ—જેમ વૃક્ષના ખીજને જોતા તેમાં ડાળાં પાંખડાં, ફૂલ ફળવાળું વૃક્ષ જણાતું નથી તથા તે સર્વે તેમાં છે તેવું સતરૂપ બ્રહ્મ છે.

૨ મુવાટિક—મારી વાટિકા (વાડી) રૂપ. ૩ મન ધં—(?).

૪ સમેવ્યું—સમાવ્યું. ૫ અભેવું—ભેદ રહિત (?)

પદ ૧૦૦ મુ

રાગ ગોડી.

પૂરા ગુરૂ મીઠા આયા, તખ જાનુ પૂરા ગુરૂ માંવ આયા,
 પૂરે ગુરૂકી એહી નિશાની, અપનાહી આપ લખાયા. ટેક ૧
 આપ વ્યાપમા વ્યાપ આપમા, દુન જરમ મિટાયા,
 ડોલત મનક અડોલહી કીના, ફેર ના જાત ડોલાયા તખ જાનુ ૨
 પાચ પચીશ બસે ઘટ ભીતર, અપ અપને ઘર રાયા,
 ભિન્ન ભિન્ન મત ઘેરધાર કે, સબકુ એક ઘર લાયા તખ જાનુ ૩
 ગગન ગુફામે સેને સુમરન, તાને ત ત મિલાયા,
 નામ સનેહી નેહેચય કીના, સેવક સદ્ગુરૂ પાયા - તખ જાનુ ૪
 લખે લખાવે દા દુનિયામા, જોર હગા હગ આયા,
 નીરાત નામે કિયા નિવેરા, ઘટ મઠ પટ પરખાયા તખ જાનુ ૫

પદ ૧૦૧ મુ

મનકી આદ લખાવે, ગુરૂ સોઈ મનકી આદ લખાવે,
 ધન્ય ગુરૂ નામ ધરાવે, ગુરૂ સોઈ મનકી આદ લખાવે ટેક ૧
 મનકા સાસા મનક પડિયા, તન છૂટે કહા જાવે,
 આદ અત મન મનકી જાને તમ મન મુક્ત કહાવે ગુરૂ ૨
 મન આદે સૃષ્ટિ સખ મનકી, મન તન રૂપ બનાવે,
 પિડ પ્રજ્ઞાડ સખ મનમ કીના, મન માહી બાસ બસાવે ગુરૂ ૩

૨ આપ—પોતે—આત્મા વ્યાપ—વ્યાપક—પરમાત્મા ૩ પાચ—
 મહાતત્ત્વ કે હદ્રિયો પર્વાસ—પચીસ તત્ત્વ ઘેરધારકે—ઘેરીને

૪ ગગન ગુફા—હૃદયાકાશરૂપી ગુફા ૫ નિવેરા—નિલુપ ઘટ છં—
 ઘટ, મઠ, આદિ પટ, આદિ અનિત્ય વસ્તુઓને મિથ્યા રૂપે જોળખારી દીધી

૧ આદ ઉત્પત્તિ લખાવે—જોળખાને

મન માયાને સળહી જનાયા, આદ અંત મધ્ય માયા;
 મૂલ ડાળ સળ મનહીકું જનો, બીજવત જલ સોહાવે. ગુરુ ૪
 જપ તપ ક્રિયા પઢવો ગણવો, જોગ ધ્યાન નિરમાવે;
 મન અંધા સળ કરતવ્ય ધંધા, ભૂલે મરમ ના પાવે. ગુરુ ૫
 મનકી આદ અનાદિ કેસા, કીસબિધ ઠેર ઠરાવે;
 નીરાંત નામે મન વલંબે, નીરબે પદ સોઈ પાવે. ગુરુ ૬

પદ ૧૦૨ મું.

રાગ ગોડી.

અપના આપ બિચારો, તરે તળ અપના આપ બિચારો;
 આપ બિના કણું આર ન ફુલ, સાહેબ આપ તુંહારો. ટેક. ૧
 જનમ મરન જમ સરો મેટે, ઉતરો ભવજળ પારો;
 એહી ચીન પરેહી સોઈ તરહી, આર કુબે જગ સારો. તરો ૨
 કુર્મતિમે સળહી કુબે, વેદ પુરાન પોકારો;
 જોગ જગન જપ તપ સળ કરહી, મિલ મિલ જગત ભુઝારો. તરો ૩
 શિવ જ્ઞાનદિક નારદ આદે, ધ્યાન સમાધિ ધારો;
 જો કણું કરહી સો વાકું ન પહુચે, પુણ્ય પાપતે ન્યારો. તરો ૪
 સદ્ગુરુ પાવે અલખ લખાવે, તન મન તા પર વારો;
 નીરાંત નામ સનેહી તરહી, નામે કરે નિસતારો. તરો ૫

પદ ૧૦૩ મું.

આપ ચિન્યા બિન અંધા, જગત સળ આપ ચીન્યા બિન અંધા;
 પઢવે ગણવે વેદ આદ લેહું, સળહી ઉદરકા ધંધા. ટેક. ૧

૬ તવંબે-અવલંબે. નામમાં મન અવલંબન કરી રહે.

૧ તુંહારો-તારો. એહી ધૃ—જો એને જાણુતો તે તરશે. ૫ તા
 પર ઈ—તે ઉપર તન અને મન આવરી નાખો.

મંત્ર જત્ર બેરવ ભવાની, બીર જોગણી જંદા;
 ઉત સંગત કરી આપ ભૂલાયો, પરે હે કાલ કે ફંદા. જગત ૦ ૨
 ખટ દરશન મળી ખેલ ગાયો, કહાવે સાહેબકા બંદા;
 ઉત સખે આપલખે નહિ આયો, બેખ ધરીહી બીખંદા. જગત ૦ ૩
 પ્રપંચમે સખ પચ પચ હારે, સંશે પરો સરમંદા;
 સાર અસારકી સૂઝ ના પાઇ, ચઢે હે ખોટકી ખધા. જગત ૦ ૪
 સદ્ગુરુ પાવે અલખ લખાવે, છૂટે સકળ કુલખધા;
 નીરાંત નામ આપકો પાયો, ઝોહી સાર કેરી સધા. જગત ૦ ૫

પદ ૧૦૪ મું.

આજ કાલમા દુનિયા દેખો, પાનીકી રી સારી;
 નર નારીકો ઓર નરેસી, જાંહાંન લગી હે જાહારી. આજ ૦ ૧
 મોત બડા સખકે શિર ઉપર, કોન રક કોન રાજ;
 માણુ સખકા પકડ રહ્યા હે, સખકી લેગા માજા. આજ ૦ ૨
 કોઈ કહે અખ કીસ બીધ કરીએ, સખ દોરમે આયા;
 દગ દરવાજ બાધ લિયા હે, કાલ રહ્યા ગઢ છાયા. આજ ૦ ૩
 તીન લોકમે ઝોહી તમાસા, સખકે શિર પગ દાયા;
 એક જગો એસી સદ્ગુરુકી, વાહાસે કાળ લગાયા આજ ૦ ૪
 ઉમ જગોપર જને છવડા, ઝોહે અમર નિશાની;
 નીરાંત નામ નમે સદ્ગુરુકો, પૂરાણ પદ નિરબાની. આજ ૦ ૫

૩ ઉત ઈ૦—એ સર્વને પણ પોતાનું સ્વરૂપ ઓળખાઇ આવ્યું નથી.

૪ સશે ઇ૦—સશય પડવાથી તે સર્વે શરમિંદા થઈ ગયા.

૫ કુવમધા—કુળ રૂપી બધન સધા—સાધ એજ સારની સાધ છે.

૧ પાની ઇ૦—આજ કાલમા સારી (બધી) દુનિયા પાની (વાગી) જેવી થઈ જશે. ૩ દોરમે—બધનમા છાયા ઇ૦—દેહરૂપી ગઢમા છવણી નાખીને.

૪ પગ દાયા—કાગે બધાના માથા ઉપર પગ મૂક્યો છે

પદ ૧૦૫ મું.

નામ બિના બહુ કૃત કમાયે, જેસે નીર ઓસકો પીવે;
 બોહોત પીવે પણ પ્યાસ ન જાવે. નામ૦ ૧
 જપ તપ નીમ પરત બોહો કરની, નાના વિધકે નિત્ય કરાવે;
 કર્મ જાગસે કબહુ ન છૂટે, જ્યુ બાલકપે ખેલ ખેલાવે. નામ૦ ૨
 કરત હે એ છૂટનકો ભાઈ, ત્યમ ત્યમ બપરા બોહોત બંધાવે;
 મૂરખ મન સમજત નહિ એસો, કોડી ગ્રહે ને હીરા ગમાવે. નામ૦ ૩
 બિન કીમતકા એહે પસારા, ગાંધી બસ્તુ બોહોત બસાવે;
 નીરાત નામ ગુરૂ નહિ ચીના, બોહોત બસ્તમે બસ્તુ ન પાવે. નામ૦ ૪

પદ ૧૦૬ મું.

હમ હે વાહી દશકે વેરાગી,
 બિના સદ્ગુરૂ કોઈ જાઈ શકે નાહી,
 સદ્ગુરૂ આઘ અત કહે તાગી;
 વાહી દશ તે સખ ચણી આયે,
 દૂર પરે દુર્મત નાહી ભાગી. હમ હે૦ ૧
 અમર લોકસે દુનિયા આઈ,
 મહાજળ મીન પરી હે આધી;
 છીલરમે સખ ખુશ રહે હે,
 જળ ધરે જળ મરે તન ત્યાગી. હમ હે૦ ૨

૧ ઓસ—ઝાકા. પ્યાસ—તરસ. ૩ કરત છં—એ છૂટવાને માટે કર્મ કરેછે તેમ તેમ તે બાપડો ધણો બંધાય છે. બપરા—બાપડો.

૧ તાગી—તાકી—તેની. વાહી—એ ૨ અમર લોક છં—સત્ બ્રહ્મમાંથી જગત્ ઉપજ્યું છે માટે દુનિયા તે અમર લોકથી આવેલી છે એમ જાણવું. મહાજળ છં—સાની રૂપી મીન (માછલી) મહાજળમાં આધી પડેલી છે. છીલર છં—જીવન માછલાં છીલર (ખાખેચિયા)માં ખુશ થઈને રમે છે,

જનમ મરન તા જનકુ નાહિ,

જનકુ ચોટ રાખકી લાગી;

નીરાંત નામ લખ્યા વાહી દગી,

જાઈ મળે મનવા ને જાગી હમે હેં ૩

૫૬ ૧૦૭ મુ.

રાગ ઝુલણા.

બાહામન તુમે કાહા ચીનાહે, કાહાસે બાહામન આયા હે;

બાતન બાહામન મોહે બતાવો, જાહેર જૂઝ બનાયા હે. ૧

ખટકરમ તો તેને કીને, ગાવતરી ગુન ગાયા હે;

નાહાના ધોના પોથી પઢના, કરતે રીતે ધાયા હે. ૨

કળ ગોર તો સખક કહાવે, સખક રાહ લગાવેગા,

તેરા રાહકી તુ ને ખબર નહિ, અંતકાળ કાહા જાવેગા. ૩

ગુર તેરા હે સત સન્યાસી, ગુરજી મતર દીના હે,

ઓ મતર પઠ કાહા જાવેગા, ઘરે અપના નહિ ચીના હે. ૪

આયા અવસર જોઈ ગમાયા, ફિર એસા કળ આવેગા;

નીરાત નામે લેહ લગાના, નામ ગ્રહે ઘર પાવેગા. ૫

૫૬ ૧૦૮ મુ.

રાગ ઝુલણા.

કેસી ફકીરી બ દે તેરી, કોન ફકીરી કહાવે હે;

પણુ તેમાથી જ્યારે જળ ધની જલ્ય છે ત્યારે તેઓ પોતાનું તન ત્યાગીને મરે છે.

૩ તા-તે. શબ્દકી—ગુર ઉપદેશની નીરાત ઈં—નીરાત બકત કહે છે કે જેણે નામ લખ્યું (જોળખ્યું) તેજ તે દેશનો દેશી છે, જે મનને જાગશે તે તેને જઈ મળશે

૧ તુમે-તમે બાતન-રાત ૨ તેને તે ખટકરમ-સ્નાન, સંધ્યા, જપ, બ્રહ્મચર, વૈશ્વદેવ, દેવપૂજા ગાવતરી ગાતરી

કૌન કૃપીરો હાથ હજીરી, કૌન ઇસમકું ધાવે હે.	૧
દખ બિચાર કરો દિલખંદર, કૌન મુખનસે ખાવે હે;	
ખાતનસેં જાહેર રહી બોવે, ફેર જાહેર કાંહાં જાવે હે.	૨
એ મસઘતકા કરો માયના, એ મસઘન મોહે જાવે હે;	
કૌન કલમેસે કલમા હોતા, કલમા કૌન સુનાવે હે.	૩
જાહેર ભીતર કૌન ભરે હે, ખાલી કૌન ખેલાવે હે;	
અસાજ સખ કીનહુ કીના, સાજ કૌન ચલાવે હે.	૪
નાપાકી સો કીસકું કહીએ, પાકી કૌન કાહાવે હે;	
એક ખુદ સે સગી બનાયા, અદલી અદલ ચલાવે હે.	૫
સાહેબ અપના કેસા કહીએ, આપન કૌન કે'લાવે હે;	
તેરી ખબર તું કરલે બદે, આરનક કયા કાહાવે હે.	૬
હુમેં આના હુમેં જાના, હુમેં કે હુ મીઝાના હે;	
નીરાંત નામે લલા લખશે, પલખરમે પલખાના હે.	૭

૫૯ ૧૦૯ મું.

રાગ ગોડી.

કૌન કૃષવે જગ હાસી, વેશ ધરી કૌન કરાવે જગ હાસી. ટેક. ૧
પડિત વેશ પુરાની રે કાહાવે, જોજખ નહિ અવિનાશી;
શબ્દ જલમે સંગે પેર્યાહે, આશમાં પડ્યો ને નિરાશી. વેશ ૦ ૨
મુંડ મુંડાવે જગવાં કહાવે, સાચા વેશ સંન્યાસી;
આપ અડોલકી જોજખ નાહી, ડોલત મન હીંડોલાસી. વેશ ૦ ૩

૧ ઇસમ—પુરખ. ૨ જાહેર—જાહેર જોખનારો. ૩ મોહે—મને.

૪ અસાજ—માંદા. ૭ લલા—ખુદ-પરમેશ્વર.

૨ જોજખ—જોજખાણુ ૩ અડોલ—અચળ—ઘણ દી ડોલાસી—હીંદો-

જાની પેટે.

જટા વધારે ને ખાખ શું ધારે, નાગા વેશ નિકાસી;

આપ અલખકી ઝોલખ નહિ લયી, લયે ન સ્વરૂપે ભાસી વેશ ૦ ૪
તપસી કહાવે તન તપાવે, તન ના દવે તપાસી;

હડ જોગ સો હડિયા રે કહાવે, આપે આપ ગુમાસી. વેશ ૦ ૫

સેદેજ બાતમે સખ મુખ પાવે, ત્યાગી કાહા ઘરખાસી;

સદ્ગુરુ સાહેબ સન્મુખ હોવે તો, ઘર ગગા ઘર કાશી. વેશ ૦ ૬

આપ લખાવેને સશે મીટાવે, પાવે રાખ્દ વિલાસી;

નીરાંત નામ નિરખ તર તારન, તારન સોહી તરાસી. વેશ ૦ ૭

પદ ૧૧૦ મું.

મેરે પિયા બિન બધ મે તો ખાવરી, મતિ આન કરો ઉતાવરી ટેક ૧

મોહે બૈદ મિલે બોહો બાતકે, ચાર વરણ આશ્રમકી જાત કે;

મિલે ખટ દર્શન મત લે કરે, ઉને કિયો સો પિયો પીડા બોત કરે. મેરે ૦ ૨

મિલે જપ આર તપ શુચિ સિદ્ધ તે, મિલે તીર્થ વ્રત આધાર તે;

મિયે શૂન્ય સમાધિ સહી કરી, એસે બોહોત મિલે પીડા બોહોત કરી. મેરે ૦ ૩

મિલે સેવાપૂજા દય ડાહરે, મિયે વૃદ્ધાવન જુગ જાહરે;

મિલે ગગન મહાન મેઝ ચઢી, ત્યમ ત્યમ રે પીડા મોહે બોહો ચઢી. મેરે ૦ ૪

મિયે શમ દમ શીલ સધે ચલે, એ બૈદ મીલે મોહે જાળ ભલે,

ખાયા આખદ પીડા ના ગઇ, જાતી મેરી પીડમે મતિ બહી. મેરે ૦ ૫

૪ નિકાસી-કાઢીને ભયે છ૦-સ્વરૂપના ભાસવાળા ન થયા ૫ ના દેવે
-નથી દેતો ૭ તારન છ૦-જો તારન (તારનાગ) છે તેનાથીજ તરાગે.

૧ મતિ ઈ૦-બુદ્ધિ આણીને ઉતાવળ કરો

૨ મોહે-મને બોહોઆતકે-બહુ બાતના. ઉને ઈ૦-એણે ને કહ્યું
તે પીધુ, તોપણ તે બહુ પીડા કરે છે

૩ સદી કરી-કનૂવ કરી અર્થાત્ તે સર્વ મે કર્યું

૫ મોહે-મને જાળ-જામરૂપ જાતી છ૦-એ પીડમા મારી મતિ
પરી જાય છે

એસો મીયે કોન પિયાકો મેલાવનહાર, મંતો દાસો ન આ હે મેરો દાતાર;
નીરાંત મીલે ગુરુ આય આય કે, ખોચો દુખ પિયા નામ મીલાયકે. મેરેં ૬

પદ ૧૧૨ મું.

મન કાહા બરોસે તે રહા;
તેં ગયા તો તેરા કહુ ના રહા. ટેક. ૧
મૂળ વાઙ્યું તો જુસ ગયું વળી,
બીજ હતું તે સર્વે નાખ્યુ દળી;
જેની કાંઈ ના રહ્યુ રહ્યા પખે,
આલાય ન અંગીડી નિત્ય ધખે. મન૦ ૨
દખ દખ બિચાર કહા કામકો,
રહે તો રાખ બરોમો નિજ નામકો,
બીજુ જાશે તે સરવે જાણજો,
નથી રહેતુ નિશ્ચે પરમાણુ જો મન૦ ૨
ઘડી ઘડી રે પલક દિન જાય છે,
છે છતું તેમા આણુ થાય છે,
કાહા બૂઝ રહ્યા તે બૂઝણા,
ગયે નજરાં આગે ઘણે ઘણા મન૦ ૩
આજ કાલમે ખસન સજ ખપ ગયા,
દખ દખ દાગીના કહુ ના રહ્યા;
એક નામ સાહેબ ગિના સજ ફના,

૬ પિયા છં—પિયુ રૂપી નામ મેળી આપીને.

૧ તેં ગયા છં—જે મન નામ પામ્યુ તો પંજી કાઢ રહેતું નથી.

૨ મૂળ છં—સમારતું મૂળ મન છે તેનો નારા ક્યો તો અમાર જુડ
એની મેળેજ નારા પામજે બીજ—મનડપી.

૩ બૂઝણા—બૂઝકણા

નેક દીસે ન્યારા રહે ગાફલ મના. મન૦ ૪
 દખ કાલ ખડા શિર ઉપરે,
 નાહી કોઈ બાતાં સે ઉગરે;
 નીરાંત પકડ ઓથ નામકી,
 એત એત કહી મતિ કામકી. મન૦ ૫.

રાગ સરૈયા.

પંડ પડે તો પડવા દે,
 ઓપડને ના અડવા દે;
 જીવ્યાની તો આરા ખરી,
 ઓપડમાં તો પાળવી ચરી;
 ચરી પાળે ન ઓપડ ખાય,
 નીરાંત એ જીવ્યાનો ઉપાય.
 મરનાર હોયે તે તો મરે,
 પણ જીવતાં મુધી ઓપડ કરે;
 માંદાને ઓપડ ખાવું સહી,
 કડવું મીઠું ગણવું નહિ;
 અનેક ઓપડે જીવતા થયા,
 નીરાંત નામે જીવમાં રહ્યા.
 નામ તણો એવો મતાપ,
 નામે પળાયે સરવે પાપ;
 પાપ પળાયે નિર્મળ થયો,
 નિર્મળમાં નારાયણ વશ્યો;
 નારાયણ તે નિર્ભય કરે,
 નીરાંત નામે નિશ્ચે તરે.

તરવાનો કાંઈ એ છે તોલ,
 સમજી લેજો બોલે બોલ;
 • વચ્ચે પોલ ને હળવું સહી,
 એવું હોય તો બૂડે નહીં;
 ભારે ને વિકારે ભર્યું,
 નીરાંત એવું તો નવ દીકું તર્યું. ૪
 હળવું જ્યાં નહીં વિકાર,
 ભારે તો વિકારના ભાર;
 હળવું તે તો તરશે સહી,
 ભારે તે તરવાનું નહીં;
 તરવાની જો ઈચ્છા કરે,
 નીરાંત વિકાર ભાર શે ના પરહરે. ૫
 ભગત થયો ને વાદજ કરે,
 વાદ વિષ પોતાનું હરે;
 બેમાં એક તો વધ થડ હશે,
 વાદ વસ્તુ કયમ આપશે;
 વસ્તુ લેવાની ઈચ્છા કરે,
 નીરાંત વાદ શે ના પરહરે. ૬
 આણબાણે થઈ બેસી રહે,
 પૂછે તેના ઉત્તર દે;
 આજ્ઞા પ્રમાણે કારજ કરે,
 દીન થઈને વચન આપ્યું;
 બહુ પ્રસન્નતા મનમાં થશે,
 નીરાંત માગે તે આપશે. ૭
 માગે તે તો મગશે સહી,

વણ માગ્યુ તો આપે નહીં;
 આપવા નેહું હોય તે અપાય,
 ના આપવાનું તે આપ્યુ નવભય;
 સેવક ગાદી માગે સહી,
 નીરાંત રાજા આપે નહીં.
 રાજાનો ને પુત્રજ હશે,
 હાહપણમાં ને હાલો થશે;
 ઇંદ્રિયજીત ને મહિમાવાન,
 રાજા સુણે કાનો કાન;
 એથી ગાદી શુ અદકી થઈ,
 પણ પાળે પિતાનું સહી.
 એવા ગુરના સેવક સહી,
 બીજા ને કહેવાના કઈ,
 શુભ લક્ષણ સેવકનું કહું,
 ગુર ઉપર છે નિષ્ઠા બહુ;
 નિષ્ઠાનો એવો પ્રતાપ,
 નીરાત ગુર થાપે પોતાને થાપ
 આપણથી થયું તે આપણું બાળ,
 તેના આપણ પ્રતિપાળ,
 પાલણ પોષણ પિતા કરે,
 વાહાયો લેઈ ઓછજે ધરે,
 સરવે સબવે પુત્ર પટે,
 પુત્રને પગે લાગવું પિતાને નવ ઘટે.

૯

૧૦

૧૧

બ્રહ્માની છે સૃષ્ટિ બહુ,
તે બ્રહ્માનાં બાળક સહુ;
• પાણી પોણી બ્રહ્મા કરે,
એક વસ્તુ બ્રહ્મા પરહરે;
પુત્રને પગે લાગે નહીં,
• શા માટે ને મજા પોતાની થઈ.

૧૨

પિતા પુત્રને લાગે પાપ,
એથી મોટો કો ન અન્યાય;
થાપે આપ ઊથાપે આપ,
એમાં ધર્મ છે કે પાપ;
અમે તો મગટ કરતા નથી,

(નીરાંત) ને ને (પોત) પોતાના મનમાં મથી.

૧૩

આણુ આદિ બ્રહ્મા પરજાંત,
મોટા મોટા સાધુ સંત;
સરવે જાણુ સમજણુ થયા,
આપ આપણુ કોઈએ નવ લહ્યા;
આપ લાજુ તે ગુરુ પ્રતાપ,
નીરાંત આપ સમજણુનું થુ રહ્યુ માપ.

૧૪

સૃષ્ટિ ડરતાની ને ને વાત,
શિવને શક્તિનો પ્રતાપ;
સંગતિયકી શિવને સમજણુ થઈ,
ત્યારે શિવને સમજણુ શેની રહી;
બ્રહ્માની એ રીતે ભણુ,
નીરાંત આપ સમજણુ તે કેને ગણુ.
સદ્ગુરુ છે સહુને માથે શીશ,

૧૫

સદ્ગુર ઉપર કોઈ ના મળે ધરિ;
 સરવેને છે ગુર પ્રતાપ,
 મગટ થયા છે આપો આપ;
 ગુરુએ જગમાં જાહેર કર્યા,
 ગુણ સરવે ગુરુએ વિસ્તર્યા;
 પરમેશ્વર તે ગુરુનું નામ,
 નીરાંત વિરલા દાસતણો વિશ્રામ.
 ગુરથી સરવે ઉત્પત્તિ થઈ,
 તે આપ લહેનારે લહી,
 ઉત્પન્ન વૃક્ષતણો વિસ્તાર,
 વૃક્ષમાં બીજ સમજવો સાર;
 મેરકે બાહ્યાભ્યંતર ભણ્યુ,
 નીરાંત નામે તે ગુરુને ગણ્યુ.
 આજ ગઈ ને આવી કાલ,
 આજ કાલમાં સહુની ચાલ;
 રૂપ નથી રહેવાનું રતિ,
 મોટા મોટા જોગી જતિ;
 જાવાનું તે જાણ્યા સહી,
 નીરાંત નામ વિના રહેવાનું નહીં.
 મહાસંશય સેવકને થયો,
 તે સંશય સ્વામીને કહ્યો;
 આદિ અંતને મધ્યે કોણ,
 અનાદિનો હું અજાણ્ય;
 વસ્તુરૂપ તે ક્યમ લહેવાય,
 નીરાંત એ સંશય તે ક્યમ જાય.

૧૭

૧૮

૧૯

સદ્ગુરુ કહે સેવકને સહી,
 એ વાતમાં સિદ્ધિ કહી;
 આદિ અંત ને મધ્યે નામ,
 નામ તે આદિતણે વિશ્રામ;
 સત્ય નામ છે નિહા રાખ,
 નીરાંત નામ સરવેની સાખ. ૨૧
 આગળ ને જન જોડા થયા,
 ને થયા તે કહેતા ગયા;
 ને વચનમાં વસ્તુ કહી,
 તે વસ્તુ તું રાખે સહી;
 ને વસ્તુ સરવેમાં વ્યાપ,
 નીરાંત નિરંજો આપો આપ. ૨૨
 આગળ એ જોડાની ચાલ,
 નવું કરે તો નકલનું વાહાલ;
 નકલનો તજવો વેહેવાર,
 અસલ નકલનો સમજવો સાર;
 અસલ તો સંલવતું સહી,
 નીરાંત નકલ તો યાદ રહેવાનું નહીં. ૨૩
 અસલ તો એક હરિનું નામ,
 બીજું તો માયાનું કામ;
 ત્રીજું તો માયાનું મંડાણ,
 ઈંડ પિંડ આદિ સહુ જાણી;
 ઉત્પત્તિ પ્રલય તે સર્વે મટે,
 નીરાંત નિત્ય નામે તે સર્વ ઘટે. ૨૪

ભક્તિ જાણું જ્યારે ખરી,
 વિશ્વાત્મા નિરખ્યા ગ્રીહરિ;
 ભિન્નભાવ જે અજગો કર્યો,
 તૃષ્ણા ટાળી જીવતો મર્યો;
 નીરાંત નિશ્ચે લાગ્યો સહી,
 તે સમોવડ બીજો નહીં.

૨૫

રાગ ચૈતવણીનો.

હરતાં કરતાં ધંધો કરતાં, ધ્યાન હરિનું ધરવું રે;
 નીરાંત કહે નિષ્ઠાનું ફળ છે, અધર્મથી ઓસરવું રે. ૧
 અધર્મથી ઓસરવું ખાણી, ધર્મ ધસીને કરવું રે;
 નીરાંત કહે નિષ્ઠાનું ફળ છે, આખર તારે મરવું રે. ૨
 મરવું તે તો સહુને ભાઈઓ, કોણ મોટો કોણ નાનો રે;
 નીરાંત કહે નિષ્ઠાનું ફળ છે, માનો કે ના માનો રે. ૩
 ના માનો તો વેદ પુરાણે, પૃછી ને ને ખાણી રે;
 નીરાંત કહે નિષ્ઠાનું ફળ છે, બીજી સરવે કાહ્યાણી રે. ૪
 કાહ્યાણી તે તો કે'વા માત્રે, કહ્યા વિના કોણ જાણે રે;
 નીરાંત કહે નિષ્ઠાનું ફળ છે, નિરાદિન વેદ વખાણે રે. ૫
 વેદ વખાણે જીવ્યા વિચારી, આતમ દષ્ટે દરશે રે;
 નીરાંત કહે નિષ્ઠાનું ફળ છે, આતમ અવતર વરશે રે. ૬
 છોપે ગ્રહ સો માના બાનવુ, ખાસ જળમાં ખારું રે;
 નીરાંત કહે નિષ્ઠાનું ફળ છે, ને સમજે તો સારું રે. ૭
 અહિનુખ પડિયુ વિખ નીપજ્યું, કદળી કપૂર નિપજે છે રે;

નીરાંત કહે નિહાનું કૃણ છે, શાશ્વતે તે તો સમજે છે રે. ૮

ગંગા જળમાં ગંગા સરખું, પૃથ્વી કાદવ થાય રે;

નીરાંત કહે નિહાનું કૃણ છે, દૃષ્ટાન્તે ઝોળખાય રે. ૯

આત્મબોધ.

રાગ કુંડળિયા.

કર લે આત્મ બોધ, બોધસે બંધન છૂટે;

કાલ કરમ કંટ જાય, નાહિ જમ કિંકર લુટે;

પરમારથ કે કાજ, કહુ મેં બાત બિખાની;

સમજે વાકુ સીખ, નાહિ તો પીછી બાની;

સમજ સમજ લે સાર, પ્રેમ પુરુષોત્તમ પાવે;

પકરો વાકી બાંધ, અવર કો કામ ન આવે;

કવિ કહે નીરાત, ભગવત ગરા તૂટે;

કરવે આત્મ બોધ, બોધમે બંધન છૂટે. ૧

કવિતા ભુગમે સોઈ, હરિકા નામ નિખાને;

તન મન અરપે શીશ, અવરકી ઝોટ ન આવે;

મગન રહે મગતાન, હરિશુ હેતુ જાવે,

પણક પડે નહિ ચૂક, નિરતર ધ્યાન લગાવે;

ગિન માગેકી મોજ, સોહી હે હરિકે શરના;

બ્રહ્મા દંદ્રકું નાહિ, અવરકી સુની નહિ કરના;

કવિ કહે નીરાંત, ઉચ મત એગી ઠાને;

કવિતા ભુગમે સોઈ, હરિકા નામ નિખાને. ૨

૮ કુંળી ધૃ—કુંળીમાં આતિ જળ પડે તેનું કપૂર નીપજે છે (?)

૧ પીછી બાની—નદિનો અમારી વાણી પાછી અમારી પામે આવશે.

અગરા—અગરું. ૨ ઝોટ—ઝોળ. હેતુ—હેત. શરના—શરણ. ઠાને—ઠાણે (?)

ખિન કવિતા કો જનમ, સુનો કહું કેસા લાઈ;
 પથર પડિયા પેટ, જનુની ભાર લદાઈ;
 બિમુખ કરીકે રામ, ઉદરકા ઉદમ કરતા;
 નિગમ નિરાદિન સુધ, પાપસે પેટા ભરતા;
 વાકે કોન હવાલ, હોયગે સાદેળ મેરા;
 કહાણ કાળકી લજ, પડે ચોતરાઈ ફેરા;
 કવિ કહે નીરાંત, મૂઠ ચેત્યા નહિ ભાઈ;
 ખિન કવિતાકા જનમ, સુનો કહું કેસા લાઈ.
 એન એંપને એન મરતરં બી પાગાન.

ચીજ નિવાલા માટી ખાયે, કોન કતેબાં લખા બતાવે;
 બેઠમાન સોઘ કામા કરતે, જીવ ઝખે કર સોજ ધરતે;
 બાંચ બખતકી નિવાજ ઠાને, હરદમ સાહેબ પાસના બને;
 દખ ખેખ કે છુરી ચલાવે, એહી કરમસે દાજક બવે;
 કવિ કહે નીરાંત, સાહેબકા મળહી બેખા;
 મુસલમાન પરમાન, માંધ સજ ઘટમે દખા.

૫

કાગળ.

રાગ દેશાખ.

સ્વસ્તિશ્રી વાગોડીઈ, મહાશુભસ્થાનક ભૂમિકા;
 પરમ પૂજા લાયક છે, વેળાવ કૃષ્ટે શોભિકા. ૧
 મૂરત મંદિરામલ, પાવન પૂરણ રૂપ છે;
 નિહા તે નિશ્ચળ નવ હો, એક બ્રહ્મ વ્યાપિક શૂપ છે. ૨
 ઉત્તમોત્તમ તારણ ધણી, બ્રહ્મ કુળમા ઉદય થયા;
 મારા માણના વિશ્રામ આતમા, નિરંતર તમને લલ્યા. ૩
 સકળ ગુણ ધરા એક છે, નિરંતર નિરખ્યા મે વળી;
 વાચ્યા તે અવિચળ મુખદાયક, લાલચ ચરણે રહી વળી. ૪
 અનેક ઉપમા જોગ બાણ, મન પૂરણ મનોરથા;
 જીવન સુકૃત સર્વગું, વર્ણવું ઉપની ને કથા. ૫
 અવણ્ય આપ અનાથ છે, વર્ણને વર્ણવી કેમ શકું;
 મુખ માંહી રસના એક છે, શેષ ના થાયે સહસ્ર થકું. ૬
 એક મતિ ગુરૂ પ્રાપની, દરિજન તમને મેં લલ્યા;

૫ કોખા—કિતાબ—પુસ્તક (ધર્મશાસ્ત્રનાં). પાક—પવિત્ર. મેહેજત—
 મિસ્ત—સ્વર્ગ. નિવાવા—કાળિયા. દોગક—નરક.

૧ શોભિકા—શોભિતા. ૬ શેષ ઇન્—જે વર્ણન સહસ્ર જામથી ગેવ-
 થી પણ ન થાય તે મારી એક જામથી કેમ બને?

- અખડ દૃષ્ટિ નવ કરે, તેને અતર પટ પડદ રહ્યા. ૭
- ચિરંજીવ ચદ્રવશી, જશ જગ માહે વ્યાપિયો,
શ્રવણે તે જોણે સાભજ્યુ, તેના દાપ દુર્ભતિ કાપિયો. ૮
- પરગણુ વડોદર, દયાણ નામે ગામ છે,
પાવન પદરજ તમતાણી, વસ્તી તે ઉત્તમ ઠામ છે ૯
- પત્ર આ લખિયુ મેમથુ, હરિજન નીરાત કટે નસી,
જે શ્રીકૃષ્ણ મેમે કરી, વાચવા ભાવે મન વશી. ૧૦
- લખવા કારણ ઉત્તમ વિશેષ છે, અહીં દોમ કુગળ ખુશાલ છે,
કરણા તે પૂર્ણ તમોતણી, તેન વિદ્ય સહુ નિરમાલ છે. ૧૧
- ઉપરાત અરજ માહરી, માનો તો સાચી વિનવુ,
સત્ય જ્ઞાનનુ પત્ર લખિયુ, સાખ વેદ વેદાતની રાં કહુ ૧૨
- પૂર્વે તે મનનો આધ કચાધી, અને પડમા તે મન કના રટે,
એનો આદિ અતનો ઠામલખજો, એ સ રાય તે નિશદિન દટે ૧૩
- વિસ્તાર લખજો વાણુવી, ચૈતન્ય ઘટમા કાણુ છે,
નિદ્રા તે આવી કના રમે, લખો એહી ઝમ અખાણુ છે ૧૪
- ચૈતન્ય જીવ શિવ બે મધ્યે, બેમાથી એક નિશ્ચે કરી,

- કામ કાવો કીક લખજો, પડમાં રહે ક્યાં કરી. ૧૫
- મુણ પેકુંઠ ધામ નો'તું, આદિ અત જ્યોતિ નહીં;
પાંચ વત્વનો પ્રકાશ નો'તો, ત્યાર પેહેલુ શુ સહી. ૧૬
- સહુ મૃષ્ટિની આદિની કામ વસ્તુ, વિશ્રામ પૂર્વે ક્યા હતો;
સહુ મતાનો વિશ્રામ વસ્તુ, અતનો લખજો થતો. ૧૭
- ત્રણ ગુણને ત્રણ દેવ નો'તા, નો'તો કઈ આકારને,
ત્યાર પહેલુ શું હતુ તે, લખજો શુભ સારને. ૧૮
- તેનું નામ કામને રૂપ રંગે, તત્ત્વ લખજો તારવી;
આજમો તો સમ અમાગ, આરતને છે કારવી. ૧૯
- આરત જોના અનાદિની, ચોદસ ભૂતજામાં ભમી;
નોતમ વસ્તુ નવ મળી, નિરાદિન દુર્લભ દહ દમી ૨૦
- બાહ્યઅવસ્થા જોબનઅવસ્થા, જરા પૂરું થઈ વળી;
ત્યા લગી જોડ ફની, નોતમ વસ્તુ નવ મળી. ૨૧
- દર્શન કઈ દીકુ નહિ, પડ્યો પડ અત ઉદય થયો,
મન તેનુ ક્યા શમ્યુ, છવાત્મા તે ક્યા ગયો ૨૨
- એ આવાગમન વિધિએ કરી, પૂર્ણ અમને મીછવો,
નીગત કહે ગુરુદેવજી, નિર્નાણ પાગમ મન લોહ છવો. ૨૩

૧૫ ચંતન્ય ઈન્—હા અને ગિત એ જોવાથી ચતન્ય વસ્તુ કથી છે ? અને દેદમા તેજો કામ યા છે ? કાવો—મુદ્ગર

૧૭ સુ ૬૦—નવી મૃષ્ટિની આદિ ઉત્પત્તિની કામ વસ્તુ—મનુષ્યજાત માગત્રાજો વિશ્રામ પર્વ—તથિ ઉપન્યા પેટેના ક્યા હતો ? સત્તા ઈન્—વગનમા જો કાદ "છે" તે મર્વે અને—પ્રત્યક્ષ, પછી ક્યા રહેશે ?—જગનુ નાનુ જના પછીનું નેર સ દિત્ય ક્યા રહેશે ?

૨૨ પાંચો ઈન્—દેદ પાંચો અને અત તા ઉત્તર થયો ત્યારે તેનું મન ક્યા જઈ નુ ? તેનો છવાત્મા ક્યા ગયો ?

૨૩ આવાગમન ઈન્—એ મર્વે આવાગમનની વિધિથી કહે એટલે એક

- નિર્વાણીથી વિશેષતા, તે બેઢ વસ્તુ દાખજો;
 નીરાંત કહે મુજ દીન ઉપર, કૃપા પૂરણ રાખજો. ૨૪
- બ્રહ્મનું તે સ્વરૂપ કેવું, પંડમાં બ્રહ્મ ક્યાં વસે;
 કર્મ કર્તા કોણ છે, ઉચ્ચ નીચ દુખિયું કોણ હશે. ૨૫
- એહી અગમ અપાર છે, એના પાર કીસ બિંદુ પામિયે;
 નીરાંત તમ સરણે પડ્યો, ગમ આપે તો તૃપ્તિ પામિયે. ૨૬
- તમે વેદ વેદાંતની માંહે વસો, શાસ્ત્રમાં પૂર્ણ પ્રમાણ છે;
 માટે તે વિનતિ એ કરી, તમે એક અસંકલ્પમાં જાણુ છો. ૨૭
- જાતું શું લખીએ વર્ણવી, એહી જાણવાનું કામ છે,
 મૂળ મહિમા મન વશ્યો, નિર્વાણી અનાદિ નામ છે. ૨૮
- સંવત અઢાર સત્તાવને, પોષ માસ વદની દ્વાદશી;
 સોમવારને શુભ જોગ રાત્રી, ઘડી આશરે વીસ વસી. ૨૯
- પૂર્ણ વસ્તુ સભારીને, દીન ઉપર કશણા કરી;
 ઉત્તર લખજો સ્થાનકે, તે સ્થાનક બેસુ હુ કરી. ૩૦
- તૃપ્તિ તમ વ્યાપે નહિ, સતોષ આવે સર્વથા;
 નીરાંત ઇચ્છે એટલું, મંચારામ હરિ એક હતા. ૩૧
- એ નરવેડો નથી જોને, તેને તે હરિ બહુ દૂર છે;
 સમજીને પ્રેમે પારખો, તેને આત્મારામ હજુર છે. ૩૨

દેહમાથી જીવ અને મન નીકળીને ક્યા જાય છે ? ત્યાંથી બીજા દેહમાં શી રીતે અને કયારે પેસે છે ? એ વગેરે વિસ્તારથી કહો. નિર્વાણ ઇ-મોક્ષરૂપી પારસમણિથી મારા મનરૂપી લોહને સ્પર્શ કરે, (કે જ્યાં તે સુવર્ણ થઈ જાય.)

૨૪ નિર્વાણી ઇ-જે વાણીથી પણ વિશેષ છે-વાણીના પણ વર્ણના નથી આવતી તે બેદવાળી વસ્તુ મને અમમ્મવળે.

૩૧ તમ-અધમર (અગામ). ૩૨ નરવેડો-નીવેડો-નિકાલ કાગળ. માં પૂછેલા પ્રશ્નોનો નીવેડો જોના મનમાં થયો નથી તેને હરિ બહુ દૂર છે.

કહેતાને કરણી સાંભળતા, નવ જાણો નૌતમ બેદ છે;

પાર ઇચ્છો પામવા, સેવો સંત હરિ ગુરુદેવ છે.

૩૩

સતને શરણે જે ગયા, તેનું તે કારણ સિદ્ધ થયું;

નીરાંત મંછારામ શરણે, નિરંતર અંતર ગયું.

૩૪

જ્ઞાનોપદેશ.

પદ ૧ છં.

હરિયાનુ મોતી, મરજવા હોય સો લેશે.

ટેક

મૂકો સાકર સાત અસમાન, કીડી જઈ ખાશે;

સાધુ અરસપરસ મળીને, ગુણ ગાશે.

હરિયાનું ૦ ૧

હરિયસ કાડી મોતને ભાઈઓ સારશે;

તોય જુઓ કાષ્ટ એનાથી ન તબશે

હરિયાનું ૦ ૨

એવું ધ્યાન હશે તો ધણીને ભજશે;

નહિતો જાણો ખોટી મહુ આશે

હરિયાનું ૦ ૩

તોજા ગુરૂથી અશુદ્ધિ ભરમાશે;

જે તરણુ તો આવો નીરાતની પાસે.

હરિયાનું ૦ ૪

પદ ૨ જું.

અધ્યા તુ તો વિષયથી વૃત્તિ વાળ,

જાણુ ટૂંકો એને મહાકાળ;

જેને એ તો મન તાઈ ભરમાવે,

જેને એ તો સારામા શરમાવે

ટેક. ૧

જેને એ તો નમાણું નિત્ય દ્રસાવે,

જેને એ તો પાણી હાથે ભરાવે;

જેને ભાઈ ગુરુનું ઘર દોડાવે,

૨ હરિયન-એ નામનુ પદી જે પકડેલી લાકડીને પ્રાણુત સુ'રી છાડ.
૫ નથી એમ કહેતાન ટે. ૪ અશુદ્ધિ-શુદ્ધિ વિનાનો

જેને એ તો બ્રહ્મનું ધ્યાન તોડાવે.	અધ્યા૦ ૨
અધ્યા એ તો રાતે તને જગાડે,	
અધ્યા એ તો સ્વપ્ના માંહી લગાડે;	
મારું માને તો એને લગાડે,	
સ્મરણથી તું જેને જગાડે.	અધ્યા૦ ૩
થારો રાત કલ્પના કાઢી,	
વિષયની વૃત્તિને નાખો પાઢી;	
વાત કરવી મૂકો આડી,	
જુતાયો જાણો વિષય અનાડી.	અધ્યા૦ ૪
મહાકુખ કેરું છે મૂળ,	
વૃહપણમાં ચઢાવે ધૂળ;	
એમ જાણીને તમે ભાઈ,	
સમરો નામની નવાઈ.	અધ્યા૦ ૫
તરશે જ્યારે વિષય છૂટે,	
નહિ તો કૌતશ બેળી ફૂટે;	
મન કરો દઢ તમે જ્યારે,	
એ તો હાશીને રહેશે ત્યારે.	અધ્યા૦ ૬
તારો ફૂલાવ્યો એ ફૂલે,	
તારો મૂલ્યાવ્યો એ મૂલે,	
ત્યારે શીદ કરે સતાપ,	
મિથ્યા ધારે જોણે તાપ.	અધ્યા૦ ૭

૨ નમણું-ખાઈ નવામો-નીચું નમવાપણું. ૩ લગાડે-આગી મૂકે.

સ્મરણ ૬૦-જે જે તું સંભારવાપડેજ જગાડે છે. (નિયમે સંભારવાથી વાચની દૃષ્ટિ પ્રકટે છે).

નામ નાથનું નિત્ય સંભારો,
વધ્યા વિષયને તમે મારો;
નીરાંત નામે છૂટે સર્પ;
જય વિષયાદિનો ગર્વ.

અત્યાં ૮

ધોળ ૩ જી.

સદ્ગુરૂના શબ્દ વિચારીએ, ટળે માયા મોહ અહંકાર;
બાળી ભક્ત કરે બીજી વાસના, ઉર મકટે મેમ અપાર. હરિં ૧
ચઢી પ્રભ પ્રમારી ના ઉતરે, સુખ સુખ કહ્યુ નવ જાય;
એવો અનર અમર રસ જો પીએ, તેનાં નેણ વેણ પસઠાય. હરિં ૨
એવા જ્ઞાનધનવત થઈ રહે, ગાળે પ્રભ હિમાળે હાડ;
પછે કશું તેને નવ રહે, પાણી પથ્થર કે પા'ડ. હરિં ૩
જમ સાયરમાં સરિતા ભજે, તેનું નામ નદી મટી જાય;
તેમ એ રસમાં રચ્યા પચ્યા તે, એક રૂપે ભાઈ થાય. હરિં ૪
પોતામાં કૃષ્ણ ને કૃષ્ણમાં પોતે, કૃષ્ણ વિના ન દીસે આન;
પણ એ તો ક્યારે ભાઈ થયું છે, જ્યારે ભૂલે પ્રભમાં ભાન. હરિં ૫
એા સખ મીઠાવો જાનિયો, ગુરુગમકી હોય જાન;
નીરાંત નિરંજન એક છે, સખઘટમે ભગવાન. હરિં ૬

ધોળ ૪ થું.

સંતનાં લક્ષણ આજ કહીએ, મુણજો સહુ મહાંત;
જેની વૃત્તિની વાત કરતાં, આવે ન કદીએ બ્રાંત.

૧

૨ પ્રમારી-કેફ. ૩ જ્ઞાનધનવત-જ્ઞાનવડે સંપૂર્ણ વ્યાપ્ત જેવા.

૫ આન-અન્ય. જ્ઞાન ધન-અલરૂપ થઈને જ્ઞાન ભૂતી જાઓ ત્યારે.

૬ મીઠાવે-મેળવી આપે. જ્ઞાન-વાણી.

અહ્માનદમા મગન નિરતર, એક જપે તેનું નામ,	
જીવ શિવકો તો ન્યારા ન જાને, કે'વા તેને પરમધામ	૨
ગગન ચણે પાણુ સત ન ચળતા, દઢ મનના એવા ધામ,	
ક્ષમાતાણા તો શિરદાર સાચા, જેથી હારે સુદરશ્યામ	૩
આશા કેરી તો દારી તોડી, દારી જોડી જગતજામ,	
છંદ્રીવશ કરી આપ બીરાજ્યા, નમો હે સુદરશ્યામ !	૪
લીલકે દેવતા રામ ભયે હે, ગુરુકો ન પહોચે સાર,	
શીવ સતોષ બડ ભારી હે, શુદ્ધ અહ્મા વિચાર	૫
નીરાત નામ જપે નિરાદિનકો, પાવે પરમધામ,	
રામ રામ એક નામ નિરતર, ભજે બાણી સુદરશ્યામ	૬

૫૬ પ મુ

નરખી પરખીને ગુરુ કરવા,	
રે ભાઈઓ સદા નરખી પરખીને ગુરુ કરવા	ટેકા ૧
તનનો કે મનનો પરચો નવ દખો,	
તો પગ જઈ શે ધરવા,	
ગાઝ મજબુ પાણુ ગાઝી નથી તો,	
કેઈ વિધિપાર ઉતરવા	રે ભાઈઓ ૨
કાળ ગાળમા ગુરુજી દાઝે,	
એનું ઉદર દેજો ભરવા,	
જાળ જોઈને સાધુ કે'વા,	
દરશને લાગે વરવા	રે ભાઈઓ ૩
તપકેરી તો વાત ન જાણે,	

૪ જગતજામ—જગતમા જામી રહેના પરમેશ્વરની સાથે

૨ ગાઝી—ગાઝાણુ ખેતનાર ૩ સાધ્ય સિદ્ધ પ્રવાગો અર્થ

- લાગે સાધ્ય સે ડરવા;
 રૌરૌ નરકે જઈ પડવાનું,
 ઉખરમાં જાવું ચરવા. રે ભાઈઓ ૪
- આઠ ધાતુઓ ભેગી કરીને,
 પેટી મૂકી ધરવા;
 એમાંથી કોઈ નીકળ્યા તે તો,
 જાણો ચાલ્યા મરવા. રે ભાઈઓ ૫
- એવા બિચારા કંઈ મરે છે,
 જઈ કોના પગ ધરવા;
 અપાર લીલા સદ્ગુરુકેરી,
 જાણે જે સંસાર તરવા. રે ભાઈઓ ૬
- અવધૂત બાપુ શિષ્ય અમારા,
 મુણે કાન કરી શરવા;
 નીરાંત નિરંજન એક દીખાવે,
 સંસાર સાગર તરવા. રે ભાઈઓ ૭

પદ ૬ કું.

- બાપુ નાવ તપાસી બેસો, પથ્થર હોય તો માંહી નવ પેસો;
 બાપુ જંત્ર જેવું તન જાણો, સાચું સમજીને સુખ માણો. ૧
- બાપુ એ તો તુબકું લીલું પે'લું, નવ જાણે જેતુ મન મેલું;
 બાપુ સૂકવ્યું પછે થયું પીણું, એને કાપી કર્યું કંઈક દીલું. ૨
- બાપુ લાકડાની સાથે જોડ્યું, એને જેમં વૂટે તેમ તોડ્યું;

૪ ઉખર-ખારજમીન. સસારનાં સુખભાટે ભગતું તે ઉખરમાં ચરવા
 જવા બરાબર છે. આઠ ધાતુઓ—લોહી, માસ, મેદ, અસ્થિ, વસા,
 મજ્જા, વીર્ય અને ત્વચા ધરવા-પડવા. ૬ પગ ધરવા-શરણે પડવું.

બાપુ ખીલીઓ મારી ખાંતે, તાર બાંધ્યા બેશી નીરાતે. ૩
 બાપુ બળવનારે બીજે, તેને ઓળખીને તમે રીજે;
 બાપુ મન બમે તો લીલું જાણો, બળવનાર જાણીને મુખ માણો. ૪
 તરો બાપુ એવી દેકે, સદ્ગુરૂકેરે વિવેકે;
 નીરાત નિરાદિન એક જાણો, નામ કેરો નિશ્ચે પ્રમાણો. ૫.

પદ ૭ મું.

બાપુ અપિગતથી અમો આવ્યા, બાપુ કોઈએ નવ જોલાવ્યા;
 બાપુ નવ જાણ્યા નવ માણ્યા, બાપુ ખજા કોઈએ નવ નાણ્યા. ૧
 બાપુ જનમ્યા નહિ નીરાતા, બાપુ મરનેકી છોડી જાંતા;
 બાપુ બાળક નહિ નીરાતાં, બાપુ જીવનનીકી નહિ જાતાં. ૨
 બાપુ તીરથ પ્રત સખ છોડ્યા, બાપુ રેહુ નામસે જોડ્યા;
 બાપુ લક્ષ્યા જગ સખ જોડા, બાપુ નામના પરચા છે મોડા. ૩
 બાપુ જોયા જ્યોતિ રૂપા, બાપુ રૂપ અતિ અનુપા;
 બાપુ એજ નામ અમારા, બાપુ જાણો રૂપ તમારા. ૪
 બાપુ અમે રોગ ના જાણ્યા, બાપુ અમે ભોગ ના માણ્યા;
 બાપુ વાણી જે અમો જોલું, બાપુ ધર્મકી ધારણુ સોલું. ૫
 બાપુ સત્ય શબ્દ હમારા, બાપુ જાયે સશે તમારા;
 બાપુ સો બાતકી એક બાતાં, બાપુ સખ અજ્ઞાનકી રાતાં. ૬
 બાપુ એ જૂડી કાયા જૂડી માયા, બાપુ જૂડા હે સગા ભાયા;
 બાપુ નીરાતકા નામ સચ્ચા, બાપુ આપ જીના સખ કુચ્ચા. ૭

પદ ૮ મું.

છ રે મુમતિ નારીના સાયજો, વર વિઠલ વરિયો રે;
 ગભીર ગુણનો છે આગજો, દવ દિલનો છે દરિયો રે. મુમતિ ૧

- છ રે જનુની તો જોની જગોમતિ, છ રે નંદનો નાંધડિયો રે;
અદૈત દૈતનો દવ છે રે, મારી દધિએ પડિયો રે. સુમતિ૦ ૨
- છ રે લક્ષણ બનીશે બિરાજતો, વા'લો વાનઝે ભરિયો રે;
પાતળિયો પુષ્પની પાંખડી, મેં તો ધ્યાન માન ધરિયો રે. સુમતિ૦ ૩
- છ રે પીળાં પીતાંબર પેરિયાં, કટિ શોભે કંદારો રે;
બાધે બાજુ બંધ બેરખા, છે કંઠે હીમનો દારો રે. સુમતિ૦ ૪
- છ રે માળા તે મોઘા મૂલની, કાને કુંડળ રાગે રે;
મુસ્તક મુકટ હીરે જડયો, છત છમીલાન છાને રે. સુમતિ૦ ૫
- છ રે વાગો તે વિઠ્ઠલરાયન, શોભે શાલ દાશાલો રે;
મોજડી પાથે રે માલતી, લાગે વૃત્તિએ વા'લો રે. સુમતિ૦ ૬
- છ રે કેસર આડ કપોળ છે, મુખે મુખવાસ મોહે રે;
અમીરસ અણિયાળી આંખડી, શોભા નખશિખ શોઢે રે. સુમતિ૦ ૭
- છ રે સુકૃત આભરણ શોભિતાં, સ્વામી શીલવત ધારી રે;
ખસચારી ભવોભવતણી, જોને અનેક નારી રે. સુમતિ૦ ૮
- છ રે વ્યાસ ચતુર રે રાયની, મોહ્યા મુનિજન મટકે રે;
અટકે રે ચાજો તે આંખનો, લોભી લુંટયા છેલટકે રે. સુમતિ૦ ૯
- છ રે અકળકળા એની આપતી, ભણ્યા બેઠ ના જાણે રે;
શિવ વિરંચી ને શારદા, નતિ વેદ વખાણે રે. સુમતિ૦ ૧૦
- છ રે શી શી તે શોભા હું વર્ણવું, વેદ વર્ણવી ના જાયે રે;
મૂઠ મતિ કો માહરી, કહીએ એની કૃપાયે રે. સુમતિ૦ ૧૧
- છ રે પુણ્યવંતી એને પામશે, દાસ નીરાંતનો સ્વામી રે;
નિવૃત્તિ નારોનો નાવલો, સત્યવંતી તે પામી રે. સુમતિ૦ ૧૨

પદ ૯ મું.

મોહ ઉપગારી રે મોહનજીની મોરલી, વાગી વનડાની માય,
 સાદ શ્રવણે અનુપમ સાભગી, મન અટક્યું છે ત્યાય ૧ ટેક.
 આપે અધર ધરી રે આનદમા, ઉભા જમુનાની તીર,
 જ્ઞાનધન નૌતમ નાદમા, ગાયે હજધરવીર. મોહ૦ ૨
 સખી મુને ઘરનો ધ ધો રે ગમતો નથી, જોવા જાદવશય;
 મેહો વ્યાકુળ થઈ રે સ્થિરતા નહિ, હૈડે રૂધણ થાય મોહ૦ ૩
 રાખી મારૂં ચિત્ત વિત્ત સર્વ ચોળાઈ ગયું, શિથિલ થયું છે શરીર,
 અતિ ભાવ ભૂધરને રે બેઠવા, રાખી નવ રહે ધીર. મોહ૦ ૪
 ધિ ક લાજ કુહુ બ કુળ લોકની, ધિ ક સાસર સતાપ,
 સ્વામી નીરાતનો મળશે ત્યારે, ટળશે તનના રે તાપ મોહ૦ ૫

પદ ૧૦ મું.

ગય લઇને આવ્યા અકૂર જી, પ્રભુને તેડીને જાશે,
 જીવન જાતા તે કઈ નવ ઉગરે, હવે ક્યમ તે થાશે. ૨૫૦ ૧
 ક્યમ કરીએ વા'લો રે હવે ક્યમ રહે, કોણ કરીએ ઉપાય,
 જ્યમ ત્યમ કરો કોઈએટલું, વા'લો મથુરા નવજાય ૨૫૦ ૨
 બાઈ પાપ પ્રગટ થયા પૂરના, વા'લા વિજેગે રે'લું,
 દુ ખ દારણ દિન કરમ લેઈયું, પડશે કડણ છે રો'લું. ૨૫૦ ૩
 રાખી સરવે મળીને કહો કૃપાળુને, જોતો મોઢે ન ચડી રે,
 નિકર પાઠગથા પસ્તાઈયું, જાગે નહિ વિજેગે ઘડી રે ૨૫૦ ૪
 માણુ સાદાની ખી ૧ બ ધાઈ છે, તે તો તાણી ના વૂટે રે,
 સ્વામી નીરાતનાને કલો કર ગ્રહી, ઘાજો દિવસે લુટે રે. ૨૫૦ ૫

પદ ૧૧ મું.

નિરગુણુ નામ ટ્યો નર નારી રે, આ અવસર બલિહારી રે. ટેક.
હરિનામ સમાન આરાધો રે, નિરંતર સાધન સાધો રે;
એહી અંતરકી ગત જનો રે, કહું આથ અંતકી માનો રે. નિરગુણુ૦૧
સમજી લો સાન બતાઈરે, કુજ છોડોને સથ ચતુરાઈરે;
ચતુરાઈતો મનાકી ભાઈરે, કહું નિરગુનકી સમુગ્રાઈ રે. " ૨
નામ નિરગુણુસે નહિ ન્યારા રે, એકાએકી આપ કિરતારા રે;
મન પવન ન પહોંચે જ્યાંહી રે, વાકી ખોજ કરો ઘટ માંહી રે. " ૩
ઘટ ભીતર કહીએ ન્યારા રે, વાકો રૂપ અલક્ષ્ય અપારા રે;
આપે આપ તે અલક્ષ્ય લખાયા રે, તબ પાર અગમકા પાયા રે. " ૪
મન ઉલટ નિરંતર આયા રે, છાંડી બમતી ને જગલ્લ બસાયા રે;
જગલ્લમેં તો ભય કરુજી નાહિ રે, કહે નીરાંત બસવો ત્યાહિ રે. " ૫

પદ ૧૨ મું.

ઓ ઉદ્ધવજી, માણપતિ મત્યે રે અરજી અમારી;
જઈને કહેજો, તમ ઠાળી તલખે રે ખીજની નારી. ટેક. ૧
કુબજની સગે મન મોહ્યુ, ફરી પાછુ જોકુળ નવ જોયુ;
અમો ખીત કરીને પણુ ખોયુ, ઓ ઉદ્ધવજી. ૨
સુખસજ્જ સ્વામીનુ રમણું, જગ્યાધી જ્યમ વીતે શમણું;
ત્યમ ત્યમ છે મેહનું જોર ઘણુ, ઓ ઉદ્ધવજી. ૩
વાંલા વિના ઘડી તે દિન થાયે, કહો દિવમકઈ પેરે જાયે;
એ દુઃખે અમો નહિ જાયે, ઓ ઉદ્ધવજી. ૪
પિંડ પડશે આરત એવી છે, અમ સાથે તાણી તેવી છે;
ખીત મીન નીરના જેવી છે, ઓ ઉદ્ધવજી. ૫

મરજદા મૂકીને કહીએ, મોહનજી મહુ ઘણાં થઈએ;
 દુઃખ દારણને અમો કયમ સહીએ. એ ઉદ્ધવજી. ૬
 સ્વામી નીરાંતના પ્રત્યે કહેજો, અખળાની અરજીમાની લેજો;
 એક વાર અમને દરશન દેજો, એ ઉદ્ધવજી. ૭

પદ ૧૩ મું.

રાગ શારંગની દેશી.

નરદહુ ધરી સુકૃત કાંઈ નવ કીધું રે, મલુને નવ લલ્યા;
 તે જન જાણો નિશ્ચે નિરખ્યા, નીચી ચાનિમાં ગયા. ટેક ૧
 અતિ દાંભ ગર્વ અભિમાન ઘણું, મન મોટમ ધણીને નહિ નમણું;
 તે જન કુળ પામ્યા ગજાહિતાણું. નરદહુ ૨
 કરે કરમ પશુ જન જીવ હણે, જીભસ્વાદે દાપ કાંઈ નવ ગણે;
 તે જન કુળ પામ્યા કાગતજી નરદહુ ૩
 અતિ છળવિદ્યા લપટ વાણી, પરધન પરદારા નજર કાણી;
 તે જનકુળ સુવર થયા જાણી. નરદહુ ૪
 હુપદને છુદ્ધિવાન થયો, શિર કુળ કુટુંબનો ભાર વહયો;
 તે જન કુળ ખર મરજદ લયો. નરદહુ ૫
 એ કરમગતિ કરણી કાચી, ગાફલ નર સમજી કર સાચી;
 જન નીરાંત કહે જીગતે જાચી. નરદહુ ૬

પદ ૧૪ મું.

રાગ શારંગની દેશી.

અજ્ઞાની જીવ, નીર જીવણુ પીતા પ્યાસ ન જાગે;
 મૂઠ મન વિચાર, અમૂલક અવસર વણસે વાર ન લાગે. ટેક. ૧

૨ ગજાહિ—દાથી અને સર્પ ૩. જીભસ્વાદે—જીભના સ્વાદથી.
 ૪ કાણી—રિયર કરી.
 ૧ નિશ્ચ—ગરગ.

તું તો પરદારા શું ખીત કરે, તેમાં તત્ત્વ તારો તોલ હરે;
 તું તો અજ્ઞાણ અંધો થઈને ફરે. અજ્ઞાની છવ્વ ૨
 તારું ડાહ્યાપણ સઘળું ક્યાંહી ગયું, તારું છજ વિદ્યામાં ચિત્ત રહ્યું;
 તે તો લાભ વિનાનું લક્ષણ ગ્રહ્યું. અજ્ઞાની છવ્વ ૩
 તું તો પૂર્વે પ્રણય કરાવ્યો છે, તેણે મનુષ્યા પદવી પાવ્યો છે;
 ને જગી શું ભરવાયો છે. અજ્ઞાની. છવ્વ ૪
 આ તન પલકમાં પલટાશે, તારું વા'લું સહુ નિર્બળ થાશે;
 તે વેળા બહારે કોણ થાશે. અજ્ઞાની છવ્વ ૫
 અવસર આવ્યો છે હરિ ભજવા, હવે વિષય બોગ મનથી તજવા;
 જન નીરાંત કહે સત્યમત સજવા. અજ્ઞાની છવ્વ ૬

૫૬ ૧૫ અં.

રાગ આશાવરી.

રામરસ પીવે સો જન પૂરા, શતમે કોઈ એક શરા. ટેક ૧
 રામરસ ને પ્રેમ પિયાલા, પાકા પાત્ર ના ફૂટે;
 આપ પીએ ઐરનક પીલાવે, તલભર તામે નવ ખૂટે. રામરસ ૨
 રસ મતખાલા રૂપ બખાણું, મગન રહે મન માંહી;
 ત્યાગી તનકી શુદ્ધ ગિસારી, છાક ચઢી ભય નાહી. રામરસ ૩
 ગગન ગુફામે યોગાન ગિયાનકા, આપ રહે એકિલા;
 અન્ય દેવ વાકે દિલ નાહી, નહિ ગુરૂ નહિ ચેલા. રામરસ ૪
 અનંત કલા વા તનકે માંહી, ઉલટ સમે સંસારા;
 નીરાંતદાસ દેખ્યા તા માંહી, તિન લોકસે ન્યારા. રામરસ ૫

૩ છાક—મદ. ૪ ગગન ઈ—હૃદય રૂપી ગગન ગુફામાં શાન
 રૂપી યોગાન છે તેમાં આત્મા રૂપી સંત એકલા વસે છે.

૫ વા—તે. ઉલટ ઇ—સંસાર તેને વિષે ઉલટીને (દૃશ્ય થઈને
 શમી જાય છે). ૫ તાગાદી—શાનના યોગાનના. ન્યારા—જુદા—પરમેશ્વર.

૫૬ ૧૬ મું.

રાગ પ્રભાત.

કોગટ ફુંદ સંસાર સમજી રહો;		
ના લહો નાથ મન સાથ શોધી.	ટક૦	૧
કોઈ દવ દ'રાં ફરે, તીરથ વ્રત જાગ કરે;		
ના ટળે કર્મના કીચ કોથી.	કોગટ૦	૨
કોઈ મૌનવ્રત ગ્રહી રહે, અસત્ય નવ ઉચરે;		
ધર્મ ફડા કરે વેદ સાજે.	કોગટ૦	૩
તોચે અધ્યા શું થયું, દૈત્યું કુઃખ નવ ગયું;		
હારદ અજગું રહ્યું, પિંડ પાજે.	કોગટ૦	૪
કોઈ સ્વપ્નમાં નૃપ થયો, રાયનિધ પામી ગયો;		
એવું ભ્રમમાં મન તુંય રાજે.	કોગટ૦	૫
પણ જાગવાથી ગઈ રિદિ, શિશ્યમર જે ઢગતી;		
અધ્યા ત્યારે મુખકું શું દાજે.	કોગટ૦	૬
મન કૃત્ય એવું કરે ઘે'લે, એણી ઘેરે ભાઈ આણે પેલે;		
નવ ટળે ગર્ભના ઘાણુ તેથી.	કોગટ૦	૭
કોઈ સોહં સાધે સદા, તે જાપ માંહે રહે મુદા;		
પ્રપંચની પાર રહી પ્રીછ અજગી.	કોગટ૦	૮
માયાનું હાટ વિરાટપદ ના લહ્યું, મારું તારું કરતાં સર્વ ગયું;		
પછે ભુર ભુદિ ઘઈ ભરમે વજગી.	કોગટ૦	૯
કોઈ આપમત ત્રહી રહ્યા, વગી સમજી શીતળ થયા;		
મૃતવત દાસ ઘઈ દીન જોલે.	કોગટ૦	૧૦

- એમ અહંકારમાં જ્યારે બુદ્ધિ ભઈ, ઉત્તમ નાથની પ્રીત પડે રહી;
પછે ભૂતળ ભરમિયા ભૂત તોલે. શ્લોક૮૦ ૧૧
- ત્રિગુણાતીત અદૈતપદે, આવિયા તે તો બાણો શુદ્ધ હૃદે;
નામ નિશ્ચે થયું ભૂલ લાગી. શ્લોક૮૦ ૧૨
- એક ધ્યાને સોહંની લે' લાગી, સદ્ગુરુ સેનમાં મોજે માગી;
જ્યારે અજ્ઞાન ઘેનેથી જોયું જાગી. શ્લોક૮૦ ૧૩

પદ ૧૭ મું.

રાગ રામગ્રી.

- સમજી લે સાર વિચાર, કર્મ વસ્તુનો નિરધાર. ટેક.
- બ્રહ્મને ભાળ મન ભૂલ ટાળો, આડમાં અટક ના વટક થા વેગજો;
પાલટી પ્રીછ નિજ નામ નિહાળો. સમજી લે૦ ૧
- ચતુર્દશ બ્રુવન તે એક ભગનતમાં, ભાઈ જાતે જોઈ શુદ્ધ મતમાં;
ધ્વિર આધ ગુણ રૂપરાજો. સમજી લે૦ ૨
- જેમ વૃક્ષમાંહી ફુલ ફળ છે, પાન રહે પેટમાં એવુ બળ છે;
પછે અંકુરમાં સહુ સમજો. સમજી લે૦ ૩
- પિંડ બ્રહ્માંડ તે પોતમાં પરબ્રુવું, જુગતી જોઈ અતિ મન હરખવું;
પોત ના પારખ્યે ભાત ભાજો. સમજી લે૦ ૪
- એ જંતુને નવ જડે, સુગમ કોઈ સતને;
જો સદ્ગુરુ સેનમાં આપ કાજો. સમજી લે૦ ૫
- જાગ્રતના જીવનમાં મુક્ત થઈ મા'લવું, અમલની ઝોટમાં ઝોટ ભાજો;
જ્યમ પારસના પિંડમાં શું હેમ ભાજો. સમજી લે૦ ૬
- દૂરથી જોંચી એ તો કરે છે રૂકું, ભગ્યાડી દ કાટ જેહ હોય બુકું;

૧ વટક-છટકી ભ. પાવટી—પાણી ફરીને.

૪ પોતમાં-કુમારમાં અર્થાત્ તેના મુળસ્વરૂપમાં. ૫ જંતુ-પામરજીવ આપ-હુપાયું. ૬ અમલની ઝોટ-અજ્ઞાન દની લેટર.

વળી પરસતાં રૂપ ટળે લોહ ભાગે. સમજ લે૦ ૭
 પ્રમ્તનુ રૂપ આકાશ નિહાળ તું, રખવામાટ નહિ ઘાટ તોયે,
 ભાઈ છે કઈ કારમો એમ બોલે. સમજ લે૦ ૮
 જ્ઞાનીના પિંડનો ચાપ નહિ આપમે, જૂઠી નથી લેઈ જુઓ આપમે;
 ભાઈને આપ ટાળીને આકાશ બોલે સમજ લે૦ ૯

પદ ૧૮ મું.

રાગ ઢળક પ્રભાત.

ન જનુ પ્રિયા કોન બાતપર રાજ; ન જનું પ્રિયા કોન બાતપર રાજ.
 મેં રે અજની કણ મરમ ના પાડ, બહોત બનાઈ તેરી બાજ;
 બાજસે બાજ મીલ ખેત્રે, ભૂયે હે પડિત કાજ. ન જનુ ૦ ૧
 શિવ સનકાદિક નારદ આદે, ભારે પદ બ્રહ્માજ;
 અન્ય ઉપાસીકો કોન ગીનતહે, આવન મતમાં બિરાજ. ન જનુ ૦ ૨
 બાજકી મે જઈ બલિહારી, બાજ ઉપર સજ રાજ;
 બાજગરકું કોઈ ના બૂઝે, એસી અકલ મત જાજ. ન જનુ ૦ ૩
 બાજગર કોન બૂઝાવો, અનમીયે સજ સાજ;
 કાળજનજસે તબહી બચે, સદગુરૂ પાવે અવાજ. ન જનુ ૦ ૪
 બાજકુ તજ્યા બુઝયા બાજગર, સદગુરૂ બુઝયા નવાજ,
 નીરાત નામ બાજગર બૂઝો, રહ્યો હે ગગન ધૂન ગાજ. ન જનુ ૦ ૫

પદ ૧૯ મું.

રાગ પ્રભાત.

સતગુરૂકો સમરન કર લે, ચેત ચેત નર નારી રે,
 હરદમ દારી કાળ હલાવે, પલમે લેગો મારી રે. ટેક. ૧

છ એ--પાગસ -રૂપ ઇ-—લોહનુ રૂપ અને નામ નાશ

ધડી પલકકા નહિ જરોંમા, દલમે દખ વિચારી રે;
 આખર એક દિન ઊઠ ચલેગા, મરના શિરપર ભારી રે. સતગુરુ ૨
 દા દિનજીવના મૂઠ સમજ લે, અવસર મંગળકારી રે;
 મુનસા તેરી આતમજાણ, જરા પડીતા જારી રે. સતગુરુ ૩
 જેસા મુપના હે મધરાની, એમા મુખ સંસારી રે;
 નેન જોલકર દખ દિવાના, અતે બડી ખુવારી રે. સતગુરુ ૪
 કંથન સરખી કાયા બની હે, મંજન ખૂબ સમારી રે;
 કહે નીરાંત હરિનામ નહિ મુખમે, વા મુખમે રજ ડારી રે. સતગુરુ ૫
 સાખી.

*
 રામ નામ સખ કો જપે, સો તો નામ અમીર;
 અજર અમર એક નામ હે, તાક જપે કબીર. ૧

પદ ૨૦ મુ.

રાગ પ્રભાત.

સાસ ઉસાસે સમરન કરને, તુહિ તુહિ કર તનમે રે;
 સાન ગુરુકી એહી સત્યાચય, દેખો દિલ દરપનમે રે. ટેક. ૧
 સચરાચરમેં સોહી બિરાને, આપ આપ આપનમે રે;
 બાહેર ભીતર એક નિરતર, બાને નાદ ગગનમે રે. સાસ ૨
 મોવત જગત મુરત સેજકી, ભીતર રહો ભજનમે રે;
 લે' લાગી સો તાર ના તૂટે, ઊઠ ખેઠ આસનમે રે. સાસ ૩
 પૂરન પરચા ભયા ખસકા, નામ લહા નિરગુનમે રે;
 દાસ નીરાંત દયા સદગુરુકી, મગન ભયાહે મનમેરે. સાસ ૪

૨ નાદ-અનહદ નાદ. ૩ મુરત સેજકી-મુનર રૂપી શય્યાની અંદર.
 બીતર-અંતરમાં.

* આ પદની પાછળ આ સાખી દતી તેથી દાખલ કરી છે

પદ ૨૧ મું.

રાગ પ્રભાત.

અધર કલા મે આસન કરને, રામનામ લહે લાઈ રે;
 અન્ય દશા તુ અલગી કરને, ભૂલ ગયા તે ભાઈ રે. ટેક. ૧
 ભણ્યો ધણુ પણુ ભેદ ન ભણ્યો, કરણી ઘણી કમાયો રે;
 બીજ વૃક્ષની પેરે સર્વ તું, તે પૂરણુ નવ પાયો રે. અધર૦ ૨
 હંસ ધન્યો પણુ ન મળે પાસે, ખીર નીર નરવેડો રે;
 ગુણુ વિના તે ઘે'લો કહીએ, ડાહ્યાપણુ દૂર ખસેડો રે. અધર૦ ૩
 સ્થૂળ સૂક્ષ્મ ને કારણુ કહીએ, મહાકારણુને તિરખો રે;
 મહાકારણુથી અગણુ કહીએ, તે પદ પૂરણુ પરખો રે. અધર૦ ૪
 જાત્રત અવસ્થા સ્વપ્નાતર ને, સુષુપ્તિ ને તુરિયા રે;
 તુરિયાથી તે અજગું કહીએ, તે વિરલા જન પરિયા રે. અધર૦ ૫
 ભણ્યા ગણ્યામા એ નવ આવે, અનામ વસ્તુ આધી રે;
 નીરાત નામ ગુરુ તરતારણુ, લેહે નિરતર લાગી રે. અધર૦ ૬

પદ ૨૨ મું.

રાગ પ્રભાત.

દખો રે દુનિયાકા મારગ, બૂઠેક કહે સચ્ચા રે;
 અવાચકકુ આદર દેવે, વાચકકુ કહે કચ્ચા રે. ટેક. ૧
 સાચાયા પણુ ઉલટ સમાના, અગ કેસે દિલમાના રે;
 સખહિ જગતકુ હલા ચલાવે, સોહી ખોજ ના આના રે. દખો ૨

૨ બીજ—બીજ અને વૃક્ષની પરે સર્વ છે પણ તું નેનેદ પૂર્ણ પણુ પાયો (પામ્યો) નહિ.

૧ નૂરેકુ—નૂન સસારને. અવાચક વાણી રહિત જડ મૂર્ખ. વાચક—વાણીવાળા ગુરુ આદિક. ૨ સાચા ધૃ— તુ ધરા રૂપે સાચો હતો પણ ઉતરી બુદ્ધિ કરીને હવે રૂપમાં સમાઈ ગયો છે.

એક સ્વતંત્ર સળ ઘટ પૂરન, આનંદ દેવ કહાં રહેવે રે;
 ગુરુ હમારા સોહી બિરાજે. સાચી હકુમત કહેવે રે. દખો ૩
 ખેદ દિતાળ્યાં પઢે નિરાદિન, સાચા આપના પાવે રે;
 હુઆ દખતા પણ મારગ ભૂટા, અંધા કિસ બિધ જાવેરે. દખો ૪
 અંધી દુનિયાક કહા કહિયે, કાલ પંડિત અંધા રે;
 ખરે ખોટો નહિ પારખું, પઢે ગનેસે ધંધા રે. દખો ૫
 એક બિના કોઈ ઔર ન દૂજ, અન્ય દેવકું પૂજે રે;
 બહી ભૂટકી ગાંઠ પડી, કહે નીરાંત વિરજા બૂઝે રે. દખો ૬

પદ ૨૩ મું.

રાગ પ્રભાત.

સચા સાહેબ સદગુરુ નિલિયા, મે'ર કરી તળ મન માન્યા;
 આ રે બડા કૌન ઉનચે કહીએ, પિતા પુત્રપે સમજના. ટેક. ૧
 મન ઉલટા કરે અલખ લખાયા, આપ આપકું ઝોલખાના;
 દુઃખ દીનકા દૂર કરે હારા, કીના ર કક મહારાના. સચા ૨
 ચાહાવત દીના ગુરુમુખ કીના, આપ આપકા ઉનમાના;
 દાઉ દિન પર બડા બનાયા, ફાલ ધરન નહિ કુરમાના. સચા ૩
 નેકી બદીકા ન્યાય ચૂકાવે, તખત કહાવે અરસાના;
 દીન દુનિયાકા દાતા કહાવે, ખેલ ખલકકા ગઠ ભાના. સચા ૪

૧ ઉનચે—એનાથી. આ રે ઈ—આ સદગુરુ એજ મોટા છે. પિતા
 ઈ—એમ પિતા પુત્રને સમજાવે છે તેમ મનને ઉલટા (પાછું) ફેરવીને જેણે
 અલખ વસ્તુ (જહા) સમજાવ્યું છે, અને એવી રીતે પ્રેતાનું આપ (પોતાપણું)
 ઝોલખાવ્યું છે.

૩ ચાહાવત—ચાહન (?)

૪ અરસાના—અરસ (પરમેશ્વરનું ધામ) નું. ભાના—ભાંગ્યો. ખેલ
 ૩૫ ખલકનો ગઠ ભાંગ્યો.

સખ ઘટ બાસી બ્રહ્મ બિલાસી, પદ પૂરન હે નિરખાના;
નીરાત નામ અમલ રસ માતા, સખ કોઇ ચહાવત નહિં છાના સચાં ૫

પદ ૨૪ મું.

રાગ પ્રભાત.

નામ ધણીકો સખસે નીકો, અનુભવી જન અધકારી હે;
સખ દેવનકો સદ્ગુરુ દાતા, મગતા બેખ ભીખારી હે ટેક. ૧
મહા મર્મોજન મર્મ ન જાને, નામ લખી ગત ન્યારી હે,
સદ્ગુરુ સાહેબ દયા કરે તો, પવને પાર ઉતારી હે નામં ૨
થાક્યે પડિત થાહ ના પાવે, બૂડી બુદ્ધ બિચારી હે;
જોગી જોગ જુગત બિના હારે, ખુમીપે સખ ખુવારી હે. નામં ૩
બાવન અક્ષર બૂઝત નાહીં, બેદ પુરાન બિચારી હે;
ખટ દરશન મત ખેલ તપસ્યા, કહા બડે આચારી હે નામં ૪
મુઠ્ઠા કાલ મરમ ના પાવે, હક બિના મત હારી રે;
દાઉ દિનપર સચ્ચા સાહેબ, નામ ધતી પર વારી હે નામં ૫
નામ ના ચીને સો નર ગુગરા, કહા સાધુ સસારી હે,
નીરાત નામ અબે આવનાશી, પાયા પ્રેમ પસારી હે નામં ૬

પદ ૨૫ મું.

રાગ પ્રભાત.

બડે ગુરુ વાકી જાડે બલિહારી, કહા સેવકકુ સીખલાયા;
પાસ અ ઘેકી અધા આયા, અધા રાહ ચલાયા ટેક ૧
બદા કહાવે છૂરી ચલાવે, એહી દુલકું કુરમાયા
કિયા કરાયા દાઉ દાનક જાગે, હક નામક ના પાયા. બડે ૨

૧ નીમ—સારો અધકારી—અધિકારી ૫ દોઢ દિન—દિદુ અને
ગુગરામાનનો ધર્મ

ભગવા કહાવે મુંડ મુડાવે, દિલ અંદર નહિ દરસાયા;
 ઝોહું સખ સમે બહે જાત હે, અલખ નામકુ ના પાયા. બડે૦ ૩
 સન્યાસી સો સખ કર નામી, ના ગાયા પદ પરસાયા;
 ગહમત્રીમે જનમ ગુમાવે, મૂલ મત્રકા ના પાયા. બડે૦ ૪
 જોગી કહાવે જોગ દહાવે, મગનમંડળમે મઠ છાયા;
 જોન જાંખડે જનમ ગુમાવે, આપ અલખકુ' ના પાયા. બડે૦ ૫
 જગમ કહાવે જાન ફરાવે, દેવી દેવકુ મીલ ચા'યા;
 આસ અ'પૂરી બહે જાત હે, દેવી નામકુ ના પાયા. બડે૦ ૬
 બ્રહ્મ કહાવે જાનોડ સોહાવે, ખટકરમ નિત્ય નિરખાયા;
 જોહી કરમ કર બહે જાત હે, નહ કરમકુ ના પાયા. બડે૦ ૭
 જાતિ કહાવે મુવાંગ મુડાવે, શીલ લાવ દાન તપ લાયા;
 ધરમ બખાની બહે જાત હે, નહે ધરમકુ ના પાયા. બડે૦ ૮
 બેખ કુલકા બડા બનાયા, કુલતૂટ કો ના કા'યા,
 કુલતૂટ તો સતગુર કા'વે, સખ દેખો ઉતકી માયા. બડે૦ ૯
 સખ ગુર વાકે શિર સતગુર હે, ઘટ મઠ પટ પરખાયા,
 નીરાત નામ ઇંનુકા કહીએ, બિમલ બિમલ બેદુ ગાયા. બડે૦ ૧૦

પદ ૨૬ મું.

રાગ પ્રભાત.

રામ નામ તું રાખ્ય હૃદેમાં, કાઢ્ય કલ્પના કાચી રે;

૪ ગહમત્રીમે—ગાયત્રીમા. ૬ ફરાવે—ફડાવે દેવી ધન—દેવી દેવને મળવાની ઈચ્છા કરી.

૭ બ્રહ્મ—બ્રાહ્મણ જાનોડ—જનોઈ નેહ કરમકુ—નિ કર્મ (બ્રહ્મ)ને. ૮ નેહ ધરમકુ—ધર્મ સંહિત (બ્રહ્મ)ને કે પ્રીતિથી ધર્મને પામેલો નહીં.

૯ કુળતૂટ—કુળનું બંધન તોડનાર. ૧૦ બિમલ (વિમલ)—નિર્મળ બેદુ—વેદોએ.

આથ અત ને મધ્યે ખોલે, તે વસ્તુ છે સાચી રે ટેક. ૧
 વિના મૂળનો એ છે વેનો, મન વાણી પર વાધ્યે રે,
 અનુભવિયાના અતરમાહી, નહુ નિરતર બાધ્યો રે રામ૦ ૨
 વિના પખનો એ છે પખી, વિણુ ઝદ્રીના બોગી રે,
 વિના પિડનો એ છે પ્રાણી, વિના જોગ સજોગી રે રામ૦ ૩
 વાણીમા આવે તે વણસે, નિરવાણી તે સાચુ રે,
 નામ રૂપને ગુણથી ન્યારે, તે જાહેર પદ જાચુ રે રામ૦ ૪
 ઉતપત મન્દ્રે એને નાહી, આદ અનાદિ એવો રે,
 નીરાત નામ ગુર તર તારન, સદા ઉદ્યોતને સેવો રે રામ૦ ૫

૫૬ ૨૭ સુ.

રાગ પ્રભાત.

સમજી લે મન સૂધી કળા, સદ્ગુર નિજ નામ લખાવે ટેક૦ ૧
 જોગ જગન મત દાન આચરે, અડસઠ તીરથ ફરી આવે,
 વનમા જઈને તપ આરાધે, તોહી જૂલમે જરમાવે સમજી૦ ૨
 કષ્ટ કરી માયાને પીડે, ભેરવજપ અપલાવે,
 ચાર ખાણ ચોરાશી ભટકે, નિરબેપદ નર પાવે સમજી૦ ૩
 નારદ શારદ વ્યાસ વિરઝી, અહિપતિ નિરાદિન ધાવે,
 ચાર વેદ સરસ્વતી સનકાદિક, અગમ અગાધ બતાવે સમજી૦ ૪
 ઊગલા પિંગવા સાથે સુપુત્રા, ભગર ગુફામા ભાવે,
 તેજ તત્વનો કરે નીવેડો, તોયે અલખતણી લખનાવે સમજી૦ ૫
 સહુમા વ્યાપી સહુથી ન્યારો, એવુ અગમ જ્ઞાન દર્શાવે,
 નીરાતદાસ સો સતગુરૂ પૂરા, જો જનમ મરનથી સરાવે સમજી૦ ૬

૫ ઉદ્યોત—પ્રકાશ (૩૫)

૩ અહિપતિ શેષ ૪ ઇગલા—ઇડા નાડી ભગર ગુફા—મકુટિ

સ્થાન રૂપી ગુફા.

આત્મદેવ નિરજના, વાકુ ઉલટા જગાવે	ટેક	૧
મગન હોઈ મનકે ગ્રહે, સળ પ્રમ નસાવે,		
પાયેકુ પ્રમોદકે, નિરમળ જરા ગાવે	. સોહી૦	૨
રાજસકા ગુન મેટકે, તિમિર મિસરાવે,		
ત્રીજો ગુણ આસન કરે, ચોથે લેહ લાવે	સોહી૦	૩
અલ્પતર આસન કરે, નિજ તત્ર નરતાવે,		
. કહે નીરાત પદ સ્પર્શીને, પદ માહી સમાવે	સોહી૦	૪

પદ ૩૧ મુ.

રાગ ઉચ્ચપ્રભાત.

સત્ય ચાલો દશ પ્રહરને, સતો સત્ય ચાલો દશ પ્રહરને,		
છોડો જગ વેહેવાર સૂધે મારગ ચાલતા,		
ભાઈ નિદશે તને સસાર	સતો૦	૧
બાપ દાદા સહજે ચલે, એ તો મારગ ખોટો,		
એવા તમે તો થઈ જાજો, જેમા આવે ન ટોટો.	સતો૦	૨
કુળ મરજદાની બદી, એ તો સતને મેટી,		
જેમ સર્વ વ્યસનને મૂકીને, ગોપી જઈ કૃષ્ણને ભેટી	સતો૦	૩
પથ કે પ્રતિમા પાળતા, મળે નહિ પ્રહર છેટો,		
નીરાત નામ જાણે નિરજન મળે, કુ ખ સાસો મેટ્યો	સતો૦	૪

પદ ૩૨ મુ.

ઉચ્ચ પ્રભાત.

જે રે જાણે છે તે બાવરા, કે'શે ઉમર શી અમારી,

૨ પાયેકુ-પાયે ધંદિયેને ૩ રાજસકા-રજ્જુગુણના તિમિર-તમો-
ગુણ-અરાન ૩ ત્રીજો ગુણ-સત્વગુણ ચોથે ઈ-ચોથા પદમા-તુરીયામા-
નિજ ઈ-પોતાની ઈચ્છા પ્રમાણે આપાને નરતાવે (વૃત્ત કરાવે).

૩ બદી-નિવ મેટી-મરીગઇ

- જાનીમાં એવું થાય છે, (પાશુ) ખરા બ્રહ્મ બ્રતચારી. ને રે૦ ૧
 કોટિ કંગે પરમાત્મા, ર પર લોક સધારી;
 પાશુ બ્રહ્માનંદ છે અવનવો, નવ જુગાર એ હારી. ને રે૦ ૨
 અસખ્ય બ્રહ્મા થઈ ગયા, રાંકરે કીધી મચારી;
 દેવચોકની ગણતરી નથી, કમી કુનિઆ ગિચારી. ને રે૦ ૩
 અમખ્ય વિષ્ણુ થઈ ગયા, દગ કોટિ કા'ના;
 સખત કોટિ મરચતી થઈ, મારી પણ એક માન્યા. ને રે૦ ૪
 કોટિ બલિ વામન થયા, કૌરવ દગ ભારી;
 લકાપતિ રાવાણુ ગયા, સા સા લખવારી. ને રે૦ ૬
 સતગુરુ નામ અથગ છે, કહુ હુ તો પોકારી;
 કહે નીચંત બાપુ ગુણો, એની ઉમર અમારી. ને રે૦ ૭

પદ ૩૩ મું.

રાગ કલ્યાણ.

- રામ નામ ભજ ભાવ કીને, મૂકી માન બહાઈ;
 વાણુશી જાતાં વાર ન લાગે, ચેતો ચોપમા ભાઈ. ટેક. ૧
 કામ ક્રોધ લોભ મોહ મમતા, એહ સમે દુ ખદાઈ;
 રામનામકા રેગા ન લાગે, જૂઠા જન્મ ગુમાઈ. રામ૦ ૨
 ધન માલ કુળ કુટુંબ કળીસો, જાણો જૂઠી સગાઈ;
 અંતકાળ કોઈ રાખી સકે નહિ, સખ દખત ચલભાઈ. રામ૦ ૩
 માન કહ્યા તું મન મત ભૂવે, સાચી કહું સમુગાઈ;
 નીરાંત નામ સદા સુખદાયક, મુખ્યા ન માને જાઈ. રામ૦ ૪

૨ જુગાર ઈ-એ આનંદ જીતેલા જુગાર જેવો છે ૪ માના-પ્રમાણુમા.
 ૨ રેગા-રેખ.

પદ ૩૪ મું.

રાગ ચલાઉ.

ધન્ય ભાગ્ય વાસણી તારા ભણા;	
મલુની મુખ પદવીને પામીનાર.	ટા. ૧
જપ તપ સાધન સ્વપને નવ મળે;	
તુ છે તે મૂરત કટિગામી નાર.	ધન્ય૦ ૨
ત્રેત્રે પાતળીએ કરમા શ્રહી,	
બોલાવી બોલ દરે જ્યમ નાર.	ધન્ય૦ ૩
સુકૃત શુ જાણુ તે શા કર્યો,	
અલૌકિક શ્રીકૃષ્ણ શિર સ્વામી નાર.	ધન્ય૦ ૪
નીરાતના સ્વામીના સગમા,	
સઘળી મલુ પ્યારી જુગ જમી નાર.	ધન્ય૦ ૫

પદ ૩૫ મું.

રાગ ચલાઉ.

કૃષ્ણ સરીખો કોઈ નહોતો,	
આ કુળમા કૃષ્ણ સરીખો કોઈ નહોતો,	
એના પરાક્રમ તણો કોઈ પાર ના મીછે,	
નવ જાયે કોઈના ધૂત્યો	કૃષ્ણ૦ ૧
સત્તાવીસ દિવસનો પારણે પોઢ્યો,	
અને શકટ પડે નવ બીઢ્યો,	
પય ખાન કરવા પૂતના આવી,	
તેના ધાવતા માણુ લીધો.	કૃષ્ણ૦ ૨
માખણને કાળે જોળી રે લાગી,	

એને બાંધ્યો ઉખળ તાણી;

નવ લખ ગાળિયે હાથ નવ બાંધાય,

એવો બાળક વંદાણી.

કૃષ્ણ ૦ ૩

શરીર શોભાળું એનું મુખકું રૂપાળું,

એને દખનાં હૃદયો ઠરે છે;

નંદ ધરોદાના ભાગ્યનો નહિ આંકો,

તે પુત્ર કહીને ઉચરે છે.

કૃષ્ણ ૦ ૪

ગોકુળના ગોપ લોક એમ વદે છે,

દવનો દવ કોઈ આવ્યો;

દાસ નીરાંતનો સ્વામી શોભાવ્યો,

તે સહુને દિલ ઘણું ભાવ્યો.

કૃષ્ણ ૦ ૫

પદ ૩૬ મું.

મહાબ્રાહ્મણ વિશ્રામ, વકા વનમાળી;

અખજાના આતમરામ, વકા વનમાળી.

ટેક. ૧

હરતાં દરતાં ધધો કરતાં, ચિત્ત તમારે ચરણે છ;

અધ ઘડી અખગુ નવ ગોઠે, આવો નરખુ નયણે છ. વકા ૦ ૨

સુરત સુહાગન સનમુખ કાડી, રહી છે નિશદિન ન્યાળી છ;

બીજું તો બૂધર નવ ભાવે, તમ સાથે છે તાળી છ. વકા ૦ ૩

વિલખ ના કરસો પે'લા પધારો, અરસપરસ મન બાધ્યું છ;

એકાંતે ઉભી અલખેડા, અખ ડ સાધન સાધ્યું છ. વકા ૦ ૪

શુ કહીએ વા'લા આવો, મોહન વર મુને મળીએ છ;

તમો વિભોગે વ્રેહેવનિહમા, વાગુ બાબા તે બળિયે છ. વકા ૦ ૫

વર વર્ધા એકે તમને ત્રિકમ, નિર્ગુણ નામ તમારું છ;

નીરાંતના સ્વામી વશ કીધું, મન અટક્યું છે મારું છ. વકા ૦ ૬

૩ ઉખળ-ખાયણિયો ગાળિયું—દોરડું. વદાણી—ચરિત્રવાળો-ધૂત.

પદ ૩૭ મું.

રાગ ગરબી.

સજની સાલજ મારી વાત, કહું છું આજની'ને,	
ભૂધર ભવા બિરાજ્યા, જોઇ છળી મહારાજની ને	૧
થાવર જગમ જોતા રૂપ, મનકુ મોહી રહ્યું ને,	
અળગા ઉરથકી નવ થાય, થીરતા ઘર થયું ને	૨
ઘરમા પા'લાજનો વામ, વાલે વરી રહ્યા ને,	
એવો અખિય લુવનમા એક, ઇચ્છા વર લહ્યા ને.	૩
જોતા જડમતિનું જોર, ભાગ્યુ જ્યારથી ને,	
ટળિયુ અધાર અજાન, પ્રકટયા ત્યારથી ને	૪
હવે હૈડે હરખ ન માય, મગજ માહરે ને,	
ઉઘડયા અનુભવના લોચન, ભીતર બાહરે ને	૫
નિરખ્યા નિરતર ભગવાન, બેઠી ભાવસુ ને,	
ઈચ્છા ઉવટ સમી થઇ એક, લહર દરિયાવસુ ને	૬
સુરતા સાલગ મોરી વાર્તા, મુક્તિ ધામ છે ને,	
નીરાત નિરખો પદ નિરવાણ, આતમગમ છે ને	૭

પદ ૩૮ મું.

રાગ ગરબી.

કહેજો ધન્ય તમોને હરિ ધન્ય છે રે લોવ,	
કહેજો આવડા કડાણુ શા મન છે રે લોન	૧
માન નીર વિના જીવે નહિ રે લોવ,	
કેવી ગીત પ્રીત અમને વછ' રે લોડ	૨
મોહન મગવાને મન અકળાય છે રે લોવ,	
તેણે તન અમારા ગળાય છે રે લોવ	૩

મુમ ખાઈને કહું છું સ્થામને રે લોલ;	
મન વળગી રહ્યાં છે એના નામને રે લોલ.	૪
• એના રૂપનાં હૃદમાં બાણ છે રે લોલ;	
તેણે વેધ્યા અમારા મ્હાણુ છે રે લોલ.	૫
ઉદ્ધવ શુદ્ધ ગદ્ય છે શરીરની રે લોલ;	
લેહે લાગી છે હજીધર વીરની રે લોલ.	૬
ઉદ્ધવ આપ્તુ જોકુજિયું ગામ છે રે લોલ,	
વન વા'લા વિના વિશરામ છે રે લોલ.	૭
કે'ન્ને સ્વામી નીરાંતનાને એટલુ રે લોલ;	
સરત આવે જોકુજમાં તેટલું રે લોલ.	૮

૫૬ ૩૯ મું.

રાગ ગરબો.

કે'ન્ને કુળજ તે ક સની કિકરી રે લોલ,	
રૂપે રૂડી ને કુળવતી ખરી રે લોલ.	૧
ઉચ્ચ કરણ ઘણી શું વખાણિયે રે લોલ;	
ઘણી ચ દન આપતી તે જાણિયે રે લોલ	૨
તોલ વર્ણના તે તાગો આવે નહિ રે લોલ;	
ઉદ્ધવ કે'તાં નથી એટલી કહી રે લોલ	૩.
પુણ્યવતીના પુણ્ય અપાર છે રે લોલ;	
તેના સાખી સરવ સંસાર છે રે લોલ.	૪
તેને જોણા છે તન વસુદેવનારે લોલ;	
પૂજા વિધિએ કરતી હશે સેવના રે લોલ.	૫
એના બોજનનો સ્વાદ શુ વખાણીએ રે લોલ,	

જીવણુ જમતા હશે દ્વધ પાણીએ રે લોલ	૬
જરા દુભતી ન હોય દલમા વગી રે લોલ,	
જેવી શોભે તેવી સગતિ મળી રે લોલ	૭
કૃષ્ણ કાળાને કુળજા નેડી હળી રે લોલ,	
જેમ રમતા જોગીને ધુણી મળી રે લોલ	૮
તેને સેજળ પલ્લગનુ શુ કામ છે રે લોલ,	
તે તો જ્યારે વસે ત્યા વિશ્રામ છે રે લોલ	૯
એવા સ્વામી નીરાતનાને જાણુને રે લોલ,	
ઉદ્ધવ અબળાની અરજ પ્રમાણુને રે લોલ	૧૦

પદ ૪૦ મુ

રાગ ગરબો

શા સરખુ યોધડિયુ સારે રે,	
મણુ પધાર્યા મહિર મારે રે	૧
અણતોડયા અલખેનોજી આવ્યા રે,	
ગુણે ગમતા ગોવિંદ ઘણુ ભાવ્યા રે	૨
હુ તો વીલા નહિ મૂકુ હાવે રે,	
ઘણે દહાડે આવ્યા (છો) મારે ઘવે રે	૩
અમો સરવે સખી ટોળે ઘઈયુ રે,	
જીવન જશો ત્યારે અમો કહીયુ રે	૪
અમને આટલા દિવસ ઘણા વા'યા રે,	
અમો નિર્નજ નારે કહેવાયા રે	૫
અમો લોક કુળની લગ્ન લોપી રે,	
ઘેર ઘેર ગવાયા ગોપી રે	૬
માટે જીવણુ નહિ દેઈ જાવા રે,	

શિર સાટે અમારા દાવા રે.	૭
હું તો રોકીને રાખીશ ઘરમાં રે;	
ઊભી રે'શ અટકી ઉરમાં રે.	૮
ઊભાં અળગા તો આનંદ પામી રે;	
ધરો ઘરમાં નીરાંતનો સ્વામી રે.	૯

પદ ૪૧ મું.

રાગ ગરબો.

છખીલાછ છળ વિધા છાંડો રે;	
ધોધાં ઠાલાં તે શીદને ખાંડો રે.	૧
નથી અમને તે નાથ અળણ્યા રે;	
અમો ઝાળખીને અંતરે આણ્યા રે	૨
હવે વા'વાની વાત ન કરશો રે,	
છળ કરીને નવ છેતરશો રે.	૩
અમને વારે વારે નવ વા'શો રે;	
પાઇ અમૃત ને વિષ ના પાશો રે.	૪
અમો અળગા છું નિર્ભય નારી રે;	
જન્મે જન્મોંતો મોહન મને મારી રે.	૫
તમો જાતાં અમો નથી રહેવાતુ રે;	
પ્રાણ સાટે છે નેહતું નાતું રે.	૬
મનની જાણે તેને શું કહીએ રે;	
વા'લા તું વિજેગ કેમ સહીએ રે.	૭
સદા મળતું સ્વામી મુખ માગું રે;	
હોયે અંતર તે કરજો આંધુ રે.	૮
ભરે મગિયા નીરાંતનો સ્વામી રે;	

સહુ અળગા તે આનંદ પામી રે

૯

પદ ૪૨ મું.

રાગ ધોળ.

ધન્ય ધન્ય મારે દલાડી રે, દરશન હરિવરનુ,

હરખ ભરી કન્યા રે, સુખ અઘૌકિક નરનુ

૧

અરસ પરસ નહિ અળગા રે, પિયુ સાથે સજની,

સાધન સધળુ રમતા રે, રમતા ગઈ રજની

૨

અર્ક પ્રભનો ઉગ્યો રે, ચૌદશ અજવાળુ,

અકળ સ્વરૂપ અનુભવની રે, આખડીએ નિહાળુ.

૩

નિર તર નર નારી રે, નિશ દિન સજેગી,

પ્રેમ પલક નવ છાકુ રે, ભવ ભેના ભોગી

૪

અનભેપદ અનુભવિયા રે, જન જાણે કોઈ,

દાસ નીરાત નિર્વાણુ રે, પદ પૂરણુ સોઈ

૫

પદ ૪૩ મું.

રાગ ધોળ

આદિ ખલ નિરવાણી રે, નિરખીને કહીએ,

ઉલટ મુલટ ઘેર આવી રે, નિર તર રહીએ

૧

તન મન ધન અરપણની રે, અનહદ સેવા,

જન વરિલો કોઈ જાણે રે, જગતપતિ દેવા

૨

નામ રૂપ ગુણધી ન્યારૂ રે, દરશન છે દા'ડી,

વાર વાર કર છુ રે, દરવાજે ઢાડી.

૩

૩ અર્ક-સૂર્ય ૪ જન ધન-ભવ (સસાર) રૂપી ભે (ભવ) ન

ભોગ કરી જનારા-આઈ જનારા ગર્થાત મસારાનનાશક

૫ નિર્વાણુ-મોક્ષ ૩ ઢાડી-ગ્રીબી

શીતજતા શશિવરણા રે, ઘટ ઘટમાં પૂરા;	
શિવ સદા સુખદાયક રે, નથી અકળ અધૂરા.	૪
મનુષ્ય ટાણું મોઢું રે, જાગીને જોતાં;	
અકળ સ્વરૂપ અનુભવિયું રે, ખટપટ સહુ જોતાં.	૫
અવર પુરૂષની આશા રે, ઉવેખી દીધું;	
નૌતમ વસ્તુ ધરમાં રે, સમજીને લીધું.	૬
લાભ ધયો આણંદેખું રે, મેંજે સુખ દીધું;	
નીરાંત સદ્ગુર મજતાં રે, સાધન સમુ સીધું.	૭

પદ ૪૪ મું.

રાગ હાલર.

સાધો સાધન શું કરો, જેને મહાધન લાધ્યું;	
હૈ। દુઝ્યા ટળી ગઇ, નિશ્ચય મન બાધ્યું.	૧
પૂરણપદ પોતે ધયો, તેનું મન ક્યાં લાગે;	
રાજકુવર હસ્તિ ચઢ્યો, તે કોડી શીદ માગે.	૨
મેઘ ના ઇચ્છે નીરને, શશિને શીતલનાઇ;	
દિનકરને દીપક કગો, સોને શી શામતાઈ.	૩
પારસમણિ જોતું જાણે, (ધમ સર્પે વામ્યો;	
રૂપ જોદાવી શું કરે, જળ જનહવી વામ્યો.	૪
નવનિધિ નિર્માલ્ય છે, મિઠ્ઠિ સાચુ ના પેખે;	
આદલોક પૈકુંડ લગી, સરવે તણવત લેખે.	૫

૧ ઉવેખી દીધી—તજ દીધી.

૨ સાધો ઇં—જેને મોક્ષરૂપી (મોટું ધન) પ્રાપ્ત થયું છે તેને સાધન સાધો જોમ શું કરો છો ? હૈ।—મા'। અને બ્રહ્મ જોવી વસ્તુ.

૩ દિનકર—સૂર્ય. ૪ જનહવી—ગંગા. ૫ નિર્માલ્ય—તુચ્છ.

નવધાથી નિર્મળ થયો, પૂરણપદ જોતાં;
દાસ નીરાંત તદ્રૂપ છે, હું તું બેડ જોતાં.

પદ ૪૫ મું.

રાગ કલ્યાણ.

બાણગરકો બડા તમાસા, સબ દેખનકુ આઈ;
બાણગરકુ કોઈ ના દેખે, ચિત્ત બાણસે આઈ. બાણ ૧
'બેલ બેલનકા ખૂબ બન્યા હે, અચરત ઘરની ન બઈ;
નર નારી કોઈ નજર ન ચૂકે, ખુશીપે માન પાતી આઈ. બાણ ૨
સાચી ને સાચી જૂડી હે, એસી જુગત બનાઈ,
ત્રીન લોક માહી એહી તમાસા, રાંક રાવ રીઝાઈ. બાણ ૩
બેલ ખૂબમાં દુનિયા ખુશી, એસી બેલ ખીલાઈ;
તે તો સબહી જૂઠા જનો, જનત જગ ભરમાઈ. બાણ ૪
ત્રીન દેવ આદે સહુ દુનિયા, એ સબ બાણ બનાઈ;
બાણ સે સબકા મન માના, બાણગર ના પાઈ. બાણ ૫
જડ ચિત્તન્યકા એસા બેલા, અટ્ટ ચાલ ચલાઈ;
નીરાંત નામ બાણગર ન્યારા, બહેર ભીતર પાઈ. બાણ ૬

પદ ૪૬ મું.

રાગ કેદારી.

જોને આપ વિચારી તુ વાર રે, બોળા મન કમલ ભૂલે;
તારે આથે હરિ ઓળવાયા રે, કલ વણ શું ફૂલે. ટેક ૧

૧ નવધા—નવ પ્રકારની ભક્તિ.

૨ ચિત્ત ધૃમ—બાણની સાથે ચિત્ત વળચુ છે. ૨ પાતી—પામતી.

૩ સાચી ઈ—તે સાચી છે અને જૂડી પણ છે. ૪ ખીલાઈ—ખીલા
યો છે. ૫ પાઈ—રોધ ના પાઈ.

૧ ઓળવાયા—ખુપાયા

કપાંથી રે આઘ્યો ને ક્યાં રે જવાનું તારે, જોખ્ય ખરું છે કહીએ રે;
 દૈતપણામાં મહાદુઃખ પામ્યો, હારદ વિચારી જ્ઞને હૃદયે રે. ભોળાં ૨
 ભણ્યો ને ગણ્યો રે મનમાં થયો મોટો, વાણીમાં વેધાયો રે;
 વારતાનું વડપણ નવ છૂટે, આગ્રાને પામે બંધાયો રે. ભોળાં ૩
 આજ ગઈને આવી કાલ કહેતાં, વરસ ગયાં સહુ વીતી રે;
 સો વરસે સંતાપ ન છૂંટેયો, હારી ગયો જાણ જીતી રે. ભોળાં ૪
 સો વાર તને શું સમજવું, જ્ઞને સંસારમાં શું છે તારું રે;
 આંદા ત્યાં મુશી આંદરણું, અંતે છે અંધારું રે. ભોળાં ૫
 મન કર્મ વચને માની લેજો, નર નારીને કહિયે રે;
 નીરાંત નરજો નામ હરિનું, ગુરૂ પ્રતાપે ગ્રહિયે રે. ભોળાં ૬

પદ ૪૭ મું.

રાગ ધોળ.

લોક હસારત થાય છે;
 રીતે પ્રીતે પ્રીતમ પળજો લાલ. ટેક. ૧
 આજવાયો નહિ આવે અધ ઘડી;
 માટે મોહન આવી મળજો લાલ. લોક હસારત ૨
 સૂનું તમો વિના સંસારમાં;
 અન્યો અન્ય અડળક ઢળજો લાલ. લોક હસારત ૩
 ગદ ગદ કઠે કહુ છુ કરગરો;
 વિઠલ વારિ વળજો લાલ. લોક હસારત ૪
 વિજેગ સંકટ સહેવાતુ નથી;
 નીરાંતના સ્વામી સાંભળજો લાલ. લોક હસારત ૫

૩ વડપણ—મોટાઇ. વાનો કરવાની તારી મોટાઈ છૂટતી નથી.

૩ અડળક ઢળજો—પ્રેમ ગળતામાં અનિ કિદાર થતો.

પદ ૪૮ મું.

રાગ ધોળ

હરિજન હોય તે હરિને લહે,	
પ્રભુ છે અકળગતિના આમી લાલ	હરિજન૦ ૧
કોઈ ના જાણે પ્રપચમાં,	
ઉદ બુદ ડાણી થયા બોહો નામ લાલ	હરિજન૦ ૨
જગતની જુઠી બાજુ જોઈને,	
માયાવણ રહ્યા મોહ પામી લાલ.	હરિજન૦ ૩
આશા તુભણામા તન તાલિયુ;	
કાળે ફૂટાયા બહુ કામી લાલ.	હરિજન૦ ૪
પ્રેમ પર સેવાને સેવતા,	
બ્રમે ભૂલ્યા અતરજનમી લાલ.	હરિજન૦ ૫
આત્મજ્ઞાની સત્ય અસ્થરમા,	
નિર્વાણ નીરાતના વિશ્રામી લાલ	હરિજન૦ ૬

પદ ૪૯ મું.

રાગ ચાલ હ સની.

પથનો પાર ન આવે,	
ભજન વિના પથનો પાર ન આવે	ટેક૦ ૧
લખ ચોરાશીનો પથ છે પૂરો,	
ચાર ખાણ ફરતો ફરાવે,	
જનમ મરણ છવ જળમા બધાસો,	
તે હરિ વિના કોણ છોડાવે	ભજન૦ ૨

૨ ઉદ બુદ ધી-પાણીના એક બુદને ઢેકણે તમે અને નાગવાળા થયા
 ઝા. ૫ પર સેવાને-પાગડી ચાકરીને

- અદ્ય આવરદા ને કાળને આધીન,
 દુઃખના દેહ ધરાવે;
 કીટ પતંગ ને સ્થાન બિડાવ ખર,
 અગણિત કોણ ગણાવે. ભજન૦ ૩
 ધરતી ને આભ વેચ્યે (એના) કોઈ ના મળે,
 ભાષડો કોણ બોલાવે;
 દુઃખનો રે અંત કોઈ આણી શકે નહિ,
 મૃત્યુથી કોણ મૂકાવે. ભજન૦ ૪
 મનુષ્યા દેહનો રે મહિમા છે મોટો,
 સર્વથી ઉચ્ચ કહાવે;
 મનુષ્ય થયો ને હરિનામ ના બાણ્યું,
 અધ અહિ મણિને ગમાવે. ભજન૦ ૫
 હરિના ભજન વિના છેક થયો હીણો,
 ને શાણપદ કોઈ ના સરાવે;
 નીરાંત સદ્ગુરુ ના મળ્યા જેને,
 તો [એવા] નુગરાને કોણ નભાવે. ભજન૦ ૬

સાતવાર.

આદિતવાર.

આદિતે અદૈત બ્રહ્મના, કોઈના પામે પાર;
 શેષ સહસ રસના રટે, નિશદિન નામ ઝોંકાર.
 ગતિ ગોવિંદની અકળિત છે, નિરગુમ બધો સંસાર;
 સાચી સદ્ગુરુની સાધના, બીજું આજપંપાળ.

૩ બિડાવ-બિલાડો. ૫ અધ છ૦—આંધળો સાપ મણિને ગુમાવે છે. ૬ સરાવે-વખાણે.

મૂકી મર્જન મનનું કરો, આતમદષ્ટે નિહાળ સાચીં ૧
સોમવાગ.

સો મતિ તે સમ રૂપ છે, જેવી હીરાની ખાણ,
છોટા મોટા મૂલ્ય જુજવુ, જે જે મત તે હરિ જાણ
અનુભવે નિરતર જોણખો, રાખો સત મતનો પથ,
ધારણુ નામ સહુ રૂપની, નીર્વાણરૂપ આદ્ય અત સાચીં ૨
મગજવાર.

મગજ પર તો વરવે કશું, વરતા રાધાવર એક,
સખી સહુ વામી ત્યાં વેદના, ટળી હુતી તનની રે ટેક
પાવક કાષ્ટનું પારખું, મગટી પોતાને ખાય,
એવી કાયાની રીત છે, જાગ્યે જનમ ન થાય સાચીં ૩
બુદ્ધિવાગ.

બુદ્ધિ બાવન અક્ષગની, તારો નિરાધાર,
સમી સમજણને ઘેર છે, ભૂતજ બ્રહ્મ અહ કાગ
સાધન સેવા શરીરમા, અતર અગમનું ટાળ,
પર તત્વનું પુતળું, ગમતા રામ નિહાળ સાચીં ૪
ગુરુવાગ.

ગુરુગમ વિના ગુરુ નહિ મળે, પઢીએ વેદ પ્રગણ,
જપ તપ તીરથ ન કરો, (પાણ) નહિ પાને પદ નિરવાણ

૧ આદિ છં—સદ્ગુણી આદિ એવા અદૈત અદાલો માં પાર પામે
નહિ નિર્ગમ—મરણિતનો મર્જન—મોક્ષન
૨ સો છં—સો (તે—અમરૂપ) મતિ (બુદ્ધિ) તે ગમાન રૂપ છે
૩ મગજ—મગજરૂપ જાગરે—જ્ઞાન પામ્યે ૪ બુદ્ધિ—બુદ્ધિ તારો—તાર
નારો સમી—મુખી

મુક્તિ મારગ તો જ્ઞાન છે, સાચા મદ્ગુરૂની પાસ;

બીજાં માધન કોટિક છે, તેણે નહિ ટળે ગર્ભવાસ.

સાચીં ૫

શુક્રવાર.

સુકૃત ઊગે સંભારમાં, જુગતે જપીએ હરિનામ;

પ્રાણ પરમારથમાં લાભ છે, ત્રીજે તદ્વત્ નહિ ડામ.

નાવ સ્વરૂપી હરિનામ છે, ગૂરા પૂરનો દવ;

વિદ્યાર વાણીથી વેગજો, સમજી કંગીએ પર સેવ. સાચીં ૬

શનિવાર.

ગૂંથશિખરમાં સ્વામી રહ્યા, પૂરણ પોતે પરબ્રહ્મ;

આકળ લીલા સંસારમાં, કરાવ્ય એમાં સહુ કર્મ.

અનુભવિયા જનને વિચારજુ, લેવો મનુષ્યાનો લાવ;

અવસર આવો અમૂલ્ય છે, જો છલ્યો હારતા દાવ.

સાતવારની ડેણી કથી, સતો રેણીમા રામ;

રેણી ડેણી કળૂણ છે, નીરાત નિરંતર નામ. સાચીં ૭

બારમાસ.

આપાઢ માસ.

સખી આવ્યો રે મામ આપાઢ ગગનમાં ગાજે રે;

મળી ચોટગ ચમકે વીજ, અંતર દાઝે રે. ૧

સહુ વેડા વેવીને રે વન, લીલમ લળિયાં રે;

મારા વાંઝાનજો નિજેગ, જોડેમા બળિયાં રે. ૨

જે હોયે સોહાગણુ નાર, કય વિજેગી રે;

તેનું તન તપે દિન રાત, જોડેમાં રોગી રે. ૩

એ તો જોહે અળખાની રે વાત, માનો સ્વામી રે;
નીરાંત કહે મહારાજ, પૂરણકામી રે

૪

આવણુ માસ

સખી આવણની સુખવેલ, સુકી દીઠી રે,
ધરતી છે લીલ વિલાસ, બહુ રત મીઠી રે.
સખી પિયુ વસે પરદેશ, પથ નિહાળુ રે;
મારે એક પક્કે જુગ યાય, દિ કેમ ગાળુ રે
જુજ સરખી સમાણી રે નાર, પિયુ સુખ માણુ રે;
હુ એકલડી ધર માહી, અવસર આણુ રે.
જેના ઘેર નહિ ભરતાર, કહુ છું તેની રે,
નીરાત કહે મહારાજ, બહુ દુખ સેહેની રે

૧

૨

૩

૪

ભાદ્રપદ માસ.

સખી ભાદરવો ભર પૂર, મે'વયો વરસે રે,
બપૈયા સરવે સાદ, પિયુ મુખ પરસે રે.
ખાતે કોયલ મોર ધનચોર, આનદ હેલી રે,
ખીવી વનસ્પતિ ભાર અદાર, આનદ હેલી રે.
એવા સુખમા હુ ખિયુ રે કોણ, કેને કહીએ રે,
જે નાવ વિજેગી નાર, તને લહીયે રે
એક સ્વામી વિના સહુ સુખ, રનાદ ન લાગે રે,
નીરાત કહે મહારાજ, મગધ માગે રે

૧

૨

૩

૪

ઓશ્વિન માસ.

સખી આવ્યો રે આસો માસ, આરા તમારી રે,
છે પતિત્રતાનો ધર્મ, નિર્ણજ નાગે રે.

પ્રભુ દસરાનો દિન નેઈ, આવો ટાણું રે;	
હરિ કહણુ ન કરશે મન, નહિ બેસે નાણું રે.	૨
તમે જાણુ ઘણા જગદીશ, નારી નરમાં રે;	
મારી સેજબ બહી નિઃસંગ, ઘાયલ ઘરમાં રે.	૩
સહુ આનંદ મંગળ ગાય, માઝમ રેણી રે;	
નીરાંત કહે મહારાજ, કહણુ બહુ સે'ણી રે.	૪

કાર્તિક માસ.

સખી કારતગે કૃષ્ણ વિજેગ, કહો કેમ સહીએ રે;	
શોકલડી ઉપર મોહ્યા હાડ, દુખિયાં થઈએ રે.	૧
પ્રભુ કમળ જ્વાળનો તાપ, કહો કેમ સહેશે રે;	
તમે ચૈદ પિયાગુણ જાણુ, અવર શું કહેશે રે.	૨
અમે નારી અગળા અવતાર, તમે બહુ બળિયા રે;	
એક બધે રે બાધો જુગ, જાએ નહિ કુળિયા રે.	૩
પ્રભુ લહેર મે'રની આજ, અમ પર આણો રે;	
નીરાંત કહે મહારાજ, મનની જાણો રે.	૪

માર્ગશીર્ષ માસ.

સખી માગસર માસે મા'વ, રહ્યું મન મોહી રે;	
હું તો વિસરી ઘરનું કામ, છવન નેઈ રે.	૧
મેં તો કુળ કુટુંબ પરિવાર, સહુ ઉવેખ્યું રે;	
હું તો માર મધ્યે સાર, તમેને પેખું રે.	૨
મેં તો વાલો સહુ વેંવાર, નિર્વજ યુધન રે;	
હું તો નિર્ગમ્ય દિનને રાત, હરિગુણ ગમન રે.	૩

૩ નિ સંગ—એકાંત. ૪ મે'ણી—સહનતા.

૧ હાડ—હાડમાં—અંતરમાં.

એમ કશી સર્વને ત્યાગ, તમને વંદુ રે;
નીરાંત કહે મહારાજ, સુખના સિધુ રે.

૪

પૌપ માસ.

સખી પોસે પરણે નાર, પિયુને પિયારી રે;
તેને દૂર કરનારો દાખ, જીવ્યા વિચારી રે. ૧.
મેં તો આજ ડગી અવતાર, એજે પોચા રે;
હું તો ભૂલી રે ભીંત નિશાન, ખસ વગોચા રે. ૨.
મેં તો બાંધી અવરની આરા, રહેતી રંગે રે;
તે મીતે મગટ્યા નાથ, સાચા સંગે રે. ૩.
છે સંગી સરવ આધાર, હું મતિ હારી રે;
નીરાંત કહે મહારાજ, મંગળકારી રે. ૪.

માધ માસ.

સખી મહા મહિનાનો મર્મ, કોઈ ના જાણે રે;
માફ મેહે બાળે છે તન, મોહ રસ આણે રે. ૧.
હું તો મેહેલરી વિન્નજે, સેને સૂતી રે;
નિરાશી થઈને નાથ, ગયા મને ધૂતી રે. ૨.
હું તો વાંલા વિના ભવ માંહી, અવર ના દખું રે;
એનાં વર્ણવ કયાં નવ જાય, લાલની લેણું રે. ૩.
અણુલેખ્યાના આ સોર, કુરમતિ આવી રે;
નીરાંત કહે મહારાજ, રહે ના જાણી રે. ૪.

ફાલ્ગુન માસ.

સખી ફાગણ કૂલ્યો સાર, જીગમાં જોયો રે;
જહુ શોભાતણો નહિ પાર, અલ્પ અતિ સોહો રે. ૧

મહુ ખેરે નગને નાગ, અ' કૃત ટોળી રે, ૧
 પદેશીને આગ્રગુ અ ગ, મગગી ચોગી રે. ૨
 તેને રાગીરે ગગ અપાગ, ડાઘા પડિયા રે;
 મે તો હુતે જોયા દાપ, જન પહુ નડિયા રે. ૩
 મને રમનાનો નહિ જાન, એવું જાણી રે,
 નીરાંત કહે મહારાજ, રડવું રાણી રે. ૪

ચૈત્ર મામ

સખી ચૈતર તૃધગુ તોય, જનમા ભારી રે,
 એને કોઈ રે ગફે ના નેટ અપગપાગી રે. ૧
 શિવ વિર ચી ને જોય, મરખા સોમતા રે,
 ધાતા સરવે જ્યા પગિ પૂર્ણ, આપ વસતા રે ૨
 સતો ગી રે સમજાણુ માગ, હરિનર નિહાળો રે,
 પધારો મારે ઘેર, તૃધગુ ટાળા રે ૩
 હાવે રોગટ કરના કૃદ, ગાવુ હાવુ રે,
 નીરાંત કહે મહારાજ, દુરણુ કા'વુ રે. ૪

વેગાખ મામ.

સખી વૈશાખે જોતા વાટ, પેટેવી ખીતે રે;
 હાને જનો જન્યો છે કાઠ, ઘરની રીતે રે. ૧
 ઘણુ જપ તપ ને સન્યાસ, પવિત્રાઈ પાળે રે,
 સહુ સાધન જોગ સુખ દવ, ઘરને ગારે રે. ૨
 ઘણુ ઘરગારાનુ સુખ, સહુ સાધનમા રે,
 ચાગ વર્ણુ આશ્રમથી દૂર, તત્વ તનમા રે. ૩

૨ અહ કૃત—અહ કારકપ

૧ મેટ—ગટાડી ૨ સોમતા—મદન મરતા

જેને કાળે દમે અતિ દહ તે કૃળ પામી રે,
નીરાત કહે મહારાજ, અતરજનમી રે ૪

જ્યેષ્ઠ માસ

સખી જઠે ઠેઠ ઠામ, કરીએ ઠાવો રે,
છે ઠરજો ડીક નિદાન, ઉવટ સમાવો રે ૧
કરી ચદ્ર સૂરજને એક, વિવેક નિચારો રે,
સહુ સતોતણો વિશ્વામ, દશમો દુવારો રે ૨
ત્યા જઇને વસીએ વાસ, હરિને રારણે રે,
કુર્મતિ છાડી છેક, નિર્ભજ નયણે રે ૩
એ તો સદગુણી સાન સહુથી ત્યારી રે,
નીરાત કહે મહારાજ ગુરુ ઉપકારી રે ૪
સખી વરસ એકના માસ બાર વિચારો રે,
છે ગુરુગમનો વિન્નાર, સમજી ધારો રે ૫
દહ મનુષ્યતણા અવતાર, જેને આવ્યો રે,
બનિહારી વાર વાર, અનખ વખાવ્યો રે ૬
જે શીખે સાબજો સાર, સમજી ગારો રે,
તેનું કૃળ કુટુંબ પરિવાર, પાવન થારો રે ૭
હરિ ગુરુ સતોનો ઉપકાર, અમૃત ધારે રે,
નીરાત કહે મહારાજ, પિયુ જાન પિયારો રે ૮

કુડગિયા.

ટજે ને અટજે પ્રમાન સત સુમા સિર જકા,
લિયા અગમગઢ ઘેર, છતકા બાળ કકા,

૧ ઠાવો—નિશ્ચિત ૨ કરી ઈ—ચદ્ર સૂરજને (ઈડા પિત્રળા) એક
કરીને (સુગમ્યા વાટે વેહેરાગીને) દશમો દુવારો—અંતર ■

મન મેવાસી બડા, પકડ કર પાસ મગાયા,
 પકડ ગયે પ્રધાન, અમલ ઉતકા ઊડાયા,
 તબ ત્યા બેઠે આપ, દિવકી ફરી દુવાઇ,
 સીતલ દખ સુભાવ, મન બહો આનંદ પાઈ,
 આપ હુકમ કે બિના, સકે નહિ કોઈ હાથે,
 નિ કટકો રાજ્ય, પ્રમિદ નવ ખડે ચાલે,
 જરા મરણુ જમ કાલ, નહિ મહાપદ મહારાજ,
 સર્વ પખામા શૂર સત, સાહેબકી માઝા,
 સાહેબકો સાહેબ નહિ, સત સાહેબ પરમાન,
 નીરાલ હરિજન સો લાહે, અવર શું લહે અજાણુ ૧
 અવર શું લહે અજાણુ, સતનો મહિમા મોટો,
 આતમ સરવ સમાન, નહિ જોટો નહિ મોટો,
 ઘટ ઘટ પરચો રામ, તણો હૃદિયામા લાખો,
 બીજો ભાગ્યો શ્રમ, સ્નેહ નિરતર બાધો,
 જપ તપ સાધન કર્મ, વિધિ અવિધા નહોતા,
 પૂગણુ ઉપડી પ્રીત, અવખ નિરતર જોતા,
 સદ્ગુરુ શબ્દ પ્રમાણુ, સોઈ પદ પુરુષ અનાદિ,
 મહાદેવનકો દેવ, અવર કોઈ નહિ સમવાદી,
 શૂન્યશિખરકી માહી, અવખ કોઈ ઓર ન દૂજ,
 જાપી અજપા જાપ, પૂરન પરમેશ્વર પૂજ,
 સદ્ગુરુ વાકો દેશ, અવર કોઈ સકે ન જાઈ,
 જાવે સદ્ગુરુ કોઈ, આપની આજ સુનાઈ,
 ઉવટ રામે ગુરુદેવજી, પવકા પછમ પ્રિયાના,

નીરંત નિર્મળ નામ, ગુરુ હમ જાહેર જાના.

૨

તિથિઓ.

- પરથમ સદ્ગુરુને પાચે લાગું, લાભ ઘણો થાયે;
જ્ઞાન ગુણ ગુરુના ગાયે રે, મનુષ્યા અવસર છે રૂડો. ૧
પડવે પૂરણ પ્રીત કરી, પ્રેમે અતિ આનંદ ઉધરી;
સગત સંતથકી સંધરી રે, મનુષ્યા અવસર છે રૂડો. ૨
ઠીંગે ઠીંગે ભ્રમ ભાગ્યો, એક હરિ રમતાં રગ લાગ્યો;
ચૈતન્ય જીવાને જાગ્યો રે, મનુષ્યા અવસર છે રૂડો. ૩
ત્રીંગે ત્રિભોવનરાયા, જેનો બહુ બળ છે માયા;
એવા હરિ ઘટ ભીતર પાયા રે, મનુષ્યા અવસર છે રૂડો. ૪
એથે આરે વેદ ગાયે, નવધા નિત્ય પ્રત્યે ધાવે;
પાર કોઈ પિરણા જન પાવે રે, મનુષ્યા અવસર છે રૂડો. ૫
પાંચમ પાંચ પચીસ સાથે રે, રમવા ખેલ રચ્યો નાયે;
ભૂંચો અહ કૃતિની બાથે રે, મનુષ્યા અવસર છે રૂડો. ૬
છઠે છે ગયો હારી, રજની અંતર અંધારી;
વંવાયો જુડે બહુ વારી રે, મનુષ્યા અવસર છે રૂડો. ૭
માતમ મદ્ગુરુને સેવા, સાર ઘણું સમજીને લેવો;
મીડડો મહાજમનો મેવો રે, મનુષ્યા અવસર છે રૂડો. ૮
આકમ અટક્યુ મન ભમતુ, સાધન વિધિવિધનુ ગમતું;
કુખડું દૂર થયુ દમતુ રે, મનુષ્યા અવસર છે રૂડો. ૯

૨ ઉપર છં—ગુરુદેવજી ઉપર મારું જાતું નામે છે, તેમને એવું
પાછમ (પશિમ-ઉપર) પ્રિયાના (પ્રવાસ) કરું તે. પચકા (પાંચ) છે.
૬ બાથે—જાતે ૭ રજની—અજ્ઞાનરથી અધારાની બહુ વારો
—મદ્ગુરુ. ૮ મહાજમનો—(મહાપામ) મધ્યગામિ આગળ એકાદમા
ધ્યાન કરતા રૂપ

- નામે નિર્મળ નામ લહુ, પૂરણ ગુરુએ સત્ય કહ્યું;
જ્ઞાને અંતર પડળ ગયુ રે, મનુષા અવસર છે રૂડો. ૧૦
- દશમે દશધા લહીએ, શરણે સદ્ગુરુને રહીએ;
સમજણ શબ્દતણી ગ્રહીએ રે, મનુષા અવસર છે રૂડો. ૧૧
- એકાદશી અનભે છે વાણી, જુગતી જન વિરલે જાણી;
મુક્તિ મરજીવે માણી રે, મનુષા અવસર છે રૂડો. ૧૨
- દ્વાદશીએ દરશનધાણું, મગટયું પચ મહાભૂતતાણું;
નિરખું રૂપ અકળપાણું રે, મનુષા અવસર છે રૂડો. ૧૩
- તેરશે તે જોડે રે જાગી, નિદ્રા ત્રિગુણની ત્યાગી;
મહાલખ મહુરતની લાગી રે, મનુષા અવસર છે રૂડો. ૧૪
- ચૌદશે ચિત્ત રહ્યુ મોહી, જુગતે જીવનને જોઈ,
ભૂનળ પ્રભ રહ્યો સોઈ રે, મનુષા અવસર છે રૂડો. ૧૫
- પુનમે પૂરણ યેન પામ્યો, દોહલ કુંધા કુર્મતિ વામ્યો;
આતમા અદ્વલ થઈ જામ્યો રે, મનુષા અવસર છે રૂડો. ૧૬
- તિથિ શીખે સાબળે ગામે, કુળ કુટુંબ સહિત પાવન થાશે,
નીરાંત મુખ વાણી ભાસે રે, મનુષા અવસર છે રૂડો. ૧૭

૫૬ ૫૦ મુ.

રાગ 'વૈનાશ્રી.

રામ સમર મન મેરા, અળ તુ રામ સમર મન મેરા;
એક દિન અતે ઊઠ અવેગો, કોઈ નહિ સાથી તેરા રે અખં ૧
અવસર આપો જહુ નહિ આવે, સમજી સમજીને સવેરા,
પડ પડકમા પલટ જાયગો, જગવ હોયગા ડેરા રે. અખં ૨

૧૧ દશધા—દશ પ્રકારની બક્તિ ૧૬ દોહલ-કુટુંબ—નિર્ધનપણું.

૨ સવેરા—સવેળા.

વેદ પુરાણ સાખ સર્વ યોગે, હરિને ભજે તે ભવેરા;
 બીજી કંઈએ કામ ના આવે, સળ સાહેબી ગા બીછેરા. અખં ૩
 કોણ સુકૃત મનુષ્ય દેહ પાચે, બહોત ફેરો તુ ફેરા,
 હજી એત બૂલ મત ભાઈ, માથે મરણકા હેરા રે. અખં ૪
 જનમ મરણ કર્મ જાળ કટેગી, મિટેગા કાળકા ઘેરા,
 નીરાત નામ ગ્રહે સદ્ગુરૂકા, નામે હોયગા નીવેરા રે. અખં ૫

પદ ૫૧ મું.

રાગ કેદારો.

વળી વળી વંદુ ગુરૂ જોવિદને, લળી લળી પાચે લાગુ રે,
 મે'ર કશી મારે મ દિર પધાર્યા, મનવાચ્છિત ફળ માગુ રે. વળી ૦ ૧
 મન ગમતા છો બુજને સ્વામી, સ ભવતુ મુખ યાચે રે,
 સદાકાળ રહુ શરણુ તમારે, ભવતુ કુખ પળાચે રે. વળી ૦ ૨
 મનના રે મોટા તેમા મે'ર ઘણી છે, સુખના સાગર નિરખ્યા રે;
 નામ પ્રતાપ તો વર્ણવ્યો ના જાયે, સમર્થછો વેદ સરખા રે. વળી ૦ ૩
 ગુરૂ રે મજ્યા તેને જોવિદ મળિયા, અરસપગસ એક જાણ્યુ રે,
 વિખ વિહારણુ નામ ગુરૂનુ, પૂરણપદ પરમાણ્યુ રે. વળી ૦ ૪
 આઠપહોર દિવસ ને રજની, વીસરગો નહિ વા'લા રે;
 નીરાત નામ ગુરૂનુ નિરખે, તેના રહે ન મનોરથ કાલા રે. વળી ૦ ૫

પદ ૫૨ મું.

રાગ કેદારો.

ગુરૂ ગાવા તો ગુરૂ રે જોવિદના, બીજી સહુ પગ્હરણુ રે;

દરશન કરવું તો ગુરૂ રે દવનું, ગુરૂથી સહુને તરવું રે.	ગુણ૦	૧
ભગ્ન કરવું તો ગુરૂને ભગ્નવા, ગુરૂનો મહિમા ખોટો રે;		
વેદ પુરાણ ભાગવત વદે, નુગરને કહે ખોટો રે.	ગુણ૦	૨
સેવા કરો તો સદ્ગુરૂની, જનમ મરણ દુઃખ ટળશે રે;		
જનનું જોર જરા નહિ ચાલે, મનવાંચિત કૃણ મળશે રે.	ગુણ૦	૩
પૂજન કરવું તો ગુરૂને પૂજવા, ગુરૂની આણ સહુ માને રે;		
ગુરૂથી ખોટો કોઈ મળે નહિ, સમજે ગુરૂની સાને રે.	ગુણ૦	૪
સત્ય છે તે તંમને કહું છું, સાંભળજો નર નારી રે;		
નીરાંત નામ ગુરૂનું લેતાં, અતે લેશે ઉગારી રે.	ગુણ૦	૫

૫૬ ૫૩ મું.

રાગ સુલણા.

મુક્તાં કાજ દાઉ મિલી ખોલો, અદલી આપ કહાવો;		
કોન તરેહકા કામ તુમેરા, કેસી અદલ ચલાવો.		૧
શિકા અદલકા કીનહુ ન દીના, મોપે એહી જતાવો;		
ભિસ્ત તુમેરા લક્ષા ભગ્યા હે, વળી મુક્ત કહેલાવો.		૨
ઇક્ષમ અક્ષકે બડે કહાવો, સખત તુમ સમજાવો;		
મે મુખરી કહું મુસદ્દ મેરા, મેહેરમ મોઢે જતાવો.		૩
બડી બાત મે સુની તુનારી, મે આયા તુમ આગુ;		
બડે ઘરંકા મેં હું માગન, ઘર છોટા નહિ માગુ.		૪
બડા બડા તો જો કોઇ કરતા, વાં કોઈ જૂખા આવે;		
બડા બડાકી એહી બડાઇ, ફેર જૂખા ના જાવે.		૫
પાકી જાન તુમેરી કહાવે, પાકી કલમા પડતે;		

નાપાકી સો કોન કહાવે, ના પાકી સો નડતે	૬
મુ વા જતી મોહે જતાવો, કાજ કીનકુ કહીએ,	
ખાતન જાહે મોહે જતાવો, દાનુ દખા ચેએ	૭
મેરી પૂઠી મોહે જતાવો, હમ આયે તુમ સરના,	૮
ખાતન જાહેર મોહે જતાવો, એ અદશા હરના	૯
ખિન ખોવા સો ખાત ન કહીએ, ખોવા જાહેર જનો,	
ખોરે ખોલાવે મોહે જતાવો, એ અદશા જનો	૧૦
અસાજ સખ કીનકુ કીના, સાજ કોન કહાવે,	
ખાતનકા મુકામ જતાવો, વે ના આવે જાવે	૧૦
જાહેર ઉસદિન કહુ નહિ થા, તખ ખાતનમે કા થા,	
વાકા ઇસમ મોહે જતાવો, તખકા ઇસમ કા થા	૧૧
ના થા ના થા ના થા ના થા, બહી કહુ એ ના થા,	
વાકા મુકામ મોહે જતાવો વાકા ઇસમ ક્યા થા	૧૨
વા ઇસમકા આશક મે હુ, વા પઠવેકી પિયાસા,	
મે પૂછુ તુમ મુરસદ મેરા, એહી હમારી આસા	૧૩
જાહેર કહુએ નહિ થા, અલા ઉસ દિન નહિ થા,	
સાહેબ ઉસ દિન નહિ થા, ખુદા બી ઉસ દિન નહિ થા	૧૪
રખબી ઉસ દિન નહિ થા, માનિક બી ઉસ દિન નહિ થા,	
એ સમ ઇસમ વાહી સખસકે, જો ખાતનમા જાયા	૧૫
એ ખાતનકુ મોહી જતાવો કાજ કરો બિચારા,	
મુત્તા બાગ વાહીકી ખોલા, જો સરજે સરજનહારા	૧૬

૬ પાકી પરિત્ર કવચા—કુરાનના મત્ર ૭ જાનન-વાત હમીકત
 —દુનીઆ ૧૧ કા થા—જા થા?—શુ હતુ? વાકા—એનો ઇસમ મૂળ પુર ૧
 —વરતુ ૧૨ ના થા ૪૦—જ્યારે મઈ નહોતુ ત્યારે આ સદિનો મૂળ પુર ૧
 ક્યા હતો? ૧૫ ૨૫—ખુદા જાયા—જનવા થા ૧૬ મિચાગ—વિચાર

- ખિન દેખેકી બાત તુમારી, કામ તુમેરા કચ્ચા;
રેહેમ બિના સાહેબ નહિ રાજ, બિના રેહેમ કુન સચ્ચા ? ૧૭
- છતા છકુ પટક પછાણે, હરદ રેહેમ ના આવે;
કોન કતાબાં મોઢે બતાવો, હક હજાલી કહાવે. ૧૮
- પીડ બિના સો પીર કહાવે, દરદ બિના દરવેસા;
મામદલી સો મુરીદ કહાવે, રેહેમ બિના કહો કેસા ? ૧૯
- કાજ કેસી કેજ તુમેરી, કોન કતાબાં કહીએ;
બંદા તો સાહેબકા બોલો, ગણકટી કચું ગહીએ. ૨૦
- ગરીબકું તુમ જોદા દેતો, બકરી મુશ્કી મારો;
જલી તુમારી અદલ ચલાણી, પલમે જ લે ડારો. ૨૧
- જહેર જનું નેસા ફિરસ્તા, બંદા કેસે કહીએ;
મૂરખકુ ઇતિની ના મૂઝે, હકના જાને હૈયે. ૨૨
- બેહક બોલો બેહક ચાલો, બેહકકા નહિ પાસ;
ઝોહી મખમલે બાલ બચેકુ, લે દાજકમે ડારા. ૨૩
- જહેર જનુ જુલમ તુમેરા, બાતન કોઠિ ના બૂઝે;
બેબૂઝીકુ કહો બતાવુ, સચ્ચી બાત ના મૂઝે. ૨૪
- જાઇ બાતમે સાહેબ રાજ, સગી બાત સો કરના;
દલ અપનેકુ સાહેબ દેના, પાપહી સજ પરહરના. ૨૫
- નેકી બદીસે ન્યાસ રહીએ, હક બિચારી હૈયે;
નીરાંત અલ્લા ઇસમ અદલ દે, અસલ અદલ સો કહીએ. ૨૬

૧૮ છતા છકું—છવના છવને. ૧૯ મામદલી—મદમદઅલી.
મુનીદ—મુઝ. ૨૦ ગણકટી ધિ—ગધા જીવ સાહેબના બંદાએ તો ગળાં કાપનારને
ગામા ચઢવું કરો ? ૨૧ જ—જવ

૫૬ ૫૪ મું.

ચાલ હંસની.

રામનામ રીઝતું ગાકું,

ચવટડે રામનામ રીઝતું ગાકું;

વણિક વો'રત કરો લાલ ઘણો છે,

ખરચે ખૂટે નહિ ટાંકું.

ચવટડે૦

૧

• સ્નેહ કરીને તમે સાદુ રે મેળવો,

માથે ન રાખશો ભાકું;

પ્રુદ્ધિતું બાતું બીજે ભ્રમ ટાળીને.

એક નિશ્ચયતું બાંધજો નાકું.

ચવટડે૦

૨

વિલંબ ન કરશો એ માલ વો'ર્યાની,

કોને નથી કરકું સપાકું;

જે રે વો'રે તે પોતાના વેપારને,

હું તો આંધળાને મારગ દખાકું.

ચવટડે૦

૩

આ રે અવસર છે એ માલ વો'ર્યાનો,

ને વકરા ના વણસાકું;

ભણે નીરાંત હરિનામના વેપારી રે,

અમો ભૂખ્યાંને ભોજન જમાકું.

ચવટડે૦

૪

૫૬ ૫૫ મું.

ગરબો.

મોરડી મરમતી વાગી રે;

સુરત ધરીને સાંભળતાં, તન મનની બ્રમણા લાગી રે. ટેક. ૧

૧ વો'રત-ખરીદી. ટાંકું-પોક.

૩ વો'ર્યાની-ખરીદ્યાની.

આતુર થઈને ચરણે નમતાં, જાગીને જવાગુ જોયા રે;
અકળ સ્વરૂપી નવ જાત કળિયા, સજર ભવનમાં સોયા રે. મોરલી૦ ૨
કર્મકાંડ તે સઘળા જળિયા, એક જાગ અનુપમ મધજે રે;
આત્મારામ મેડીએ હુતા, તેડીને લાપી ઘરમે રે. મોરલી૦ ૩
અક્ષય અમૃતપે મીઠા, ગુણ જોઈને ગઈ છું રે;
દાસની દાસ થઈને ચાલું, હું તો નિરભય નારી થઈ છું રે. મોરલી૦ ૪
નિશદિન સ્વામી સંગે મારું, શોકકાંડી છે ધૂતારી રે;
મારા ઉપર મનકું મોહું, કે'તા કા'ન પુકારી રે. મોરલી૦ ૫
તોયે મારું નવ કંઈ આગ્રે, સાચાનુ જૂઠું થાપે રે;
વારવારે જૂઠાવે જોળી, કષ્ટ આલ્યું નવ કાપે રે. મોરલી૦ ૬
જોઈ સ્વામી શરાપ આપે, તે કુઃખકુ મુને મોહું રે;
કોણ એવું જઈ કહે, નીરાંતનું સુખ નથી જોઈ રે. મોરલી૦ ૭

પદ ૫૬ મું.

હરિનુ ભજન જૂઠ્યો નાહી બાઈ;
કોણ કરમ મનુષ્યાદેહ પાઈ. ટેક. ૧
રતન મળી ર કને હાગ આલ્યુ તો,
મૂલ નવ જાણ્યું મૂરખે રે;
કોડીની સાટે જઈ વેચતો,
બીના હરિ નામકો પરખે રે. હરિનુ ૦ ૨
કામ ન આલ્યું કાંઈ વેદવારે રે,
મજુને ન રાક્યો જાણી રે;
આમ તેમ અથડાયો અમથો,

ફરવું રહ્યું ચાર ખાણી રે	હરિનું ૦	૩
ચાર ખાણું અદઢ ઘર આવે,		
અપગ અગ અવિગત સા'ચે રે,		
ઉર્ગેયી અને નરદહ આપિયો,		
અધ અજાણ કેમ થાયે રે	હરિનું ૦	૪
ચાર ખાણું ચોરાશીને જોતા,		
અતિ દુખ અઘરા પડ્યા છે ભોગવવા		
તોય નીરાત કહે નર નવ સમજે,		
મન સસારના સુખ ભરવા રે	હરિનું ૦	૫

પદ ૫૭ મુ

મન મૂરખને સમજાવીને કહીએ,		
તો એ ભાઈ એને તો સાન ન આવે,		
લલુતામા એ તો જન્મ ગુમાવે	મન ૦	૧
મૂળ વસ્તુ નિશ્ચય મૂકી મિથ્યામા મુડી મારે,		
હરિ ભજવાના અવસર ખોજે કાળને ના વિચારે	મન ૦	૨
રામ ભજતા એને કીડીઓ ચઢે ભાઈ,		
જાણે ન લેખુ લેવાશે શય શય	મન ૦	૩
મારા સગા ને મારા વા'લા એમ રહ્યું ભરમાઈ,		
કાળ તો ફૂટી નાખશે પવમા ત્યારે જાડે કગમાઈ	મન ૦	૪
નામ નિર જનનુ જપ નિશદિન રખે જાતુ ફૂવાઈ,		
સાઈજો રિ ક્ષા સાચી માનકે કરો ખરી કમાઈ	મન ૦	૫
તુહિ તુહિજો કીર્તન કરવો જાણુનો જદુરાઈ,		
ગોવિ દના ગુણ ગાવા નિશદિન નથી ખેસતી પાઈ	મન ૦	૬

અહરનિશ જે હરિ ગુણુ ગાવે તેન છૂટે મરણું ધાઈ;
 આત્મા ચીને આપદા મિટે ફૂટે કર્મની કાઈ. મન૦ ૭
 લક્ષ ચોરાશીથી અલગ બીરાને છૂટયાં ખોટી ખાઈ;
 દંઠ મનથી એક ધ્યાનજ ધારે, ગોવિંદના ગુણુ ગાઈ. મન૦ ૮
 નારાયણનું નામ સમરતાં મનને ચઢે ન્યાઈ;
 કુપ્તહિ તો જડામૂળથી તેની તો ભાઈ જાઈ. મન૦ ૯
 અજપા જપે જે જોગ મસ્તાના, મનવા જેની ભૂલાઈ;
 અવર પથકી મેટે પીડા દૂખકુ દે દૂલાઈ. મન૦ ૧૦
 મનવાકો જિને કેદ હાર્યો, ધન કીની કમાઈ;
 નિરજનકો જપ જપ્યો, છોડી સળ મમતાઈ. મન૦ ૧૧
 નામ નીરતર જાણ્યુ જેણે, તે પામ્યા ભલમાઈ;
 મનવાને કેદ કરી રાખ્યો, તેની કુ'વી શુ સરસાઈ. મન૦ ૧૨

સાખીઓ.

કેદારો જળ કિન્નિયે, મુખપે જપિયે રામ;
 મળ રાગનકો દેવ હે, કેદારો મહાધામ. ૧
 કેદારો કીર્તન કરે, ધન ધન હરિનું નામ;
 અનેક અધમ ઉદારિયા, નીરાંતને વિશ્રામ. ૨
 કેદારો મુજ ઘેર પ્રાણુયો, શાં શા બોજન દેશ;
 સેવ મુંવાળી લાખસી, (પછી) આંખારસ ઘોળેશ. ૩
 ગિરિ ગિરિવર સળ હુંઢિયા, દેખા દેશ વિદેશ;
 જાની રામ પાયા નહિ, બિના ગુરૂ ઉપદેશ. ૪

૭ ફૂટે ઈન્—કર્મની કાઈ (કાટ) ને ફૂટે—નાશ કરે. અર્થાત્ તે ફરીથી
 ન પ્રાપ્ત થાય એમ કરે. ૮ ન્યાઈ—ન્યાય—સત્ય વાત. ૧૨ ભલમાઈ—ભલાઈ.
 ૩ પ્રાણુયો—મેમાન. ૪ રામ—સંત.

તોજુજ સત ગુરૂ મિલે, જેસા સૂરજ લાવ,	
સખ અધિયારા મિટ ગયા, યાની દેખા આવ.	૫
તારા દીવા અગમકા, રેણી જોત પ્રકાશ,	
યાની મકટા લાન જળ, ઉગતકા હે નાશ	૬
નાશ કરાયા સખ રેણુકા, મકટયા લાન જળ યાન,	
યાની સખ સુખ પાઈઆ, મિલે અવિનાશી ખાણુ	૭
યાની ગુરૂ ઉપદેશ કરી, ભેદ બતાયા એક,	
રામનામ નિજ સાર હે, દૂલ બ્રહ્મ અનેક	૮
યાની ગુરૂ ઉપદેશ કઠી, એક એક હે રામ,	
સો મનમે નિત્ય સમરિયે, સારેગા સખ કામ	૯
સતગુરૂકે પરસાદને, પાયા આતમ ગમ,	
યાની સમરિયે સદા, બ્રમ તલવે કામ	૧૦
સદગુરૂકે પરસાદયે, પાયા રામ આધાર,	
સો નિશ્ચયસે સમરિયે, એહી ખરા બિચાર	૧૧
એક રામ સતગુરૂ કહે, તા આગે કહુ નાહી,	
યાની હૃદ રાખીએ, સમરિયે મન માહી	૧૨
રામ બરાબર કહુ નહિ, સમ જુગ દેખા જોઈ,	
યાની સોઈ ગુરૂ દિયા, ભજના તાહી સોઈ	૧૩
એક રામ સખકો કહે, મુરીનર મુનિજન શેન,	
યાની સો તત્વ સાર હે, સોહ હૃદયા ઉપદેશ	૧૪
સગુરૂકા ઉપદેશ યહ, આતમ બિયા દેખાઈ,	
યાની ત્યા લાગ્યા રહે, કબહુ આન ના જાઈ	૧૫
સો જોઈ ધૂન ઉપજે, સોહમ્ સોહમ્ હોય,	

ગ્યાની સતગુરુ બિન મિલે, છવ ન ખૂઝો કોઈ.	૧૬
અન્ય બપ બિના હોત હે, ને કોઈ બહો બેદ;	
ગ્યાની સોઇ બતાઇએ, સો સાચા ગુરુદેવ.	૧૭
નિમ ગ્રહે નિજનામકા, સતગુરુકે પરતાપ;	
ગ્યાની અંતર મીલ રહે, કરનીસે છૂટે તાપ.	૧૮
સાચા ગુરુ સેવીએ, ભ્રમ મિટાવે માન;	
આપ સરીખા કરી લહે, દ આતમ નિજ ગ્યાન.	૧૯
ચંદનમેં ચંદન ભયા, દીવે દીવા હોય;	
ગ્યાની ગુરુએ ગુરુ ભયા, ચીન વિરલા કોય.	૨૦
ચંદન મધ્યે એક વાસના, ગુરુ મધ્યે ગુરુદેવ;	
ગ્યાની તાકો સમજકે, કીજે તાકી સેવ.	૨૧
સતગુરુ ગંગા સાધુ જો, પારસ ચંદન ભૃગ;	
ગ્યાની તાહુ બૂદા નહિ, આપ સરીખા રગ.	૨૨
જોડે તાહી ભેરી ભઈ, ભીડ કહી નવ બપ;	
મધ્યમ જલ ગંગામે મિલા, સરખા ભયા સભાય.	૨૩
ગ્યાની ગુરુ ઉપદેશ કરી, દિયા ભેદ અગાધ;	
રામનામ બિના ધ ધ હે, સકળ પોક કે શ્રાદ્ધ.	૨૪
સતગુરુ સખદ બતાવિયા, આદ્યપુરૂષકો નામ;	
ગ્યાની સો દૃઢહી રહે, દૂજ શુ નહિ કામ.	૨૫
ગ્યાની ગુરુ ઉપદેશ કરી, ભ્રમ તે રાખ્યા ડામ;	
આનંદ સાસ ઉમડાઈ કે, લે' લાગી નિજ નામ.	૨૬

૧૭ અન્ય ૫૦-વગર વપડ્યે જોતો વપ, ચાલે તેને અ-૧૫. ૧૫ કહેછે. ૨૨ મનગુરુ ઈ-સદગુરુ, ગંગા, સાધુ, પારસ, ચંદન, ભૃગ, વગેરે એવા છે કે જે તેમને મજે તેને પોતાના જેવાં કરે; યાની પણ તેમના જેવાજ છે.

૨૪ રામનામ વગર બીજા ધવા એ સર્વે પોક શ્રાદ્ધ બરાબર છે.

સતગુરુકા ઉપદેશ યહ, શબ્દ બતાવે એક,	
આની સોહી શબ્દતે, મીઠે ભ્રમ અનેક	૨૭
આની ગુરુ કે દિય બિન, પાર ના પહોચે કોઈ,	
જ્યાં જાય ત્યાં રહે પડે, યુગત જનમ ના હોઈ	૨૮
આની ગુરુ ઉપજાઈ લે, રામ કહેને બેન,	
કે'તા સુણતા પીડા ગઈ, લોક બેદ કુળ ફેણુ	૨૯
આની ગુરુ ઉપદેશ લઈ, ભાવ ભક્તિ મત સાર,	
તા મતશુ મન મિલ રહે, તો રૂઢે કુળ વે'વાર.	૩૦
આની ગુરુએ ઉપજાઈઓ, રામ કે'નકો ભાવ,	
હે મતિહીણી આતમા, એ ઝોસરીએ દાવ	૩૧
જાની ગુરુએ કૃપા કરી, દિયા મોહી નિજ નાઉ,	
તા સમ કુળ કષ્ટ નહિ, ગુરુ બનિહારી જાઉ	૩૨
આની ગુરુએ કૃપા કરી, ભ્રમ ગિઠાયા આન,	
અમૃતબાની મુખ લઈ, પીએ મત સુજનન	૩૩
નિર્મુક્તિ હોય પાપચે, સત્યે સળ ગયે બધાઈ,	
આની નિર્મળ હો રહ્યા, સતગુરુ બધા હે માઈ	૩૪
આની સતગુરુ ગાડડી, મન બખિયા બોરગ,	
ગમનામ નિજમૃત હે નિર્મળ કિયા સળ અગ	૩૫
બુગજનન અવિચળી જડી, તાસુ પકડે જત,	
ડબે બહે સમાયકે, તોડે બિખકે દત	૩૬

૨૯ બેન-વચન.

૩૧ હે ઈ—ગે લન (રામ બ ૮૧૩ પી) ને ઝોસરીએ (જાન બાએ) તો ગે આતમા મતિ તી પી છે (આતમાડુ નીતિમ આમ્ય છે)

૩૩ નાઉ નામ ૩૪ નિર્મુક્તિ—રૂઢ ૧ બ માઈ—બના ૩૫ મખિયા—મેરી. ૩૬ જત-મેરી જનાર—ગાપ મેરે

- મોટે મોટે રોગકો ,મતગુરૂ તોડનહાર;
 ય્યાની નિર્મળ હો રહ્યા, ઓખદ ય્યાન બિચાર. ૩૭
- તન મહી વેદના ઘણી, ઓખદ ય્યાન બિચાર;
 મો ય્યાની ગુરૂ દિયા, મીટે સકળ વિચાર. ૩૮
- ગુરૂ ને કોઈ ગુણ કરે, સાખસો દષ્ટે નાહી;
 ય્યાની જાણે રામરૂપ, દુઝ્યા દીલમે નાહી. ૩૯
- દુઝ્યા દિલમે ના પરે, ગુરૂ જાણે કીરતાર;
 ય્યાની શીખે સો જાનિયે, દષ્ટે નાહિ વિકાર. ૪૦
- ગુરૂ વિકાર કેસે કરે, શિષ્યકું દ મુખ લાખ;
 ય્યાની ગુરૂ પરખ કરે, દષ્ટો દૂધ કે આક. ૪૧
- જ્યું સોની સોના કસે, સખ મેલ કાઢે સોધ;
 ય્યાની ગુરૂ એસે કસે, સખ કરમ કાઢે બોધ. ૪૨
- ય્યાની ગુરૂ એમા કસે, જેસા કસીદાકાર;
 ઉપદેશ મુનાઈ દિયે, ટાળે બ્રમ વિકાર. ૪૩
- ય્યાની ગુરૂ એમા કસે, જેસા લોહ લુહાર;
 સખહી મીટાવે કંપના, દિખાવે દિદાર. ૪૪
- ગુરૂકી કમણી ને સહે, ને મરજવા સોધ;
 ય્યાની મો જવતા કરે, પણ કમણી સહે નહિ કોઇ. ૪૫
- ય્યાની શિષ્ય મર્યા જાનિયા, કહ્યા મીત્રે કેસે ભાઈ;
 ગિર રાખી ગિરપર રહે, ભાવે ના બિજાઈ. ૪૬
- કમણ સહે ગુરૂદેહી, ને સામ મિલનકી આશ;
 મનમા વાચા કર્મગા. કરે ગુરૂચરણે નિવાસ. ૪૭
- ગિધ્ય સોઈ શીખમે, ગુરૂ સોઇ ય્યાન પિવેક;

કહે જ્યાની ગુરુ શિષ્ય મિલા, લહે ધામને એક	૪૮
નામ જીના કોઇ નવ તરે, ભવસાગરકે માય,	
નીરાત વડુ નામને, જ્યા જ્યા દેખુ ત્યાય	૪૯
પરમેશ્વર પરસન થઇ, તારી કરતો સા'ય,	
નીરાત નામ સંભારતા, મનવાચ્છિત કૃણ થાય	૫૦
આદ્ય અત મધ્યે એક છે, વિશ્વતણો વિશ્રામ,	
નીરાત નામ સમરન કરે, એક રામનામકો નામ	૫૧
રામનામકો નામ હે, નિરગુણ સિરગુણ સૌઈ,	
નીરાત પામે નામક, નામ જીના નહિ કોઈ	૫૨
નીરાત નામ સંભારીએ, અલ્પ ધણી શિર એક,	
બોલે તે બીજે નહિ, બ્રમે સેવે અનેક	૫૩
જનમમરણ સરો નહિ, અન્ય ઉપાધિ બિડાય,	
રહ્યા તે આતમરામ હે, નીરાત ચીનો તાય	૫૪
રહે નામકે આશરે, નહિ અવરકી આરા,	
નીરાત નમિયે તાયક, જો નહિ હૃદયે વિશ્વાસ	૫૫
નામ નિરજનસે અધિક, નામ એક નિજનામ,	
સખ ઘટમે વ્યાપી રહે, મિથ્યા જનને દામ	૫૬
અપાર લીલા નામકી, નામે પામે ધામ,	
નામ જાણ્યો જોહણે, મિનિયા સુદરશ્યામ	૫૭
નામ લીના કોઈ સત ભણે અપાર ગુણ હે નામ,	
નીરાત નામમે જનમે, તમે નામ નીર વામ	૫૮
ગુરુતુતિ જો ગાઈએ, નવ નામકો અત,	
નીગન નિગમન હો ગયો, બિગડ્યો હુઓ અત	૫૯

ચોગસાંખ્યઐક્યનો.

શ્લોકો.

મુણે શયોકો, સાધુ લોકો;	
સત મહતો, શુદ્ધ કરી ચતો.	૧
વૃત્તિ બોળી, નાખ્યા બોળી;	
કે' ચોગ ઝાટો, બીજે કે' ઝાટો.	૨
આવે ટોટો, મળે ન રોટો;	૦
સાખ્ય સાચુ, એ પર રાચું.	૩
દઢ નહિ એ તો, સરવે ચેતો;	
નધી એ ન્યાડ, બે એક બ્યાડ.	૪
બેદ છુંડા, સમજે રૂડા;	
તેને સાચું, નીરાત રાચું.	૫
ચોગની વિદ્યા, કંઈ ન નિધા;	
સહુને વધા, કોઈ ન નધા.	૬
બને બતાવુ, શેણે પતાવું;	
સાચુ કે'વુ, મુખી રે'વુ.	૭
જણા જાતે, વળગો ન વાતે;	
ચોગ પે'લો, નીરાતે મે'લ્યો.	૮
સાખ્યો પછે, કહીયુ અચ્છે;	
મુણે મુણાવુ, ચોગમાં આવું.	૯
સહુ જાણાવુ, નામ જણાવુ,	
યમ છે પે'લો, નમ સે'લો.	૧૦
આસન ત્રીજે, પ્રાણાયામ બીજે,	

છે મત્યાહાર, સર્વ ઉધાર.	૧૧
ધારણા છઠ્ઠી, વાત વઠી;	
ધ્યાન જાણો, સાતમું માનો.	૧૨
એક છેલ્લુ, થવાય થે'લું;	
તે તો કહિયે, સુખી રહિયે.	૧૩
સમાધિ જાણો, સુખને માણો;	
એ આઠ ચે'લા, કહું બીજા મેલાં.	૧૪
સત્ય કે'વું, સુખી રે'વું;	
ન કથની બીજી, ન વૃત્તિ બીજી.	૧૫
ભગ્ની ભગાઈ, સાંભળો સાઈ;	
બાપુ બેટા, થાવ ન છેટા.	૧૬
છે થમના બેદા, કે'છે વેદા;	
દશ યમ જાણો, મકાર વખાણો.	૧૭
અહિસા મોટી, (તેની) વિધિ ન ખોટી,	
સત્ય સમજવું, ખોટું તજવું.	૧૮
છે અસ્તોય તેવું, શુ શુ સે'વું;	
બ્રહ્મચારી રે'વું, કશું ન કે'વું.	૧૯
તો કઈ પામે, આવે કામે,	
એના છે બેદા, સરો છેદા.	૨૦
કામ કૂડો, મકાર રૂડો;	
સૂડી કે સૂડો, કે'વાય ન જોડો.	૨૧

૧૨ વાત વઠી-(ધારણા સિદ્ધ થવાથી સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત થાય છે અને યોગી તેમા લોભાદ્યને મુક્તિમાથી ચળી જાય છે માટે).

૧૪ મેલાં—એ વગરના બીજા બધા મેવા છે. ૧૯ અસ્તોય—ચોરી ન કરવી તે

ક્ષમા છે એવી, જા જા સેવી;	
સત્ય મુંદરશે, તું ભાઈ તરશે.	૨૨
ધૃતિ કહે છે, લક્ષણુ લહે છે;	
એ છે ગોટો, જેના નવ નોટો.	૨૩
સત્યનો સોટો, સાથે થાય મોટો;	
દયા છે એવી, નેહણી સેવી.	૨૪
નહિ સચવાયે, દયા દમાયે;	
આર્જવ છે એકે, રે'ણું ટેકે.	૨૫
કોમળ વાણી, નેચે વખાણી;	
એણું એમાં, મુખ નહિ શેમાં.	૨૬
થોડું ખાણું, જમવા ના જણું;	
ઉતરતા જણું, મળે તો ખાણું.	૨૭
જેમ યમના ભેદા, દશ કે' વેદા;	
જેમ છે તેવો, જાણી સેવો.	૨૮
નથી મીઠો મેવો, નથી લેવો દેવો;	
દશ છે તે તો, સાંભળી ચેતો.	૨૯
તપ છે પે'ણું, નથી એ મેણું;	
ઈંદ્રિ વશ જ્યારે, વિકાર મારે.	૩૦
સરે કંઈ ત્યારે, મુખ વિસારે;	
સંતોષ મોટો, નવ તે છોટો.	૩૧
ત્રીજી જાણી, મત નવ વાણી;	
આચ્છા મોટો, નથી કંઈ ખોટો.	૩૨
ચોથું કહીએ, મુખી રહીએ;	

દાન દેવુ, ના નવ કે'વુ	૩૩
પાચમી પૂજા, ગુરુદેવ ન દૂજા, તેનુ કંઈ લેખુ, હુ શુ વિશેષુ	૩૪
સિદ્ધાત છઠો, સુણી ન વઠો, બાધો ગઠો, કરી એક કઠો	૩૫
હી કે'છે નામે, વમણ તામે, એ સાતમુ જાણો, સુખને આણો.	૩૬
મતિ કર ચોખી, મન તજ દાખી, આઠમી એ તો, સતો ચેતો	૩૭
નવમા જપ છે, વ્રતધારી ખપ છે, પછી હોય કરવા, જ્ઞાન ભરવા	૩૮
એમ જાણો નીમ છે, બને સીમ છે, એ મોટી વાતો, બેની જાતો.	૩૯
કહી છે સાચી, નથી કંઈ કાચી, હવે આગળ ચાલુ, આસન ભાણુ.	૪૦
લક્ષ્મીચારણી છવ, જાણવા ઈચ્છે શિવ, જેટલી તેની જાત, આસનની છે તાત્ય	૪૧
તે સહુને જાણો, તો સુખ માણો, શકર સેવો, આસનનો મેવો	૪૨
માણાયામ પૂર, રાખું નહિ અધૂર, તેમા નાડીની વાતો, વિધ વિધ ભાતો	૪૩
કેતી ગણાવુ, ઉપલક્ષ ભણાવું, દશ વાયુ બાધો, મુસ્તા સાધો	૪૪

પડે ન વાંધો, જો ન પડે માંદો;	
દશ વાયુ તેવા, તેના વળી દવા.	૪૫
ચક્રનું ચઢવું, વળી ઉતરવું;	
એની વિધિ ખોટી, નથી કંઈ ખોટી.	૪૬
ગુરુએ ખોટી, વાળી લંખોટી;	
તો તો સાધે, નિકર ના લાધે.	૪૭
સાચી સેવા, જાય મીઠા મેવા;	
ખાણાયામ તો કરવો, ગઠ નથી ભરવો.	૪૮
કુંભક તેવાં, નથી જેવાં તેવાં;	
મુદ્રાનો મુડી, છે તે રૂડી.	૪૯
પણ પૂજા ખૂરી, ન મૂકાય અધૂરી;	
એનું કરી બાપું, ખાણાયામનુ દાપું.	૫૦
જો એને જાણું, તો મતિ આપું;	
મત્યાહારનું ચઢવું, નથી કૂદી પડવું.	૫૧
વિવચન વારી, કરી વૃત્તિ સારી;	
તો અવિધારી, જો સભારી.	૫૨
કાચજો જોયો, ન જોયો રોયો;	
અંગ સફેલે, ત્યમ વિવચન મેલે.	૫૩
પાછા રેલે, નવ કદી ચેલે;	
એવું એમાં, જાણો જેમાં.	૫૪
ધારણ કહીએ, મન સુખી રૂહીએ;	
તત્ત્વ છે પાંચે, નવ આવે આંચે.	૫૫
છે જળની ધારણ, તેજની તારણ;	

વાયુની વારણ, આકાશની આરણ.	૫૬
તેના વળી દેવો, જઈ તેને સેવો;	
આપે તે મેવો, જોગ છે એવો.	૫૭
હવે ધ્યાનની વાતો, કેવી છે જાતો;	
મુણો મુણાણ, કો કે' નહિ આવું.	૫૮
સત્ય મુણાણ, મનમાં ભાવ્યું,	
પદ્મ્ય ધ્યાન, પહેલું માન.	૫૯
છે તેની વિધિ, નથી કંઈ સિધી,	
જીજ્ઞુ પિડતું માનો, પિડસ્થ જાણો.	૬૦
એ પણ એવું, નથી જેવું તેવું,	
ઉપસ્થ છે જીજ્ઞુ, જોઈને રીઝું.	૬૧
અપાર લીલા, મિલે છગીલા;	
રૂપાતીત જાણો, એને વખાણો.	૬૨
એ છે એથું, નથી ભાઈ એથું,	
મોટામાં મોટું, સત્ય નથી જોડું	૬૩
ધ્યાનમાં ધ્વજ, જાય કાગથી મગ્જ,	
તો શુ કરવું, ભાતેથી ભરવું.	૬૪
મુણો છે સાચું, કંઈ નથી કાચું,	
અમો મનમાં રાચું, વદિયે વાચું	૬૫ .
ખરી કસોટી, યોગની મોટી,	
તને જતાણ, નહ સતાણ	૬૬
દેવી પદવી, હવે ઉતરવી,	
આતિ ગહન છે, તન મન દહન છે.	૬૭

તેહ સુણાવું, મન માંહી ધરાવું;	
સમાધિ એ તો, શ્રોતા ચેતો.	૬૮
એની વાતો, સુણતાં જ્ય રાતો;	
મટી જઈ ભાતો, ઉગરે ખત્તા ખાતો.	૬૯
સુણ ચોગની વાતો, મૂક અજ્ઞાનની ચતો;	
ખરી છે આ તો, થાઈશ માતો.	૭૦
જો હવે મુશવટું, વિગત ભણાવું;	
એકાંતે જવું, કંઈ ન ખાવું.	૭૧
સહુ સજવું, ન મળે ખાવું;	
શુદ્ધિ હીણ થાવું, સુખમાં જવું.	૭૨
ભેખ ભજવું, સમાધિ મજવું;	
નથી એ રોટો, રત્તો નથી ઘોટો.	૭૩
નીરાંત જોઈએ, નીરાંતમા મોહીએ;	
તો કંઈ પામો, દુ.ખડા વામો.	૭૪
નવ પાણું પકવું, આગળ આડવું;	
તો કંઈ થાયે, નહિ તો સહુ જાયે.	૭૫
છે વાતો એવા, જો જો સેવી;	
સમાધિ છે છેલ્લી, દશા છે છેલ્લી.	૭૬
અપાર સાધુ, મન જઈ બાધુ;	
નવ કંઈ સાધુ, નવ કંઈ લાધુ.	૭૭
મન દડ જોઈએ, નહિ તો રોઈએ;	
ખરી છે ખાડી, વાત ન ઝાડી.	૭૮
જ્ઞાનની બારી, કરો સવારી;	

વરા સહુ ધારો, પાર જવારો	૭૯
સે'લુ ના ધારો, ખરૂં વિચારો;	
મન જો મારો, તો સભારો	૮૦
છે રસ્તો સારો, ઘણાને ખ્યારો,	
એહ એવારો, શુદ્ધ ઉભારો	૮૧
પણુ ને ને નેવુ, કહ્યું છે તેવુ,	
નથી સૂક્ષ્મ બતાવ્યુ, નામ ગણાવ્યુ	૮૨
ઘણી વાકી આડ્યો, જોયે પથ પાડ્યો,	
કહ્યું વિગતે હું જો, ડરી જાયે તુ તો	૮૩
ઉપરથી કીવુ, તારૂં મન બીધ્યુ,	
મેં મન ચીધ્યુ, અમૃત નવ પીધુ	૮૪
જ્ઞાનને દીધુ, બેલ્યા સીધુ,	
ભણ્યો ભણાવો, વિગત ગણાવો	૮૫
પણુ ના બેલ્યા, સારજ તોધ્યા;	
તારે કાજે, સારજ રાજે	૮૬
વધુ જો કહીએ, કાળને સહીએ,	
હું કે કું'વુ, નહિ નેવુ તેવુ	૮૭
શિષ્ય સમજવુ, સહુ તબવુ,	
કહી બેની વાતો, જણાવુ જાતો	૮૮
મન જેમા માણે, તે તો તુ જાણ,	
તથી ચોગની માય, તથી સાજની માય	૮૯
તત્ત્વ છે ત્યાય, દૃઢતા જ્યાય,	
મારગ છે બે એ, જાણવા તે એ.	૯૦
મન મસ્તાનુ, મુખનુ રાનુ,	

તેથી જાણાવું, વિગત ભાણાવું.	૯૧
જેમ કબીરપંથી, જેમ નાનકપંથી;	
કાંચળિયા કેંવા, કાંનકુદ્દાની સેવા.	૯૨
દેખણુવ જિવા, શિવના મેરા;	
રામજી તેવા, જાણે જો જેવા.	૯૩
છે ભાઈ તેવા, બનેના દેવા;	
બે રમતા જો તો, હવે મન ચેંતા.	૯૪
મન ગમે તે જાણું, નવ લલણું;	
જે ભાવે તે લેવો, નથી લેવો દેવો.	૯૫
નથી જોકે મેવો, નથી જોઈ દેવો;	
છે બન્ને મારા, છે કઈ વિચારા.	૯૬
તે અમે કહીશું, આગળ વઢશું,	
કાવે તે જો, મુખિયા રેંજો.	૯૭
શલોકો જાણિયા, મેંતા જાણિયા;	
ગુણને જાણિયા, ગિધો જાણિયા.	૯૮
જો તો પૂરા, મુઆ અધૂરા,	
ખાંતે ખાધુ, થયા તેં માધુ.	૯૯
નીરાંત નામે, મોટાને વામે;	
સાંખ્યને જામે, નીરાંત ન કામે	૧૦૦

શલોકો ૨ જો.

મુણે શલોકો, સાંભળો લોકો;

જેકા સંતો, વળી મહંતો.

૧

ચિત્ત એક રાખો, કાંઈ ન ભાખો;	
મનમાં રાગો, ઉઘથી જાગો.	૨
બ્રમથી ભાગો, ટળે જે ડાહ્યો;	
જોઈતું માગો, સુગ્રામ જાગો	૩
કથા છે સારી, બ્રમ નથી ભારી;	.
દોકરાં રીખો, ઘર ઘર નવ લીખો.	૪
સ્વાદ નથી તીખો, પડે ના લીખો,	
નીરાત મે'તો, કે'ં છે ચેનો.	૫
વાત ખરી છે, આન પરી છે;	
મે'તો ભૂડો, પાડે ભૂડો	૬
સાચી વાતો, સુણે થાય માતો;	
ખરું છે આ તો, નથી પિતા મા તો	૭
અજ્ઞાનની રાતો, ટળશે ભાતો;	
મે'લું ભાડુજો, ફળું નવ ગાડુજો	૮
ચોગ બતાવ્યો, વારો આવ્યો,	
સાખ્યનો સારો, મનમાં ધારો	૯
છે શુદ્ધ પારો, ૮૨વે સારો;	
સાખ્યની વાતો, સુજમ ભાતો	૧૦
સમજે માતો, જ્ઞાનને ગાતો;	.
ચોગ હડીવો, આ નથી દીવો	૧૧
નીરાત નામે, આવે કામે,	

૨ રાગો—પ્રીતિપદા થાઓ ૬ આન ઇ—બીજી વાને પડી

(૬૨) છે. ૭ પિતા મા તો—જેમ માતાપિતાનો મનમાં મિત્ર છે તેમ
આ વાત મિત્ર નથી. ૧૦ સુજમ—સુદમ.

મુજમ બુદ્ધિ, તનની શુદ્ધિ.	૧૨
દોષ જ્યાગે, મમજે ત્યાગે;	
બીજા બૂડે, કપાય મૂડે.	૧૩
યોગ ભયો છે, અયુગ મળ્યો છે,	
મુજમ સાધો, નથી કંઈ વાધો.	૧૪
મન જે ભમતું, સુશુભા દગતુ;	
નથી કંઈ ગમતુ, ગેણુ ગમતુ	૧૫
હવે વહું છું, બેઠું છું,	
નિગમ વાણી, જાણુ વખાણી.	૧૬
અનામત બોલે, આતમ બોલે,	
અન આતમ પાંડુ, આતમચૈતન્ય જાણુ.	૧૭
એવી વાતો, કરી નીરાતો,	
કીશુ આજે, મુણી મજે ભાજે	૧૮
એમ સુણાવું. ના ગીગ ધૂણાવું,	
વહુ માયુ. કશુ ન કાચુ	૧૯
ના શોભે છે તા મુન્દને કંજે	
છે પ્રકૃતિ પ્રદેશ, પાંચ પેનબર મુન્દા	૨૦
એની સદુ મા ૧. એના મળ જાયા;	
એનાથો માયા, અનાથો ભાયા	૨૧
એનાથો દેવો, એનાથો મેનો,	
એનાથો પાણી, એનાથો વાણી	૨૨
એનાથો ખાણુ, એનાથો પીણુ,	

૧૬ હું છું—કિમ્બિન્ન કીને કું છું ૧૭ બોલે—બોલે.

પાણી-૪/૨૩૫ ૨૦ મુન્દા-મુન્દા (૨) પીર પેનબર વગેરે સદુ પ્રકૃતિ
પ્રકૃતિ માયા છે અનાથ મુન્દા-મુન્દા-મિથ્યા (છે)

એ તો મોટાં, બીજા ખોટાં.	૨૩
બ્રજા છે એથી, શકેર છે તેથી;	
દય છે સરવે, એ સહુને તરવે.	૨૪
જડ ચૈતન્યકા જોગ, વોડી દા આરોગ;	
અનયગ છે એવું, મન લાગે કેવું.	૨૫
દહતા ધરી સેવું, નથી જેવું તેવું;	
કહીયું સરવે, ના'જે પરવે.	૨૬
જડ ચૈતન્યના જોગે, એ બેના તો બોગે;	
ધયો બહો સંસાર, મુગો શિષ્ય હુમાર.	૨૭
પાવેગા કોઈ પારા, સમજે શુદ્ધ ગિચારા;	
પુરૂષ મહતિ નામ, તે સગળવુ આમ.	૨૮
વિધ વિધ બોગ વિજ્ઞાસ, તેના છૂંચે ત્રાસ;	
તોય રમ્યાં એ બેય, નીરાત તે સહુ કે'ય.	૨૯
મહાર ગમે માણ્યાં, સારાં નરતાં જાણ્યાં;	
રગ બેર ગ વખાણ્યાં, સુખસેજએ માણ્યાં.	૩૦
પાણી મહતિ તાણ્યા, ત્યારે તો કંઈ જાણ્યા;	
ધયો પુત્ર એક આપ, મહતત્વની તેને છાપ.	૩૧
વધી તેની વસ્તી, તે યદને છે સહુ ગડિત,	
અહકાર નામ નરેશ, વાઝો જેનો વેષ	૩૨
તેનાં છોકરા અનેક, તેના વાઘ્યા બેખ;	
રજ તમ સત્વ, ભૂલાવે જે તત્ત	૩૩
તામસ આદિ દશ, થાય નહિ જે વશ;	
તેના યયા વિષય, જેથી ઉપજે લય.	૩૪
તેના ગુણની વાત, જીવ્યાં જાતે જાન;	
સંતો સુણો આજ, મળે મુક્તિરાજ્ય	૩૫

શૂન્યનો શબ્દ, એમ જાણો લખ્ય;	
એવી વાતો, અસંખ્ય ખ્યાતો.	૩૬
પથ તત્વ સ્વભાવ, એના મોટા દાવ;	
જાણો એમાં, નગાઈ જેમાં.	૩૭
રાત્રી અટકાર, ઈંદ્રીનો ભરનાર;	
એનો ભાર, જાણ અપાર.	૩૮
મોટો દેવ, કરજે સેવ;	
ખોલે ગુરુ, તબલે પુરુ.	૩૯
સમજવે સાંઈ, તત્વ તે માંહી;	
જાણે જાત, મટે ઉતપાત.	૪૦
લીલા અગાધ, થાયે સાધ્ય,	
સીધી વાત, ન ખોટી ખ્યાત.	૪૧
છે સાંખ્યની વાત, ટળશે ભાત;	
સાત્તિક અંકાર, કેશે સાર.	૪૨
ચોદ દેવ, કરજે સેવ;	
જાણાશે સર્પ, જાશે ગર્વ.	૪૩
નીર્ગંત્રની નાત, થાશે જાત;	
ખરું સમજાય, તો ખોટાય.	૪૪
માર્ગ અપાર, છે આ સાર;	
પ્રુદ્ધ ભાર, તશે સસાર.	૪૫
જુક્તિ જાણ, પો'ચે ના આન;	
કરું વખાણ, પ્રકટે જાન.	૪૬
સહુ સમાન, સાચી સાન;	
મળે ભગવાન, જાણે વાન.	૪૭

લીલા અપાર, પામે પાર;	
ખડું જાણે ત્યાર, થાય સવાર.	૪૮
મોટો દેહ મીરાત, જાણે થાય નીરાત;	
શૂન્ય વાય વનિહ, વારિ જાણો ધરની.	૪૯
એને જાણો સૂળ, એ સરેનુ ફૂળ;	
એવી વાતો માહી, કુંગ તુને સાધી.	૫૦
માધાસીક નાહિ, કષ્ટ છે નહિ કાઈ,	
જાણે પચ, પચીસકેરો સંચ.	૫૧
તો તો થાગે કામ. જાણી' રૂકું નામ;	
મળે સુદરશ્યામ, અપવે તારે કામ.	૫૨
આસન મૂકી ઊઠ, યવ નહિ તાજૂત;	
નહિ વવગે ભૂત, કાઈ નહિ તૂત	૫૩
ખરા ખેત્રની વાત, મોટા જેની નાત,	
જેદ બાઈ જાણો, સુખ ખેડા માણો	૫૪
ગુરુજને વખાણો, અજ્ઞાન થાયે શણો;	
દેવ કરતા સેવ, એણે જાણો જેવ	૫૫
થાળી મનમા દિગ, મારે માથે શીંગ,	
જાણો જ્યારે એમ, જાય સર્વ અક્ષેમ	૫૬
અ'કાર ના આણો, ત્યારે જ્ઞાન માણો;	
માથુ દાખે દેવ, આખોડેરી સેવ.	૫૭
કાનકેરુ કામ, નાકનું છે ધામ;	
મોહાકેરો મૂવ, જાણો તેના દાવ.	૫૮

૪૯ શૂન્ય-આકાશ વાય-વાયુ નહિ-અગ્નિ વારિ-પાણી ધરની—

૫૧ પચીસ-પચીસ જૂત ૫૬ અક્ષેમ-અકલ્યાણ

ગર્ભને અને છાતી, જાણેા જેહ માતી;	
એના જે હિમાતી, એવી સમજ પાતી.	૫૯
હાય ઉદર જાણુ, તેનું મુખ માણુ;	
ગુદા ઇંદ્રી દેવ, કરે એની સેવ.	૬૦
પદકેરું એમ, જાણેા સર્વે જેમ;	
વિષ્ણુ શંકર વિધાત, ઇંદ્ર વરાહુની જાત.	૬૧
વમુ કુબેર માન, આવે નહિ કોઇ આન;	
વળી દેવ મમન્ત, સેવક જાણેા રાત.	૬૨
એવેા તુ છે મન્ત, જાણેા જ્યારે વન્ત;	
પાવે પૂરી તો, નહિ અધૂરી તો.	૬૩
એમ મુરદામ, તોડે હોયે ખામ;	
આવી રે'વે ખામ, નીચત કુ'વે દામ.	૬૪
હવે મુણેા તો, રખે ધૂણેા તો;	
આગળ આવેા, રખે લજવેા.	૬૫
નથી મોટું, નથી ખોટું;	
સાચી કા'ણી, માણી જાણી.	૬૬
નથી અજાણી, ખેંચી આણી;	
શેર આટો, કુર્ચો નથી ખાટો.	૬૭
શેરની પોળી, કરી નથી તોળી;	
ત્રાણસે માઠે, રખે ભાઈ ગાઠે.	૬૮
છે મહી માવેા, રખે લજવેા;	
પેટ ભરાશે, કુખડુ જશે.	૬૯

૬૨ રાગ—વખાણવા જેવા ૬૪ તોડે—તારા. ખામ—ખાસ મિત્ર.

૬૮ ત્રણમેં માઠે—વરસના દિવસે.

ખૂન ખરાશે, તરપત યાશે,	
ઠગારા ચોગે ભરાશ રોગે	૭૦
આ તો સીધુ, શાણે લીધુ,	
બાપુ બાણો, મત ના તાણો	૭૧
સાચી કે'વી, ટેવ એવો,	
ભરમે ભૂને, તો તો દૂલે	૭૨
સમજ સારી, ત્રિપુટી ભારી,	
પે'લી ભાખુ, મનમા રાખુ	૭૩
આનેદ્રી ત્રિપુટી, તેની છૂટી,	
ત્રણ ત્રણ ગણાવે, ગુરૂ ભણાવે	૭૪
તે છે સાચુ, બીજુ કાચુ,	
સમજે એ તો, સુજે રે'તો	૭૫
બીજા બૂડે, મૂઠી શુ મૂડે,	
એણે લેખુ, બાણો પેખુ	૭૬
એના દેવો, તમને સેવો,	
દિધિ કેવી, જાટી દેવી	૭૭
દેવ નમતા, અરૂપરૂ ભમતા,	
બાપુ બાપા, બાણે આપા	૭૮
ખરી કહેની, ખાટી શેની,	
સમજ આણે, તો તો બાણો	૭૯
પછે વખાણો, સળ કચ માણે,	
અખ અમ જોણુ, દૂળ જોણુ	૮૦

૭૩ ત્રિપુટી—જ્ઞાતા, જેય જ્ઞાન દ્વાતા, દ્યેન, ધ્યાન દૃષ્ટા દૃશ્ય

દર્શન વગેરે ત્રણનો સમુદાય

૭૬ મૂઠી ધ્રુ—મૂઝામા મૂઠી શુ જરાન ? તેમ

કર્મેદ્રિય તેસી, ત્રિપુટી જેસી;	
અ'કાર ત્રિપુટી, જાય ન ખૂટી.	૮૧
ચેટીકી વાતાં, જાનો જાતાં;	
લિંગ ચરીરા, સોહી બિચારા.	૮૨
કેસા હુઆ, કેસા જુઆ;	
એહીકા ધંધા, કે'ના સધા.	૮૩
સમજ દે વામે, દુઃખ સજ સામે;	
અવચ્ચા જાનો, સત્ય કરી માનો.	૮૪
એકુ કે'શે, સુખથી રે'શે;	
જાગ્ય અવચ્ચા, તાકા હાથા.	૮૫
વિચાર તાકા, સમજે જાકા;	
સુપુષ્ટિ માનો, સારી વખાણો.	૮૬
તુરીયા કેરાચે, બડી જો સા'ચે;	
અપાર લીલા, મજે છબીલા.	૮૭
ચૈતન્ય જાને, દુજા નડ માને;	
એ વિધિ સાંખ્યા, મે તો લાંખ્યા.	૮૮
સાંખ્ય ને યોગ, માગ્ય એધ;	
અભિમાન છોડી, બેડી તોડી.	૮૯
જાણે આત્મા, જાણે અનાત્મા;	
મનમાન્યા રસ્તા, લવે વસ્તા.	૯૦
નહિ કોઈ આંટી, જાય ન ખાંટી;	
મારગ એક જાણે, આપ વખાણે.	૯૧
મૂકો ધંધો, પંથનો સવો;	

જેય ખૂડાડે, એક ન તારે.	૯૨
અભિમાન જગાડે, વાર લગાડે;	
તોપણ કહું છું, મતમાં રહું છું.	૯૩
સાંખ્ય છે સીધું, જો નવ લીધું;	
અ'કાર ન લાવે, તો કંઈ ફાવે.	૯૪
છું સાંખ્યવાળો, જાણો લાળો;	
છું ચાગવાળો, તેને જાળો.	૯૫
નીરાંત ન, કે'વું, નામજ લે'વું;	
નીરાંતે રે'વું, નીરાંતને સેવું.	૯૬
આપોષું જાણી, મત નવ તાણી;	
ભક્તિ આણી, તરવું ખાણી.	૯૭
મારગ ખૂરાડે, મારગ તારે;	
અભિમાન ન વા'લો, એને જાળો.	૯૮
સમજો તો સીધો, મારગ કીધો;	
નીરાંતે દીધો, સુખમ ચીધો.	૯૯
નીરાંત નામે, પો'ચો ધામે;	
વિણ ભય દામે, નીરાંત નામે.	૧૦૦

કથા ૧ લી.

પદ ૧ છું.

સુણો શિષ્ય મારી એક વાત, નવ યાવાનુ હતાપાટ;	
એતો ચચળ ચિત્તે આજ, તો તો જાણે કર્મનો કાઠ.	દેક. ૧
હપદશ જે કાંઈ સમજે તો, ખરી કહીએ વાત;	
ખરખરો હોય તે ખાંતેથી કેજે, જાણી દેઈશુ જન.	સુણો ૨

૯૬ નીરાંતને—નિર્વૃત્તિરૂપ યજ્ઞને.

૧ હતાપાટ—હયાત—પ્રસિદ્ધ ૨ ખરખરો—મદદ.

આંડી તેડી માંહી હજો નહિ, ચોખોચટ પ્રભાત;
 ગુંગળાવણું એ તો પંડિતને સોંપ્યું, થઈ જોને કાળી રાત. મુણો ૦ ૩
 અમો ને ને બોલું તે તે જાણો, ચારે વેદમાં ખ્યાત;
 અટાપટાની જાત મજો નહિ, નહિ નાત ને નહિ જાત. મુણો ૦ ૪
 એકદંડ માંહે નહિ જોશો, ચોખોચટ છે વાટ;
 ઘણા ઘાટ ન ઘડવા એમાં, સુખ દુઃખના નહિ ઉચ્ચાટ. મુણો ૦ ૫
 મારું નરતું કાંઈ જાણો નહિ, પાથરવા નવ પાટ;
 આવો બેસો એવું નથી, નથી નાખવો પાટ. મુણો ૦ ૬
 નાનામાં નાની ને મોટામાં મોટી, છે નામની એક વાત;
 એક મટે તો એ સમજાવે, અજ્ઞાનકેરી વાત. મુણો ૦ ૭
 દિવસ ઉગે મારે મારું, થઈ જાય જાકજમાટ;
 બે બોલમાં તો તોલ બતાવું, જાણે કર્મના કાટ. મુણો ૦ ૮
 પાણુ શ્રદ્ધા જોઈશું સાંભળવાની, નહિ મિલનકો વાંટ;
 શ્રદ્ધા વિના જો સાંભળશો તો, હો જાવેગી છાંટ. મુણો ૦ ૯
 પેહેલી વાત પોરોડે કુંવી, તેરી ગરજને માટ;
 નીરાંતને નવ લેવા દેવા, ચગદા અધ્યાનકી છાટ. મુણો ૦ ૧૦

૫૬ ૨ જુ.

ધનવિરાગ.

ધન જોઈ જોને ધર્મ ન થાયે, વાકી કયા કહું જાત;
 આ તો મારું ને પેલું તારું, એમાં ઊઠો વાટ. ટેક. ૧
 નામ નીરાંતનું ધન ને જાણે, તેણે જાણ્યું નિરવાણુ;

૭ એક—અજ્ઞાનની વાત.

૮ દિવસ ઈ—મારું મારે તો દિવસ ઉગે—જાનરૂપી પ્રકાશ થાય

૯ વાંટ—પ્રસાદ અથવા હિરસે. છાંટ ઈ—જાનની છાંટ લાગશે

પણુ પદ્મજો નહિ.

ધન તો મારૂં એમ કરતા મરે, વાકુ ડાઘે ખાણુ	ધન૦ ૨
ફૂલ થાત કરે મતિ અધા, એક પદ સાક્ષાત,	
એ કંઈ તે દીઠા અત્યા છે, માને તો ભૂલો(પડ્યો)કાળી રાત	ધન૦ ૩
ધન માને તો એવું માનજે, એકપણે અવિધાર,	
તો તો અત્યા તેહ જડશે, નહિતો ખાઇશ માર	ધન૦ ૪
ધન જુએ ત્યારે ધરણી ન જોઈશ, રાખ્ય એકની વાત,	
ભવા ભલાઈ કાયકુ છોડો, ખોટી થાશે ખ્યાત	ધન૦ ૫
એ બાજુએ વાટ ગયે તો જાયગા જો એક,	
ધન તો ભાઈ ધનને ભજજો, તણ આશ (ખીણ) અનેક	ધન૦ ૬
એવું મન જ્યારે એક થાય, ત્યારે ધનની મૂકો ટેક,	
પછે એક ધણીએ ધનને માના, બીજો નહિ કોઈ ભેખ	ધન૦ ૭
શિષ્ય સખ સમજો એહી બિધિ, તો તો તરો સ સાર,	
ધન હજિજો ને ધામ હજિજો, ખેતી ઉતરો ન પાર	ધન૦ ૮
જો એક ધન અ-યા મૂઠ મળ્યું તો, હંનસે આવે સખ,	
એસા હે તો કાયકુ કરતા, તેરી મેરી પરાઈ જળ	ધન૦ ૯
રામનામ તો તારક ખાસા, નહિ તાગક ધન તળ,	
જેન અંખે દીખવાતાહુ મે, રખે ધ્યાન મીલી સળ	ધન૦ ૧૦
તુ ગહોત મજુરી કરી કમાયો, ધન રહેવાની નથી જગ,	
સાચવી સાચવી તેજ રાખિયુ, પ્રત્યે કરશે આગ	ધન૦ ૧૧
કોઈક ડગ તો ડગી જશે, ત્યારે રડશે આપ,	
કિમિયો કરવા ધનથી જશે, ઉપજશે માહી તાપ	ધન૦ ૧૨
એવું એવું કેટલું કરગો, ધન તો પામી અનુરાગ,	
નીરાત નામ ભજો નિરાદિન તો, લાગે ન ધનનો ડાઘ	ધન૦ ૧૩

૪ ધન ધન—તારે ધન જોઈતું હોય તો એક તેજ માનજે—તેમાજ અન્ય બાવ રાખજે

પદ ૩ જી.

શ્રીવિગગ.

મૂરખા સ્ત્રીમાં તુ લખ્યાણો, હરિનો વિવેક ના પીછાણ્યો;
 મૂઢ રમ્તો તે ના જાણ્યો, મારી મારી કરી મુખ માણ્યો. ટેક ૦ ૧
 ખરા ખતા ખાગો ન્યારે, મારી ભૂઝી જશો ત્યારે;
 મારી મારી ખોયે તુ તો, એ નવ જાણે કહું છું હું તો. મૂરખ. ૨
 હમારી બાની માનો માચી, તારી નધી છે એ કાચી;
 નામ એક નીરાતકા મત્ય, બીજી જાણો કાચી મત્ય " ૩
 કરે લીલા ખોદી નારી, તારી મતિને જાણુ ભમાડી;
 એને નથી તુ કે તારે કોઈ, વો તો લાગતુ દખતી જોઈ " ૪
 દૂજ ખાત વાકો નહિ જાણુ, વાકો દોડો કર વો વિખાણુ,
 કર્મ જોગી મિતે નારી સારી, જાણો ભવમે દિવા બુરાડી. " ૫
 મજે કમારજ જો નારી, જ્ઞાની માને તેને સારી,
 શિષ્યો જાકો નાગી બુડી, વાકી દશા જનો રૂડી " ૬
 હરિનામ કહી સમરાવે, વાકે પ્રસાદસે હરિ પાવે;
 સારી તે તો જાણો બઝા, નીરાત સત્ય કે' છે બઝા " ૭
 એ તો સગી જાણો ધનની, નથી તારી કે તારા મનની;
 જુઓ હઠીઢી પતિવ્રતા, રામજી જેવે ખાધા ખતા " ૮
 તો તારી નારી હે વેમી, તારી દશા થારો કેસી;
 મને ચિંતા એ તો જાગી, શિષ્ય મુણો યાનકે રાગી " ૯
 બીજી મમતા મનથી મૂકી, જુઓ યાનકે દગ્ગાજે ઢુકી;
 તો તો તરે ભવકે પારા, ઉપદેશ માનો જો સારા " ૧૦
 બડી ધૂર્ત છે નારી જાણો, વાકે મૂઢ મતિસે વિખાણો,

કરો ઝ્યાનકી કમાઈ, તર જાવ તો તો મીલે પ્રકારાઈ ॥ ૧૧

દૂરો કામનીકા તુમ નેડા, છોડ દા છેલ્લકીકા છેડા,
બીલગી તો છોડી જાનો, વાકે જોગમે મત માણો ॥ ૧૨

નોગત કે' ગુરૂ પ્રતાપ, તારૂણીથી પ્રગટેગા તાપ,
નીરાત નામક જાઈ પીછાનો, મેરા કહ્યા સચ્ચા માનો. ॥ ૧૩

૫૬ ૪ થું.

ગુરૂશ્રદ્ધા.

ગુરૂ જોલે તેમ તો કરવુ, બીજાથી તો ભાઈ ડરવુ,
જાણો નિશ્ચે જો તમે મરવુ, તો તો મૂકો કુકુ કરવુ. ટેક. ૧

ગુરૂએ ગમ જેહ બતાવી, તેને જોવી તનમા તાવી,
વાકો નિર્ણય કરનો, પિછે આજુ ડગ ભરનો. ગુરૂં ૨

સાઈ જોયે સો સખ સચ્ચા, વાકુ જાનો મત કાઈકચ્ચા,
ગુરૂએ નારી રાખી કેમ, નવ મનમા લાવો તેમ. ગુરૂં ૩

ગુરૂ જાણીને કરતા જાણો, શિષ્ય સર્વે સાચુ માનો,
ગુરૂ ધનકાજે આથડતા, ગુરૂ પૈસા માટે પડતા. ગુરૂં ૪

તેના જો જો સહુ સિદ્ધાત, વિચારીને થાજો શાત,
દહના ધર્મ જાણ્યા સાચા, ગુરૂની જોવી નિર્મળ વાચા. ગુરૂં ૫

સુખ કેવુ ગુરૂ માણો, મિથ્યા કરી કેવુ વિખાણો,
પ્રાણી ઉપર દયા કરવી, તેથી નારી રાખી નભવી. ગુરૂં ૬

જેમ બીજા મળે છે ટોળે, તેમ આવી મળ્યુ વરજોળે,
નથી લેવાકેરી સગાઈ, નથી આપવાનુ કંઈ ભાઈ ગુરૂં ૭

એવુ મન હોય તમારુ, કેવે ગુરૂ કરે તે સહુ સારુ,
પણ અલ્યા શકરચામી જાણો, સીસુ પીધુ એવાતમાનો ગુરૂં ૮

ગુરૂએ કરેનુ કરતા એમ હોગા, ઉપદેશ માનો ધરી જોગા,

૬ પ્રાણી ઈન્—ગુરૂએ જે નારી રાખી છે તે પ્રાણી ઉપર દયા કરવાના
સ્વભાવને લીધે જ્યા ત્યા નજારી રાખી છે

તો તો સિદ્ધ થાયે કામ, મળે વિશ્વાસે રાંમ.	ગુરુ ૯
બડે કરે તે ન કરાય, જોહિ સત્ય જતાણું આય;	
કૃષ્ણે માર્યા દેત્ય અનેક, રનેહી ગોપ તેથી વનેક.	ગુરુ ૧૦
હરિ નામનો મોટો ટેક, ગુરુ કે' તેવો રાખો ભેખ;	
ગુરુ સમજને તો કરશે, બીજા તારી પોતે તરશે.	ગુરુ ૧૧
એવી હામ હોય જ સાચી, તો તો વાત પડે નહિ કાચી;	
ખરી ખાંતથી મનને ખાજો, ગુરુ કે' તેણી પાસે વાજો.	ગુરુ ૧૨
તરી જવ જવસિંધુ મોટો, ઉપદેશ નથી કંઈ જોટો;	
નીરાંત નામથી થાઓ રાજ, નથી દામ બેસવાનો પાજ.	ગુરુ ૧૩

૫૬ ૫ મું.

ગુરુનો ઉપદેશ.

રામનામની માળા જપતાં, નવ બેસે કંઈ નાણું રે;	
પોડ બહોરી લાવે નકામી, એ શું અમો નવ જાણું રે.	કેક. ૧
તારે મન એ તો ખરૂં લાગ્યું, સંતે માન્યું જ જોડું રે;	
પણુ જન્મડામારતો એવો મારે, ઘશે ન ત્યા એ મોડું રે	રામનામ ૨
સાચા બોલો માચે માર્યો, એમ કહે મહુ કોઈ રે;	
માતાનો અમો હર નવ રાખુ, કેંતા જીમતી જોઈ રે	રામનામ ૩
પરમાર્ય તો અમને વળગ્યું, તેથી કહિયે સાચું રે;	
જેની બુદ્ધિ એવી નથી, તે ગુરુનું જાણો ડાચું રે.	રામનામ ૪
ખરું કહી અમો જોડ જતાણુ, કો નિ દો કો વદો રે;	
તમો સહુ પાસે આવી બેસો, તેથી દખાકુ કહે રે.	રામનામ ૫
પામ ન આવે તેને દખાકું, ધર્મ અમારો એવો રે;	
ખરો રસ્તો જતાવી દેવો, આવે જેવો તેવો રે.	રામનામ ૬

વરસાદને સદ્ગુણુ એક છે, વરસે વરસાદ બધે રે,
 પાણી વાળી કોઇલરી રાખેછે, અર્થ તેના તો સધે રે રામનામ૦ ૭
 ને નવ ચેતે તે થાય દુ ખી, વરસાદને નવ કાઈ રે,
 મેઘની સાથે શિષ્ય સરખાવે, ને તમારો સાઈ રે રામનામ૦ ૮
 નીરાત નામ તે જપ તો જાણે, માળા જેના કર માહી રે,
 એકાગ્ર થાવા હશે એ તો, નીરાત નહિ તો જાણાઈ રે રામનામ૦ ૯

પદ ૬ કું.

વિશ્વાસ

રખો વિશ્વાસ સતનો, નો કંઈ મનમે આહો રે,
 વિશ્વાસમે તો અગ્રા મીલેગા, સાગડે પદ સાહો રે રૂપ ૧
 બના કદી શ્રદ્ધા ના રાખો તો ક્યા રખ્યાં બોલો રે,
 મનવા જાડા દહ નહિ હે, વાક જાણે બોળો રે રખો ૨
 જિને કાધુ ગુરુમે રખ્યા, વોતો પાઈ પૂરા રે,
 જગત ગઢકો ઝીતા જનો ભજનમે હોઈ શૂરા રે રખો ૩
 શૂર સતીકી એ હે બાતા શ્રદ્ધાકો નવ છોડે રે,
 રામજી આને ઉતકી આગુ દા દાય મવી જોડે રે રખો ૪
 એસા તો તુમને સુન્યા હે, વો તા ચિત્તમે લાવો રે,
 વિશ્વાસવાન હોજવ ભાઈ, નીરાતકે મન લાવો રે રખો ૫
 નહિ તો જનો હમ ના માનુ તુમસે વાત ન કીજે રે,
 શિષ્ય મીલો કો મેના ભાતુ વદુ નહિ મે રીઝવે રે રખો ૬

૭ સધે—સીમે—સિદ્ધ પ્રાપ્ત

૮ એકાગ્ર ઈન્દ્રિય—દાથમા તખેલી માળા નો મનો એકાગ્ર કરનાો
 રામેથી હમે તો તો માળા કે હિ તો મના છે

૩ કાધુ—આધ—ગાકુ પાઈ—પામો

જાકે તન વિશ્વામ નહિ, કયા કરની ઉસે બાતાં રે;	
આપ બૂડે ને ગુરૂકી ગુમાવે, અમૂંચ દિનરાતા રે.	૨ખો૦ ૭
ભજનકા ભડાકા કરના, ગિધ્ય કહેવે ઐ સચ્ચા રે;	
ભજનકું તો છોડ રેના, શિષ્ય બોલે અચ્છા રે	૨ખો૦ ૮
ગુરૂ બોલે પવિત્ર રે'ના, ગિધ્ય કુંતા ઐચા રે;	
ગુરૂ બોલે સમાધિ લગાના, મલિન કારણ ઐસા રે.	૨ખો૦ ૯
વૉ બાત પાણુ જો સચ્ચી માનો, તો કુંના શિષ્ય મેરા રે;	
શ્રમ ઉસકી પીછે લેના, વાકા ગુરૂકા મિટે ફરા રે.	૨ખો૦ ૧૦
બાહોત મંગે શિષ્ય નીકાને, વાકા અર્થ ન હોવે રે,	
બેઠા બેઠા મથ નિહાળે, સંગે વાકે સોવે રે	૨ખો૦ ૧૧
સંગેકી ઐ રીત હે ભાઈ, નીકાલનેસે ન નીકે રે,	
કારણ કરના નાહીં મનમે, રોધ હોવે વાકુ છીંકે રે	૨ખો૦ ૧૨
નીરાંત નામકી કોન બગેબગી, વિશ્વાસ જો મન રખો રે,	
બલ્લરસંગે જાઇ બેઠે, બગ મુખકો ચખો રે	૨ખો૦ ૧૩

પદ ૭ મુ.

મતતિનિગમ.

મતતિમે મન લુપ્તા હે, વાકો કયા ભાઈ ગીલના હે,	
જ્ઞાનકે હિડોરે બો'ત બિજાચે, વાકો કયા ભાઈ ગીલના હે	૧
મેરા બેટા મેરી બેટી, લગની વાકી વામે હે,	
સતકી ગિજા વૉ નહિ માને, જાન લગા ભાઈ જામે હે	૨

૧૨ નીકે-નીકે રોધ છ૦—જોને કામ નજરુ હોત તેને કોઈ છીંકે એટલે રોધ (અટકાવ) થાય, પણ જોને કામ કરુજ હોય તે કાઈ છીંકના અપમુક્તને નણુતો નથી.

૨ જાન—જાન જામે જોગા

વો તો તેરે નાહિ માનો, દુ ખકા દરિયા વામે હે;	
ભક્ત રાજ તો બોલ બતાવે, કે'ના સચ્ચા કામે હે	૩
જનો જનો સતો કે'તો, લગુતા વો સગ જૂઠી હે,	
સતતિક સર્વાંગે માનો, સાધુ સમજમે કુઠી હે	૪
જે ગુરુ તુમ મુખસે બોલો, તો માનો બાત સચ્ચી હે,	
પચી પચાઈ કે ગુરુ બોલે, મૂઠ તેરી મત કચ્ચી હે.	૫
શિષ્ય હુઆ મે નીરાતકા, કોઈ કબીર ગુરુ કે'તા હે,	
સતસાહેબકી ધૂન લગાવે, ભગતીમે ભાઈ રે'તા હે	૬
એસા બોલે ક્યા હોનેકા, સતતિમે સપડાયા હે,	
હમ નવ બોલે મારો ઉસક, બાગા હમારા ભાયા હે	૭
રખો વાકુ રૂડી પેરે, મનકો રૂકું લુખ્યાયા હે;	
છૂટે દુષ્ટે ચવના છુના, મીલી માનવ કાયા હે	૮
પશુ પખા દો જનોગે, વાદો બાબા બેટી હે,	
નીરાતકી જો સમજ સચ્ચી, વો તો વાહી છેટી હે.	૯

પદ ૮ મુ.

માયાત્યાગ.

માયાને મસ્તાની માનો, સમજે મારૂ સાચુ છ,	
એ ૦ ડાનુ તમે બાજો, શોધી શોધી ડાચુ છ	ટેક ૦ ૧
તો તો તરવુ પાર ઉતરવુ, દષ્ટો કો સભ સાઈ છ,	
માલ નહિ વામે કછુ ભાઈ, કેસે મગના મુઝાઈ છ. માયા ૦ ૨	
માયાકો રૂપ કેસે કે'ના, જકો રૂપ ન કટીએ છ,	
બડે બડેકો વોહી ભૂવાને, સતો ચૂપ ચૂપ રહીએ છ માયા ૦ ૩	

૩ કે'ના ઈ—માયુ કહેવુ જે મમ છે ૫ પચી ખગાદે—

વાર વાર પચારીને

- રૂપ ને એનું કે'વા બેસું, મને આવી વળગે છે;
મારી કાઠી મહાશ્રમથી, દોડવેલું સળગે છે. માયા૦ ૪
- તોયે તમારો સરો કાઢ, એ છે એવી દૂતી છે;
પળ પળ માંહી મન દિરાવે, જાણે એને ધૂતી છે. માયા૦ ૫
- માત મિતાની મગાઈ મૂકાવે, તરિયાની નઈ નેડે છે;
ખતા એ તો ખૂજ ખવાડે, આબ્યો તેને ના છોડે છે. માયા૦ ૬
- એના નમ તો મોઢામાં મોઢો, સંત સાધુને સા'વાછ;
હરિગુણથી એ વેગળા રાખે, નામયો એનું જવા છે. માયા૦ ૭
- શિષ્યો ને સમજે તો કહીએ, માયાથી વેગળા રહીએ છે;
સુખ દુઃખ એના વિના પડેતો, એવાં દંદને મહીએ છે. માયા૦ ૮
- સાચી સમજ એ છે મારી, વારે વારે કહીએ છે;
માયા મૂકે વાકું નેગી, નીરાંત મૂખે કહીએ છે. માયા૦ ૯
- માયા છોડી તેનું પારખું, છે સે'લામાં સે'લું છે;
ધન આપીને તે તો જ ને, મન છે કેવું મેલું છે. માયા૦ ૧૦
- આપો ત્યારે એ બોલાવે, ન આપો ત્યારે થાય મૂગો છે;
એવા ગુરૂને ધડકે મારો, એના ઘરની વાટ ન સુધો છે. માયા૦ ૧૧
- નીરાંતને તો માયા વળગી, કાન પકડ કરી અળગી છે;
નીરત્તિ ચીતામાં જ ને, બેડી બેડી સળગી છે. માયા૦ ૧૨

૫૬ ૯ મું.

૫૬૩િયુ.

- ૫૬૩િયુને ઝીતો શિષ્યો, કથા સાંભળી મારી છે;
તરવાની એ તો તમે જાણો, ખરી બતાવી બારી છે. ટેક. ૧
- કામ કાણ છે જાણો એ તો, અમો મુખથી બાપું છે;

ગુરુગમે તો સે'લુ સટ છે, મારગ તેને દાખુ છ ૫૬રિપુતે ૦ ૨
 સતસગ તો રેન્ને કરવો, પેટ પૂરતુ કમાવુ છ,
 તે પણ ન્તે કોઈ આપે તો, ખેડા ખેડા ખાવુ છ " ૩
 અતિ આહાર જાણી તજવો, એ પણ એક છે ખોટું છ,
 હક અણા એમ ખોટ્યા કરવુ, નામ નિર જન મોટું છ " ૪
 લુબ્ધામે તુ ચિત્ત ન રખે, મેરા તેરા છોડે છ,
 છ રિપુ તો તેરી પાસે, હાથ આવી નેડે છ " ૫
 મેને કહ્યા હે વેસા કરન્ને, પીછે અરિસે ડરન્ને છ,
 કયા કરના હે વો તો આધ, ગુરુડે પદ ધરન્ને છ " ૬
 બડે બિકટ વો અરિક જનો, ગુરુમતાપે સીધે છ,
 હાલ ઊઠે જ્યુ સૂકા પાના, ગુરુગ્યાનામૃત લીધે છ " ૭
 નીરાતક તો નીરાત ભઈ હે, નામકી નિશા પીધે છ,
 આપમે આપ જન લિયા ા, વો કાલેમે બીધે છ. " ૮

પદ ૧૦ મું.

ચિત્તગુહિ.

હવે હું મુણાવુ રે, સહુ મુણા તમે,
 આપે અધાર રે, આવ્યુ તે કાહુ અમે ટેક. ૧
 ખરી ખાતસે ખેલ બતાવુ રે, ખરી વાતો વદી,
 વૃત્તિ તમારી ગઈ છે રે, જાણો બહુ મદી હવે ૦ ૨
 હું મારુ એ વળગ્યા રે, તેનો કર નિરણે,
 સત્યા સત્ય બતાવુ રે, ગાગી જ્ઞાનગરણે હવે ૦ ૩
 સમજ લાવી શીખો રે, વાત સાચી કહેની,

૨ ગુરુગમે ગુરુ પાસેથી મળેના જ્ઞાનથી ૬ મેરો-મે કયા કરના ટે

—શુ કરનાર છે ? ૮ કાલેમે-જ્ઞાનથી ?

અતિ લખી નિર્મળ રે, બોલ્યુ બધ ઝહેની	હવેં	૪
પ્રભવિયા એ તો બડી રે, આજ અમો કહ્યું,		
એક ચિત્તે મુલુન્ને રે, મળી તમે મહ્યું	હવેં	૫
બંધન તો છૂટે રે, તમને જે લાગ્યા,		
હુ ખડા ખૂટે રે, વગડ્યા આવી લાગ્યા	હવેં	૬
મિહાન સમજવું રે, પ્રકૃતિ પુરૂષતણો,		
જામે તુમ જોશો રે, માવને મહિમા વણો	હવેં	૭
ચિત્તની ચેતણી રે, અમો આજ ભાષ્ય,		
બાકી નવ કાંઈ રે, અમો ભાઈ રાષ્ય	હવેં	૮
ચિત્ત હોય ચોખ્ખું રે, તો મીને પ્રભરાર્જ,		
ચિત્ત હોય ચોખ્ખું રે, સુધરે જગદ્યુ ભાઈ	હવેં	૯
ચિત્ત હોય ચોખ્ખું રે, તો ગાઓ યાન ગાણ,		
ચિત્ત હોય ચોખ્ખું રે, તો ચઢો યાનવાણ	હવેં	૧૦
ચિત્ત હોય મેલું રે, પાંચે આવ્યા મૂડો,		
ચિત્ત જેલું મેલું રે હુડું નિત્ય મૂડો	હવેં	૧૧
ચિત્ત હોય મેલું રે, ગુરૂગમ નવ વાધે,		
ચિત્ત જોડું જાણો રે, મારે અને બાધે	હવેં	૧૨
તેથી જોઈ ચાલો રે ચિત્તને શુદ્ધ કરી,		
ગાનઘટ ભરવા રે, ચિત્ત જે તો મુગલિખગી	હવેં	૧૩
ચિત્તથી કંઈ ચમક્યા રે, કંઈક જ્યાની ભયે,		
કંઈક મગ્નાને રે, કંઈક કે હુ ખ ગયે	હવેં	૧૪
નીગત ચિત્ત ચોખ્ખું રે, કરી કથા મુનિયે,		
ખરી વાત ખાને રે, મુગ્ધી રીંગ ધુણિયે	હવેં	૧૫

પદ ૧૧ મું.

એકાગ્રતા.

ચોગીઓકું દખા રે, ખ્રહાકો ભજન ભાઈ;	
દૂજ નવ કાંઈ રે, નિરખી સત સાંઈ.	ટેક. ૧
દહ જુદા રે, આતમા ઝોગખના;	
મૂક્ષમ રૂપે રે, વાહીકું લખના.	ચોગી૦ ૨
પોતે પ્રકાશે રે, બીજનું નહિ તેજ તેને;	
અવ્ય પ્રકાશી રે, ઝોગખો આતમા એને.	ચોગી૦ ૩
ભેદ વાક નાહી રે, ખ્રહ વાક જના;	
ઉદાસીન હોઈ રે, જોઈ સખ પિજાના.	ચોગી૦ ૪
અદૈતરૂપે રે, વા'જાજી રમતા;	
માનો રમે રાસે રે, જોખીઓને ગમતા.	ચોગી૦ ૫
જોવર્દન તોજે રે, જોવાને આરે;	
પાણુ રૂપ અદૈત રે, માનવ તારે.	ચોગી૦ ૬
અદર્શ નથી એ તો રે, જોવામાં આવે;	
મનવા દોષ માધ્યા રે, તથ વાકો ભાવ ભાવે.	ચોગી૦ ૭
નહિ તો નથી કાંઈ રે, મૂર્તિ નથી એની;	
અભયજ વો દે રે, જોડા નથી કો જેની.	ચોગી૦ ૮
જુઓ નવ દાખુ રે, ઉઘાડો આંખે મગ દેખે;	
વા'જો એથી ન્યાગે રે, રૂપ ના કો પેખે.	ચોગી૦ ૯
મીએ આંખ જ્યારે રે, વા'જો તને આ રી મળે;	

૨ ઝોગખના-મનમુંડા ૭ મનવા માધ્યા દોષ-મન તમ કપ દોષ

૮ વો-ને-સાત.

પાપ બળે પેલા રે, મળે એ તો ખૂંચળળે. ચોગી૦ ૧૦
 નથી દેવળમા બેઠો રે, જે જાઈ તુ ઝાલે,
 છે દેવળમાં બેઠો રે, ખરી આખે તુ ભાળે. ચોગી૦ ૧૧
 આખ જોઈયે તેવી રે, જો ખૂંચડો દેખે,
 ન મળે એ તો જાણે રે, ગમે એતા બેખે. ચોગી૦ ૧૨
 મળે સાધ સાચા રે, દખાવે પળમે;
 મનવા વશ કઠ્ઠાં રે, આવે એ કળમે. ચોગી૦ ૧૩
 તહીં નવ આવે રે, બડા જ્યાંકા ડકા,
 તોડી છુને જાનો રે, રાવણુકી લકા. ચોગી૦ ૧૪
 સાહેબ હે વેસા રે, નીરાતકી પાસે;
 મનવા કરો તાર રે, દિખા દડ જો આસે. ચોગી૦ ૧૫

પદ ૧૨ સુ.

અલ્લદરોન

જળ દેખો સારું રે, તળ તનકુ તોડો,
 વસે વો રાધ રે, સળ હું તુ છોડો ટેક. ૧
 ખૂંચકુ દેખો રે, તળ લગે દહ કચ્ચી,
 ખૂંચકુ દેખો રે, તળ માયા નવ સચ્ચી. જળ૦ ૨
 ખૂંચકુ દેખો રે, તળ કોધકુ જાગો,
 દયાવકુ દેખો રે, તળ કામ નવ લાગો. જળ૦ ૩
 દયાગકુ દેખો રે, લોભકુ છોડો,
 હરિસે હરખો રે, મોહકુ મોડો. જળ૦ ૪

૧૦ આવી મળે-ધ્યાનમા પાપ બળે—પાપ નાશ થાય (જપાદિ સાધનથી).

૧૧ દેવળમા-દેવરૂપી દેવળમા બેઠો છે ૧૨ એ-મહા ૧૩ સારું-
 સુર ૧૪ તાર-એકતાર-એકામ.

- દામોદર દેખો રે, મદકુ મારો,
 માધવકુ મીતો રે, મત્સરકુ જારો ૪૫૦ ૫
- ધાય ઉત્તરો રે, જગત મિથ્યા ભાસે,
 બ્રહ્મકુ બેદા રે, રૂઢકી પાસે. ૪૫૦ ૬
- બ્રહ્મ બડા દાના રે, આઈ ઘટમે બેઠા,
 બ્રહ્મ બડા દાના રે, પ્રતિબિબંધે પેઠા ૪૫૦ ૭
- રામ રહ્યો રમી રે, તેન જાળખે મુક્તિ,
 રામ રહ્યો રમી રે, ખોટી નથી જુક્તિ ૪૫૦ ૮
- રામ રહ્યો રમી રે, ખરું મારે કં'તુ;
 રામ રહ્યો રમી રે, કંઈ મારે નથી લેતુ ૪૫૦ ૯
- રામ રંગો રમી રે, રામ સખ જગ બેઠો,
 રામ રહ્યો રમી રે, અતરમા એ પેઠો ૪૫૦ ૧૦
- રામ રહ્યો રમી રે, ભજન વાકો કીજે,
 રામ રહ્યો રમી રે, ભાવ વાકો લીજે ૪૫૦ ૧૧
- રામ રહ્યો રમી રે, કામ વોહી આવેગો,
 રામ રહ્યો રમી રે, શિષ્યો હુમ ભાવેગો ૪૫૦ ૧૨
- રામ રહ્યો રમી રે, પાસે આવો દુખાકુ,
 રામ રહ્યો રમી રે, સારી સમજ પાકુ ૪૫૦ ૧૩ .
- રામ રહ્યો રમી રે, નીરાતને નામે,
 રામ રહ્યો રમી રે, આવે સહુને કામે ૪૫૦ ૧૪
- રામ રહ્યો રમી રે, નીરાતક બેટ્યો,
 રામ રહ્યો રમી રે, નીરાતથી નવ છેટો ૪૫૦ ૧૫

પદ ૧૩ મું.

સંગત્યાગ.

સંગ બૂરાડે રે, સંગથી પ્રીતિ વાધે;	
સંગ બૂરાડે રે, સંગથી સાક્ષં સાધે.	ટેક. ૧
સંગ બૂરાડે રે, સંગથી વ્યસની બને;	
સંગ બૂરાડે રે, મગથી રીઝે મને.	સંગ ૦ ૨
સંગ બૂરાડે રે, સંગથી દૂકું કરે;	.
સંગ નિદે સાધુ રે, સગથી મોટા હરે.	સંગ ૦ ૩
સંગ નથી સાચો રે, સગથી તર્વા બૂડે;	
સંગ નથી સાચો રે, પ્રાણ આપ્યા જીવો સૂડે.	સંગ ૦ ૪
સંગ નથી સાચો રે, જલભરત ને ને;	
સંગ એવો સાચો રે, જાણી નેધન રોજે.	સંગ ૦ ૫
સંગત બગાડે રે, તપસીને તપથી;	
સંગત બગાડે રે, જપીસો જપથી.	સંગ ૦ ૬
સંગત બગાડે રે, સારાને ખોટો કરે;	
સંગત બગાડે રે, લાભમાં તોટો કરે.	સંગ ૦ ૭
સહુ રીતે જાણો રે, સંગતથી સાક્ષં નથી;	
સંગત છે ખોટી રે, કોઈ માફ તાફં નથી.	સંગ ૦ ૮
સંગત છે એવી રે, નેધન કરજે;	
સંગતથી છૂટો રે, તો તો ગ્યાન કંઈ ભરજે.	સંગ ૦ ૯
સંગ ને બગાડે રે, તો એથી હરજે;	.
સંગ નેધ કરવો રે, ખોટું સહુ પરહરજે.	સંગ ૦ ૧૦
સંગ તો સુધારે રે, એક હોય સાધુતણી;	
સંગ સુધારે રે, સાધુ માંહી મમતા ઘણી.	સંગ ૦ ૧૧

સગ સુધારે રે, સાધુ મન માહી વશ્યા,	
સગ સુધારે રે, મરતા સુધી નવ ખશ્યા	સગ૦ ૧૨
સગ એવો શોધો રે, નહિ મળે ઝટ લેઈ,	
સગ એવો શોધો રે, કામના ધરો કેઈ	સગ૦ ૧૩
સગ મળે એવો રે, ઝટ જઈને સા'જે,	
સગ મળે એવો રે, તડૂપ તો થાજે	સગ૦ ૧૪
સગ મળે સાચો રે, જાણે એક સાધુતણો,	
નીરાત તા જાચો રે, મહિમા વાઘે ઘણો	સગ૦ ૧૫

પદ ૧૪ મુ

સંસ્કૃતના લક્ષણ.

આવો સત દખાકુ રે, જોઈ મનમા રાચો,	
શિષ્યો તમે સુણો રે, સાવુ જોવો સાચો	ટેક ૧
સગ જેને તરણુ રે, ત્યારે તો તમે સમજો,	
જોઈ એવો યોનો રે, યીજાથી નવ લમજો	આવો૦ ૨
સુખ કુખ વાગ્યુ રે, કરમકે અનુસારે,	
જલુ લુકુ લાગ્યુ રે, સતકે શિર તારે	આવો૦ ૩
આધિવ્યાધિ છૂટે રે, સત કો દષ્ટે,	
વત્તુ આજુ નાહી રે, સતકે લેખે	આવો૦ ૪
નાનુ મોટુ નવ જાણો રે, સત જે સાચા,	
જૂઠી સાચી નહિ રે, ખપની યોલે વાચા	આવો૦ ૫
તારી મારી ટોડી રે, દહ જ્વલમે જોડી,	
હુ તુને સૂંવાડી રે, વાસના કરી યોડી	આવો૦ ૬

આજ કાલ ભૂત્યા રે, સંત તેને નાણો ;
 રાત દહાડો એક રે, તેના સતને માણો. આવો ૭
 નિદ્રા તંદ્રા જાણે રે, બેદ બેહ બોગે નહિ;
 ખાઈ ખાઈ મૂકું રે, જીગતી જોગે નહિ. આવો ૮
 ગાયું કડવું એક રે, જેને મન લાઇ વસ્યું;
 દંદ જાણ્યાં એક રે, તેવા સંગે મનકું રસ્યું. આવો ૯
 દયાવાળો દાનો રે, દયાળ નામ લોક લાખે;
 દયા સહુમાં મોટી રે, દૂરપણું નવ રાખે. આવો ૧૦
 શત્રુ નવ કોઈ રે, જેને આ દુનિયામાં;
 મિત્ર નહિ કોઈ રે, પવન્યા રાખે મીણિયામાં. આવો ૧૧
 મૂર્તિ જેની શાંત રે, ભઝીલાતે પેખો;
 કૂકુ નહિ કાંઈ રે, એવા સત બધું દેખો. આવો ૧૨
 કથા કરે સાચી રે, વ્યર્થ વાચા નવ ખોલે;
 ખડું ખોટું કંતા રે, કથની બીજ નવ તોલે. આવો ૧૩
 જરૂર જેતુ ખોલે રે, બીજ નહિ વાતો;
 કથા એક તેની રે, જાણાયે જેની જાતો. આવો ૧૪
 એવા ગુરુ જીઓ રે, પછે જઈ સગ કરજો;
 નીરાંત સગ તારે રે, બીજથી તમે હરજો. આવો ૧૫

પદ ૧૫ મું.

બ્રહ્મદર્શનનો લાભ.

ન્યારે તમે જાણો રે, આતમા તમતણો;
 ત્યારે મુખ માણો રે, જેના મહિમા ઘણો. ટેક. ૧

૭ નાણો—પરીક્ષાકરી જીઓ. ૮ બેદ ૪૦—બેદ બોગે (રાખે) નહિ.

૯ દંદ—મુખ દુઃખાદિ બેડા. ૧૧ પવન્યા—પવનતાં. રાખે—

ખચાવે.

- રૂપ નહિ પણ રૂપ દેખો રે, મન થાય મસ્તાનું;
લાલ આંખ જોઈને રે, નિદા તમે લાનુ. જ્યારે ૦ ૨
- કાન્તિ એવી તમને જણાયે રે, મનમાં આવે જેમ;
એ રૂપ તો હુથી કેમ જણાયે રે, રાખું જેમનું તેમ. જ્યારે ૦ ૩
- અનયમ એ તો રે, જોશો ત્યારે જડશે;
ત્યારે મન થાશે રે, પગ આગે પડશે જ્યારે ૦ ૪
- ગુરુકેરુ ખરૂં લાગે રે, જ્યારે તમે સાંધું દેખો;
નવું કાંઈ પેખો રે, કટે કરમ રેખો. જ્યારે ૦ ૬
- સૂરજને તમે ભાળો રે, એને તમે દાસ કહો;
તડકો કાઢે તારકાજે રે, એવી તમે આશે રહો. જ્યારે ૦ ૫
- તે તો કામ સોખ્યું રે, તે તો સૂરદેવ કરે;
દૃષ્ટિ થાય તીખી રે, ત્યારે લાનુ જશો ડરે. જ્યારે ૦ ૭
- અદ્ર વોહી તેરા રે, દાસ તુને દીસે;
આધા કિયા તુને રે, કામના ખોટી મિયે. જ્યારે ૦ ૮
- મેઘ આવી વરસે રે, ડર લાઇ તારે;
થોડો કું તો થોડો રે, ઘણો કું તો પડે ભારે. જ્યારે ૦ ૯
- પણુ એ સહુ ક્યારે રે, અજ્ઞાન રાહુ નવ જીવે,
શંકર પાસે પેસે રે, જ્ઞાનતણી સેજે સૂવે. જ્યારે ૦ ૧૦
- ખજા વેદ ગાયે રે, ભજન કરી તારૂં;
વિધ્યુ વાણી ખોલે રે, વદી સારૂં સારૂં. જ્યારે ૦ ૧૧
- સરસ્વતી વીણા વાયે રે, ત્યારે તારો ખમ જાગે,
નારદ આવી નાચે રે, ખમ તારો ભાગે. જ્યારે ૦ ૧૨
- કબેર આવી જાયે રે, ખરથવા શું જોઈએ,

વસુ ઊભા પાસે રે, તાકે તારી તે સોઘએ	ન્યારે૦ ૧૩
એવું થાય લાઈ રે, એક ખલ્લને જાણે,	
સુખ મળે સાચુ રે, પરખલ માણે.	ન્યારે૦ ૧૪
નીરાત એવુ દોડી રે, સુખ તું કેમ અટ્યા;	
સુખ અતિ થારો રે, ખલ્લ જય તુમા ભન્યા.	ન્યારે૦ ૧૫

૫૬ ૧૬ મું.

માયા૩૫ કથન.

વાર વાર પૂછો રે, આજ અમે તે કહીએ;		
ખરૂ બતાવું રે, તમે સુખી રહીએ.	ટંક.	૧
મનને વારો રે, તો તો કઈ સમજશે;		
નહિ યોગ્ય મારૂ રે, લાઇ મિથ્યા થારો.	વારંવાર૦	૨
શૂન્યમા અમે જઈએ રે, આજ યોગી લાવુ;		
તે તમને બતાવું રે, રહે નહિ બીજી સાંવુ	વાર વાર૦	૩
મને ન્યારે માનો રે, ત્યારે હા કે'ને,		
નહિ તો નવ કે'વુ રે, યોધ મારો એ'ને	વાર વાર૦	૪
ખરી યોદ્ધા કે'ની રે, વામે કછુ નહિ વાધો,		
સમજ્યા વિના હાહા રે, અર્થ વાસે કયા સાધ્યો.	વાર વાર૦	૫
મન માને તેરા રે, તબ તુ તો અટકે,		
મમત ના તાણે રે, મિથ્યા ના કૂટકે	વારંવાર૦	૬
વાદ નામ ન થાયે રે, બાદસે તો ઠરના,		
કયા નવ અધૂરી રે, આજ હમારે કરના.	વારંવાર૦	૭
શિષ્યકુ સમજયા રે, જઈ નવ બીજે પૂછે,		
તો તો સમજયા રે, મન ભર જય રૂચે	વાર વાર૦	૮

ખરી બાત કે'ની રે, જોટીકું દિખલાની;

વાસનાકુ દાખી રે, વાકુ સત્ય તબની.

વારંવાર૦ ૯

એસી કથા વાંચુ રે, મુણો સખ ભાયા;

બ્રમ જાય ભાગી રે, સમજે જો માયા.

વારંવાર૦ ૧૦

વારંવાર ખૂણે રે, માયા કોણુ ગુરૂ;

આજ સખ કહુ રે, રાખુ નહિ અધૂરૂ.

વારંવાર૦ ૧૧

તુમ કહો તો જોણુ રે, મન તન એક હોયે;

હરૂં અમે આજ રે, મિથ્યા નવ વાણુ જોયે.

વારંવાર૦ ૧૨

મકૃતિ પુરૂષ બતાવુ રે, જો મનમે સગે;

આનદમે રેલો રે, જ્ઞાન કે દશે.

વારવાર૦ ૧૩

લીલા વો દોનુકી રે, કર્મે કહુ સખ ભાઈ;

વાકી જે સગાઈ રે, જણાવુ ખલરાઈ.

વારવાર૦ ૧૪

ખીછે તમે રીઝો રે, મનવા મગન થશે;

નીરાત કુખ નાશી રે, તારૂ આજ જશે.

વારંવાર૦ ૧૫

૫૬ ૧૭ મું.

પુરૂષપ્રકૃતિ.

રાધા અને કૃષ્ણ રે, શિષ્ય તમે સૂણ્યા;

રૂમિણી ને કૃષ્ણ રે, જોડે તારા શીશ ધૂણ્યાં.

ટેક. ૧

સત્યભામા કૃષ્ણ રે, નામે તમે ભાઈ જાણ્યાં;

કાળિદીની તરિ રે, જોણે મુખ માણ્યા.

રાધા૦ ૨

ગોપી અને કૃષ્ણ રે, એકમેકે રમતે,

રામ અને સીતા રે, વન વનમે ભમતે.

રાધા૦ ૩

શિવ અને શક્તિ રે, તે તો મુણી હમે;

ખત્તા સાવિત્રી રે, તારે મને વસે.	રાધા૦ ૪
એમ દૈવ બે બે રે, નર અને નારી;	
એ તે ખર હશે રે, કે ખોટો જાયે રે હારી.	રાધા૦ ૫
એવું મન આવ્યું રે, તે તો આજ હું કહું છું;	
મૃતિ અને પુરુષ રે, જાણી સુખી રહું છું.	રાધા૦ ૬
છે એ બે કેવાં રે, તમને સમજાવું;	
પછે નહિ બાંધે, તારે કંઈ જાવું.	રાધા૦ ૭
પણ ધ્યાન રાખે રે, તો તો સખ જાણે;	
ધ્યાન કદા ચૂકે રે, તબ કહુ ના માણે.	રાધા૦ ૮
પુરુષપ વોહી દેવા રે, ખલ જાકો ભાખે;	
અપાર ગુણ જેના રે, નિગમ નતિ નતિ દાખે.	રાધા૦ ૯
કોઈ નવ જાણે રે, રૂપ તેનું કેવું;	
ભક્ત કહે હું તો રે, નિત્ય જેને સેવું.	રાધા૦ ૧૦
તે પુરુષને વગગી રે, આવી આણતેડી;	
નિર્બંધ તો જાતે રે, ઉપર પડી બેડી.	રાધા૦ ૧૧
માયા નામ તેનું રે, મૃતિ કોઈ કહે;	
ગુડ ગોળ એકજ રે, બેદ દશ વિષે રહે.	રાધા૦ ૧૨
ધણી તરછોડી રે, તોય વળગી આવી;	
જ્ઞાનિ પમાડી રે, જ્યાંકે મન ભાવી.	રાધા૦ ૧૩
અલખ ભૂલાયા રે, દહકે બીચ જોડા;	
માયા નામ તાકા રે, હરિકું નહિ છોડા.	રાધા૦ ૧૪
દહકે બીચ વ્યાકુળ રે, કર ડાલા ધન;	
નીરાંતે નીકાટ્યા રે, શ્રમ લેકે ચીન.	રાધા૦ ૧૫

પદ ૧૮ મુ.

પ્રકૃતિનો પરિનાર.

પ્રકૃતિ છે ગોટી રે, માયા જેનું નામ કે'છે,		
કેવે રૂપે રેછે રે, સત તેનું કામ કે'છે	ટંક	૧
સહુ વસે એમા રે, કોઈમા નવ એ વસતી,		•
ખશીજાય સરવે રે, એ તો ભાઈ નવ ખસતી	પ્રકૃતિ૦	૨
મિથ્યા નથી એ તો રે, ખરી એ તો જાણો,		
પણ રખે જાણો રે, જાનથી એ તો જાણો	પ્રકૃતિ૦	૩
પૃથ્વી એ તો એની રે, જાણો તમે જાણી,		
જળ એ તો એનું રે, કહીએ અમે જાણી	પ્રકૃતિ૦	૪
તેજ તેમ તેનું રે, વાત સાચી કહેવી,		
વાયુ બેઠો એના રે, માના એનું દેવી	પ્રકૃતિ૦	૫
આકાશ આવું મોટું રે, એ તો એનું પેટ વસે,		
ગ ન જાણે એ તો રે, રસમા રસે કસે	પ્રકૃતિ૦	૬
રૂપ જેનું ડો'છે રે, વો તો ભાઈ વામે વસે,		
સ્પર્શ નામ એનું રે, શબ્દ જે દેખો દેશે	પ્રકૃતિ૦	૭
જેણે તે તો એનું રે, સ્વાદ તે તો એના જાણો,		
સુણો એ તો ભાઈ રે, ચમડી તો યાકી ચણો	પ્રકૃતિ૦	૮
મુઘે સાડે સાડે રે બોલે એ તો નહિ બીજી,		•
હવે હાય જાને, ચાને પડે એ રીજી	પ્રકૃતિ૦	૯
નારી જતા િશ્નુ રે, કય જેના વિષય,		
કરાગત એ તો રે, ધણી જેના વિષય	પ્રકૃતિ૦	૧૦

મન એમાંગી રે, થયું બાણ સરવે;	
બુદ્ધિ એ તો બેટી રે, લાવે એન એ ગરવે.	મટ્ટિ૦ ૧૧
અહુકાર એવો રે, ઊકરો કરી ગાખો;	
ચિત્તને બાણુ છે રે, એવો એના છે ગાળો.	મટ્ટિ૦ ૧૨
બ્રહ્મને ભૂરાવ્યો રે, માયા દેવી એ ગોટી;	
કાળ યાત્રો ચેરા રે, વાત નથા બેટી.	મટ્ટિ૦ ૧૩
ચોરીમ તો બાણુ રે, બેટા બેટી એનાં,	
પચીમનો કાળ રે, રૂપ છે જોનાં.	મટ્ટિ૦ ૧૪
એવી મટ્ટિને નમી રે, કથા કહીએ,	
નીગન મન ગાણુ રે, સુખાગ્રા તો થઇએ	મટ્ટિ૦ ૧૫

પદ ૧૯ મું.

પુરુષનુ રૂપ ભાખી રે, મટ્ટિનાણુ કહ્યું,	
સીધુ મગનવ્યુ રે, રુ-એ જોવું કહ્યું.	ટેક. ૧
આજ કથા એટલી રે, કહી અમો ઉકું,	
કાવે આવો કે'યુ રે, લાણુવું નથી જૂઠું	પુરુષનુ ૦ ૨
કથા કે'વી માચી રે, પુગાણી બ્યારે થયા,	
પુરાણીકા નાતા રે, મનમે અમે ગ્રહા	પુરુષનુ ૦ ૩
પુરાણી કથા આવી રે, કરો સખ મન લાઈ;	
તો તો આવા શીઝે રે, અજ દિયો સમજાઈ	પુરુષનુ ૦ ૪
માન પામો મોટું રે, ખરા ખરા સહુ કે'ગે;	
સત્ય જાત માનો રે, નીરાત ભગન કે'છે.	પુરુષનુ ૦ ૫

પદ ૨૦ મું.

શિષ્ય મજો ટોળે રે, ઘટમે સમજો,	
પૂજી માહી માહી રે, ખગા તમે પચજો	ટેક ૧

ને નવ જાણો રે, કાને આવી પૂજો,
 અમો સમજાવુ રે, મનમે રૂચો. શિષ્ય૦ ૨
 ધ્યાન ધરી ને ને રે, ખરુ કે'વુ મારુ;
 નવ જોલો યુજે રે, હા હા બહુ સારુ શિષ્ય૦ ૩
 નહિ તો થાશે કેવુ રે, તે અમો કહીએ,
 લોટ નારી ફળતી રે, ત્યાહી જોના જઈએ શિષ્ય૦ ૪
 હવે બેડી બેડી રે, લોટ ફૂતરા ચાટે,
 ફળી ફળી મરતી રે, જાગી ભરો ઉચ્ચાટે. શિષ્ય૦ ૫
 તેવુ નવ થાય રે, મનમા રાહુ ધરજે,
 નથી કહ્યુ મે તો રે, ફૂકુ કે તમે પરહુજે શિષ્ય૦ ૬
 બેશો નથી જોઈ રે, અમે ભાગવત ભણિયા,
 હસો જોઈ જોવા રે, વિવેકે ખીંચી નીર ગણિયા શિષ્ય૦ ૭
 કાને કે'તા આવો રે, જાઈ કયા મુણના,
 ધારો મન કેવુ રે, તમે પાવન કરવા શિષ્ય૦ ૮
 જોલો ખમ ખમ રે, જ્ય જ્ય એની ભણો,
 અચ્યુત એ કેશવ રે, ગુણ નિત્ય એના ગણો શિષ્ય૦ ૯
 સાહેબ છે સહુનો રે, જાઓ તો આવો કાને,
 નીરાત ખલ લાજે રે, ગાઈ રસ ખલ તાલે શિષ્ય૦ ૧૦

કથા ૨ છ.

પદ ૧ છ.

કથા સાંભળવા આવો મારી, કહુ વાત તો ધારી, ૧
 વૃત્તિ એક કંગે સતો, મુણો મોટા મહતો
 બીજા દિવસની કથા આજ, મજે મુણચેથી ખલરાજ,
 હોજાવે સખ કામ, મીને અગમેસે રામ ૨

- વેસી કથા અમારી, જો યાનદૃષ્ટિસે જિયારી;
તો તો યાચે કાંમ, મીસે તમકું મુંદરચામ. ૩
- તેચ નેહ જો તું દેખે, ઉસીકી બાત વિપેખે;
કેવી રીત થયો તેહ, આજ દાખું નિઃસંદેહ. ૪
- એની કેવી બચિહારી, તે તો આજ કહું વિચારી;
થાપ આનંદ શિષ્યો જેમ, મારે કથા કે'વી તેમ. ૫
- ભસે નિદા બંદા કોઇ, જોરી પ્રજાની એક સોઈ;
નથી હોંગી ધર્મને ધરવો, નથી પ્રજા નિસજો કરવો. ૬
- અભેદ અબેદ તમને કે'વો, દહી માંહી બતાવી દેવો;
થાપ સુખી જે જે વાતે, મારે કે'વુ તે તે જાતે. ૭
- પ્રજ્ઞરૂપે આપણુ થઈ શું, ત્યારે તો આનંદ રહીશું;
કરી હુમાણાં બીછ વાતો, જેથી જાણાયે જાનો. ૮
- લીલા પ્રજાકેરી છે ભણી, જેની નિશાની ક'ઈક મળી;
તેથી વાત અમસે હોવે, દૂન ક્યા જાને વો રોવે. ૯
- નિગમ નેતિ નેતિ બાળે, વાકો રૂપ કોઈ ન દાળે;
ધન્ય ધન્ય કહે સચ કોઇ, યાકો કૌન ભાઈ જોઈ. ૧૦
- તુમારે સંશય સખ મીટાવુ, એક એક કરી સમજાવુ;
પહિણા કક્ષા જો જો હમને, સ્મૃતિમે રખવેના તમને. ૧૧
- દહીકી કે'તાહુ બાત, સુનો તો હોવે સાક્ષાત;
નીરાંત નામકા જાને મર્મ, વાકે છૂટ જાવે કર્મ. ૧૨

પદ ૨ જી.

- એ દહ દેખો તુમારા, વાંહી નિતાન હે અગારા;
વો કેસે પરમટ ભયા, વાકા સંશે જોઈશે દલા. ૧

એક કમલ ભયા ઉત્પન્ન, જલમે જનો સહુ જન,	
વાકે છિદ્ર પાકે ભગવન, મે સુનાવુ 'દોઈ' મગન	૨
પછે એ કમલ તો ખીલા, જલ જગજીવન મીલા,	
પહેલે મુખ હુઆ તુમારા, અગ સુનો રાખ અમારા	૩
ઈસમે આઈ કૌન સમાવે, વાકો ભેદ ગ્યાની પાવે,	
ખાની ઈદ્રી જનો, વાકો દેવતા અગિન માનો	૪
પછે થયુ નાક જેહ, ઘાણુ ઈદ્રી કહીએ તેહ,	
એનો દે। વાચુ બાણે, તન મનથી આપ વિખાણે।	૫
પછે થઈ આગો બેન, અશુ ઈદ્રી કે છે તથ,	
એનો દેવ સરજ મોટો, જેનો કોઝ નથી જોટો	૬
કાન થયા પછી સાર શ્રોત્ર ઈદ્રી કે' નિરધાર,	
એનો દેવતા દિશા બાણે, માર કશુ માયુ માનો	૭
ત્વચા થઈ પડે ઉત્પન્ન, રોમ કેશ ઈદ્રી પાવન,	
એનો દેવ કહીએ જેહ, સર્વ આપદિ નામે તેહ	૮
ગુણો દ્રિય પછે થાય, વીર્ય ઈદ્રી તો મનાય,	
એનો દેવતા વશુ, બાણે ધારો પ્રહુયે	૯
થઈ ગુદા પડે જેહ અપાન ઈદ્રી તેહ,	
તનો દે। છે બાઈ મોટો, જેનો કોઈ નથી જોટો	૧૦
જેનુ નામ સુણી કે પો, જેનાથી નહિ જ પો,	
વેા દેવ હે માકા બાઈ, મૃત્યુ નામ જનો સમુગાઈ	૧૧
નામ નીરાતનુ જો લવે, સગ દે। આની સેવે,	
નામે તર્યા બહુનાઈ, મીવગઈ છે જુદાઈ	૧૨

પદ ૩ જી.

- ને કમળ હુઆ આધ, વાકો મુણો સાદ;
 ગુદકે દેવતા કહે, અળ આગે કયા રહે. ૧
 હાથ હુએ વાકે ઉત્પન્ન, બળ ઈંદ્ર હે પાવન;
 દેવતા માનો બડ રાઈ, સુરદેવ જનો કામ પાઈ. ૨
 પગ હુએ પીછે જનન, ચત્રનઈંદ્રી વાકી માન;
 વિષ્ણુદેવ બડે મહતાઈ, જ્યાકે ભક્તલોક ગુન ગાઈ. ૩
 હુઈ નાદી ને પીછે રે'તી, રૂધિરમે સમાઈ કે'તી;
 વાકા દેવ હે ભાઈ, નદી નામે જત્રા જાઈ. ૪
 પેટ થયું પછે મારું, સાંભળ કે'વું મારું;
 સુધા દૃશ્યા ઈંદ્રી જનો, સમુદ્ર દેવતા પીછાનો. ૫
 પીછે હૃદય જાણુ, જામે પ્રકટ રહે ભાન;
 વાકા ઈંદ્રી જનો મન, દેવતા વિધુ હે ધન. ૬
 હે આ તો સળસે ન્યારા, સુના સુનાઈ મારા;
 સળગે હે એક એક, તામે હે અનેક. ૭
 ભુક્ટિ ઈંદ્રી એમાં, બ્રહ્મ દેવતા છે જેમાં;
 અહંકારઈંદ્રી એમાં, રૂદ્ર દેવતા છે તેમાં. ૮
 વળી ચિત્તઈંદ્રી જાણો, શુભ દેવતા પ્રમાણો;
 એ વિધિનુ તારું રૂપ, તું તો સર્વતણો ભૂપ. ૯
 દેવ કારજ તારું કરે, તું તો ભટકી પેટ ભરે;
 એથી કારજ ના સરે, મરે અને અવતરે. ૧૦
 માને મારું તો છૂટે તાપ, બ્રહ્મ જાણો તો જાણો માપ;
 અમે પોતું સમજવું, નથી ભાણો બેસી ખાવું. ૧૧

ગુરુ ગમની એ તો વાતો, મીઠી અજ્ઞાનની રાતે,
નીરાત થાયે તદ્દુપ, જાણે દેહ ને અનુપ ૧૨

પદ ૪ થુ.

પરમાત્મરૂપે થાય, તેની વાણીનો કહ્યું દાવ,
જાણેા બ્રહ્મને જાણુ, ત્યારે રહે નહિ કંઈ તાણુ ૧
મુક્તિ મળે એની મેળે, વરસાદને કોણુ તેડે,
ટળે અવતરવાની પીડા, મળી સુખભોગની કીડા ૨
થાય રાધાકૃષ્ણનું જાણુ, કરો તેના વિખાણુ,
એહ શૂન્યશિખર પર ચઢે પાછા પગલા નવ પડે ૩
ત્યારે મળી જાણુ, નહિતો રહે ઊભી તાણુ,
નિરાદિત જપ જાપે, અજપાનું કારજ કાપે ૪
કોઈના સામું નન જોવાય દુખ આવ્યે નવ રોવાય,
નિદા થાય ન કોની ને હોતી હો સો હોની ૫
સખર ભરિયો જાણુ મળુ જઈ કોઈને ના કુળુ,
એવી વૃત્તિ થાય જ્યારે, મળુ ઓળખ્યા ત્યારે ૬
માઠી સોનું સમાન, એવું થાયે ભાન,
ત્યારે તરો તમે, ઓળખો જ્યારે શમે ૭
નહિતો ભમો ભાઈ, બે લોકથી બગડો જાઈ,
અમો કહ્યું એવું થાય, તો તો મુગતી લાગે પાય ૮
પરમધામમા તુ જાય, ત્યાં તો સુખી થાય,
નવ ભોગે તુ ને ભોગ, મીઠે સખ આરોગ્ય ૯
કરે દવ દવી મેવ, બીન માગ્યે તત્ત્વેવ,
ને આશા ગામે એની, તો તો માગ્યું એવું કે'ની ૧૦

માગવું તે તો ખોટું, દુઃખ નથી એથી કો ખોટું;
 તે તારે કરવું પડશે, લોભી નહિ તેને સારું જડશે. ૧૧
 કરો વિના કૃષ્ણની ભક્તિ, સાધ્ય થાયે સર્વ શક્તિ;
 નીરાંત તેને વશ હરિ રાખે, દુઃખદેવાનું ના દાખે. ૧૨

પંદ પ મું.

એક સુણો શિષ્યો નવું, તારું કલેવર ક્યમ હવું;
 તેની જાણું અમે વાત, મટી જો અજ્ઞાનની રાત. ૧
 જ્યાં ભાનુ ઉગે તેને, ખડું દખાચે તેને;
 કછુ ઠંકાઈ નવ રહે, દહુ દવ આવી કહે. ૨
 સખ ઘટકી જાને જાત, જ્યારે થાયછે સાક્ષાત;
 સર્વ શાસ્ત્રનો જાને સાર, હોવે જ્યારે બ્રહ્મવિચાર. ૩
 રાસ લીલા ખેડા દખે, સખ આસનપેસે પેખે;
 પુરુષ હોવે આમક્રિત, હોવે રામાકી ભક્તિ. ૪
 કરે સગ પુરુષ જોસા, જીવ વીર્યમે જાવે તેમા;
 રામાકે ઉદર માંથ, જીવ જાકે ખેઠે વાંથ. ૫
 એક રત્નની વીતે જગા, જોગા હોજાવે છે તખ;
 પંચ રાતી જાવે જાન, ગોળા હો જાવે નિરવાન. ૬
 દશ દિવસ રાતી થાય, પેગી માસકી હો જાય,
 એક માસમે જાને શિરા, દા મહિને જાગે ભીરા. ૭
 હોવે હાથ પાઉ જાન, ત્રીન મહિને કરૂ વિખાણ;
 હોવે નખ જો તું કઠાવે, રૂવે હોવે જો તું રમાવે. ૮
 હડ્ડી હોવે જોતું બધાવે, છૂપેઅંગ હોવે લજાવે;
 ગુદા દંદ્રી હોવે જાન, જાખે પડે સચ્ચા માન. ૯

૭ તારા-ગિર. બીરા-બીડ. ૯ હડ્ડી-હાડકાં. જપાને-વધારે. છૂપેઅંગ

—જનને દ્રિયાદિ. જાખે—છિદ્રો.

- હોવે ચારે માસ, ધાતુકી જનો આશ,
 પચ માસકા પ્રમાન, ખાસ ભૂખકા હોય ભાન ૧૦
 છે માસમે ફરતા દેહ, ચલના વલના જને તેહ,
 સાત મહિને ખાચે માત, તેથી થાચે શાત. ૧૧
 કડવુ ખાચે તો કમકમે, ઘણો ઉદરમા ભમે,
 આઠ માસે ભૂખી માત, કૂમી કરડે તારૂ ગાત ૧૨
 બધ હાથ ને પગ તારા, તેને થાચે નહિ વાર્યા,
 કદી થાચે ગર્ભપાત, તો તો થઈ અજ્ઞાન રાત ૧૩
 નવમે માસે નીકળવા કરે, અહીંથી તહીં તુ તો ફરે,
 છૂટે નહિ બંધન પડ્યો, ચર્મપિજરામા જડ્યો ૧૪
 એમ કરતા થયા દશ માસ, હોવે માહીને ત્રાસ,
 અકરમી કહી વળોડે, ઉભા ફરી કુખમા દાડે ૧૫
 તોય છૂટે નહિ તુય, વળી વળી શુ કહું હુય,
 નીરાત પળીના કહું દશા, જોજે સુખમા વસ્યા. ૧૬

પદ ૬ કું.

- આવે દાઇ મારે માગ, તોડો નહિ કોઈ ઉગાર;
 મુઠ દાઇ મિત્રી તો મારે, અતુર હોયે તો ઉગાર ૧
 જો પુત્રપે તુ આવે, તો તો સમ જોવાવે,
 પુત્રીપે તો જો, મોહુ મરડી રોઇ ૨
 પુત્ર કે પુત્રી કોઈ નાખે નરકમે પે'લા જોઈ,
 જાણે દાઇ અતુર, પડશે નરકમે પૂગ ૩
 પત્રી તેરેકુ લેને, માયા મગનકુ જા' એવે,
 શુકદેવકી દણે નિગાન, વનમ ક્રિયા લલ્યા ભગવાન ૪

- હંઆ બુંઆ કચન ક્રિયા, એ સોહો જાઓ સખ ભિયા;
 તો તો સંસારસોં તર જના, એસી સમજ કયાંસે પાના. ૫
- હું પૂત સખ ખેલાવે, જો આવે સો લે જાવે;
 તું ભૂખા એ નવ જાને, તેરેક સખ મીલી તાને. ૬
- મુગા પડા મચ્છર કાઢે, કોઈ ચઢાવે સો ચાઢે;
 હોયે મલિન અંગ અપારા, ના'નેકા નહિ વારા. ૭
- ન'વડાવે તો ના'ય, ખવડાવે તો ખાય;
 એવી દશા મૂગી થાય, તોયે જપે નહિ અક્ષરાય. ૮
- દિન દિન મોટા થાય, જોઈ રીઝે માય;
 મેરા બાળા બડા થાય, એથી દુઃખ તો જાય. ૯
- બાળા રમવા જાય, અક્ષ દિયે ભૂલાય;
 એસી કર્મકી આંદી હોજાય રંડીકા માટી. ૧૦
- ધ્રુવ જેસાક ન જાને, અજ્ઞાનક વિખાણે,
 એસી અંધી જાય દશા, પિછે જવાનીમે વશા. ૧૧
- તાકી દશા બાપુ, આનકા ધૂટ દાપુ;
 નીરાંત આખો ભાઈ, મુણો ભાઈ ન જે ભાઈ. ૧૨

પદ ૭ મું.

- જવાનીમે હોવે ઘેલા, નવ રખે અગ મેલા;
 વસ્ત્ર અછે અછે પેને, ડરાબ્યો ડરે નહિ શેણે. ૧
- બાકરી સળસે બ ઘે, કારજ કરે સઘે;
 મધપાન જા ખીવે, અજ્ઞાનકો પટ રીવે. ૨
- મેરા તેરા કરતા, આંહી તાંહી જરતા;
 બનજાયે દિવાના, કોઈકા ના માના. ૩

વાત તારી વઢે, માયા બાવે કંઠે;	
અનળ ખેલ ખેલાવે, એવે બૃહાપત આવે.	૪
તેમાં દુઃખ તો વેઠે, સારું નરતુ મેઠે;	
પડે દાંત ને થાય બૂરું, એકે રહે ન અધૂરું.	૫
નવ આત્મા લેવો જાણે, સંસારને વિખાણે;	
એવો જુડો બેખ, તારો થાયે દખ.	૬
મરતાં સંન્યાસી કરે, કંઈ ઇકોતર તરે;	
જેણે જાણવાનું ન જાણ્યું, જેણે ખોયું આવ્યું ટાણું.	૭
તેને સંન્યાસી કરે, તે પાપના ભાર ભરે;	
સંન્યાસીકે ધર્મ, વાકે વેગળે કર્મ.	૮
એ કષ્ટ ના જાને, છલ્યા તો અજ્ઞ તાણે;	
મુજો તો ય ખ મારે, સંન્યાસીનું શ્રાદ્ધ ન સારે.	૯
એવી માયા લાગી, સારી સમજ ત્યાગી;	
જેયું નાહ જાગી, ધયો તુ તો વેરાગી.	૧૦
સહુ નામનું કીધું, એકે મકારે ન મીધું;	
નવ જાણ્યો કાકો કાળ, નવ જાણી તેની જાળ.	૧૧
ધણ જોયા મરતા, તોય જાને ના ડરતા;	
નીગત આવ્યો જાણે, કાળે ચેલુંદા પરાણે.	૧૨

પદ ૮ મું.

કાળે લીધો જડપી, મગતો ત્યારે કરપી;	
નવ અપાયું કંઈ જાણું, નવ ખરચાયું નિશાણું.	૧
આ તો લેઈ ચાલ્યો કાળ, એવી પડી છે ફાળ,	

પે'ણ કેમ ન જાણ્યું, બ્રહ્માનંદને નવ માણ્યું.	૨
જોજાણ્યું નહિ ટાણું, આજ ચમજ આણ્યું;	
મતે કહ્યું સારું, વો તો લાગ્યું ખારું.	૩
લે ગયા કાળ કરાળા, હાથમે રહી નહિ માળા;	
લે જાડે નરકમે હાલા, પાં જડે જડેકું ભાળ્યા.	૪
દોડે સતકી મોજી, જાતા કરને મોજી;	
જાકે મારી નીકાવે, વો સંત તો મોજ મારું.	૫
હુ ખ ઉનોકે રખે, દયા ન લાવે રખે;	
જેસી યાકી કરણી, તેસી પાર ઉતરણી.	૬
એમ હુ ખ શિષ્યો, મનમે કરના નીશ્યો;	
મુનો કથા એક ચિત્તે, તો ભરાવ ન ભોતે.	૭
આજ હો ગર્જકથા પૂરી, દુનનેકી જોત અધૂરી;	
સમજ ગયા સત મર્યા, જાડકા મનકા કર્યા.	૮
એની કથા હોવે નિત્ય, હોવે આન નિત્યનિત્ય;	
સર્યા વો લે જાય, જો ઉધે મો દ જાય.	૯
ચીને આત્મા હોવે સાધુ, વ્યાપ કરે ના ખાધુ;	
સતકી લીલા ગાઈ, તન મનમે આનક પાઈ.	૧૦
કથાકા નામ નિમિત્ત, હારી અજ્ઞાનીકો ભીત;	
સમજ્યા આત્મા શુદ્ધ, સમજે હોવે શુદ્ધ.	૧૧
વ્યાનકી જાત હે સે'લી, સમજે નાહિ મતિ ઘેલી;	
નીરાંત નિરંજન જાને, વો તો વોહીક વિખાને.	૧૨

૫ મોજી-મોજી (સેવ) કરતા કરતા જાય છે । ૭ નીશ્યો-નિશ્ય.

જાને-જાણ્યા ૯ નિત્ય નિત્ય-નાશરત અને અવિનાશી વસ્તુનું. ૧૦ ખાધુ

-માધ-પીડા

અવતારખંડન.

વારાહાવતાર.

રાગ રામત્રી

વાત કે'વી અવતારની, સુણો શ્રોતા આજ,	
નિદા તો નવ મે કડ, લાગે ગુરુકો લાજ.	૧
સત્ય આવે સાનમે, તે દિખાઈ દહ,	
મન આહે તો માનવો, યાનીડા હે મેઝી	૨
વારાહનો અવતાર છે, પુરાણકેની માય,	
જેણે પૃથ્વી ઉઢરી, એવી વાતો ત્યાય.	૩
ચોનિ જો જો પશુતણી, ભુડની પ કિત કેઈ,	
પરમાત્માને એ ગમી, પુરાણ કે' છે જોઈ	૪
ભુડ પૂજે મૂર્ખજન, પુરાણનુ દઈ મમાણ,	
નરક ખાય નરકે સૂવે, એ તો છે સહુ જાણ	૫
તોય જળને પૂજવો, એ કેવુ અજ્ઞાન,	
પુરાણ કઈ ખોટા નથી, સર્વત્ર ઈશ્વર જાત ગુ	૬
તેનું એ દૃષ્ટાત છે, સમજો સાચી વાણ,	
પાસે મૂકી આતમા, મુગ્ધ થાય અજ્ઞાણ	૭
ભુડને પ્રાણ માનો બજો એહની જ્ઞાન,	
દિરણ્યાસને મારિયો, તેથી એ ભગવાન	૮
મારે વાઘ તો સર્પને, કહે જઈને પ્રાણવાન,	
મિથ્યા શુ ભડ્યા કરે, જાને થઇ અજ્ઞાન	૯
માનો ઈશ્વર સર્મા, ભુડ નિ પૂજાય,	
નીગન પૂજે ભુડને તો તો ખડન થાય	૧૦

મત્સ્યાવતાર.

રાગ આસવો.

એક મુનિએ પાણિયું, દયા આણીને મચ્છ;	
ઘટમાં રાખ્યું તેહને, જળ રેડીને સ્વચ્છ.	૧
દયા નહોતી દેહમાં, યવન હોત કો પાસ;	
રોજે છોડત તે ઘડી, લક્ષણ કરીને ખાસ.	૨
તે મચ્છ તો વાધિયો, ઘટે ન માયો જાણ;	
તળાવમાં તો નાખિયો, એવા મુનિ અજાણ.	૩
વામે સમામ નવ ભયો, નદીને ડાંચો જાણ;	
મરોવરમે વો લે ગયે, પડિત મુણ્ણ મુજાણ.	૪
મરોવરસે વો બઢ ગયા, સાગર ટાટ્યા જાઈ;	
બહારૂપ વાં હો ગયા, કહેતે જાડે લજાઈ.	૫
નાકા એક વાપે ધરી, લાચાએ પુણ્યવાન;	
વો મચ્છરૂપ ભગવાન થા, દુનિયા જલ ગઈ જાત.	૬
દુનિયા કુબ ગઈલે મમે, રખી મચ્છ ભગવાન;	
બ્રહ્મરૂપ વો મચ્છ ભયા, જગત છવાડન જાણ.	૭
વા દિનડે મળ પૂજતો, મચ્છરૂપ ભગવાન;	
ધનન લોક યણ પૂજતો, પેટકી મમજ સાન	૮
ગ્યાનીજન નવ ગાડતા, માને ખોટી વાત;	
જગતબ્રહ્મ જો ગાનિયે, તો ખાણી વિખ્યાત.	૯
પાણ પૂજને પાત્ર નહિ, બીના સદ્ગુરુ જાત;	

૨ રોજે છોડન—પારણા કરત । ૩ ઘટે—ઘડામા.

૬ નૌકા ઈન્—એ મત્સ્યના ઉપર એક નૌકા (ટોડી) મરીને પુણ્યવ તો-
ને બચાવ્યા । જલ ગઈ—જળમાં ગઈ.

નીરાંત જ્રલ્લમાનો વૃથા, ખોટી જાત ને જાત.

૧૦

કૃત્તિવતાર.

રાગ ચાલતો.

સમુદ્રમાં અમૃત રહ્યું, ગળિયા સુર અમુર;

મહેનત કરવા લાગિયા, બળ કરી ભરપૂર.

૧

નાગનું કીધું નેતર, ખેંચે બંને ત્યાંય;

રમણજો પર્વતજો, રજો માલ હે માંય.

૨

ધ્યાનીકી એ સમજ હે, અજ્ઞાનીકે દવ;

કાચળા પૂજે જાઈકે, કરે બિંધ બિંધ રીવ.

૩

દવ હમારા કાચળા, જૂઝા હે સજ કોઈ;

સફળુરો કહુ ના બને, કરે કાચળા જોઈ.

૪

અબુહિ એમી હો ગઈ, કાચળાપ ભગવાન;

પર્વતકુ જિને ધરા, કુશે વો બગવાન.

૫

પીડ ઉપર ધરી રખા, બળ દાનુકા ધાર;

વારિમા નવ વો ગયા, સમજો સાર અમાર.

૬

મોહનીરૂપ.

રાગ ચાલતો.

અમૃત કાઢ્યું બે મળી, લલિયા બને બાધ;	
દૈત્ય અમૃત લઈ ગયા, દેવ રહ્યા શરમાઈ.	૧
પરમાત્માની મ્તુતિ કરી, આવ્યા તે તો ધાઈ;	
જેને કાળે મંત સહુ, મરે ઘણા મૂઠાઈ.	૨
તે બોલાવ્યા આવતા, એ છે કેવી નવાઈ;	
રૂપ ધરે વળી તે ઘણાં, દેવ જાય કૂણાઈ.	૩
મ્તુતિ કરીને માગિયુ, આપો હે જહુરાઈ;	
અમૃત દૈત્યો લે ગયે, અમો રહ્યા મુઠાઈ.	૪
ત્યારે રીઝ્યા પ્રભ જો, ધર્મ નારીરૂપ;	
પુરૂષ ક્ષિતિ મહતિ થયો, નારીરૂપે ભૂપ.	૫
રૂપ બોત બધારિચો, મોહ્યા દાનવ મૂઠ;	
કપટ કંઠુ ત્યાં નારીએ, બોંત ગૂઢમે ગૂઢ.	૬
છાયા દૈત્ય એ નારીએ, મહતિ વદા મનાય;	
પુરૂષને કયમ તે કંઠુ, બોહુ કેમ વદાય.	૭
એમ મૂઠ જન બોલના, જરા નહિ લજાય;	
કપટી નારી પ્રભ કે', પડે ઘણી મઝાય.	૮
મમજે ઝ્યાની સર્વ તો, મૂરખ ખત્તા ખાય;	
પ્રભતાણુ કંઈ રૂપ છે, જો નારી લખાય.	૯
નીશંત બામા બાણવા, નારીરૂપે પ્રમ;	
કદી એહ નવ ધૂટશો, મહતિ કો'છો પ્રભ.	૧૦

નૃસિંહાવતાર.

રાગ ચાલતો.

હિરણ્યકશિપુ મારવા, ધર્મો જેહ અવતાર;	
પ્રહ્લાદને હગારવા, અસુરકો મારણહાર	૧
નર નહિ નારી નહિ, પશુ પખી નહિ કોઈ,	.
એવુ કેપ નૃસિંહનુ, કે'વુ વિચારી જોઈ	૨
સમજ પડે નહિ રૂપની, નરસિંહ દે સમજાય,	
પૂજકો પ્રત્યક્ષ નહિ, ચિત્ર જાકો પૂજાય	૩
ચીંગી થલકે નિકચે, નખથી માર્યા રાય,	
તેની પૂજ થાય છ, અજ્ઞાની ગુણ ગાય	૪
અજ્ઞાની સમજે સાનમે, અજ્ઞાની અકુળાય,	
જ્ઞાનરૂપને રી પડી, ઘેર ઘેર અથડાય	૫
જાણે નહિ તે જીવે, ચિત્રકેરા રૂપ,	
માને તે મનથી વૃથા, નૃસિંહ મોટો ભૂપ.	૬
માનો ખજા મ હાદને, જેહ થયો તદ્રૂપ,	
વૃત્તિ કેદી એહની, લક્ષિત માહી અનુપ	૭
તેને કોઈ પૂઝે નહિ, નૃસિંહ આગળ જાણ,	
મારે પશ્ચક અકમા, કશુ કેપ ધરે અજાણ.	૮
એવી વાત અનેક છે, મૂરખને નહિ સાન,	
જને કેપને પૂજતા, પડિત નહિ તે પા'ણ	૯
નીરાત નામ સમજ ના વિના, ભીંતિ એમ કુટાય,	
જાધન પડિયો જાળકો, પાશ કેમ છૂટાય	૧૦

અળરામાવતાર.

રાગ ચાલતો.

અળરામકો ઈશ્વર માને, જડા જ્ઞાન અવતાર,

- બીક લગી ખલ્લકુ ભાઈ, ભગ ગયા ઉદર પાર. ૧
- એક આવરણથી બીજે જાવે, એ ઝોઘો સતાપ;
- પરધેર તો ખલ્લ ઉછરિયા, કર્યા શાં શાં પાપ. ૨
- નાના ભાઈ જો ખલ્લ તે છે, નહિ મોટાઈતું માપ;
- વૃત્તિ તો ભાઈ મારી વર્ણા, કર્યા કામ ક્રોધના જાપ. ૩
- વિશાખાશુ' રજે રમિયા, હજી મૂશળ હથિયાર;
- હજીધર નામ તો પડિયુ તેથી, જનનો કરે સંહાર. ૪
- ક્રોધ કેસા વો પાણુ કે'તા, નદીકો જેથી પામ;
- મદિરા બિના ચલે નહિ, ચાકી નિત્યે આશ. ૫
- અલ્લકુ એ બધન કેસા, પૂજનાર જતાવો;
- ક્રોધ ખલ્લને ક્યાં વસે, વ્યર્થ શીદ વતાવો. ૬
- ખલ્લ ફરતા ફરતા ચાલ્યા, મુનિ કરે કથાય;
- આસન નવ આખ્યુ ભાઈ ખલ્લને, ક્રોધી તેથી કાય. ૭
- ખાલાણને તો મારી ડાર્યા, ખલ્લ એ તો બળરામ;
- સીધી વાત અમે સમજવી, જાણે અવિચળ નામ. ૮
- અવતાર ખલ્લની બક્ષા ઉતારો, મળશે આત્મારામ;
- શુદ્ધ મને તો જુઓ નિહાળી, આપોઆપ થાય કામ. ૯
- માફું કે'વું સબ સમજે વા, જો સમજે કોઈ એક;
- નીરાંત શ્રમ તો સફળ તદા છે, ધરે શુદ્ધ વિવેક. ૧૦

કૃષ્ણાવતાર.

રાગ ચાલતો.

- કૃષ્ણદેવની લીલા મોટી, ભક્તો એના ગારો;
- જન્મતા માંહી કપટ જડિયુ, મુણી મુખી કો થારો. ૧
- મથુરામાંથી ગોકુળ ગયા, કસ માતુલસે બી'ને;

વરસાદ આયા છત્ર ધરાયા, ખ્રલરૂપ ના ભીને	૨
ગોકુળમે તો પૂતના મારી, રાક્ષસ માર્યે મોટે,	
વો તો અઝ કામ ક્રિયા, કામાદિક વો ખોટે	૩
ગોવર્દન ધરિયા ગોવા ચારી, વો બી હે બાધ હીક,	
નાગકો નાથા નારાયણને, લગી નહિ કંઈ બી-	૪
પદ્મે ગોપી સગે મેરે, બડા વો અદ્ભુત,	
પરખ્રલને કેસા મચ્યાયા, વિષયવાસના તૂત	૫
કેસ મારકે ભગતા દ્વિરા, પરખ્રલ કો' તાકો,	
છલ કપટકી ક્રિયા સખન હે, ખ્રલ માનો જાકો	૬
ભગત કે' તે ગુણ જો ગાના, કૃષ્ણકા સખ ગાવ,	
મુરલીવાળા બડા રંગીલા, જાનો માધવ મા વ	૭
વાકે પદ તો રોજ સુણે, ઔર મુખપે ગાવ,	
આત્મારામકે કોઈ નવ અડકે, ખરા દોડ તે દાવ	૮
જગત રીઝવને તો કરતે, સત જાકે પદ સાર,	
અપના રૂપ વોહીકો દેખી, ગુણ ગાનેકા બિચાર	૯
પૂજે કે કોઈ કરો માનતા, નીરાતકો નહિ તાપ,	
નિરજનકો નીરાત પાયા, ક્રિટ્યા દોરડી સાપ	૧૦

રામાવતાર.

રાગ વ્યાવતો

મહાપ્રભુ તો રામ ભવા છે, તપ તીર્થ અનુરાગ,	
એક પત્નીવત જાકો, કરે નિશદિન જાગ	૧

- જનકતાણી તો પુત્રી મીઠા, ક્રિયા વાહીમેં લગ્ન;
રાન્ય મીઠા નહિ રામકું, હુવે દેવ તો મગ્ન. ૨
- દુષ્ટ લોકકો માર મારકે, પહુ ચાચે ડેક;
રાવન નારી લે ગયા હે, વગમી ખત્રને વેડ. ૩
- તેને મારવા પાંદર મેગવ્યાં, બાંધી મમુદ્રપાળ;
રાવણ મારી ખસહત્યા કરી, વિભીષણ આપ્યું રાજ. ૪
- મુઆ વાનરા મર્ન છવાડ્યા, રાવણ નવ રોકાયો;
મૂર્ચ્છા પામી ખસ પડ્યા ભાઈ, શગ આવી ડોકાયો . ૫
- લડી કરીને ઘેર આવિયો, નારી કાઠી મે'ણે;
દયા નાહી વો ખમડો દિલમે, નારી દુ ખી થઈતેણે. ૬
- ગર્ભવતીએ ગર્ભ જાણ્યા, જગલ માહી વસી;
ભક્તિ ચોટે એવા ખસમા, કસોટીએ જો કરી. ૭
- શિક્ષા માનો (તો) એના થાઓ, છતાને જઈ માનો,
પથર તને પાર ઉતારે, થયો અ'યા દિવાનો ! ૮
- નારીમાટે જેહ રડે તે, મુક્તિ ક્યાથી આપે,
સમજે તો તો કોઈ ન જાશે, મપાશે નહિ માપે. ૯
- તારો તુને જો દેખાકું, અલગો રામજી થારો;
નીરાંતને તો નિરંજન મળિયા, ગુણ આગખીને ગારો. ૧૦

પરશુરામાવતાર.

રાગ આલતો.

- પરશુરામનો મહિમા ગાયે, ખગે એ અવતાર;
પૃથ્વી ઉપર ભાર થયો, ટાળ્યોન્તે નિરધાર. ૧
- શુદ્ધ જ્ઞાની જમદગ્નિનો, એ તો ભાઈ કુમાર;

એકવીસવાર નક્ષત્રી કીધી, ઉતારા જૂઠાર.	૨
બ્રહ્મ એસે કરમ કરે, દયાહીનજો કામ;	
કુરંગીધરકો પૂજે સળ કોઈ, માની સુંદરસ્થામ.	૩
હત્યારેસો ગ્યાની અલગે, નામ સુણી લાગે પાપ;	
ક્ષત્રીઓકા મર્દન કરતા, મુનિકો પૂજે જગ્યાપ.	૪
બમન મારનેસે દૂના, નૃપ મારવેકો પાપ,	
વો તો ધન ઘાણુ નીકાલા, કેસા હે સતાપ.	૫
લોહીમે બેઠ કર ક્રિયા કીની, સારા વાહી શ્રાધ્ધ;	
માતા મારી પિતા મરવાયા, કહે કોણુ વો સાધ	૬
પૂજા કરે લોક નીકી મીલી, પૂછે બ્રહ્મ જગ્યાપ;	
નવ છૂટે હમ નિશ્ચે કૈ'તા, બડા લગે સતાપ.	૭
આત્મારામકો આપ પિછાનો, ટળી જાય સહુ બાધ;	
સદ્ગુરુકો જો જાઈ મીચો તો, તારીદેશે સાધ.	૮
માનો કે ન માનો માર, પૂજે એસા આપ;	
ખરી થી સો કહી બતાઈ, ખાત પુણ્ય કે પાપ.	૯
નીરાત મનમા નીરાત વસતી, જાણ્યો આત્મારામ;	
ભજન કરે છુ દિનનિશ તેનુ, સિદ્ધ થયા છે કામ	૧૦

વામનાવતાર.

રાગ ચાલતો.

વામનજનો જનમ જાણે, છળવા કારણ માને;	
ઈંદ્રનુ સળકુછ હર્ષુ, રૂપ લીધું ભગવાને.	૧
બહે ઋષિ કશ્યપકો જનો, વાકા પુત્ર વામન,	
ઉપવીત કે સહુ કર્મ કીના, હો ગયા પાવન	૨

- કપટ જાણે પરબ્રહ્મ, એથી ભુકું સુય;
કપટ કરવા રૂપ લીધું, ભક્ત કે' પછી સુય. ૩
- નાના બાળક બની ચાલ્યા, છાવો બળિરાય;
દાનેશ્વરકો બાંધ હારા, કરે દાન જો સાય. ૪
- સભા વચમાં આપિયું, મુખ માગ્યું ભગવાન;
ગુરુએ તો રાય વાંચો, પણ વચ્ચે નહિ દેતાં દાન. ૫
- નાનાનું મોઢું રૂપ કરી, ભરી લીધાં પગલાં;
પગે તો પાતાળ રોક્યું, નભાદિ લેતાં ખૂટયાં હગલાં. ૬
- વે'પારી જ્યમ લેવા આપવા, રાખે કાટલાં ફૂડાં;
પરબ્રહ્મનાં જો જો ભાઈ, કરમ એવાં ભુડાં. ૭
- બળિરાયે માગ્યું આપ્યું, તેને પાછો બાધ્યો;
પરમબ્રહ્મ માનો કે નહિ, અમારે નથી વાધો. ૮
- ફૂડે કર્મે એ નવ બેઠે, તે કરે ફૂડાં કામ,
અમને તો એ રૂચે નહિ, કે'વા આત્મારામ ૯
- પૂજા પણ અમો પૂરી ચો'આકુ, પેટતણી ફુકાન;
નીરાતને નિરંજન મળિયા, ન જોઈએ એ ભગવાન. ૧૦

ક્રૂટક ૫૬.

પદ ૧ છું.

- અમને કોઈકે' વૈભવ થાવ, વૈભવરૂપ અમે;
કૃષ્ણ રાધારાણી રાજ કરે, જીએ હૃદયે તમે. ૧
- અમને કોઈકે' રામજી થાવ, રામજીરૂપ અમે;
રમે સીતા રામજી પાસે, બીજો શેણે ગમે. અમને ૨
- અમને કોઈકે' વામન થાવ, વામનરૂપ અમે;
દમી દંદ્રિયો સર્વત્ર, દાન લેવું ન ગમે અમને ૩
- અમને કોઈકે' વિભવ થાવ, તેનું રૂપ અમે;

અમે આસન કીધું એક, ઠેર ઠેર કોણુ ભમે.	અમને૦ ૪
અમને કોઇ કે' ખાના થાવ, ખાનારૂપ અમે;	
કામ કરવું છોડ્યું જાણુ, માટી ચુથું ડ્યમે.	અમને૦ ૫
અમને કોઈ કે' શંકર થાવ, શંકરરૂપ અમે;	
વ્યસન લાગ્યું ખાલ, વિજયા કેમ ગમે.	અમને૦ ૬
અમને કોઈ કે' ઇંદ્ર થાવ, ઇંદ્રરૂપ અમે;	
પામ્યા ખાલપદનું રાજ્ય, ધાવ તો કોણુ ખમે.	અમને૦ ૭
અમને કોઈ કે' કુબેર થાવ, કુબેરરૂપ અમે;	
સાચવું બાલકોડાર, સુખડી સત જમે.	અમને૦ ૮
અમને કોઈ કે' સૂરજ થાવ, સૂરજરૂપ અમે;	
થયો ય્યાનકેરો મકાશ, નભમાં કુણુ ભમે.	અમને૦ ૯
અમને કોઈ કે' જોગી થાવ, તે તો થયા અમે;	
નીરાતો વાસના મારી સર્વે, જોગીને જે જે ગમે.	અમને૦ ૧૦

પદ ૨ નું.

લક્ષ્મી જીવ ને દહ, આલ્યા ય્યાની કને;	
દહ કે' જીઓ દવ, છોડી જાય મને.	ટેક. ૧
મે' રાખ્યો મારી પાસ, તેને નવ ગણે;	
હરી જાય કાળથી એહ, જાઉ જાઉ ભણે.	લક્ષ્મી૦ ૨
જેમ દૂધને રાખે ગધ, તેમ વશ્યાં બને;	
દૂધ ધીની કીધી પેર, જાણુતો નહિ કન્યે.	લક્ષ્મી૦ ૩
જેમ કાઠ છૂપાવે જાણુ, અગની ને સાધુ !	
એમ છૂપાવી રાખ્યો મેય, જાણી રતિ લાધું.	લક્ષ્મી૦ ૪
તણુ આથે રે' જેમ તેણુ, એમ એને રાખ્યો;	

૬ વિજયા—શામ. લાધું—પ્રાપ્તથાહ—મળું. એની રતિ (પ્રીતિ) જાણીને હું એને મળું છું.

ઘરઘણીકો ખોજ નિકાવા, દેખી નાહી સગાઈ,
 સગેસગેડો હાક નીકાવે, બાઈબેટા ભાઈ કે'નાં ૬
 આનંદ મગ્ન હુએ તળ સાવુ, અઝી ફીની કમાઈ,
 ખોટોકો તો છોડ દિયા જળ, મીવા આતમગાઈ કે'નાં ૭
 તમ હમારા ટલ ગયા જનો, સૂરજ હુઆ ઉદાઈ,
 ખૂલકે ગુન હમ તો નિશદિન, નિરાતસે ભાઈ ગાઈ કે'નાં ૮
 અલમસ્ત જોગી બન ગયે બાળા, કામ થયુ કર માઈ,
 ભજન ઝડાકામા ઝીયુ, કાપી કર્મની કાલ કે'નાં ૯
 નીરાત નામકો જન વિયા, મબર સુખ થયુ ભાઈ,
 ને ને જાણે તેને થાયે, રખે મરો શરમાઈ કે'નાં ૧૦

પદ ૪ થું.

મન માયા કે મનની માયા એ તો મોટી આટી,
 મનવારાજ બડા બિરાજે, પકડે હાલે ઘાટી ટેક ૧
 રાજા હો જાયે રક તો થાયે, બડા મન મસ્તાન,
 કેદ પડે આર છૂટ છૂટ જાવે, લાવે નહિ કદી સાન મન ૨
 વાક કેદ કોક કરે, છોડકે પાવે સાન,
 વિધયમેસે ખેચ નીકાવે, દેખાવે ભગવાન મન ૩
 વિધયમે જો જા ખેજા તો, ચૂકાવે હે ધ્યાન,
 એસા આઘા એસા બૂરા, ક્યા કરના કારદાન મન ૪
 બડા દેવકો કેસે બોને, મનવા તુ નાદાન,
 બડા દાના પોકે બેઠે, કેસે કહુ અદાન મન ૫
 ભજનના ભડાકા કરીએ, હરિયે નહિ લગાર,

પિયમાં તો જતું વારિયે, પામવી જો પાર.	મન૦	૬
નિંદવાથી કાંઈ વળે નહિ, મનની મોટી મામ;		
રીઝવીને રાખીએ એને, એથી મજે પરમધામ.	મન૦	૭
લાડુ માગે ત્યારે રોટલો ધરીએ, વશ થાયે મૂંઝી માન;		
વશ થયું તો જાણો ભાઈ, એવવરો ભગવાન.	મન૦	૮
અજળ તમાગા મનવાદા હે, અમને મત સુજાણ;		
મૂરખ તો મગન હો જાતા, ભૂલજાયે જાન.	મન૦	૯
મંત સમજકી જાન નિયારી, મનકી વરતે તાણ;		
નીરાંત જેવા વશ કરી રાખે, સમજાવી મુજાણ.	મન૦	૧૦

પદ ૫ મું.

હરિ ભજન કરો લાવે, જમના ક્રિકર નવ આવે;		
જેડા ખાઈ વો જાવે, હરિનામડો સુનાવે.	ટક.	૧
જપ કરી કરી માળા ઘાસે, તોય જમડા તો ના નાસે;		
તપ કરી કરી તનકુ તૂટે, તોય જમડાથી ના છૂટે.	હરિ૦	૨
ચોગ કરી કરી થાય છેલો, તોય જમડા લેશે પેલો;		
જગન કરીને જીવને જાળે, વાકી દહે જમડા ભાળે.	હરિ૦	૩
જાત કરીને કાયા કહે, જમડા જીવે હીખા પૂઠે;		
કથા સાંભળી કૂટે કાન, જમડા જોવા નવ દે ભગવાન.	હરિ૦	૪
દાન આપી તું ઘસાય, જમડા સુક્તિપુરી લઈ જાય;		
હું હું કરી તું કૂણાય, જમડા વેલો વેલો ખાય.	હરિ૦	૫
તારું માટું જોલે આળ, જમડા જોતા હીડે કાળ;		
અભિમાનમાં રમતો જોઈ, જમડા સળ યો દેખે સોઈ.	હરિ૦	૬

૧૦ તાણ—ટૂંક—જે ચમખે ચા.

૨ જમડા—કામાદિક અથવા ચમદૂત. ૪ પૂઠે—પૂઠે.

ગાનતાનમાં મન લીન, જમડા ચલાવે મારગ ભિન્ન;
 એવી વાત છે જાણો ભાઈ, તરો શ્રદ્ધાળી કમાઈ. હરિં ૭
 જમડાતું દરીન નવ થાય, કાયા ઉઘટી તેની પાવન થાય;
 એક નિષ્ઠાએ જો ગાય, દહ સુદાં ધામે જાય. હરિં ૮
 મળે શ્રદ્ધા મોટો રાય, ખીજ તો ભાઈ ખત્તા ખાય;
 બલિહારી છે એની જાણ, મન ગમે તેતું તો માણ. હરિં ૯
 નીરાંત નામ અવિચળ જાણ, પરા ગુણની એ છે ખાણ;
 જાણો પદ એતો નિરવાણ, સાચી જૂડી નભે ન વાણ. હરિં ૧૦

પદ ૬ છં.

કરો સત્સંગત સાચી, તો તો જાવ તમે રાચી;
 તરો ભવમાગર મોટો, તને સગ જે ખોટો. ટેક. ૧
 તરો તમે પળ માંહે પે'લા, રજે બોલ જાણો પે'લા;
 બતાવશે શ્રદ્ધા મોટા, જેના ભુગમે નહિ જોડા. કરોં ૨
 આનંદમા મન રમે, શ્રદ્ધારસ એથી તો ચે'લે;
 અપાર લીલા દાખે, કોણ સત્સંગ પાખે. કરોં ૩
 મુઆને એ તો છવાડે, કર્મરૂપી કાટ કાઢે;
 તારા પાપ તો ખાળે, જો તુ સત્સંગ લાળે. કરોં ૪
 તરી ગયા સત્સંગે કેતા, તેના તને પો'ચ્યા છે ચેતા;
 વાકી લીલા જે જાણે, તે તો સત્સંગ વિખાણે. કરોં ૫
 મૂઢ તો બગડ્યા બોલે, મદિરા પીને તે ડોલે;
 કુસંગ પડે ખાડે, તેને કોઈ નહિ કાઢે. કરોં ૬
 કદી તું પડિયો ખાડે, સત્સંગત ઊભી રહી કાઢે;

એવી ઉપકારી પાતો, મત્સંગનો મહિમા માતો. કરો ૦ ૭
 ગુણ એના કોણુ ગણે, ગેપછ તો નાહી લણે;
 સત્સંગ સહુથી મોટો, વે'લા જઈ જાણો તે જોટો. કરો ૦ ૮
 જોટ્યા તે તો મોટા, થયા સમજ છોટા;
 ભૂત્યા ભ્રમ ને જોટા, હાર્યા ને ને ટોટા. કરો ૦ ૯
 નીરાંત છે લે'ર એવી, છે સત્સંગ દેવ દેવી;
 હાક નથી નેવી કે તેવી, નાણી અમે સત્સંગતિ સેવી. કરો ૦ ૧૦

પદ ૭ મું.

સારું નથી જોડું નથી, સાચું નથી નથી જૂડું;
 સુખ નથી કાંઈ કુ'ખ નથી, તૂટ્યું નથી નથી રૂઝ્યું ટેક. ૧
 ભયું નથી ભુકું નથી, રોગ નથી નથી લોગ;
 જોગ નથી જગન નથી, જગ નથી નથી લોગ સાડ ૦ ૨
 શોક નથી આનંદ નથી, ખરું નથી નથી રોગ,
 આજ નથી અત્યા કાલ નથી, સાજો નથી નથી રોગ. સાડ ૦ ૩
 સગો નથી વા'લો નથી, જોટો નથી નથી બાપ;
 ઉદાસ નથી ઉદામી નથી, ટાલ નથી નથી તાપ. સાડ ૦ ૪
 ખાલુ નથી પીલુ નથી, જાન નથી નથી ભાત;
 ભગ નથી અભગ નથી, પ્રભાત નથી નથી રાત. સાડ ૦ ૫
 પાડી નથી પાડો નથી, વાઘ નથી નથી નાગ;
 કામ નથી ને ક્રોધ નથી, અપ્રીતિ નથી નથી રાગ. સાડ ૦ ૬
 લોભ નથી ને મોહ નથી, મદ નથી નથી મછરાળ;
 માયા નથી અમાયા નથી, આશા નથી નથી ઝાળ. સાડ ૦ ૭

મારૂં નથી તારૂં નથી, દીવી નથી નથી દીપ,
 સોનુ નથી કુપુ નથી, મોતી નથી નથી છોપ સાં ૦ ૮
 હાલો નથી બેલો નથી, દેવ નથી નથી સેવ,
 ભોજો નથી વગ્ગો નથી, મિથ્યા નથી નથી ખેન સાં ૦ ૯
 નામ નીરાતનુ એક છે, વસ્તુ માચી વિગેષ,
 અદ્વૈત એહ અખ જિત જાજો, છૂટી જાય મહુ ભેષ સાં ૦ ૧૦

પદ ૮ મુ.

તુજ પશુમા અતર ગો, ને જાણુ નહિ રામ,
 ભય પામે છે પખીડા, તેમ તારૂં છે કામ ટેક ૧
 હંધી હંધી ને વણમાડે, પશુ પખી જાણુ,
 એ ને તુ તો સરખા ત્યારે, મિથ્યા મારૂં શીદ માણુ તુજ ૦ ૨
 મૈથુન કગ્તા ને ને જાણીં તલી, માણી માત્ર અજાણુ,
 તેવો કે વિશેષે તુ છુ, મૂઠ માત્ર કંઈ માન તુજ ૦ ૩
 સવા શેર તો ખાવા નેધએ, ખૂટાડે કોઠાર,
 સારા મિચારા પખીડા, ને ભરવો મૂકે જહાર તુજ ૦ ૪
 મનુષ્યાદેહ ને ઉત્તમ પાચો, તો ઝાળખ નારાણુ,
 જમનુ જોર ન તે જીરવાશે, સાચી કહુ છુ વાણુ તુજ ૦ ૫
 ખતા ખાઈ ખાઈ કૂટાશે, માનશે નહિ અજાણુ,
 તારા રાજનુ રાજ નથી તહીં, નાખે નરકની ખાણુ તુજ ૦ ૬
 ભાઈ ખાપા કોઈ ન માને ભજન આવે કામ,
 રૂધિરકી નદીમે ખૂડાવે, જાણ્યા ન આત્મારામ તુજ ૦ ૭
 ને ને કરો વો કામ ન આવે, ખરા દેખ જો ઘાટ,

૮ વરજોજો—સ કટ ખેન—નિશ્ચય

૫ નારાણુ—નારાયણ ૭ રૂધિરની નદી—વૈતરણી

લિવક છાપે પ્રામ ન આને, વો રજો નહિ કાઠ	તુળ૦ ૮
સચ્ચા માનો તો જાનો જાનકો, વો આનેગા કામ,	
ભજન ભડાકા કરો નિશદિન, મચ્ચા પાઈ નામ	તુળ૦ ૯
નીગત તો વિનવિને કે છે, થાવા તાઝ કામ,	
ઝાળખગો તો અગા ર'શો, તાગશે આત્મારામ	તુળ૦ ૧૦

૫૬ ૯ મુ

ખાવાની ચિતા મૂકો પરિ, સગરો શ્રીનરહરિ,	
ચાચ આપી તે નાપણુ આપે ત્યારે તુ તો શાને તાપે	ટંક ૧
ઉદગથી તુ આવ્યો બારિ, કર્યુ ખાવાનુ એણે ત્યારે,	
એ કૂટને તુ શીદ સભારે, દરિ અ યા તો તૂંખેમારે?	ખાવા૦ ૨
પીડીને કણુ જાળ આપે હાથીને માણુ આપે માપે	
સતે ઊઠે ભૂખે કાઈ, શીદ મગે તુ ત્યારે રોઈ	ખાવા૦ ૩
તેને કરવુ તેને ભરવુ, તાગુ ખમા શેણે મરવુ	
પશુ પખી જો ભાઈ, ખાવા આપે આતમરાઈ	ખાવા૦ ૪
તારા પેઠમા ડેસ માય અગગરનુ જ્યા ઉદર ભરાય,	
પેટને કાળે કમ્તા વેડ એ તો પો આડે નહિ ઠેડ	ખાવા૦ ૫
ખર અમાર માનો નહિ મગશા તમે ગોદા ખાઈ,	
એક દિવસ તો ભખે ખેરા ના મળ તો ચોપડ મેરા	ખાવા૦ ૬
મળે છે તો શાને ધાય ગોદા શીદ પરાયા ખાય,	
પણુ માને કોણુ મતિમૂ, વિશ્વાસ નહિ સમજે ગૂઢ	ખાવા૦ ૭
સ્થાનથી દેવ પડી ના મગે તેથી લુહાનુ આવડે,	
મમજે જે કોઈ સાચી વાત તે તો આવી મળિયુ ખાત	ખાવા૦ ૮
જાતુ નહિ તે રખડે ખરા, મળે નહિ ને જાયે ભરા,	

તરફીને ભરતા પેટે, હરે નહિ જે પો'આ ઠેક ખાવાં ૯
નીરાતને મન છે વિશ્વાસ, ખવડાવે આવી અવિનાશ,
ભૂખ્યો કોઈ દિનનો નથી, અનુભવી અમો કહુ કયી ખાવાં ૧૦

પદ ૧૦ મુ.

ખાજ રમો ખાજ દા આવી, તન મનના જે અટકી,
જુગાર ખેત્ર જુગાગિયા, જે જે જતા છટકી ૧
અત કરણનો ચોપટ કરજો, જમીપે ઘો પટગી,
કુબુદ્ધિના સોગઠા સોજો, મરે તો જાય કટકી ખાજ ૨
ત્રણ ગુણના નણજ પામા, દાવમે વૃત્તિ ખટકી,
હાર જીતમે દામ ધર્યો છે, આશા જાત ન ઘટકી ખાજ ૩
હી હો ગદ્ય ગ્યાનીજનકી, અગ્યાનીકી કટકી,
ચી રડો ગદ્ય દાવ ન જાન્યો, ગ્યાનીને દીખાઈ અટકી ખાજ ૪
જાનીને ફરી ફરી મરણ, લક્ષ ચોરાશી ભટકી,
રાશી આસનમા ધુઆયો, ધા ચો માહી અટકી ખાજ ૫
ભા રહ્યા સત જીતને પ્રમણા ભાગી ઘટ પટકી,
ખોટી ખાજ જાણી જેણે, જાદુગરી જેવી નટકી ખાજ ૬
જુગારી સો હારી ગયા, મરતા છટકી છટકી,
ગ્યાનીને તો ગ્યાન વિધા છે, ભર હી વાકી મટકી. ખાજ. ૭
અગ્યાનીને સાન ન આવી, જતાવતા તો હટકી,
હાસી હોઈ જાનો ખાખા, ગમત હોઈ થટકી ખાજ ૮

૯ ખરા-મદ

૧ ખાજ દા—ખેતાઈ ૪ કટકી—કરકી (સોગદી) ૬ ૧૪ પટકી

અર્થાત્ કાર્ય વસ્તુઓની ૭ ભર હી—મરી લીધી ૮ હટકી—હકી ગયો
થટકી—ઠગની

લોક પૂછે ડયા ભયો હે, ભૂતકી પકડે લટકી,
 ચૂપ થયો તે કાંઈ ન ખોલે, છાતી જાકી ધટકી. બાજી ૯
 નીરાતને તો બહુત કહ્યાયા, આતમકી ધૂન રટકી;
 હારા વોતો કેસે માને, બુદ્ધિ જાકી સટકી. બાજી ૧૦

—૯ લટકી—લટ—ચોટલી. ધટકી—ધડકી ૧૦ રટકી—કહ્યું કે રટ સટકી
 નાસી ગઈ !

